Jacek Mirecki
Michał Pawełczyk

KSIĘGA ŁEZ

OFIARY ZBRODNI KATYŃSKIEJ Z ZIEMI WRZESIŃSKIEJ

Września 2022

ISBN 978-83-913006-5-7
9788391300657

Jacek Mirecki

Michał Pawełczyk

KSIĘGA ŁEZ

Ofiary Zbrodni Katyńskiej z Ziemi Wrzesińskiej

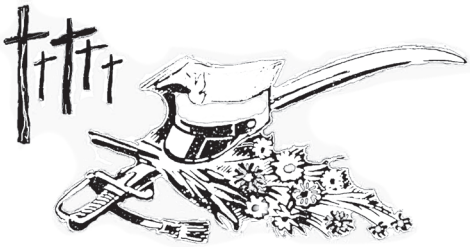

Września 2022

Wydawca:
Powiat Wrzesiński
z siedzibą w Starostwie Powiatowym we Wrześni
ul. Chopina 10
62 – 300 Września
tel. 61 640 44 44
e – mail: starostwo@wrzesnia.powiat.pl
www.wrzesnia.powiat.pl

Wydanie I
© Powiat Wrzesiński 2022

Bezpłatna publikacja elektroniczna online
ISBN 978-83-913006-5-7

Korekta: Joanna Musiałkiewicz

Opracowanie graficzne: Michał Pawełczyk
Grafikę na okładce opracowałem, wykorzystując motyw pierwotnie zamieszczony w londyńskim wydaniu relacji Dowódcy Ośrodka Zapasowego Wołyńskiej Brygady Kawalerii i Zgrupowania Kawalerii w kampanii wrześniowej podpułkownika K. Halickiego, a ponownie zamieszczony w czasopiśmie Ułan Wołyński nr 43 z 2011 roku.

Zdjęcie na rewersie okładki przedstawia Pomnik Katyński we Wrześni.

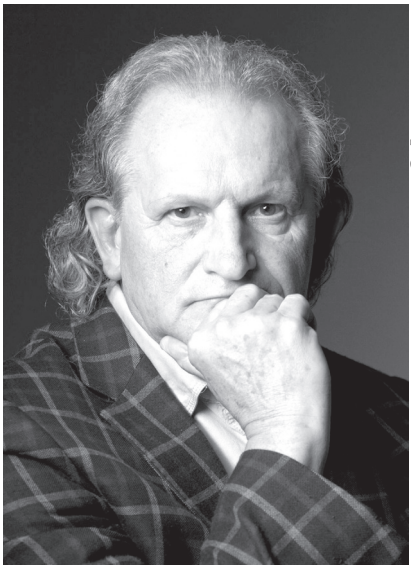

Fot. Roman Lipigórski

Ogrom Zbrodni Katyńskiej – przygotowanej i wykonanej z systematycznością i zimną precyzją – zwyczajnie zatrważa. Przeraża ukazujący się naszym oczom potworny obraz mordowania tysięcy niewinnych ludzi z ponurej zemsty i nienawiści, zabijania ich w kazamatach czy strzelania do skrępowanych nad dołami śmierci jeńców jak do patyczków na strzelnicy w lunaparku.

Ale dla nas, potomków ofiar, jeszcze straszniejsze było milczenie, a następnie kłamstwo katyńskie, które na lata zawisło nad tą zbrodnią, pozbawiając najbliższych prawdy o tragicznym losie tych, których kochali najbardziej.

Dzisiaj, po latach, odkrywamy kolejne okruchy tego męczeństwa i śmierci ofiar, które już same nie mogą tej prawdy wykrzyczeć.

„Księga Łez" Jacka Mireckiego i Michała Pawełczyka ukazuje najbliższy nam fragment tego obrazu bestialstwa, pogardy i nienawiści. Przez niemal namacalną więź z ofiarami jest on dla nas bodaj najcenniejszy.

Starosta Wrzesiński
Dionizy Jaśniewicz

Nie możemy zapomnieć o tych, którzy oddali swe życie w sprawie Ojczyzny, czy to bezpośrednio w walce, czy też inaczej.

Wymaga tego nasze człowieczeństwo, nasz szacunek dla pewnych idei wznoszących się ponad zwykłą egzystencję.

Inaczej ich ból, cierpienie i śmierć okazałyby się daremne i bez sensu.

Dlatego zmarłym mówimy: CZEŚĆ WASZEJ PAMIĘCI !

SPIS TREŚCI

ZARYS HISTORII ZBRODNI KATYŃSKIEJ 9
Zbrodnia.....11
Geneza Zbrodni Katyńskiej..... 12
A więc wojna.....14
Cios w plecy.....15
Ciężki los w niewoli.....18
Obozy specjalne NKWD.....20
Obóz w Kozielsku.....22
Obóz w Starobielsku.....23
Obóz w Ostaszkowie.....23
Organizacja zbrodni.....24
Kaźń.....26
Odkrycie grobów w Katyniu, ekshumacje i śledztwa.....30
Pamięć.....34

BIOGRAMY.....39
Adam Banaszak (1891 – 1940).....41
Tadeusz JarosławAleksy Baranowski (1901 – 1940).....42
Feliks Bartecki (1908 – 1940).....45
Andrzej Błaszyk (1887 – 1940).....45
Wiktor Edmund Borczyński (1906 – 1940).....47
Zbigniew Tadeusz Brodniewicz (1885 – 1940).....48
Jan Jerzy Bukowiecki (1908 – 1940).....49
Piotr Bulik (1911 – 1940).....50
Edward Byczkowski (1909 – 1940).....50
Józef Bysikiewicz (1899 – 1940).....51
Teodor Chojnacki (1881 – 1940).....53
Zygmunt Chudziak (1912 – 1940).....54
Ignacy Cieplak (1910 – 1940).....55
Stanisław Comba (1899 – 1940).....56
Marceli Dajewski (1906–1940).....56
Wacław Dąbek (1900 – 1940).....57
Wawrzyn Drążkowiak (1900 – 1940).....58
Edmund Drecki (1897 – 1940).....60
Jerzy Paweł Dzwonkowski (1892 – 1940).....61
Jan Frąckowiak (1898 – 1940).....63
Stanisław Frąk (1897 – 1940).....65
Józef Frelkiewicz (1915 – 1940).....65
Wacław Furmaniak (1899 – 1940).....66
Adam Gantkowski (1900 – 1940).....68
Kazimierz Garduła (1894 – 1940).....69
Marian Antoni Gawron (1899 – 1940).....70

Józef Głowacki (1905 – 1940)....73
Wacław Górny (1899 – 1940)....73
Franciszek Graczyk (1897 – 1940)....74
Marian Władysław Hamerski (1900 – 1940)....76
Wincenty Harembski (1890 – 1940)....77
Tadeusz Zygmunt Hernes (1906 – 1940)....79
Czesław Hoffmann (1905 – 1940)....81
Franciszek Idaszak (1884 – 1940)....82
Władysław Jakubowski (1909 – 1940)....83
Ignacy Jankowiak (1887 – 1949)....84
Michał Jarolewski (1894 – 1940)....86
Henryk Stefan Jarosz (1892 – 1940)....88
Jerzy Józef Jerzykowski (1893 – 1940)....89
Jan Jeziółkowski (1898 – 1940)....90
Stanisław Jóźwiak (1889 – 1940)....92
Stefan Jakub Kaczmarek (1907 – 1940)....95
Wincenty Karbowiak (1905 – 1940)....96
Michał Kasprzyk (1888 – 1940)....99
Tomasz Kasprzyk (1882 – 1940)....100
Hugon Jan Katzer (1902 – 1940)....101
Kazimierz Kędziora (1907 – 1940)....102
Franciszek Kierecki (1885 – 1940)....103
Kazimierz Kiwała (1883 – 1940)....104
Kazimierz Konieczny (1904 – 1940)....104
Franciszek Korzeniewski (Korzeniowski) (1892 – 1940)....106
Zdzisław Jan Kosmalski (1907 – 1940)....107
Wacław Kowalewski (1920 – 1942)....108
Franciszek Marian Kowalski (1890 – 1940)....109
Kazimierz Krakowski (1913 – 1940)....110
Robert Jan Krupa (1902 – 1940)....111
Michał Kubacki (1879 – 1940)....112
Janusz Antoni Kubicki (1912 – 1940)....113
Edmund Kunda (1894 – 1940)....114
Antoni Kurek (1898 – 1940)....116
Piotr Lisiak (1890 – 1940)....116
Franciszek Łuksza (1900 – 1940)....117
Franciszek Łyskawa (1891 – 1940)....118
Władysław Machiński (Machyński lub Dmachiński) (1887 – 1940)....120
Tadeusz Manowski (1886 – 1940)....120
Jan Mielcarek (1886 – 1940)....121
Telesfor Nawrocki (1912 – 1940)....122
Stanisław Nowakowski (1885 – 1940)....123
Andrzej Nowicki (1893 – 1940)....124
Florian Nowicki (1900 – 1940)....125

Jan Ogrodowicz (1889 – 1940).....127
Jan Olejniczak (1906 – 1940).....128
Wojciech Owczarzak (1896 – 1940).....129
Marian Zdzisław Paszkiewicz (1900 – 1940).....130
Kazimierz Pereus (1911 – 1940).....131
Kazimierz Piasecki (1890 – 1940).....132
Franciszek Pietryga (1909 – 1940).....134
Stanisław Przybylski (1881 – 1940).....134
Szczepan Przybylski (1899 – 1940).....135
Tomasz Purek (1890 – 1940).....136
Kazimierz Tadeusz Rabski (1887 – 1940).....141
Ludwik Rau (1891 – 1940).....143
Jan Rubas (1901 – 1940).....144
Teodor Samelak (1897 – 1940).....146
Jerzy Wojciech Bernard Schnitter (1887 – 1940).....148
Roman Skoraszewski (1900 – 1940).....149
Tadeusz Jan Mieczysław Skrzydlewski Watta (1895 – 1940).....154
Józef Sobczak (1898 – 1940).....155
Piotr Kazimierz Spes (1885 – 1940).....157
Ignacy Staniszewski (1892 – 1940).....158
Bronisław Stelmachowski (1883 – 1940).....159
Andrzej Szamborski (1884 – 1940).....160
Antoni Śmigielski (1904 – 1940).....161
Stanisław Skromny vel Świnka (1889 – 1940).....163
Sylwester Talar (1895 – 1940).....165
Stanisław Tylkowski (1899 – 1940).....166
Józef Urbaniak (1888 – 1940).....167
Kazimierz Wiczyński (1889 – 1940).....168
Wincenty Winkler (1899 – 1940) 169
Tomasz Wiśniewski (1899 – 1940).....171
Tomasz Wojtkowiak (1910 – 1940).....172
Leonard Ziuko (1909 – 1940).....177

68. PUŁK PIECHOTY.....179
Antoni Julian Anioł (1907 – 1940).....181
Wincenty Badura (1906 – 1940).....182
Konstanty Bielawski (1903 – 1940).....182
Jerzy Bielecki (1908 – 1940).....183
Roman Tadeusz Bowbelski (1894 – 1940).....184
Jerzy Arkadiusz Chmielewski (1908 – 1940).....184
Zygmunt Chudziak (1912 – 1940).....185
Tadeusz Dobrogowski (1909 – 1940).....185
Wawrzyn Drążkowiak (1900 – 1940).....186
Juliusz Karol Fetkowski (1896 – 1940).....186

Marian Antoni Gawron (1899 – 1940).....186
Maksymilian Grześkowiak (1899 – 1940).....187
Mieczysław Hejnowicz (1907 – 1940).....188
Tadeusz Zygmunt Hernes (1906 – 1940).....189
Czesław Hoffmann (1905 – 1940).....189
Tadeusz Jerzykiewicz (1907 – 1940).....189
Marian Kaźmierowski (1906 – 1940).....190
Wawrzyniec Bohdan Kluczyński (1912 – 1940).....191
Michał Kobyliński (1890 – 1940).....191
Adam Kowalczyk (1894 – 1940).....193
Leon Krukowski (1896 – 1940).....195
Robert Jan Krupa (1902 – 1940).....196
Franciszek Małolepszy (1913 – 1940).....196
Kazimierz Matuszewski (1905 – 1940).....196
Tadeusz Mazowiecki (1907 – 1940).....197
Jan Olejniczak (1906 – 1940).....198
Marian Antoni Pogonowski (1910 – 1940).....199
Kazimierz Purolczak (1900 – 1940).....199
Ludwik Rau (1891 – 1940).....200
Michał Romanowicz (1900 – 1940).....200
Władysław Rozwadowski (1914 – ?).....201
Władysław Rudner (1912 – 1940).....201
Stefan Rybarczyk (1897 – 1940).....202
Jan Ryngwelski (1908 – 1940).....202
Kazimierz Sarnowicz (1892 – 1940).....203
Kazimierz Wojciech Siemiątkowski (1903 – 1940).....204
Piotr Jan Smarzyński (1904 – 1940).....205
Piotr Kazimierz Spes (1885 – 1940).....206
Jerzy Szeluto (1912 – 1940).....206
Zygmunt Tyborowski (1909 – 1940).....207
Walenty Walkowiak (1900 – 1940).....207
Józef Włodzimierz Wituła (1907 – 1940).....209
Karol Edmund Wojtczak (1915 – 1940).....210
Józef Wolniewicz (1893 – 1940).....211
Wilhelm Tadeusz Wołoszyn (1899 – 1940).....212

BIBLIOGRAFIA.....213
PODZIĘKOWANIA.....216
TABELA ZBIORCZA OFIAR ZBRODNI KATYŃSKIEJ
Z POWIATU WRZESIŃSKIEGO.....217
ANEKS. 68. PUŁK PIECHOTY.....228
NOTKI O AUTORACH.....230

ZARYS HISTORII ZBRODNI KATYŃSKIEJ

Zbrodnia Katyńska

to zbrodnia dokonana na polskich obywatelach, w przeważającej części wywodzących się ze służb mundurowych, którzy po 17.09.1939 r. znaleźli się na terenach opanowanych przez ZSSR i przebywali w obozach specjalnych oraz więzieniach Zachodniej Ukrainy i Białorusi.

Według dokumentów Instytutu Pamięci Narodowej:

–5.04. do 12.05.1940 r. zamordowano 3739 Polaków z obozu w Starobielsku, zabitych w Charkowie, pochowanych w Piatichatkach,

–3.04. do 12.05.1940 r. zamordowano 4410 Polaków w Katyniu, z obozu w Kozielsku,

–4.04. do 14.05. 1940 r. zamordowano 6314 Polaków z obozu w Ostaszkowie, zabitych w Kalininie (obecnie Twerze), pochowanych w Miednoje,

–zamordowano 3435 Polaków z więzień Zachodniej Ukrainy (Kijowa, Charkowa i Chersonia), pochowanych w Bykowni,

–zamordowano 3870 Polaków w więzieniu w Mińsku (Białoruś), pochowanych prawdopodobnie w Kuropatach.

Razem 21 768 osoby (liczby te nie są ostateczne i ulegają korektom).

Z kolei według dokumentów Narodnowo Komissariata Wnutriennich Dieł–NKWD (Ludowego Komisariatu Spraw Wewnętrznych–centralnego organu administracji państwowej oraz policji politycznej w ZSRR w latach 1934 – 1946), zamordowano 21857 Polaków (Katyń 4421, Charków 3820, Ostaszków 6311, więzienia 7305).

Nazwa *Katyń* towarzyszyła mi, człowiekowi urodzonemu w 1954 r., od najmłodszych lat. Wzbudzała ciekawość, ponieważ związana była z wielką zbrodnią popełnioną na Polakach w czasie II wojny światowej. W większości polskich domów sprawstwo tej zbrodni przypisywano od początku Związkowi Radzieckiemu, jednak w okresie PRL – u był to jeden z tych faktów, których wersja przedstawiana dzieciom w domach rodzinnych, diametralnie różniła się od prezentowanej w ówczesnych podręcznikach do historii lub innych oficjalnych publikacjach. Jako młody, dociekliwy człowiek szukałem hasła *Katyń* w wydawanych w czasach PRL-u encyklopediach i nie znajdowałem go, nawet w Wielkiej Encyklopedii Powszechnej PWN, której tom *5 In – Kons* wydany został w 1965 r., a gdzie po haśle *Katylina (Lucius Sergius Catilina)* następuje hasło *Kauai (wyspa w pn. – środk. części O. Spokojnego, w archipelagu Hawajów)*. Hasło *Katyń* nie pojawiło się nawet w *Suplemencie* do czterotomowej encyklopedii PWN, wydanym już w 1989 r. Nasuwało się pytanie: Skoro polskie oficjalne czynniki państwowe, za Związkiem Radzieckim obwiniały o Zbrodnię Katyńską Niemców, dlaczego tak skrzętnie pomijały hasło *Katyń* w wydawanych przez siebie encyklopediach? Przecież o innych zbrodniach niemieckich, w Polsce rozpisywano się szeroko.

Zbrodnia

Mianem *Zbrodnia Katyńska* lub *Katyń* określa się zbrodnię, której bezpośrednimi wykonawcami byli funkcjonariusze NKWD (Ludowego Komisariatu Spraw Wewnętrznych), na mocy decyzji najwyższych władz Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, zawartej w tajnej uchwale Biura Politycznego KC WKP(b) (Wszechzwiązkowej Komunistycznej Partii Bolszewików) z 5 marca 1940 r. W jej wyniku, w kwietniu i maju 1940 r. zabito co najmniej 21 768 polskich obywateli (oficerów Wojska Polskiego, funkcjonariuszy Policji Państwowej, ziemian, nauczycieli, urzędników, duchownych), uznanych za „wrogów władzy radzieckiej". Egzekucji dokonywano przez strzał w tył głowy z broni krótkiej.

Miejsca dokonania Zbrodni Katyńskiej to:

Katyń (Las Katyński, uroczysko Kozie Góry), w obwodzie smoleńskim – miejsce kaźni i pochówku jeńców z obozu w Kozielsku,

Charków, miasto w północno – wschodniej części Ukrainy, siedziba Obwodowego Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3 – miejsce kaźni jeńców z obozu w Starobielsku, a miejsce pochówku: pobliska wieś Piatichatki,

Kalinin (obecna nazwa Twer), miasto obwodowe w Rosji, port nad Wołgą, Zarząd Obwodowy NKWD przy ul. Sowieckiej – miejsce kaźni jeńców z obozu w Ostaszkowie, a miejsce pochówku: wieś Miednoje nad rzeką Twercą, około 30 kilometrów od Kalinina,

więzienia w Kijowie, Chersoniu i Odessie – miejsca kaźni więźniów z tzw. listy ukraińskiej, a miejsce pochówku: Bykownia, od 1923 r. w granicach Kijowa.

Najważniejsze aspekty Zbrodni Katyńskiej to bezprecedensowy mord dokonany na

wziętych do niewoli żołnierzach i obywatelach państwa, które nie znajdowało się w stanie wojny ze Związkiem Radzieckim oraz tzw. *kłamstwo katyńskie*, tj. trwające przez blisko 50 lat nieprzyznawanie się do dokonania tej zbrodni, obarczanie winą Niemców, wprowadzanie w błąd rodzin zamordowanych, polskiej i światowej opinii publicznej oraz ukrywanie miejsc pochówku ofiar.

Największy grób to Miednoje. Tu pochowano funkcjonariuszy Policji Państwowej i Policji Województwa Śląskiego, Straży Granicznej i Straży Więziennej, żołnierzy i oficerów żandarmerii wojskowej, Korpusu Ochrony Pogranicza, innych formacji Wojska Polskiego, pracowników administracji państwowej i wymiaru sprawiedliwości z obozu w Ostaszkowie.

Drugi w kolejności jest Katyń. Tu stracono oficerów służby czynnej i oficerów rezerwy z obozu w Kozielsku. Trzeci pod względem ilości ofiar to Piatichatki. Tu stracono różnych jeńców, w tym z obozu w Starobielsku. Czwarty grób to Bykownia. Tu oddali życie więźniowie. Piąty grób to Kuropaty, o którym wiemy tylko to, że pomieścił 3870 ofiar.

Geneza Zbrodni Katyńskiej.

U genezy *Zbrodni Katyńskiej* leży wojna polsko – bolszewicka z lat 1919 – 1921. Jednym z największych zagrożeń dla odrodzonej w 1918 r. państwowości polskiej była Rosja Radziecka i jej plany utworzenia państwa światowego proletariatu. W realizacji tych planów przeszkodziła Polska, która 15.08.1920 r., w bitwie pod Warszawą, zatrzymała marsz bolszewików w kierunku Europy Zachodniej. Zbrodnia Katyńska była w pewnym sensie zemstą Stalina za klęskę z r. 1920, kiedy to był komisarzem politycznym Frontu Południowo – Zachodniego.

W trakcie walk o Lwów, dowodzący Frontem Południowo – Zachodnim Aleksandr Jegorow, przy wsparciu Józefa Stalina, zignorował rozkaz głównodowodzącego armią bolszewicką Lwa Trockiego przekazania 1 Armii Konnej na Front Zachodni pod dowództwo Michaiła Tuchaczewskiego, czym mógł przyczynić się do klęski w bitwie warszawskiej.

18.03.1921 r. został zawarty w Rydze traktat pokojowy pomiędzy Polską a Rosją i Ukrainą, który ostatecznie ustalił kształt polskiej granicy wschodniej. Polska odzyskała ziemie należące przed trzecim i częściowo drugim rozbiorem do Rzeczypospolitej. Strony traktatu porozumiały się też w sprawie wymiany jeńców wojennych. Traktat ryski był wynikiem kompromisu podyktowanego wyczerpaniem wojennym obu stron, lecz nie rozwiązał całości problemów polsko – radzieckich. Stworzył przy tym podział ziem ukraińskich i białoruskich między oba państwa.

Rosja Radziecka nie uznała ani postanowień traktatu wersalskiego, ani powstałej w wyniku konferencji w Wersalu Ligi Narodów, określając je jako porozumienia imperialistyczne (Związek Radziecki przystąpił do Ligi Narodów dopiero 18.09.1934 r.). Lata 1921 – 1925 to okres Nowej Ekonomicznej Polityki w Rosji, w wyniku której nastąpiło złagodzenie olbrzymich trudności gospodarczych i stopniowe nawiązanie stosunków między bolszewikami a światem zewnętrznym. Jednocześnie w państwie radzieckim postępował proces konsolidacji władzy i kształtowania się bezprecedensowej dyktatury

komunistycznej. W okresie międzywojennym strona radziecka dążyła do rozprzestrzenienia rewolucji i rządów rosyjskiej centrali na zachód. Wygodnym środkiem do tego było wykorzystywanie przeciw Polsce ambicji narodowych ludności białoruskiej i ukraińskiej, podzielonej pomiędzy Polskę a ZSRR. Władze bolszewickie w Moskwie rozwinęły szeroko zakrojoną akcję pogłębiania sprzeczności narodowościowych na polskich kresach zmierzając do oderwania wschodnich terenów Rzeczypospolitej, zwanych w propagandzie radzieckiej Zachodnią Białorusią i Zachodnią Ukrainą i włączenia ich do ZSRR. Nieuznawanie granic ryskich stało się programem radzieckiej dyplomacji.

25.07.1932 r. w Moskwie został podpisany polsko – radziecki pakt o nieagresji. Umowę zawarto na trzy lata, a 5.05.1934 r. przedłużono do 31.12.1945 r. Art. 1 paktu zabraniał każdej ze stron napaści na drugą zarówno samodzielnie, jak i w porozumieniu z trzecią stroną. Za napaść uznawał wszelki akt gwałtu, naruszający całość i nietykalność terytorium lub niepodległość polityczną drugiej umawiającej się strony, nawet gdyby te działania były dokonane bez wypowiedzenia wojny i z uniknięciem wszelkich jej możliwych przejawów. W razie napaści państwa trzeciego na jedną ze stron, art. 2 zobowiązywał drugą stronę do nieudzielania pomocy czy poparcia napastnikowi, choćby pośredniej. Art. 3 zabraniał stronom brać udział w porozumieniach z punktu widzenia agresji jawnie dla drugiej Strony wrogich.

26.01.1934 r. została podpisana z Niemcami na dziesięć lat deklaracja o niestosowaniu przemocy. Wypowiedziana została przez Hitlera w Reichstagu 28.04.1939 r. Niemcy wystąpiły wobec Polski z roszczeniami terytorialnymi. Domagały się zgody Polski na włączenie Wolnego Miasta Gdańska do Rzeszy oraz na budowę eksterytorialnej drogi i linii kolejowej przez polskie Pomorze, które miały połączyć Prusy Wschodnie z resztą Rzeszy.

Od początku 1939 r. polityka III Rzeszy wobec Polski była wyraźnie agresywna. Natomiast oficjalne stosunki między Polską a ZSRR były z pozoru przyjazne. Polscy politycy skupili uwagę na zachodnim sąsiedzie, pozostawiając poza zasadniczym polem widzenia wschód.

23.08.1939 r. w Moskwie został zawarty niemiecko – radziecki układ, zwany później paktem Ribbentrop – Mołotow od nazwisk ministrów spraw zagranicznych obu państw. Składał się on z dwóch części. W jawnym traktacie oba państwa zobowiązały się do powstrzymania od wzajemnych działań agresywnych, zachowania neutralności, gdyby druga strona „stała się przedmiotem działań wojennych ze strony trzeciego państwa". W dodatkowym, tajnym protokole uzgodniono „rozgraniczenia obustronnych stref interesów w Europie Wschodniej". Strefa wpływów III Rzeszy obejmowała Litwę (z Wileńszczyzną), część Polski na zachodzie od linii rzek: Narew, Wisła, San, większość obszaru Rumunii. Strefa wpływów ZSRR obejmowała państwa bałtyckie (Estonię i Łotwę), część Polski na wschód od linii rzek: Narew, Wisła i San oraz Besarabię. Po agresji na Polskę Niemiec 1.09.1939 r. i ZSRR – 17.09.1939 r. obaj agresorzy zawarli 28 września układ o „granicy przyjaźni", będący faktycznym czwartym rozbiorem Polski. Dokonano w nim korekty rozgraniczenia stref wpływów: do strefy radzieckiej włączono Litwę, natomiast do niemieckiej tereny między Wisłą a Bugiem. Uzgodniono przesiedlenie Niemców ze strefy radzieckiej oraz Białorusinów i Ukraińców ze strefy niemieckiej. Zobowiązano się do współpracy w zwalczaniu polskich dążeń niepodległościowych.

A więc wojna...

31.08.1939 r. ogłoszono w Polsce powszechną mobilizację. 1.08.1939 r. o godzinie 4:45, bez wypowiedzenia wojny niemieckie wojska lądowe, lotnictwo i flota wojenna zaatakowały Polskę na całej długości granicy z Polską, Stronę niemiecką wsparła też zbrojnie Słowacja. Niemiecki atak był poprzedzony licznymi prowokacjami granicznymi, mającymi stworzyć wrażenie, że jest to agresja z polskiej strony. W przededniu napaści Niemiec, Polska mogła wystawić około miliona żołnierzy, około 880 wozów bojowych i około 400 samolotów. Niemcy, którzy w latach trzydziestych intensywnie się zbroili, omijając ograniczenia wynikające z postanowień Traktatu Wersalskiego, dysponowali 1,85 miliona żołnierzy, około 2,8 tysiącami wozów bojowych i około 2,1 tysięcy samolotów. Państwo polskie obejmowało do wybuchu wojny 389,7 tysięcy km^2 powierzchni i liczyło 35,3 miliona obywateli (68,9% Polaków, 10,1% Ukraińców, 8,6% Żydów, 3,8% Rusinów, 3,1% Białorusinów, 2,3% Niemców, 0,4% Rosjan, 1,8% innych). Niemcy miały około 583 tysięcy km^2 powierzchni, zamieszkałej przez 78,5 miliona ludzi, a ZSRR – około 21 200 tysięcy km^2 i 175,5 miliona mieszkańców.

Anglia i Francja 3.09.1939 r. wypowiedziały wojnę Niemcom, lecz wbrew zawartym porozumieniom nie udzieliły Polsce pomocy zbrojnej.

17.09.1939 r., gdy ważyły się losy Polski w toczonej z wojskami niemieckimi bitwie nad Bzurą, wojska radzieckie wtargnęły na całej długości w granice Polski, na początku siłami około 466 tysięcy żołnierzy (później sukcesywnie zwiększanymi), około 5500 wozów bojowych (w tym około 4850 czołgów) oraz około 3300 samolotów bojowych. O godzinie trzeciej nad ranem zastępca komisarza ludowego spraw zagranicznych Władimir Potiomkin wezwał ambasadora Rzeczypospolitej Polskiej Wacława Grzybowskiego i odczytał mu notę, podpisaną przez przewodniczącego Rady Komisarzy Ludowych i komisarza ludowego spraw zagranicznych ZSRR Wiaczesława Mołotowa, zawierającą między innymi takie stwierdzenia:

> *Wojna niemiecko – polska ujawniła wewnętrzne bankructwo państwa polskiego. [...] Warszawa jako stolica Polski już nie istnieje. Rząd polski uległ rozkładowi i nie okazuje przejawów życia. Oznacza to, że państwo polskie i jego rząd przestały faktycznie istnieć. Dlatego też straciły ważność traktaty zawarte pomiędzy ZSRR a Polską. [...] Dlatego Rząd Radziecki, który zachowywał dotychczas neutralność, nie może w obliczu tych faktów zajmować nadal neutralnego stanowiska. Rząd radziecki nie może również zostać obojętny na fakt, że zamieszkująca terytorium Polski pokrewna ludność ukraińskiego i białoruskiego pochodzenia jest bezbronna i została pozostawiona własnemu losowi. Rząd Radziecki polecił wobec powyższych okoliczności Naczelnemu Dowództwu Armii Czerwonej, aby nakazało wojskom przekroczyć granicę i wziąć pod swoją opiekę życie i mienie ludności Zachodniej Ukrainy i Zachodniej Białorusi. Rząd Radziecki zamierza równocześnie podjąć wszelkie środki, mające na celu uwolnienie narodu polskiego od nieszczęsnej wojny, w którą wepchnęli go nierozsądni przywódcy, i umożliwienie mu życia w pokoju.*

Polski ambasador odmówił przyjęcia noty i kategorycznie zaprotestował przeciwko

jej treści. W rzeczywistości trwały jeszcze walki z Niemcami (do 6.10.1939 r.), broniła się Warszawa (do 28.09.1939 r.), a najwyższe władze RP przebywały w granicach Polski. Podobne argumenty o „wzięciu pod ochronę życia i mienia ludności Zachodniej Ukrainy i Zachodniej Białorusi" zawierało też przemówienie radiowe wygłoszone 17 września przez Mołotowa i opublikowane następnego dnia przez radziecką prasę.

Cios w plecy...

Dowództwo polskie nie zakładało wojny na dwa fronty, do czego doszło od 17 września. Wszystkie liniowe jednostki, także te, które w okresie pokoju stacjonowały na wschód od Bugu, zostały rzucone przeciwko Niemcom. 17 września na obszarze operacyjnym na wschód od Wisły znajdowało się około 400 – 430 tysięcy żołnierzy i rezerwistów. Jednak tylko połowa z nich była zdolna do walki. Około 200 tysięcy żołnierzy słabo bądź wcale nieuzbrojonych przebywało w ośrodkach zapasowych na tym terenie.

Dla żołnierzy z ziemi wrzesińskiej głównymi ośrodkami zapasowymi były ośrodki:

– dla kawalerii – Ośrodek Zapasowy Kawalerii „Biedrusko".

Po zakończeniu mobilizacji alarmowej w garnizonach Leszno Wielkopolskie i Poznań nadwyżki mobilizacyjne w postaci kadry, rezerwistów, pozostałości uzbrojenia i wyposażenia użytku bieżącego odjechały transportem kolejowym nocą 26/27 sierpnia 1939 r. do Kraśnika Lubelskiego. Po przybyciu na miejsce jednostki weszły w skład Ośrodka Zapasowego Wielkopolskiej Brygady Kawalerii pod dowództwem major Juliana Fischer – Drauenegga. W Kraśniku w ramach ośrodka przystąpiono do formowania szwadronów bojowych II rzutu mobilizacyjnego i formowano szwadrony marszowe dla brygady, które ze względu na dużą odległość nie mogły zasilić jej pierwszego rzutu. Po zbombardowaniu Kraśnika i koszar 8 – 10 września, dowódca ośrodka otrzymał rozkaz z dowództwa OK II wymarszu w kierunku Równego. Przed wymarszem, 13 września utworzono z pozostałych oddziałów Pułk Zapasowy „Kraśnik", który następnie włączono do Grupy „Dubno". Pułk wszedł w skład zgrupowania kawalerii tej grupy, dowodzonej przez podpułkownika Halickiego i walczył w jego składzie do 25 września, do kapitulacji pod Rawą Ruską. W pułku znalazły się dwa szwadrony 17. Pułku Ułanów i szwadron 7. Pułku Strzelców Konnych; ułani 17. Pułku Ułanów uzupełnili też szwadron CKM. Po przekroczeniu Bugu Pułk Zapasowy „Kraśnik" osiągnął okolice miast Luboml i Kowel, gdzie toczył potyczki z dywersantami ukraińskimi. Po otrzymaniu informacji o wkroczeniu wojsk sowieckich 17 września pułk powrócił na zachodnią stronę Bugu. W składzie Grupy „Dubno" stoczył walki pod Janowem Lubelskim, a następnie pod Modliborzycami. Szwadrony walczyły do 25 września, kierując się na Nisko; skapitulowały w rejonie Rawy Ruskiej,

– dla 68. Pułku Piechoty – Ośrodek Zapasowy 17. Dywizji Piechoty „Skierniewice", którym dowodził podpułkownik Aleksander Kiszkowski pokojowy zastępca dowódcy 70. Pułku Piechoty.

W sierpniu 1939 r. zastępcą dowódcy Ośrodka Zapasowego 17 Dywizji Piechoty w Skierniewicach został podpułkownik Aleksander Jan Witold Sokołowski, w okresie

pokojowym zastępca dowódcy 68. Pułku Piechoty.

12 września objął dowództwo oddziału „Szack", na którego czele dotarł 18 września do miejscowości Olesk, gdzie „na skutek ogólnej demobilizacji" oddział został rozwiązany. 17 Ośrodek Zapasowy został utworzony przez 69. Pułk Piechoty z własnych nadwyżek, nadwyżek 68. i 70. Pułku Piechoty oraz rezerwistów z mobilizacji powszechnej. Część oddziałów z tego Ośrodka Zapasowego przemieściła się na linię Kowel – Luboml w województwie wołyńskim na terenie DOK II Lublin,

– Ośrodek Zapasowy 14. Dywizji Piechoty w Strzelcach k. Kutna, pod dowództwem podpułkownika piechoty Józefa Kokoszki, w okresie pokoju zastępcy dowódcy 58. Pułku Piechoty.

Na skutek postępów wojsk niemieckich został on ewakuowany na wschód. Do Warszawy ośrodek dotarł z dużymi kłopotami ponieważ kolumny marszowe zostały zaskoczone przez oddziały niemieckie, podchodzące do Warszawy od strony Pruszkowa i Błonia. Rozgardiasz panujący w stolicy spowodował, że kolumny poszły w rozsypkę i już nie zebrały się w całości mimo obowiązującego miejsca zbiórki w Garwolinie. Ostatecznie większość Ośrodka Zapasowego przedostała się przez Mińsk Mazowiecki i Radzyń Podlaski do Kowla, gdzie uległa demobilizacji na wieść o agresji sowieckiej 17 września. Część żołnierzy skierowała się na zachód i po walkach nad Wieprzem w rejonie Łęcznej i Lublina dołączyła w końcu do SGO „Polesie". Do kapitulacji grupy walczyła w jej składzie w rejonie Kocka.

Główne siły polskie wycofywały się w uporczywych walkach odwrotowych w kierunku południowo – wschodnim, na tzw. przedmoście rumuńskie. Wtedy uderzyły wojska radzieckie siłami dwóch frontów: białoruskiego i ukraińskiego.

Bezpośrednio wschodniej granicy miały bronić oddziały Korpusu Ochrony Pogranicza. Jednak po ogłoszeniu 31 sierpnia mobilizacji, w dużej części zostały użyte do sformowania jednostek rezerwowych i innych oddziałów wojska, a całą artylerię polową oraz część broni ciężkiej przejęły jednostki operacyjne. Dla ochrony liczącej 1412 kilometrów granicy z ZSRR przeznaczonych zostało około 12 tysięcy żołnierzy. Pełnili oni między innymi służbę w 190 strażnicach. Były to siły wystarczające do ochrony granicy w okresie pokoju, ale nie były one w stanie zapewnić obrony państwa przed zmasowanym atakiem wojsk wschodniego sąsiada. Większość strażnic KOP stawiła napastnikom opór na miarę swych możliwości, na niektórych odcinkach granicy zacięte walki trwały do godzin popołudniowych. Żołnierzy Wojska Polskiego, poddających się po walkach lub ujętych po zdobyciu strażnic, niejednokrotnie rozstrzeliwano na miejscu.

Wkroczenie wojsk radzieckich na terytorium Polski było całkowitym zaskoczeniem dla Polaków, polskiego rządu i Naczelnego Dowództwa. Przede wszystkim nie było wiadomo, w jakim charakterze i w jakim celu Armia Czerwona przekroczyła granicę. Początkowo przeważało przekonanie, iż Armia Czerwona wystąpiła przeciwko Niemcom jako sojusznicy Polski. Stąd też niektórzy starostowie pogranicznych powiatów wyruszali „z pomocą" na spotkanie przybywającym radzieckim wojskom. Niepewność sytuacji pogłębiał panujący chaos, brak łączności, a także działania radzieckich grup sabotażowo – dywersyjnych. Żołnierze Armii Czerwonej robili wszystko, aby w pierwszych godzinach agresji ukryć rzeczywisty charakter swojego wtargnięcia do Polski i zdezorientować władze polskie, wojsko i ludność. Wiadomość o wejściu Armii Czerwonej

dotarła około 6 rano do Sztabu Naczelnego Wodza, marszałka Edwarda Rydza – Śmigłego. Około godziny 22 wydał on dyrektywę ogólną:

Sowiety wkroczyły. Nakazuję ogólne wycofanie na Rumunię i Węgry najkrótszymi drogami. Z bolszewikami nie walczyć, chyba w razie natarcia z ich strony lub próby rozbrojenia oddziałów. Zadanie dla Warszawy i miast, które miały się bronić przed Niemcami – bez zmian. Miasta, do których podejdą bolszewicy, powinny z nimi pertraktować w sprawie wyjścia garnizonów do Węgier lub Rumunii.

Do wielu jednostek wydana dyrektywa Naczelnego Wodza nie dotarła, gdyż łączność i sieć dowodzenia w zasadzie już nie istniały, a poszczególni dowódcy zdani byli wyłącznie na siebie. Do czasu zablokowania granicy przez Armię Czerwoną zdążyło wyjść do Rumunii i na Węgry ponad 70 tys. żołnierzy, granicę litewską przekroczyło około 14 tys., łotewską – ponad 1,5 tys. W nocy z 17 na 18 09.1939 r., wobec realnego zagrożenia utratą wolności, granicę z Rumunią przekroczyli prezydent Rzeczypospolitej wraz z rządem i Sztab Naczelnego Wodza.

Na wschodzie Polski sytuacja narodowościowa była inna niż w pozostałej części kraju. Zamieszkiwało tam około 13 milionów ludzi, z tego Polacy stanowili około 6 milionów, co stanowi około 43 procent. Pozostali to Ukraińcy, Białorusini, Żydzi, Rosjanie i inni. ZSRR zorganizował tutaj antypolską i antypaństwową działalność, posługiwał się przeszkolonymi na specjalnych kursach dywersyjnych byłymi członkami nielegalnych struktur Komunistycznej Partii Polski, Komunistycznej Partii Zachodniej Białorusi i Komunistycznej Partii Zachodniej Ukrainy, rozwiązanymi przez Komintern w 1938 r., sympatykami komunizmu i ZSRR, a także mniejszościami narodowymi. Inspirował oraz podsycał w nich nienawiść wobec Polaków, poczucie krzywdy i żądzę odwetu. Podczas fali napadów różnych grup, po wkroczeniu Armii Czerwonej na ziemie Polski miało zginąć we wschodniej Galicji kilka tysięcy Polaków, wśród nich wielu uchodźców i wracających do domu, pojedynczo lub w grupkach żołnierzy. Podobnie było na terenach zamieszkałych przez ludność białoruską. Upowszechniane było przekonanie, że skoro państwo polskie przestało istnieć, jego obywatele nie są już chronieni przez prawo międzynarodowe.

Nie wszystkie polskie oddziały przeszły przez granice z Rumunią, Węgrami, Litwą i Łotwą lub poddały się bez walki Armii Czerwonej. Na przykład Grupa Korpusu Ochrony Pogranicza gen. Wilhelma Orlika – Rückemanna przeszła do zdecydowanej obrony, wycofując się pod naporem Armii Czerwonej w uporczywych walkach na zachód. Zwycięskie walki z Sowietami stoczyli: 22 września – pod Kodziowcami na Grodzieńszczyźnie – 101. Pułk Ułanów, 28 września – pod Szackiem na Polesiu Wołyńskim – jednostki grupy KOP, 1 października – pod Wytycznem – Grupa KOP gen. Wilhelma Orlika – Rückemanna Do 22 września siłami wojska i ludności cywilnej broniło się Grodno.

Jeńców rozstrzeliwali zarówno Niemcy, jak i Rosjanie, zwłaszcza tam, gdzie ponieśli straty w walkach. Po zwycięskiej bitwie o Szack Sowieci rozstrzelali w Mielnikach 18 wziętych do niewoli oficerów KOP, a po wkroczeniu do Grodna rozstrzelali około 300 obrońców, w tym cywilów, wśród których byli harcerze i gimnazjaliści. W Złoczowie rozstrzelano 10 urzędników polskiej administracji i policji. 22 września zastrzelono pod Spoćkiniami koło Grodna gen. Józefa Olszynę – Wilczyńskiego wraz z adiutantem kapitanem Mieczysławem Strzemeskim, a 26 września – gen. Stanisława Dowoyno

– Sołłohuba.

18.09.1939 r. został wydany wspólny komunikat niemiecko – radziecki o współdziałaniu wojskowym na terenie Polski. 23 września ogłoszono komunikat o tymczasowym rozgraniczeniu terenów zajmowanych przez obie armie. 22 września 29. Brygada Pancerna kombryga Siemiona Kriwoszejna przejęła od XIX Korpusu Pancernego gen. Heinza Guderiana – po wspólnej defiladzie obu wojsk – Brześć. Ostatecznie podział ziem polskich między agresorów ustalono w zawartym 28.09.1939 r. Traktacie radziecko – niemieckim o granicy i przyjaźni. Związek Radziecki „otrzymał" tereny o powierzchni 201 tysięcy km^2 z 13 milionami mieszkańców, co stanowiło ponad połowę terytorium przedwojennej Polski. W końcu października Wileńszczyznę, której ludność stanowili w ponad 60 procentach Polacy, ZSRR przekazał Litwie.

Ciężki los w niewoli...

Aresztowania i egzekucje, dokonywane przez NKWD, rozpoczęły się od pierwszych dni radzieckiej okupacji Kresów Wschodnich. Dotyczyły szczególnie osób związanych ze strukturami państwa polskiego: działaczy społecznych i politycznych, oficerów Wojska Polskiego, policjantów, urzędników, nauczycieli, ziemian, przedsiębiorców, kupców, osób znanych i poważanych w społeczeństwie. Zajmowało się tym dziewięć grup operacyjno – czekistowskich, działających przy ugrupowaniach armijnych. Radom wojennym frontów Ukraińskiego i Białoruskiego, Biuro Polityczne KC WKP(b) przyznało prawo zatwierdzania wyroków śmierci za tzw. przestępstwa kontrrewolucyjne, popełnione przez osoby cywilne oraz żołnierzy byłej armii polskiej. Podobnie wyglądało to na terenach zajętych przez Niemcy. Odpowiednikiem grup operacyjno – czekistowkich były tzw. Einsatzgruppen. Obaj okupanci ściśle więc ze sobą współpracowali i wymieniali się doświadczeniami w postępowaniu z ludnością podbitą. SS i NKWD były zgodne w kwestii „priorytetów co do obiektów przeznaczonych do eliminacji". Różnie nazywane w dokumentach – polska inteligencja, polska elita, była klasa rządząca, kapitaliści, właściciele ziemscy, urzędnicy, sędziowie i oficerowie, intelektualiści, nauczyciele, księża i arystokracja, czyli przywództwo polityczne narodu, czy to na szczeblu lokalnym, czy ogólnokrajowym, miało zostać zniszczone w pierwszej kolejności (*Allan Bullock, Hitler i Stalin. Żywoty równoległe, t. 2, Warszawa 1994, s. 138 – 139*).

Już do 1.10.1939 r. aresztowano na Zachodniej Ukrainie 3914 osób, w tym 2539 policjantów, żandarmów, agentów wywiadu i policji, 381 oficerów Wojska Polskiego i osadników wojskowych oraz 293 „obszarników" i osób z „burżuazji". 27.11.1939 r. w więzieniach na Zachodniej Białorusi znajdowało się 5845 aresztowanych, a na Zachodniej Ukrainie – 5972. Do 1.12.1940 r. aresztowano 407 tysięcy osób, a wysiedlono do Kazachstanu i północnych obwodów ZSRR – 275 784 osoby.

Do radzieckiej niewoli dostało się, według ustaleń historyków, 240 – 250 tysięcy żołnierzy polskich wszystkich stopni, w tym około 10 tysięcy oficerów. Część – po stoczonych walkach, część w wyniku podstępnego rozbrojenia, część zaś przekazali ZSRR Niemcy. 19.09.1939 r. komisarz ludowy obrony ZSRR, realizując decyzję Biura Politycznego KC WKP(b), wydał rozkaz przekazania wszystkich polskich jeńców kierowanemu

przez Ławrentija Berię NKWD. Nie było to zgodne z konwencjami haską i genewską, według których całkowitą odpowiedzialność za zdrowie i życie wojskowych z armii nieprzyjaciela ponosił rząd i dowództwo sił zbrojnych kraju, który wziął ich do niewoli. Wprawdzie rząd radziecki nie podpisał konwencji międzynarodowych o jeńcach wojennych, nie zwalniało go to jednak z obowiązku przestrzegania prawa międzynarodowego, co więcej, przed wojną niejednokrotnie potwierdzał, że będzie ich przestrzegać. W dokumentach radzieckich wzięci do niewoli Polacy określani byli jako „jeńcy wojenni" (wojennoplennyje), co też oznaczało potwierdzenie zaistniałego stanu wojny. Status jeńców wojennych więc im przysługiwał. Traktowani byli jednak bez przysługujących im praw lub z drastycznym ich ograniczeniem. Ich sytuacja była regulowana nie przez armię, lecz przez NKWD.

W pierwszych dniach po 17 września, na mocy rozkazu Woroszyłowa, zorganizowane zostały punkty zdawczo – odbiorcze polskich jeńców wojennych, w których jednostki frontowe Armii Czerwonej przekazywały osoby wzięte do niewoli Wojskom Konwojowym NKWD. Punkty te tworzono w miejscowościach, w których kończyły swą trasę radzieckie pociągi kolei szerokotorowej – w Jarmolińcach, Kamieńcu Podolskim, Olewsku, Orzechownie, Radoszkowicach, Stołpcach, Szepietówce, Tymkowiczach, Wołoczyskach i Żytkowiczach. Z punktów tych jeńcy mieli być transportowani do obozów rozdzielczych w Kozielsku (obwód Smoleński) – dla Frontu Białoruskiego i Putywlu (obwód czernichowski) – dla Frontu Ukraińskiego.

Transport jeńców do punktów zdawczo – odbiorczych odbywał się w skrajnie uciążliwych warunkach. Część drogi do stacji kolejowych odbywali furmankami i ciężarówkami, a także pieszo. Pozostających z tyłu podczas marszu kłuto bagnetami i bito kolbami. Dochodziło też do zabójstw. Droga odbywała się wśród szykan, szyderstw z Polski, jej władz i „polskich panów", oficerów poniżano wobec podkomendnych. Jeńcy na ogół maszerowali o głodzie i bez wody. Dalej transportowani byli w wagonach towarowych.

Utworzono następujące obozy przejściowe dla oficerów:

– griazowiecki (Griazowiec pod Wołogdą, przy linii kolejowej Jarosław – Wołogda),

– juchnowski (Juchnow koło Kaługi, nad rzeką Ugrą, przy drodze Małojarosławiec – Miatliewo – Rosław),

– jużski (Juża w obwodzie iwanowskim, niedaleko rzeki Klaźmy, na terenie miasteczka Talicy, 30 kilometrów od miasta Juża i 47 kilometrów od stacji kolejowej Wiazniki),

– kozielszczański (Kozielszczyna w obwodzie połtawskim, przy linii kolejowej Połtawa – Krzemieńczuk),

– orański (Oranki pod Gorkim, obecnie i poprzednio Niżnij Nowgorod, Rosja, niedaleko miasta Bogorodzk i linii kolejowej Arzamas),

– putywlski (Putywl w obwodzie sumskim, Ukraina, przy drodze Sumy – Głuchow, w klasztorze safroniewskim, 40 kilometrów od Putywla i 12 kilometrów od stacji kolejowej Tiotkino na linii Sumy – Worożba – Drużba),

– wołogodzki lub zaonikijewski (Wołogda, w pomieszczeniach zlikwidowanego domu dziecka, 18 kilometrów od Wołogdy, w pobliżu osiedla Zaonikijewo),

– frydrychowski (obwód chmielnicki, nad Zbruczem, na północ od Wołoczysk – od 20.09.1939 r. jako obóz przejściowy, głównie dla oficerów,

– w Szepetówce (obwód chmielnicki, dawny powiat zasławski).

19.09.1939 r. Ławrentij Beria rozkazem nr 0308 utworzył Zarząd do Spraw Jeńców Wojennych przy NKWD ZSRR. Jego szefem został major bezpieczeństwa państwowego Piotr Soprunienko. Powołanych też zostało osiem podległych Zarządowi obozów dla polskich jeńców wojennych: Ostaszków (obwód kaliniński), Kozielsk (obwód smoleński), Juchnów (obwód smoleński), Putywl (obwód czernichowski), Kozielszczyna (obwód połtawski), Starobielsk (obwód woroszyłowgradzki), Juża (obwód iwanowski) oraz Oranki (obwód gorkowski). Później utworzono jeszcze dwa obozy rozdzielcze: w Griazowcu i Wołogdzie (oba w obwodzie wołogodzkim).

23.09.1939 r. został zatwierdzony opracowany przez Zarząd Jeńców Wojennych *Regulamin obozu dla jeńców wojennych*. Do zadań obozów jenieckich należało przetrzymywanie jeńców w izolacji od okolicznej ludności, uniemożliwienie im ucieczek, jak również prowadzenie pracy agitacyjno – propagandowej i kulturalno – masowej wśród jeńców. Kierownictwo obozów sprawowali komendant i komisarz. Ochronę zewnętrzną obozów stanowiły Wojska Konwojowe NKWD.

Obozy specjalne NKWD

Rozkazem Berii nr 001177 z 3.10.1939 r. utworzono trzy jenieckie obozy specjalne:

Starobielsk – dla generałów, pułkowników, wyższych urzędników państwowych i wojskowych oraz wszystkich pozostałych oficerów,

Ostaszków – dla funkcjonariuszy wywiadu i kontrwywiadu, policjantów, żandarmów, strażników więziennych, od 13 października 1939 – dla komendantów strażnic oraz szeregowców i informatorów powiązanych z organami wywiadu, a od 29 października 1939 – dla szeregowców i podoficerów – osadników wojskowych. Obóz ten miał ostrzejszy reżim niż pozostałe. Przekazywano też tam jeńców z pozostałych obozów NKWD „wykazujących szczególnie złą wolę, odmawiających pracy, symulantów, negatywnie oddziaływających na pozostałych”,

Kozielsk – przeznaczony był początkowo (obok Putywla) dla szeregowców z terenów polskich zajętych przez Niemców, a od 23 października 1939 wobec przeładowania Starobielska stał się drugim obozem specjalnym dla oficerów oraz wyższych urzędników wojskowych i państwowych.

Do przełomu 1939/1940 r. do trzech obozów specjalnych kierowane były też osoby, które zatrzymano w zachodnich obwodach republik białoruskiej i ukraińskiej. Władze radzieckie zarządziły bowiem na zajętych terenach polskich rejestrację oficerów Wojska Polskiego, aby uchwycić tych, którzy do tej pory pozostawali na wolności. Część z nich trafiła do obozów jenieckich, a część do więzień NKWD.

Jesienią 1939 r. władze radzieckie, nie będąc w stanie zapewnić wystarczających środków aprowizacyjnych i pomieszczeń zwolniły z obozów ponad 42 tysiące jeńców, szeregowych i podoficerów pochodzących z terenów Zachodniej Ukrainy i Zachodniej Białorusi, a na podstawie zawartego porozumienia w okresie 24.10. – 24.11.1939 r. przekazały Niemcom w drodze wymiany 42 492 jeńców zamieszkałych przed wojną na terenach polskich, okupowanych przez III Rzeszę. W tym samym czasie ZSRR przejęła od

Niemców 13757 jeńców zamieszkujących przed wojną na terenach okupowanych przez ZSRR. 9.11.1939 r. Rada Komisarzy Ludowych na wniosek rządu litewskiego podjęła uchwałę w sprawie przejęcia internowanych Polaków, zamieszkujących przed wojną województwa wschodnie RP. Podoficerowie i szeregowi zostali zwolnieni, oficerów, urzędników wojskowych i policjantów skierowano do obozu juchnowskiego. Do Kozielska i Ostaszkowa wysłano z Juchnowa 21 oficerów oraz 54 policjantów.

Wszystkie trzy obozy specjalne NKWD mieściły się w zabudowaniach skonfiskowanych Cerkwi Prawosławnej. W początkowym okresie warunki bytowe w obozach były bardzo trudne. Po zwolnieniu szeregowych sytuacja się poprawiła. Jeńców wykorzystywano do wszystkich prac obozowych (obsługa kuchni, łaźni, pralni, fryzjerni, odgarnianie śniegu, czyszczenie latryn itp.) oraz wysyłano do robót poza obozem (rozładowywanie wagonów, zwożenie węgla, odśnieżanie dróg itp.). W obozach działał samorząd jeniecki. „Starszego" obozu, który utrzymywał łączność między społecznością jeniecką a władzami obozu, jak i „starszych" poszczególnych bloków wyznaczały władze radzieckie. Podstawą wyżywienia w obozach był chleb (często spleśniały), ryby, kasza, ziemniaki (rzadko). Nie było mięsa, mleka, masła, sera, jarzyn (za wyjątkiem kapusty).

Każdy jeniec po przybyciu do obozu był wpisywany do księgi rejestracyjnej. Numer wpisu do księgi stanowił jednocześnie numer akt ewidencyjnych jeńca. Kwestionariusz osobowy jeńca zawierał następujące dane: ostatnie miejsce zamieszkania, pochodzenie społeczne, narodowość i obywatelstwo, zawód lub specjalność, przynależność do partii politycznych, wykształcenie cywilne i wojskowe, ranga lub stopień, numer ewidencyjny, nazwa jednostki i rodzaj wojska, stan rodzinny, gdzie pracował i na jakim stanowisku przed wstąpieniem do wojska, cechy zewnętrzne oraz informacje z przeglądu medycznego, a od stycznia 1940 r.: ostatnie stanowisko w Wojsku Polskim, znajomość języków obcych, szczegółowe dane o pobycie jeńca w ZSRR, informacje o krewnych i znajomych zamieszkałych w ZSRR, szczegółowe informacje o pobycie jeńca za granicą. Kwestionariusz zawierał też nazwę obozu, numer akt ewidencyjnych, datę przybycia i fotografie, a także miejsce na adnotacje o ewentualnym odesłaniu jeńca, jego przewinieniach, karach dyscyplinarnych i inne. Karta ewidencji ogólnej zawierała podstawowe informacje o jeńcu, a jej kopia wysyłana była do Zarządu Jeńców Wojennych. Karta ewidencji specjalnej zakładana była dla określonych kategorii jeńców: członków partii politycznych, żandarmów i policjantów, członków organizacji uznawanych za antyradzieckie oraz osób przynależnych do „wrogich klasie robotniczej" grup ludności (ziemianie, kułacy, kupcy itp). Jeńcom zakładano także akta osobowe (dieło) z numerem figurującym w księdze rejestracyjnej. Oddziały ewidencyjno – rejestracyjne sporządzały i wysyłały do Zarządu Jeńców Wojennych sprawozdania okresowe zawierające m.in. szczegółową statystykę jeńców. Po zaewidencjonowaniu założono akta śledcze dla wszystkich jeńców i przystąpiono do ich przesłuchiwania. Nie były to normalne badania jeńców, ograniczające się do sfery ściśle wojskowej, lecz nosiły charakter polityczno – społecznych dochodzeń wobec osób oskarżonych o popełnienie ciężkich zbrodni politycznych. Zasadniczym „przestępstwem", zarzucanym każdemu z badanych, była służba w „burżuazyjnej" armii i udział w „światowej kontrrewolucji" przeciwko Związkowi Radzieckiemu. Zadaniem śledczych z NKWD było też wykrycie uczestników wojny 1920 r., oficerów Oddziału II i Korpusu Ochrony Pogranicza, działaczy

antykomunistycznych oraz osób, które w II Rzeczypospolitej działać miały „w zamiarze oderwania od Związku Radzieckiego republik białoruskiej i ukraińskiej". Przesłuchujący interesowali się pochodzeniem społecznym jeńców, ich warunkami bytowymi i rodzinnymi przed wojną, poglądami politycznymi, przynależnością do partii, stosunkiem do partii komunistycznej i ustroju radzieckiego. Starali się wywołać dyskusję na tematy polityczne i społeczne. Niektórymi jeńcami interesowano się mniej, innych przesłuchiwano tygodniami, dosłownie co noc. Badania odbywały się przeważnie w nocy i trwały wiele godzin bez przerwy, przeciągając się do rana. Powtarzane były wielokrotnie, by wykryć rozbieżności w odpowiedziach. Zaczynały się od napisania dokładnego życiorysu. Na ogół nie stosowano bicia i innych środków fizycznego przymusu, ograniczając się do krzyku i gróźb. Przesłuchiwanym dawano do podpisu protokoły, które wkładano następnie do ich akt personalnych. Dołączane tam były również inne zbierane w trakcie śledztwa materiały: opinie władz obozowych, relacje funkcjonariuszy NKWD z „prywatnych" rozmów z jeńcami, zeznania innych jeńców i osób, wyciągi z uzyskanych na temat jeńca lub napisanych przez niego artykułów i prac, publikowane w różnych wydawnictwach jego dane biograficzne, listy od i do jeńca. Informacje o jeńcu zbierane też były w miejscu jego zamieszkania, jeżeli znajdowało się na wschodnich terenach II Rzeczypospolitej. Niektórych jeńców wywożono z obozów na dalsze śledztwo do Moskwy lub obwodowych zarządów NKWD.

Jeńcy zostali ściśle odizolowani od świata zewnętrznego. Jedyne informacje jakie otrzymywali pochodziły z radzieckiego radia, prasy i od funkcjonariuszy NKWD. Korespondencja z rodzinami była ściśle cenzurowana, a jej częstotliwość ograniczona (od listopada 1939 r. do marca 1940 r. – raz w miesiącu).

Obóz w Kozielsku

Położony był około 250 kilometrów na południowy wschód od Smoleńska, w odległości 8 kilometrów od stacji Kozielsk (na linii kolejowej Smoleńsk – Briańsk). Umieszczony był w kompleksie klasztornym i w oddzielonym świerkowym lasem eremie. W zabudowaniach klasztornych mieszkali jeńcy z terenów okupowanych przez Niemcy i Litwę, w eremie – z ziem polskich przyłączonych do ZSRR. Obie grupy jeńców mogły kontaktować się ze sobą tylko wtedy, gdy mieszkańcy eremu przychodzili do łaźni lub do „kina".

29.12.1939 r. przebywało w Kozielsku ogółem 4766 jeńców, w tym czterech generałów (Bronisław Bohaterewicz, Henryk Minkiewicz, Mieczysław Smorawiński, Jerzy Wołkowicki), jeden kontradmirał (Ksawery Czernicki), 103 pułkowników i podpułkowników, 240 majorów, 680 kapitanów. Więziono tutaj kilkunastu kapelanów, około 200 lotników (w tym jedyną kobietę – jeńca Janinę Lewandowską, córkę gen. Józefa Dowbor – Muśnickiego), około 50 marynarzy. Między oficerami rezerwy było 71 naukowców, około 400 lekarzy wojskowych i cywilnych, kilkudziesięciu prawników, kilkuset inżynierów, kilkuset nauczycieli, literaci, dziennikarze, publicyści, przemysłowcy, kupcy.

Komendantem obozu był kapitan armii Wasilij Korolow, komisarzem – starszy politruk Michaił Aleksiejew, szefami Oddziału Specjalnego kolejno – kapitan bezpieczeństwa

państwowego Borisow, młodszy lejtnant bezpieczeństwa Hans Ejlman, szefem Zarządu Obwodowego NKWD w Smoleńsku – kapitan bezpieczeństwa Jemielian Kuprjanow. Obóz główny w zabudowaniach klasztornych, otoczony był starymi, trzymetrowej wysokości murami z czterema narożnymi wieżami, gdzie umieszczono gniazda karabinów maszynowych. Cały teren obwiedziono dodatkowo zasiekami z drutu kolczastego, zainstalowano też reflektory. Wewnątrz mieściły się 22 budynki, nazywane przez jeńców blokami. W eremie był jeden wielki blok i trochę mniejszych budynków. Otoczony był również murem.

Obóz w Starobielsku

Położony był około 230 kilometrów na południowy wschód od Charkowa, około 2,5 kilometra od stacji kolejowej (na linii Wałujki – Woroszyłowgrad), na skraju miasta Starobielsk, nad rzeką Ajdar. Zajmował pomieszczenia byłego żeńskiego monasteru. Obóz o powierzchni około 4 ha, otoczony był 1,7 – metrowym murem, od strony zewnętrznej dodatkowo zabezpieczony dwoma rzędami wysokich zasieków z drutu kolczastego, a w odstępach około stu metrów stały wieżyczki obserwacyjne z karabinami maszynowymi i potężnymi reflektorami.

31.12.1939 r. w obozie przebywało 3916 jeńców, w tym dziewięciu generałów (Leon Billewicz, Stanisław Haller, Aleksander Kowalewski, Kazimierz Orlik – Łukoski, Konstanty Plisowski, Franciszek Sikorski, Leonard Skierski, Piotr Skuratowicz, Czesław Jarnuszkiewicz (jedyny, który ocalał), 185 pułkowników i podpułkowników, 320 majorów, 854 kapitanów i 2528 innych oficerów. W obozie więziono kilkuset lotników, prawników, urzędników, ziemian, wykładowców wyższych uczelni, inżynierów, nauczycieli, literatów, dziennikarzy, działaczy politycznych i społecznych, lekarzy wojskowych i cywilnych, kapelanów wojskowych. Najwięcej informacji o obozie zawierają relacje ocalałych jeńców: *W niewoli sowieckiej* porucznika rezerwy Bronisława Młynarskiego oraz *Wspomnienia Starobielskie* rtm. rez. Józefa Czapskiego. Komendantem obozu był kapitan bezpieczeństwa państwowego Aleksandr Bierieżkow, komisarzem politycznym – kombat Michaił Kirszyn, naczelnikiem Oddziału Specjalnego – Michaił Lebiediew.

Obóz w Ostaszkowie

Mieścił się na obejmującej około 5 ha powierzchni wyspie Stołbnyj, na jeziorze Seliger, około 10 kilometrów od rejonowego miasteczka Ostaszków, na linii kolejowej Wielkie Łuki – Bołogoje, około 180 kilometrów na zachód od Kalinina. Na początku XX wieku istniały na wyspie trzy cerkwie. Bywali tu carowie i rodzina carska, na przykład przyjeżdżała z dziećmi żona ostatniego władcy Rosji Mikołaja II, Aleksandra. Wyspa połączona była z lądem stałym mostem drewnianym o długości około 100 m.

31.12.1939 r. więziono w obozie 6290 osób, w tym 264 oficerów policji i żandarmerii, 615 podoficerów tych służb i 5020 szeregowców, 110 pracowników więziennictwa, 5 wywiadowców, 145 podoficerów i szeregowych Wojska Polskiego, 11 duchownych,

27 osadników wojskowych, 93 uchodźców.

Komendantem obozu był major bezpieczeństwa państwowego Pawieł Borisowiec, komisarzem – starszy politruk Iwan Jurasow, szefem Oddziału Specjalnego – młodszy lejtnant bezpieczeństwa Grigorij Korytow, szefem NKWD obwodu kalinińskiego – kapitan bezpieczeństwa państwowego Dmitrij Tokariew. Obóz otoczony był murem klasztornym, ogrodzony dodatkowo drewnianym płotem z drutem kolczastym i zasiekami z drutu kolczastego. Postawiono siedem wieżyczek strażniczych i zainstalowano osiem reflektorów. Na zakwaterowanie jeńców przeznaczono 19 budynków klasztornych. Obóz w Ostaszkowie różnił się składem jenieckim od obozów w Kozielsku i Starobielsku. Zgromadzono w nim takie kategorie jeńców, które NKWD uważało za szczególnie obciążone wobec ZSRR. Stąd też przesłuchania były tu cięższe, ze stosowaniem nierzadko bicia i straszeniem bronią.

Organizacja zbrodni

1.02.1940 r. zakończyły się dochodzenia i przygotowanie akt jeńców Kozielska, Starobielska i Ostaszkowa dla Kolegium Specjalnego. Zarząd Jeńców Wojennych opracował szczegółowe informacje liczbowe na temat jeńców przetrzymywanych w trzech obozach specjalnych – z podziałem według stopni wojskowych i policyjnych oraz obszarów zamieszkania przed wojną, a także według stopni i stosunku do służby (zawodowi, rezerwa i powołani do wojska według stanu spoczynku).

Ogółem 28.02.1940 r. było w obozach 8461 wojskowych, 5707 funkcjonariuszy policji, 63 żandarmów i 166 funkcjonariuszy Straży Więziennej. 3 marca 1940 przekazano do obozów linią bezpośrednią żądanie, aby nie później niż o północy w tym dniu przetelegrafować dane do raportu Berii o wszystkich kategoriach jeńców, z rozbiciem na stopnie, narodowość i województwa. Zebrane materiały posłużyły do sporządzenia 5.03.1940 r. przez komisarza ludowego (narkoma) Ławrentija Berię tajnego wniosku do Józefa Stalina z propozycją wymordowania 14700 polskich jeńców wojennych, znajdujących się w trzech obozach specjalnych NKWD i 11000 więźniów, przetrzymywanych w więzieniach NKWD z zachodnich obwodów Ukrainy i Białorusi. W konkluzji wniosku napisano:

Biorąc pod uwagę, że wszyscy oni są zatwardziałymi, nie rokującymi poprawy wrogami władzy radzieckiej, NKWD ZSRR uważa za niezbędne:

I. Polecić NKWD ZSRR rozpatrzenia w trybie specjalnym, z zastosowaniem wobec tych osób najwyższego wymiaru kary, czyli rozstrzelania:

1) znajdujących się w obozach dla jeńców wojennych 14 700 osób, byłych polskich oficerów, urzędników, obszarników, policjantów, agentów wywiadu, żandarmów, osadników i służby więziennej,

2) jak też aresztowanych i znajdujących się w więzieniach w zachodnich obwodach Ukrainy i Białorusi 11 000 osób, członków różnorakich kontrrewolucyjnych organizacji, byłych obszarników, fabrykantów, byłych polskich oficerów, urzędników i uciekinierów

II. Sprawy rozpatrzyć bez wzywania aresztowanych i bez przedstawiania zarzutów,

decyzji o zakończeniu śledztwa i aktu oskarżenia – w następującym trybie:

a) wobec osób znajdujących się w obozach dla jeńców wojennych – na podstawie informacji przekazanych przez Zarząd do spraw Jeńców Wojennych NKWD ZSRR,

b) wobec osób aresztowanych – na podstawie informacji ze spraw przekazanych przez NKWD USRR i NKWD BSRR.

III. Rozpatrzenie spraw i powzięcie uchwały zlecić trójce w składzie:

towarzysze: ***MIERKUŁOW, KOBUŁOW i BASZTAKOW*** *(Naczelnik I Wydziału Spec[jalnego] NKWD ZSRR).*

Powyższy fragment wniosku stanowił jednocześnie tekst Uchwały Biura Politycznego. Na wniosku widnieją własnoręczne podpisy czterech członków Biura Politycznego KC WKP(b): Stalina, Woroszyłowa, Mołotowa i Mikojana, a na marginesie znajduje się zapis (najprawdopodobniej osobistego sekretarza Stalina): *„Kalinin – za, Kaganowicz – za”.* Pod dokumentem podpisał się Beria, który też zamieścił na nim dekretację *„wyk[onać]”.*

Podstawą decyzji o eliminacji jeńców była ich przynależność narodowa, klasowa i społeczno – zawodowa. Był to więc mord popełniony na warstwie przywódczej narodu w ramach likwidacji państwa polskiego i jego armii oraz przeciwdziałania odrodzeniu Polski. Objął tych, którzy potencjalnie mogli walczyć i organizować walkę.

Jeńcy trzech obozów specjalnych korespondowali ze swoimi rodzinami, znane były i w okupowanej Polsce, i w Londynie miejsca i adresy ich pobytu. Na terenach tych nie toczyły się już działania wojenne. Jak więc władze ZSRR zamierzały wytłumaczyć nagłe zniknięcie znanych z nazwisk około 15 tysięcy, często znaczących w swoim społeczeństwie, osób? Z czego wynikało przeświadczenie, że nikt się nigdy o nich nie upomni?

Niektórzy historycy łączą sprawę Zbrodni Katyńskiej z uzgodnieniami radziecko – niemieckimi i ze wspólnymi naradami NKWD i Gestapo, jakie odbyły się w okresie październik 1939 – marzec 1940 r. we Lwowie, Krakowie i w Zakopanem, chociaż nie jest znany ich przebieg i ustalenia. Wskazywana jest jednak zbieżność okresu mordu katyńskiego (kwiecień – maj 1940 r.) z przeprowadzeniem od 30 marca do lipca 1940 r. na terenie Generalnego Gubernatorstwa przez Niemców „Akcji A – B”, podczas której wymordowano około 3,5 tysiąca Polaków z politycznych i duchowych warstw przywódczych oraz 3 tysiące określonych przez Niemców jako „przestępcy kryminalni”.

7.03.1940 r. Biuro Polityczne KC WKP(b) podjęło decyzję o deportacji do Kazachstanu rodzin jeńców wojennych i więźniów. 22 marca Beria wydał rozkaz o „rozładowaniu” więzień NKWD zachodnich obwodów USRR i BSRR. Polecił przewieźć w ciągu 10 dni 3 tysiące aresztowanych z więzień we Lwowie, Równem, Łucku, Tarnopolu, Drohobyczu i Stanisławowie do więzień w Kijowie, Charkowie i Chersoniu oraz 3 tysiące więźniów z Brześcia, Wilejki, Pińska i Baranowicz do więzienia w Mińsku.

1.04.1940 r., a więc w przeddzień wyruszenia „transportów śmierci", znajdowało się w obozie:

w Kozielsku – 4599 jeńców,
w Starobielsku – 3894 jeńców,
w Ostaszkowie – 6364 jeńców.

Cała akcja „rozładowania" obozów otoczona była najściślejszą tajemnicą, przede wszystkim przed samymi jeńcami, którzy w żadnym wypadku nie powinni wiedzieć, iż są wywożeni na śmierć. Jeńcy na ogół sądzili, że przenosi się ich do innych obozów w ZSRR, przekazuje aliantom, państwom neutralnym lub Niemcom, ewentualnie zwalnia do domów. Możliwe, że takiemu właśnie uśpieniu czujności jeńców służyło przeprowadzone w Kozielsku, kilkanaście dni przed wywózką szczepienie jeńców przeciwko tyfusowi brzusznemu i cholerze. Zaświadczenia o szczepieniu znajdowano później przy zwłokach wielu jeńców w „dołach śmierci" w Katyniu.

Pierwszy, liczący 74 jeńców transport z obozu w Kozielsku został odprawiony 3 kwietnia, ostatni, liczący 98 jeńców – 11 maja 1940 r. 20 maja wywieziono jeszcze jednego jeńca.

Pierwszy transport 195 jeńców odszedł ze Starobielska do Charkowa – 5 kwietnia, ostatnich dwóch jeńców wywieziono 12 maja.

343 pierwszych jeńców z Ostaszkowa wywieziono 4 kwietnia do Kalinina, a po 19 maja wywieziono jeszcze 59 jeńców.

Z około 15 tysięcy jeńców z trzech obozów specjalnych uratowało się 395, wysłanych do obozu juchnowskiego (Pawliszczew Bór), a następnie – po miesiącu – do obozu w Griazowcu koło Wołogdy. Byli oni świadkami tego, kto przebywał przed dokonaniem zbrodni w trzech obozach specjalnych. Później sporządzali oni listy zaginionych kolegów.

Jeńcy Kozielska mordowani byli w Lesie Katyńskim koło Smoleńska, przypuszczalnie również w willi NKWD nad Dnieprem oraz w więzieniu NKWD w Smoleńsku, jeńcy ze Starobielska – w piwnicy więzienia wewnętrznego NKWD w Charkowie, a jeńcy z Ostaszkowa – w piwnicy więzienia Zarządu Obwodowego NKWD w Kalininie (obecnie Twer). Więzienia zostały w tym czasie opróżnione z dotychczasowych osób osadzonych.

Jeńcy, których nazwiska znajdowały się danego dnia na liście transportowej, zbierali swoje rzeczy, otrzymywali prowiant na drogę, po czym kierowano ich na szczegółową rewizję. Odbierane były przedmioty metalowe oraz wszelkie druki i notatki. Następnie ciężarówki wiozły jeńców, pod ścisłym konwojem, na stację (niektóre grupy doprowadzano pieszo), gdzie zestaw wagonów więziennych stał na oddalonej bocznicy. Pierwszym wywożonym grupom kierownictwo obozów urządzało uroczyste pożegnanie. Wagony do przewozu więźniów, tzw. stołypinki, nie miały okien, jedynie niekiedy niewielki otwór pod sufitem. Drzwi w postaci żelaznej kraty zamykane były od zewnątrz. Wewnątrz przedziału mieściło się na siedząco osiem osób, ale przeważnie ładowano tam dużo więcej jeńców. W okresie akcji wywózkowej, komendy obozów codziennie składały meldunki do centrali NKWD o przebiegu wywózek i nastrojach jeńców.

OBÓZ JENIECKI ➔ MIEJSCE MORDU ➔ MIEJSCE POCHÓWKU

Starobielsk ➔ Charków ➔ Piatichatki

Kozielsk ➔ Smoleńsk ➔ Katyń

Ostaszkowo ➔ Kalinin (obecnie Twer) ➔ Miednoje

więzienia Zachodniej Ukrainy ➔ Kijów, Charków, prawdopodobnie Chersoń ➔ Bykownia

więzienia na Białorusi ➔ Mińsk ➔ prawdopodobnie Kuropaty

Podróż z Kozielska do Smoleńska trwała od kilku godzin do trzech dni. Tam wagony kierowano na bocznicę kolejową, a następnie do stacji Gniezdowo, oddalonej około 18 kilometrów od Smoleńska. Następnie jeńców ładowano do samochodów więziennych, tzw. czornyj woron, bez okien, z wąskimi celkami po obu stronach ciasnego korytarza, w których ledwo mógł się zmieścić skulony człowiek i przewożono do odległego o około trzy kilometry Lasu Katyńskego. W mordowaniu polskich jeńców brali udział funkcjonariusze centrali NKWD i zarządów obwodowych NKWD, kierowcy i strażnicy więzienni NKWD. W centrali NKWD istniał Wydział Komendantury Zarządu Administracyjno – Gospodarczego, pod którą to nazwą funkcjonował wydział egzekucyjny – grupa zawodowych morderców, na czele z majorem bezpieczeństwa państwowego Wasilijem Błochinem. Ekipy zabójców liczyły po około 30 osób. Zabijano pojedynczo, strzałami w potylicę z krótkiej broni palnej.

Zwłoki jeńców ze Starobielska, zamordowanych w więzieniu wewnętrznym NKWD w Charkowie, wywożono nocami w okolice osiedla Piatichatki (w przybliżeniu 10 kilometrów od centrum Charkowa – obecnie teren VI kwartału Parku Leśnego w obrębie miasta). W latach 1991 – 1992 zeznania na temat tej zbrodni złożył przed prokuratorami rosyjskiej Głównej Prokuratury Wojskowej, Mitrofan Wasiljewicz Syromiatnikow, w 1940 r. strażnik w więzieniu NKWD w Charkowie, który zajmował się m.in. wywożeniem zwłok do Piatichatek. W 1991 r. przeprowadzono w Piatichatkach pierwszą ekshumację, której celem były tylko wstępne oględziny miejsca. Znaleziono wtedy dwa masowe groby, w których znajdowały się łącznie zwłoki 320 oficerów Wojska Polskiego. We wrześniu 1994 r. władze zezwoliły na drugą ekshumację, podczas której grupa archeologów pod kierunkiem profesora Andrzeja Koli z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu wykonała odwierty próbne i oznaczyła dużą część grobów. Trzecia ekshumacja odbyła się w 1995 r. Wykonano wtedy ponad osiem tysięcy odwiertów i odnaleziono wszystkie groby. W większości mogił zwłoki poukładane były w od 5 do 12 warstw. W niektórych grobach ciała były wrzucone do jam bez żadnego ładu. Tak było w przypadku największego grobu, z którego wydobyto ok. 1050 ciał. Z najmniejszego grobu wydobyto ok. 160 zwłok.

Zwłoki jeńców z Ostaszkowa, zamordowanych w piwnicach gmachu NKWD w Kalininie wywożono i grzebano w przygotowanych dołach, zasypywanych przez koparkę w rejonie wsi Jamok – Miednoje, 32 kilometry od Kalinina, na trasie Moskwa – Leningrad, również na terenie rekreacyjnym NKWD. Miejsce ukrycia zwłok nie było znane do wiosny 1990 r. Kiedy 13 kwietnia 1990 r. agencja TASS opublikowała oficjalny komunikat stwierdzający, że za mord katyński odpowiadają „Beria, Mierkułow i ich pomocnicy", poszukiwania miejsc pochówku jeńców w obozie w Ostaszkowie rozpoczął kaliniński oddział rosyjskiego Stowarzyszenia Memoriał – *Twierskoj Memoriał*. Uzyskał on informacje o ukryciu zwłok Polaków w rejonie dacz NKWD w okolicach wsi Jamok i Miednoje. Publikacje na ten temat ukazały się w „Kalinińskiej Prawdzie". W początkach lipca 1990 r. szef kalinińskiego KGB poinformował, że we wsi Miednoje odnaleziono groby jeńców obozu w Ostaszkowie, co uzyskało potwierdzenie MSZ ZSRR. 15 – 30 sierpnia 1991 r. przeprowadzono czynności ekshumacyjne z udziałem specjalistów i prokuratorów polskich, lokalizując kilka grobów ze szczątkami, głównie policjantów. Przeprowadzone w latach 1994 – 1995 badania sondażowo – ekshumacyjne z udziałem specjalistów

Rady Ochrony Pamięci Walki i Męczeństwa doprowadziły do zlokalizowania 23 dołów śmierci ze szczątkami jeńców obozu w Ostaszkowie.

Rozkazem z 26.10.1940 r. Beria nagrodził „za skuteczne wypełnienie zadań specjalnych" nagrodami pieniężnymi 125 pracowników centrali NKWD oraz zarządów obwodowych NKWD w Kalininie, Smoleńsku i Charkowie. Szczególnie zasłużony Wasilij Błochin otrzymał Order Czerwonego Sztandaru.

Mordowanie więźniów, skazanych na śmierć decyzją z 5.03.1940 r., w więzieniach w Kijowie, Charkowie, Chersoniu i Mińsku rozpoczęło się po 20.04.1940 r. i przeciągnęło się do lata tego roku. Jak dotąd znamy dwa cmentarzyska ofiar figurujących na tzw. ukraińskiej liście katyńskiej: Bykownia pod Kijowem (obecnie w granicach miasta) i prawdopodobnie też Charków – Piatichatki, gdzie w latach 1994 – 1996 podczas ekshumacji dołów śmierci ze zwłokami zamordowanych jeńców ze Starobielska znaleziono szczątki większej liczby Polaków, niż wywieziono jeńców ze Starobielska do Charkowa. Prawdopodobnym miejscem zakopania zwłok 3870 obywateli polskich, zamordowanych na sowieckiej Białorusi, są Kuropaty pod Mińskiem.

„Operacja rozładowania" obozów została oficjalnie zakończona 15.05.1940 r. Soprunienko polecił wówczas uporządkować wszystkie kartoteki obozowe, nanieść na każdej karcie adnotację o „ubyciu" jeńca i przesłać je kurierem do Zarządu Jeńców Wojennych. Część akt nieprzydatnych do „celów operacyjnych" zniszczono. 23 maja 1940 Soprunienko zezwolił na odwołanie ochrony zewnętrznej obozów w Kozielsku, Ostaszkowie i Starobielsku. W kancelariach obozowych pozostało tysiące listów od rodzin, niedoręczonych już adresatom i tysiące listów do rodzin, już niewysłanych, które na polecenie Zarządu Jeńców Wojennych komisyjnie spalono.

Według sporządzonych w maju 1940 r. raportów komendantów trzech obozów specjalnych, z Kozielska wysłano do NKWD smoleńskiego 4404 jeńców, ze Starobielska do Charkowa – 3809 jeńców, z Ostaszkowa do Kalinina – 6288 jeńców, razem więc 14501 jeńców. W notatce przekazanej 3.03.1959 r. ówczesnemu premierowi i I sekretarzowi KC KPZR Nikicie Chruszczowowi szef KGB ZSRR Aleksandr Szelepin informuje, że na podstawie uchwały Biura Politycznego KC WKP(b) z 5.03.1940 r. i decyzji „trójki specjalnej" NKWD ZSRR rozstrzelanych zostało 21857 osób, w tym 14 552 jeńców z trzech obozów specjalnych oraz 7305 osób z innych obozów i więzień Zachodniej Ukrainy i Białorusi. Doły śmierci zostały zasypane i ogrodzone, posadzono na nich młode drzewa.

Cmentarzyska w Katyniu, Charkowie i Miednoje przez wiele lat pozostawały pod nadzorem NKWD, a później KGB. Cmentarzysko w Katyniu ujawnione zostało w 1943 r., na odkrycie grobów jeńców Starobielska i Ostaszkowa czekać trzeba było aż pięćdziesiąt lat.

Niemal równocześnie z decyzją o wymordowaniu 25700 polskich jeńców wojennych i więźniów władze radzieckie zarządziły deportację do Kazachstanu ich rodzin.

2.03.1940 r. Biuro Polityczne KC WKP(b) podjęło uchwałę *O ochronie granicy państwowej w zachodnich obwodach USRR i BSRR* i tym samym zatwierdziło propozycję Ławrentija Berii i Nikity Chruszczowa o wywiezieniu w terminie do 15.04.1940 r. na 10 lat do północnego Kazachstanu wszystkich rodzin represjonowanych i znajdujących się w obozach jeńców wojennych. Cały majątek deportowanych podlegał konfiskacie.

Wysiedleni mogli wziąć ze sobą nie więcej niż sto kilogramów na każdego członka rodziny. Deportacja została wyznaczona na 13 kwietnia 1940 r. Objęła około 61 tysięcy osób: żon, dzieci, rodziców i innych członków rodzin jeńców oraz więźniów.

30.07.1941 r. podpisany został w Londynie układ, sygnowany przez premiera gen. Władysława Sikorskiego i ambasadora ZSRR Iwana Majskiego. Rząd Związku Radzieckiego uznał, że traktaty radziecko – niemieckie z 1939 r. dotyczące zmian terytorialnych w Polsce utraciły swoją moc. Miały być przywrócone stosunki dyplomatyczne. Oba rządy zobowiązały się do udzielania sobie wszelkiego rodzaju pomocy i poparcia w wojnie przeciwko Niemcom, a rząd ZSRR „oświadczył swą zgodę" na utworzenie na swoim terytorium armii polskiej z dowódcą mianowanym – w porozumieniu z władzami radzieckimi – przez rząd RP. 14.08.1941 r. pełnomocnicy Naczelnego Dowództwa Wojska Polskiego i Naczelnego Dowództwa ZSRR podpisali w Moskwie polsko – radziecką umowę wojskową.

6.08.1941 r. dowódcą Armii Polskiej w ZSRR został mianowany gen. Władysław Anders. Rozpoczęła się organizacja polskiej armii. W październiku 1941 r. rotmistrz Józef Czapski został mianowany szefem Biura Poszukiwań. Tworzonej Armii Polskiej brakowało oficerów, o których było wiadomo, że znaleźli się w sowieckiej niewoli. Już w końcu października sporządzona została pierwsza alfabetyczna lista jeńców z trzech obozów specjalnych, powstała na podstawie pamięci ocalałych i ze spisów robionych przeważnie już w Griazowcu. Liczyła 3845 nazwisk i została doręczona Stalinowi podczas spotkania na Kremlu 3.12.1941 r. Powstała też kartoteka zaginionych, stale uzupełniana i uściślana na podstawie nowych, napływających informacji; spisów, listów i próśb rodzin. Prominentne osoby reprezentujące władze radzieckie, którym Czapski doręczył memoriał w sprawie zaginionych jeńców udzielały wymijających odpowiedzi lub nie odpowiadały wcale. Na spotkaniu 3.12.1941 r. gen. Sikorski usłyszał od Stalina dwie wersje zniknięcia jeńców: zostali zwolnieni lub uciekli do Mandżurii. Inni funkcjonariusze radzieccy twierdzili, że polscy jeńcy zostali zatopieni lub zginęli w katastrofie na Morzu Białym lub na Oceanie Lodowatym, zamarzli podczas transportu wodnego lub byli ofiarami panującej wśród nich dużej śmiertelności.

Odkrycie grobów w Katyniu, ekshumacje i śledztwa

11 kwietnia 1943 r. niemiecka agencja informacyjna Transocean poinformowała o „odkryciu masowego grobu ze zwłokami 3000 oficerów polskich [...] zabitych w lutym i marcu 1940 r. przez GPU". Następnego dnia wiadomość tę podało Radio Berlin, z uzupełnieniem, iż chodzi o jeńców radzieckiego obozu w Kozielsku. 13.04.1943 r. niemiecka agencja Transocean przekazała przez radio:

Władze niemieckie udały się do miejscowości Kosogory będącej sowieckim uzdrowiskiem, położonym 16 kilometrów na zachód od Smoleńska, gdzie dokonały straszliwego odkrycia. Znalazły dół, mający 28 m długości i 16 m szerokości, w którym znajdowały się, ułożone w 12 warstwach, trupy oficerów polskich w liczbie 3 tys. Byli oni w pełnych mundurach wojskowych, częściowo powiązani i wszyscy mieli rany strzałów rewolwerowych

w tyle głowy [...] ogólna ilość zamordowanych oficerów obliczana jest na 10 tys. [...]

[Zbrodnia Katyńska w świetle dokumentów, Londyn 1982 r., s. 85].

W rzeczywistości jednak o mogiłach w Lesie Katyńskim (a może i o dokonanych w 1940 r. egzekucjach) Niemcy wiedzieli dużo wcześniej; wiedzieli także pojedynczy Polacy (ci ostatni nie w pełni zdawali sobie sprawę kto w nich został pochowany). Wojska niemieckie po upływie miesiąca od rozpoczęcia wojny 22.06.1941 r. znalazły się w okolicach Smoleńska. Wśród jednych z pierwszych odkrywców grobów katyńskich byli polscy robotnicy kolejowi z Poznania i okolic, skierowani do pracy przez Organisation Todt, którzy w tym miejscu, w marcu 1942 r., postawili dwa brzozowe krzyże.

Według opublikowanego w ostatnich latach raportu *British Reactions to the Katyn Masacre 1943 – 2003,* kolejne rządy brytyjskie zdawały sobie sprawę, kto odpowiada za Zbrodnię Katyńską. Jednak w obawie o całość koalicji antyhitlerowskiej próbowały wpływać łagodząco na stanowisko rządu polskiego.

Pierwszą reakcją władz polskich był komunikat ministra obrony narodowej, gen. Mariana Kukiela z 17.04.1943 r. Przypominał on okoliczności utworzenia trzech obozów jenieckich w Kozielsku, Starobielsku i Ostaszkowie, ich likwidację w kwietniu – maju 1940 r. i wywożenie z nich grup jeńców polskich oraz poszukiwanie ich po podpisaniu polsko – radzieckiej umowy wojskowej z 14.08.1941. Na interwencje i zapytania w tych sprawach władz polskich u przedstawicieli władz radzieckich rząd radziecki odpowiadał każdorazowo, że zwolnił wszystkich oficerów polskich. Jednak nikt z oficerów wymienionych na listach zaginionych, złożonych Stalinowi 3.12.1941 r. i 18.03.1942 r. przez premiera Władysława Sikorskiego i gen. Władysława Andersa, nie odnalazł się. Ani rząd polski, ani ambasada RP w ZSRR nie otrzymali też nigdy odpowiedzi, gdzie znajdują się zaginieni oficerowie i jeńcy wywiezieni z wyżej wymienionych trzech obozów.

Związek Radziecki od momentu odkrycia grobów katyńskich nie przyznawał się do zabicia polskich jeńców wojennych i obarczał winą hitlerowskie Niemcy. W reakcji na próbę zaangażowania Międzynarodowego Czerwonego Krzyża w zbadanie grobów odkrytych w Katyniu, 25.04.1943 r., około północy, wezwano do Komisariatu Ludowego Spraw Zagranicznych polskiego ambasadora Tadeusza Romera i odczytano mu notę rządu radzieckiego o zerwaniu stosunków z rządem RP na uchodźstwie w Londynie. Ambasador odmówił przyjęcia noty, która „przypisuje Rządowi Polskiemu postępowanie i intencje całkowicie nieprawdziwe".

Ekshumacje w Katyniu prowadziły komisje niemiecka i polska. 29.03.1943 r. rozpoczęła prace komisja niemiecka, kierowana przez dr. Gerharda Buhtza, profesora medycyny sądowej i kryminalistyki, dyrektora Instytutu Medycyny Sądowej i Kryminalistyki Uniwersytetu Wrocławskiego. Zespół niemiecki składał się z 13 ekspertów i zajmował się głównie badaniami sądowo – lekarskimi i kryminalnymi zwłok w laboratorium polowym w Smoleńsku. Niemcy powołali też komisję międzynarodową, w skład której weszli specjaliści w zakresie medycyny sądowej z 11 krajów europejskich. Komisje zakończyły prace w lipcu 1943 r. We wrześniu 1943 r. w Berlinie opublikowano oficjalny raport na temat zbrodni zatytułowany *Amtliches Material zum Massenmord von Katyn.* Komisja polska, zwana Komisją Techniczną, powołana została przez PCK. Jej zadania dotyczyły głównie ekshumacji i identyfikacji zwłok.

Komisja prowadziła prace od 16 kwietnia do 7 czerwca 1943 r. Front znajdował się w tym czasie 30 – 40 kilometrów od Smoleńska. Do końca ekshumacji z ośmiu dołów śmierci wydobyto 4243 zwłok.

28.09.1943 r. teren Katynia został powtórnie zajęty przez Armię Czerwoną.

13.01.1944 r. Biuro Polityczne KC WKP(b) powołało tzw. *Komisję Specjalną do spraw Ustalenia i Zbadania Okoliczności Rozstrzelania przez Niemieckich Najeźdźców Faszystowskich w Lesie Katyńskim (w pobliżu Smoleńska) Jeńców Wojennych Oficerów Polskich* (już sama nazwa komisji wskazywała winnych), kierowaną przez akademika Nikołaja Burdenkę. Komisja Burdenki pracowała w Katyniu 13 – 24 stycznia 1944 r. Wcześniej jej członkowie nie mieli dostępu do miejsca pochowania zwłok. Powołana została przez to samo Biuro Polityczne KC WKP(b), które 5.03.1940 r. podjęło decyzję o rozstrzelaniu polskich jeńców wojennych. Komisja Burdenki Przeprowadziła pewną ilość ekshumacji i przesłuchań przygotowanych przez NKWD świadków, a także odnalazła sfałszowane przez NKWD dokumenty. W końcowym komunikacie, opublikowanym 26 stycznia, Komisja wskazała na winę Niemców i podała niewłaściwe dane na temat liczby ofiar: około 11 000, zamiast około 4400. Komunikat Komisji Specjalnej przypisujący Zbrodnię Katyńską Niemcom, a okres jej popełnienia określający na jesień 1941 r., był obowiązującą do 1990 r. w ZSRR i krajach tzw. demokracji ludowej wersją sprawstwa mordu na polskich jeńcach wojennych.

Po wejściu wojsk radzieckich na teren Polski w latach 1944 – 1945 nowa władza przystąpiła do przesłuchiwania, a w części aresztowania osób, które posiadały informacje na temat Zbrodni Katyńskiej. Niektórym z tych osób udało się przedostać na Zachód i tam dać świadectwo prawdzie, w przeciwieństwie do osób, które pozostały w kraju, na których zeznania starano się wpływać wszelkimi możliwymi metodami i które poddano różnym formom represji.

1.10.1946 r. Międzynarodowy Trybunał Wojskowy w Norymberdze pominął w swoim wyroku kwestię odpowiedzialności za zbrodnię katyńską z powodu braku dowodów, pomimo zabiegów strony radzieckiej aby obarczyć nią Niemców.

W 1948 r. ukazał się w Londynie raport *Zbrodnia Katyńska w świetle dokumentów*, przygotowany przez polski rząd na uchodźstwie, opracowany przez Józefa Mackiewicza i Zdzisława Stahla, z przedmową gen. Władysława Andersa. Opracowanie to do dziś stanowi kompendium wiedzy na temat Katynia, a do 1989 r. miało 13 wydań w języku polskim.

22.12.1952 r. specjalna komisja Kongresu Stanów Zjednoczonych, która na skutek starań Kongresu Polonii Amerykańskiej zajmowała się tą sprawą, ogłosiła raport końcowy (tzw. raport Maddena), w którym za winnych Zbrodni Katyńskiej uznała ZSRR i wezwała społeczność międzynarodową do powołania międzynarodowego trybunału dla osądzenia tej zbrodni.

W latach powojennych rodziny ofiar Zbrodni Katyńskiej były szykanowane. Osoby głoszące prawdę o Katyniu były oskarżane o „kłamstwo katyńskie" i skazywane na kary więzienia. 3.03.1959 r. Aleksander Szelepin, przewodniczący KGB, w tajnej notatce zaproponował Nikicie Chruszczowowi zniszczenie 21 857 teczek personalnych ofiar Zbrodni Katyńskiej, jako nieprzydatnych zarówno operacyjnie, jak i historycznie, a zachowanie jedynie protokołów tzw. trójki NKWD mieszczących się w oddzielnej teczce.

13.04.1990 r., pięćdziesiąt lat po mordach dokonanych przez NKWD w Lesie Katyńskim, Charkowie i Kalininie i 47 lat po odnalezieniu miejsca pochówku polskich oficerów w Katyniu Agencja TASS (Telegraficzna Agencja Związku Radzieckiego) wydała następujący komunikat za pośrednictwem moskiewskiego radia i telewizji:

Podczas spotkań przedstawicieli kierownictwa radzieckiego i polskiego w szerokich kręgach społeczeństwa od dłuższego czasu podejmowana jest sprawa wyjaśnienia okoliczności śmierci oficerów polskich internowanych we wrześniu 1939 r. Historycy obu krajów przeprowadzili dokładne badania tragedii katyńskiej, w tym także poszukiwania dokumentów. W ostatnim czasie archiwiści i historycy radzieccy odnaleźli pewne dokumenty dotyczące polskich wojskowych przetrzymywanych w obozie kozielskim, starobielskim i ostaszkowskim NKWD ZSRR. Wynika z nich, że w kwietniu – maju 1940 r. na około 15 tys. polskich oficerów, przetrzymywanych w tych trzech obozach, 394 osoby przeniesiono do obozu griazowieckiego. Natomiast zasadnicza część została „przekazana do dyspozycji" Zarządów NKWD odpowiednio obwodu smoleńskiego, woroszyłowgradzkiego i kalinińskiego i nigdzie więcej w sprawozdaniach statystycznych NKWD nie była wykazana. Całość ujawnionych materiałów archiwalnych pozwala na wysnucie wniosku o bezpośredniej odpowiedzialności Berii, Mierkułowa i ich pomocników za zbrodnie w Lesie Katyńskim. Strona radziecka, wyrażając głęboki żal w związku z tragedią katyńską, oświadcza, że stanowiła ona jedno z najcięższych przestępstw stalinizmu. Kopie odnalezionych dokumentów będą przekazane stronie polskiej. Poszukiwania materiałów archiwalnych są kontynuowane.

Zwraca uwagę szczególny język tego komunikatu, pokazujący jak w dalszym ciągu trudno było przyznać się do prawdy. Winę za zbrodnię przypisano „Berii, Mierkułowowi i ich pomocnikom", ale nie Stalinowi. Nie ogłoszono, że mord popełniony został na podstawie decyzji najwyższych władz ZSRR. Nie przeproszono też narodu polskiego za mord dokonany na bezbronnych jeńcach i za powtarzane przez 50 lat kłamstwa.

Tego samego dnia podczas wizyty prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Wojciecha Jaruzelskiego w Moskwie Michaił Gorbaczow przekazał pochodzące z radzieckich archiwów dokumenty dotyczące Zbrodni Katyńskiej (dwie teczki dokumentów, a w nich kilkaset kserokopii list wywózkowych jeńców, przekazywanych do dyspozycji zarządów obwodowych NKWD w Smoleńsku i Kalininie, a także wykaz imienny akt ewidencyjnych jeńców z obozu w Starobielsku), po raz pierwszy oficjalnie przyznając, że zbrodni dokonało NKWD. Jednak niemal równocześnie w rosyjskiej publicystyce pojawiła się sprawa tzw. anty – Katynia, tj. pomysł przeciwstawienia zbrodniom popełnionym przez ZSRR na Polakach rzekome zbrodnie, jakich mieli się dopuścić Polacy na żołnierzach Armii Czerwonej wziętych do niewoli podczas wojny polsko – bolszewickiej w 1920 r. Chociaż liczba zmarłych w polskich obozach żołnierzy radzieckich jest porównywalna z liczbą zamordowanych żołnierzy polskich w Związku Radzieckim, to różnica polega na tym, że jeńcy bolszewiccy zmarli śmiercią naturalną (w wyniku chorób), a polscy – zostali zamordowani (najczęściej strzałem w tył głowy).

14.10.1992 r. na polecenie prezydenta Borysa Jelcyna naczelny archiwista państwowy Rosji Rudolf Pichoja przekazał prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej Lechowi Wałęsie uwierzytelnione kopie dokumentów z teczki specjalnej nr 1, w tym kopie uchwały Biura Politycznego WKP(b) z 5.03.1940 r. i notatki Szelepina z 3.03.1959 r.

Pamięć...

Pamięć o ofiarach Zbrodni Katyńskiej kultywowano w różnej formie. W 1955 r. przy kościele Św. Wojciecha w Detroit został wzniesiony przez amerykańską Polonię pierwszy na świecie pomnik katyński. Później pomniki katyńskie powstały w wielu miastach na świecie. W Polsce, przed 1989 rokiem, symbolicznym miejscem, gdzie czczono pamięć ofiar Zbrodni Katyńskiej, stał się Cmentarz Wojskowy na Powązkach w Warszawie i tzw. Dolinka Katyńska.

18.04.1989 r. odbyła się pierwsza oficjalna uroczystość katyńska z ceremoniałem wojskowym przed Grobem Nieznanego Żołnierza w Warszawie. Urny z ziemią z Katynia wmurowane zostały w Grobie Nieznanego Żołnierza oraz w płytę pomnika katyńskiego na Powązkach.

Urządzanie tymczasowego cmentarza w Katyniu rozpoczęto jeszcze w czasie pierwszej ekshumacji szczątków w 1943 r. Dokonała tego Komisja Techniczna Polskiego Czerwonego Krzyża. Ekshumowane szczątki ofiar zbrodni złożono w sześciu bratnich mogiłach, na których ustawione zostały drewniane krzyże. Cmentarz w kształcie nadanym mu przez Komisję Techniczną PCK przetrwał do czasu ponownego zajęcia tych terenów przez wojska radzieckie.

Po zakończeniu prac tzw. Komisji Burdenki, w 1944 r. cmentarz w Lesie Katyńskim został urządzony na nowo. Utworzono dwie zbiorowe mogiły. Na jednej ustawiono drewniany krzyż, umieszczono napisy i wizerunek godła RP. Druga, przypuszczalnie bez krzyża, została zlokalizowana w pobliżu pierwszej. Obie mogiły usypano prawdopodobnie na terenie dołów śmierci lub w miejscu zniszczonego wcześniej cmentarza PCK.

W okresie powojennym Las Katyński został szczelnie odizolowany od świata. Osobom postronnym, zwłaszcza Polakom, nie pozwalano odwiedzać mogił. W tym właśnie czasie na teren ze zbiorowymi grobami polskich oficerów wjechał ciężki sprzęt, który zniszczył urządzone wcześniej mogiły. Prawdopodobnie wówczas posadzono tez nowy las.

Wygląd kolejnego, tzw. trzeciego cmentarza katyńskiego można odtworzyć jedynie na podstawie relacji oraz dokumentacji fotograficznej, wykonanej w drugiej połowie 1957 r. przez Polaka, Stanisława Bujnowskiego. Był to wówczas niewielki, ogrodzony teren, położony na zachodnim skraju leśnej drogi. Umieszczono na nim betonową płytę bez napisów inskrypcyjnych i liczący około 1,5 metra wysokości, drewniany krzyż.

Prawdopodobnie w latach sześćdziesiątych, w miejscu zbiorowych mogił, pojawił się niewielki pomnik – obelisk, okolony niskim metalowym płotkiem z żeliwną ornamentyką. Zamieszczony napis (w języku rosyjskim i polskim) zawierał wiele błędów w polskim tekście inskrypcji. Pomnik istniał przypuszczalnie do początku lat siedemdziesiątych i był odwiedzany jedynie przez dyplomatów z ambasady PRL w Moskwie, którzy składali tam wieńce na grobach polskich oficerów.

Kolejny, piaty cmentarz, zbudowany przez władze radzieckie, zwany potocznie *„Memoriałem Żertwam”*, powstał zapewne około 1974 r. Stanowiły go dwie duże mogiły, tym razem bez krzyża, położone w rejonie murków, z napisami inskrypcyjnymi informującymi o dokonaniu zbrodni przez Niemców. W 1988 r. cały teren uporządkowano

i ogrodzono, urządzono również kolejne dwie duże mogiły, położone bliżej schodów prowadzących do głównej alei „Memoriału".

2.09.1988 r. na terenie „Memoriału" wzniesiono drewniany krzyż przywieziony z Polski. Był to dar Prymasa Polski Kardynała Józefa Glempa, zapowiadający, iż w tym miejscu zostanie wzniesiony krzyż upamiętniający śmierć polskich oficerów.

22.01.1994 r. zawarto umowy „O grobach i miejscach pamięci ofiar i represji" z władzami rosyjskimi i ukraińskimi. Umowy umożliwiły przeprowadzenie prac sondażowych i sondażowo – ekshumacyjnych. Podjęto działania w sprawie budowy polskich cmentarzy wojennych:

– Cmentarza Ofiar Totalitaryzmu w Charkowie (otwarty 17.06.2000 r.),
– Polskiego Cmentarza Wojennego w Katyniu (otwarty 28.07.2000 r.),
– Polskiego Cmentarza Wojennego w Miednoje (otwarty 2.09.2000 r.),
– Polskiego Cmentarza Wojennego w Bykowni (otwarty 21.09.2012 r.).

5.05.1994 r. udostępniona została przez stronę ukraińską stronie polskiej tzw. ukraińska lista katyńska zawierająca 3435 nazwisk.

We Wrześni, w 55. rocznicę mordu na cmentarzu parafialnym powstał Pomnik Katyński (zdjęcie na tylnej okładce książki). Wydano też skromną broszurę o zabitych na wschodzie, a związanych z ziemią wrzesińską.

Niniejsza pozycja ma być hołdem oddanym ofiarom, których nazwiska już poznaliśmy. Pozostali nadal czekają na przywrócenie pamięci o nich.

Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 14 listopada 2007 r.
w sprawie ustanowienia
Dnia Pamięci Ofiar Zbrodni Katyńskiej.
W hołdzie Ofiarom Zbrodni Katyńskiej oraz dla uczczenia pamięci wszystkich wymordowanych przez NKWD na mocy decyzji naczelnych władz Związku Sowieckiego z 5 marca 1940 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustanawia dzień 13 kwietnia
DNIEM PAMIECI OFIAR ZBRODNI KATYŃSKIEJ.

Przy pisaniu powyższego tekstu korzystałem przede wszystkim z książki Andrzeja Przewoźnika i Jolanty Adamskiej *Katyń. Zbrodnia i pamięć*. Świat Książki, Warszawa 2010, *Katyń. Księga Cmentarna Polskiego Cmentarza Wojennego*, Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, Warszawa 2000 oraz Wojciecha Bogajewskiego *Mieszkańcy województwa poznańskiego ofiary ludobójstwa katyńskiego*, Wydawnictwo Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu, Poznań 2018.

Pomnik pamięci w Pyzdrach.

СССР

НАРОДНЫЙ КОМИССАРИАТ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ

" " марта 1940 г.

№ 794/б

г. МОСКВА

13 144 130 ц

СОВ. СЕКРЕТНО

от 5.III-40 г.

ЦК ВКП(б)

товарищу СТАЛИНУ

В лагерях для военнопленных НКВД СССР и в тюрьмах западных областей Украины и Белоруссии в настоящее время содержится большое количество бывших офицеров польской армии, бывших работников польской полиции и разведывательных органов, членов польских националистических к-р партий, участников вскрытых к-р повстанческих организаций, перебежчиков и др. Все они являются заклятыми врагами советской власти, преисполненными ненависти к советскому строю.

Военнопленные офицеры и полицейские, находясь в лагерях, пытаются продолжать к-р работу, ведут антисоветскую агитацию. Каждый из них только и ждет освобождения, чтобы иметь возможность активно включиться в борьбу против советской власти.

Органами НКВД в западных областях Украины и Белоруссии вскрыт ряд к-р повстанческих организаций. Во всех этих к-р организациях активную руководящую роль играли бывшие офицеры бывшей польской армии, бывшие полицейские и жандармы.

Среди задержанных перебежчиков и нарушителей гос-

т. Калинин-за

т. Каганович-за

Rozkaz likwidacji jeńcow – pierwsza strona.

Rozmieszczenie obozów specjalnych NKWD, miejsc kaźni i miejsc pochówków polskich jeńców na terenie ZSRR

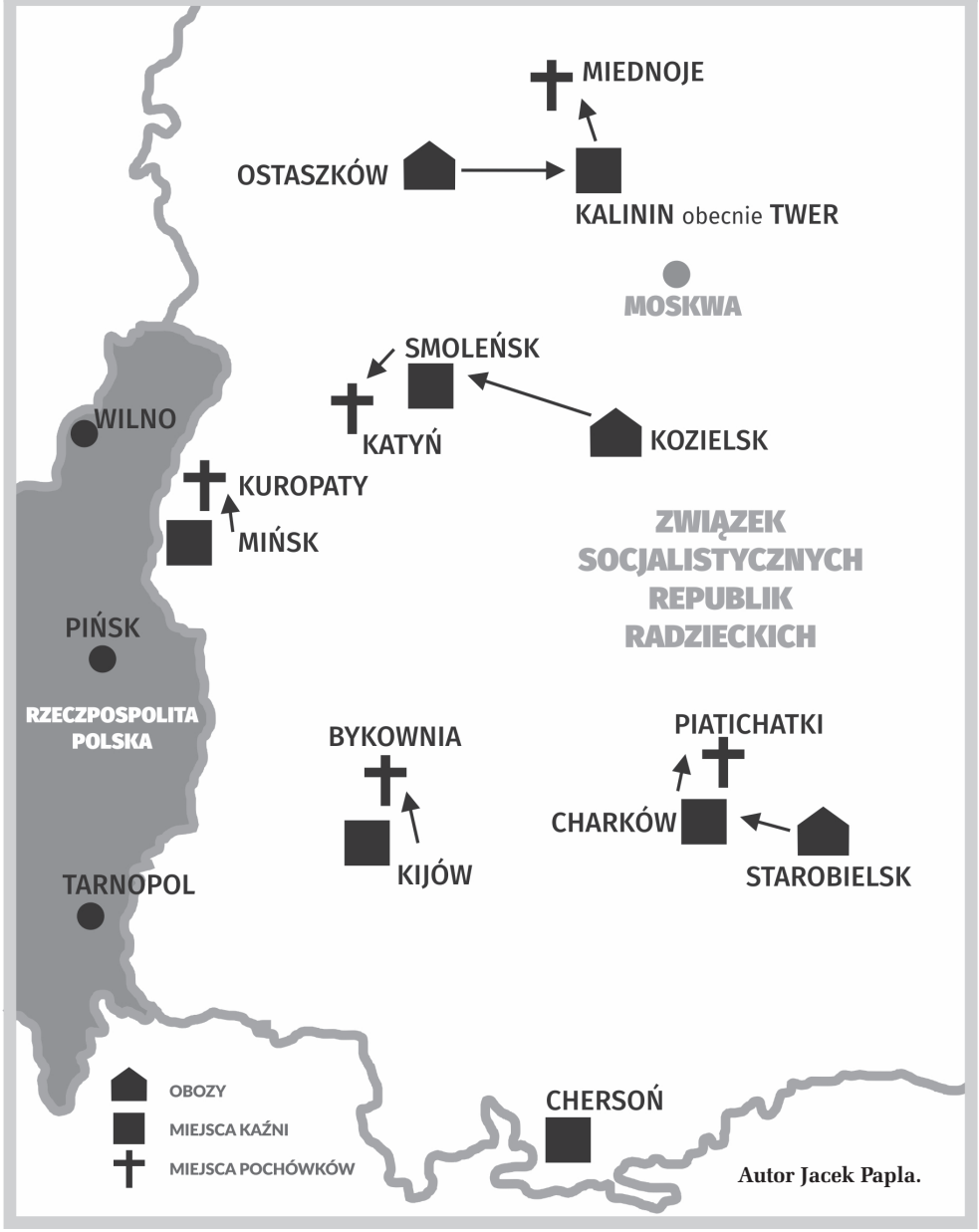

Autor Jacek Papla.

BIOGRAMY

Przedstawione dalej biogramy dotyczą osób związanych
w dowolny sposób z ziemią wrzesińską.
Są to osoby, które nawet chwilowo tu mieszkały, pracowały
lub szkoliły się.
Ujęte są również osoby, których rodziny trafiły jako miesz-
kańcy do powiatu wrzesińskiego
i zachowały pamięć o tragicznym losie swych bliskich.

Adam Banaszak (1891 – 1940)

Urodził się 23.09.1891 r. w Czeszewie (powiat wrzesiński), jako syn Antoniego Banaszczak i Walerii z domu Suchorskiej.

Ukończył powszechną szkołę czteroklasową.

Wcielony do armii niemieckiej brał udział w I wojnie światowej. Służył początkowo w Festungs–Maschinengewehr–Abteilung numer 2 z Torunia, zreorganizowanym później na Maschinengewehr Kompagnie des Landwehr–Infanterie–Regiment Nr. 107 (8. Sächsisches Landwehr–Regiment Nr. 107) z Zwickau, a w końcu Maschinengewehr–Scharfschützen–Abteilung 5 E. Posiadał stopień Gefreiter. Na froncie był dwukrotnie ranny: 24.05.1915 r. i w 1916 r.

W 1921 r. został policjantem Posiadał stopień posterunkowego Policji Państwowej.

Służył w Bydgoszczy i tam mieszkał. Był żonaty i miał trzy córki.

W 1940 r. znalazł się w obozie jenieckim w Ostaszkowie. Stąd 4 kwietnia 1940 r., zgodnie z listą wysyłkową z 1 kwietnia 1940 r. został oddany do dyspozycji naczelnika NKWD w obwodzie kalinińskim.

Z a m o r d o w a n y między 5 a 6 kwietnia 1940 r. w Kalininie (Twerze) i pochowany w Miednoje.

Uznany sądownie za zmarłego 26.07.1948 r. postanowieniem numer III Zg. 503/47 Sądu Grodzkiego w Bydgoszczy. Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

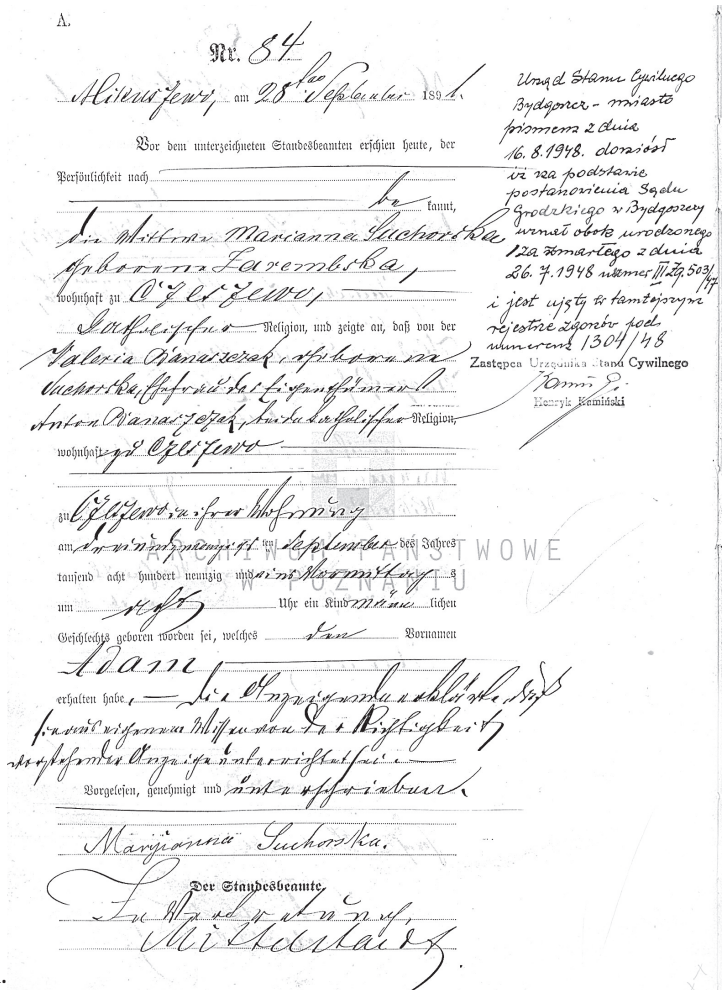
A.

Nr. 84

Alexandrowo, am 28ten September 1891.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, die Mutter Marianna Suchorska geborene Zawembska, wohnhaft zu Czeszewo, katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Valeria Banaszczak geborene Suchorska, ehefrau des Eigenthümers Anton Banaszczak, katholischer Religion, wohnhaft zu Czeszewo, zu Czeszewo in der Wohnung am dreizehnten September des Jahres tausend acht hundert neunzig und eins Mittags 8 um 11 Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Adam erhalten habe. — Die Angezeigte und Zeugin erklärte, daß sie nicht wissen könne, ob das Kind ehelicher oder unehelicher Angezeigte und Zeugin sei.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.

Marianna Suchorska.

Der Standesbeamte.

Urząd Stanu Cywilnego Bydgoszcz – miasto stwierdza z dnia 16.8.1948. dosłóż iż na podstawie postanowienia Sądu Grodzkiego w Bydgoszczy uznał obok urodzonego 12a zmarłego z dnia 26.7.1948 numer III Zg. 503/47 i jest wpisy w tamtejszym rejestrze zgonów pod numerem 1304/48

Zastępca Urzędnika Stanu Cywilnego

Henryk Kamiński

Metryka Adama Banaszaka.

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W POZNANIU

Tadeusz Jarosław Aleksy Baranowski (1901 – 1940)

Urodził się 17.11.1901 r. w Szówsku powiat Jarosław w województwie lwowskim jako syn Stanisława i Zofii z domu Filipowskiej herbu Rawicz.

Był uczestnikiem wojny przeciwko bolszewikom w 1920 r. i służył w 215. Pułku Ułanów. Podczas bitwy pod Brodnicą 18.08.1920 r. wsławił się zdobyciem jeńców i sztandarów bolszewickich. Urlopowany z wojska w listopadzie 1920 r. dla kontynuowania nauki.

Absolwent gimnazjum w Bydgoszczy w 1924 r. i w tym samym roku został powołany do odbycia służby wojskowej.

Z zawodu był agronomem. Pracował jako urzędnik w Urzędzie Skarbowym w Nowym Tomyślu oraz w majątku (380 ha) ojca Stanisława w Nowej Wsi Podgórnej.

Mianowany na stopień podporucznika 21.11.1931 r. z przydziałem do Wielkopolskiej Brygady Kawalerii, do 7. Pułku Strzelców Konnych. W 1934 r. i 1939 r. był zarejestrowany w Powiatowej Komendzie Uzupełnień w Gnieźnie.

W latach 1926/27 figurował na liście Koła Związku Oficerów Rezerwy powiatu wrzesińskiego, opisany jako podporucznik rolnik z jednostki macierzystej 7. Pułku Strzelców Konnych, przyjęty w skład Koła 12.09.1927 r., a zamieszkały w Nowej Wsi Podgórnej.

Jako podporucznik kawalerii rezerwowej we wrześniu 1939 r. został przydzielony do Ośrodka Zapasowego Kawalerii, służył w Wielkopolskim Centrum Rezerwowym Brygady Kawalerii jako dowódca plutonu.

Ośrodek Zapasowy Kawalerii „Biedrusko" zgodnie z planem mobilizacyjnym „W" był jednostką mobilizowaną w I rzucie mobilizacji powszechnej. Jednostką mobilizującą był 7. Pułk Strzelców Konnych w Biedrusku. W skład ośrodka zapasowego wchodziło: dowództwo, szwadron gospodarczy, cztery szwadrony liniowe, szwadron karabinów maszynowych, pluton pionierów, pluton łączności i pluton kolarzy. Pod względem ewidencyjnym do Ośrodka Zapasowego Kawalerii „Biedrusko" należała zmobilizowana Kwatera Główna Wielkopolskiej Brygady Kawalerii, szwadrony kawalerii dywizyjnej nr 14, 17 i 25 oraz rejonowi inspektorzy koni: z Poznania, Gniezna, Jarocina i Kalisza. Mobilizacja ośrodka miała być zakończona siódmego dnia mobilizacji powszechnej. Po zakończeniu mobilizacji alarmowej w garnizonach Leszno Wielkopolskie i Poznań nadwyżki mobilizacyjne w postaci kadry, rezerwistów, pozostałości uzbrojenia i wyposażenia użytku bieżącego odjechały transportem kolejowym nocą 26/27 sierpnia 1939 r. do Kraśnika Lubelskiego. Po przybyciu na miejsce jednostki weszły w skład Ośrodka Zapasowego Wielkopolskiej Brygady Kawalerii pod dowództwem majora Juliana Fischer–Drauenegg. W Kraśniku w ramach ośrodka przystąpiono do formownia szwadronów bojowych II rzutu mobilizacyjnego i formowano szwadrony marszowe dla brygady, które ze względu na dużą odległość nie mogły zasilić jej pierwszego rzutu. Po zbombardowaniu Kraśnika i koszar 8–10 września, dowódca ośrodka otrzymał rozkaz wymarszu w kierunku Równego. Przed wymarszem, 13 września, utworzono z pozostałych

oddziałów Pułk Zapasowy „Kraśnik", który następnie włączono do Grupy „Dubno". Pułk wszedł w skład zgrupowania kawalerii tej grupy, dowodzonej przez podpułkownika Halickiego i walczył w jego składzie do 25 września, do kapitulacji pod Rawą Ruską. W pułku znalazły się dwa szwadrony 17. Pułku Ułanów i szwadron 7. Pułku Strzelców Konnych. Ułani 17. Pułku Ułanów uzupełnili szwadron CKM. Po przekroczeniu Bugu Pułk „Kraśnik" osiągnąwszy okolice Luboml–Kowel toczył potyczki z dywersantami ukraińskimi. Po otrzymaniu informacji o wkroczeniu wojsk sowieckich 17 września Pułk powrócił na zachodnią stronę Bugu. W składzie Grupy „Dubno" stoczył walki pod Janowem Lubelskim, następnie pod Modliborzycami. Szwadrony walczyły do 25 września kierując się na Nisko, skapitulowały w rejonie Rawy Ruskiej.

Trafił do niewoli radzieckiej. Od grudnia 1939 r. był przetrzymywany w obozie jenieckim w Kozielsku.

Pomiędzy 7 a 9 kwietnia 1940 r., zgodnie z listą nr 014 z 4 kwietnia 1940 r. został przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu smoleńskiego.

Zamordowany między 9 a 11 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemiecki raport dzienny z 25 kwietnia 1943 r. nr 507 w wykazie A.M. N – 400 – 26 – 4753 zawiera jego nazwisko.

Przy jego zwłokach znaleziono książeczkę wojskową, kartę szczepień, notatnik i trzy odznaczenia.

Rodzina Baranowskich. Od lewej: Jadwiga, Zofia, Tadeusz, Janina, Zdzisław, Bożena, Stanisław, Maria.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Miłosławianie w Obozach Sowieckich internowani 1939 r.
50-Rocznica Zbrodni w Katyniu
1940 – 1990

Baranowski Tadeusz Jarosław
Aleksy ur. 17. XI. 1901 r
w Szówsko pow. Jarosław
ppor. rezerwy 7 Pułku Strzelców
Konnych – Odznaczony
„Odznaką Pamiątkową" 7 płk. SK
nadana 29. VII. 1930 r.
Zmobilizowany w 1939 r. internowany przez Sowietów po 17-tym
września 39 r. skierowany do Obozu w Kozielsku-Białoruś.
1940 r. zamordowany przez NKWD – grób w Katyniu.
Rolnik, właśc. majątku w Nowejwsi Podgórnej p. Warta
Baranowski Tadeusz syn Stanisława i Zofii z d. Filipowska
Tytułował się herbem rycerstwa polskiego „Rawicz"
Na podstawie dokumentów opracował D. Pogłodziński

Druk!
MIŁOSŁAW -6 VII 34-7 a
Opłacone gotówką 60%
W. P. por. rez. Baranowski
Tadeusz
Zbiory Regionalne
DOMINIK POGŁODZIŃSKI
kronikarz
Plac Wiosny Ludów 14
62-320 Miłosław
woj. poznańskie
Nowawieś Podgórna

Zaproszenie na Zabawę Latową zorganizowaną przez Związek Strzelecki w Miłosławiu która odbyła się 8 lipca 1934 r. w ogrodzie p. Jana Walczaka przy ul. Fl. Sieńskiewicza w Miłosławiu – za Komitet: prezesi: Janicki, Kędziorski, Szymankiewiczowa

Opracowanie Dominika Pogłodzińskiego z Miłosławia.

Feliks Bartecki (1908 – 1940)

Urodził się 27.10.1908 r. we Wrąbczynku (powiat wrzesiński) jako syn Józefa i Stanisławy z domu Marciniak.

Ukończył Gimnazjum Humanistyczne w Kaliszu oraz w 1932 r. Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty w Zambrowie.

Przydzielony do 29. Pułku Piechoty, w którym odbywał ćwiczenia wojskowe rezerwy pełniąc funkcję dowódcy plutonu.

Mianowany podporucznikiem ze starszeństwem od 1.01.1934 r. W 1939 r. został zmobilizowany do Ośrodka Zapasowego 25. Dywizji Piechoty.

Ziemianin, współwłaściciel folwarku Osiek położonego w powiecie kaliskim, gdzie mieszkał i pracował.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. został wzięty do niewoli radzieckiej. Przebywał w obozie jenieckim w Starobielsku.

Według Listy Starobielskiej NKWD, zawierającej nazwiska zamordowanych posiadał numer 96 z 3 kwietnia 1940 r.

Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało pochowano w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego.

W siedzibie Obwodowego Zarządu NKWD w Charkowie przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Andrzej Błaszyk (1887 – 1940)

Urodził się 7.11.1887 r. w Targowej Górce (obecnie powiat wrzesiński), jako syn Michała i Anny z domu Bartkowiak. Ukończył czteroklasową szkołę powszechną. Pobrany do armii niemieckiej walczył w I wojnie światowej w stopniu Gefreiter. Na froncie, podczas walk, służąc w 6. Kompanii Infanterie–Regiment von der Marwitz (8. Pommersches) nr 61 z Torunia, został ranny 11.09.1914 r.

W 1919 r. wstąpił do oddziałów formacji Żandarmerii Krajowej. Stamtąd w wyniku zmiany podległości służbowej formacji, z dniem 1.12.1919 r. przeszedł do pracy w Policji Państwowej.

Posiadał stopień starszego posterunkowego Policji Państwowej.

Przeniesiony, służył w województwie lwowskim, a w 1939 r. na posterunku w Przemyślu.

Aresztowany przez NKWD jesienią 1939 r. został osadzony w więzieniu we Lwowie.

Zamordowany w więzieniu w Kijowie przy ul. Karolenkiwskiej 17 i pochowany w Kijowie Bykowni.

Jego nazwisko znajdowało się jako numer 70 na liście wywozowej stu osób pod numerem 55/1 z maja 1940 r.

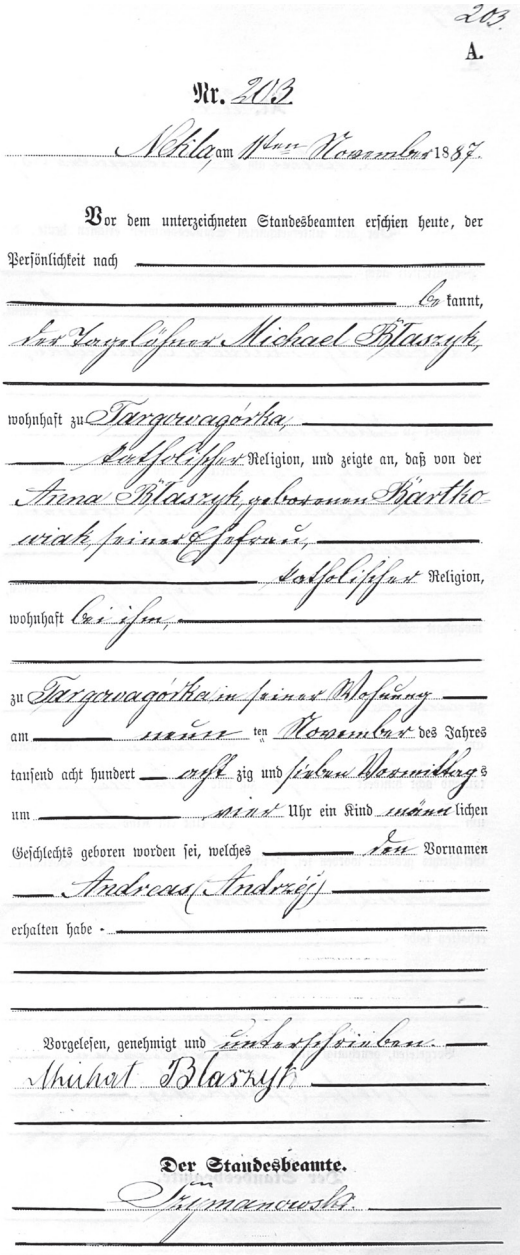

203

A.

Nr. 203

Nikla am Neun November 1887.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Tagelöhner Michael Błaszyk, wohnhaft zu Targowagórka, katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Anna Błaszyk, geborenen Bartkowiak, seiner Ehefrau, katholischer Religion, wohnhaft bei ihm, zu Targowagórka in seiner Wohnung am neuten November des Jahres tausend acht hundert acht zig und sieben Vormittags um nin Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Andreas Andrzej erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.

Michał Błaszyk

Der Standesbeamte.

Szymanowski

Metryki Andrzeja Błaszaka. Po prawej z USC, poniżej wpis w księdze kościelnej.

Wiktor Edmund Borczyński (1906 – 1940)

Urodził się 17.10.1906 r. we Wrześni jako syn Stanisława i Marianny z domu Świderskiej.

W 1925 r. ukończył wrzesińskie Gimnazjum im. Henryka Sienkiewicza. Następnie wybrał wojskową drogę kariery. Ukończył Szkołę Podchorążych w Grudziądzu i w 1932 r. został mianowany w 16. Pułku Artylerii Lekkiej w Grudziądzu na stopień porucznika.

Przed wojną posiadał stopień kapitana. Był instruktorem 8. Szkolnej Baterii Wołyńskiej Szkoły Podchorążych Rezerwy Artylerii we Włodzimierzu Wołyńskim.

Był żonaty z Anną z domu Iwanicką, z którą miał córkę Hannę.

Po wybuchu wojny we wrześniu 1939 r. brał udział w obronie koszar we Włodzimierzu Wołyńskim.

Tam, 20 września 1939 r. został przez wojska radzieckie aresztowany w baraku.

Z ewidencji obozowej z kwietnia 1940 r. wynika, że był osadzony w obozie jenieckim w Kozielsku.

Według listy z 13 kwietnia 1940 r. o numerze 029/1 pozycja 72, został przekazany między 15 a 17 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 16 a 19 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień majora.

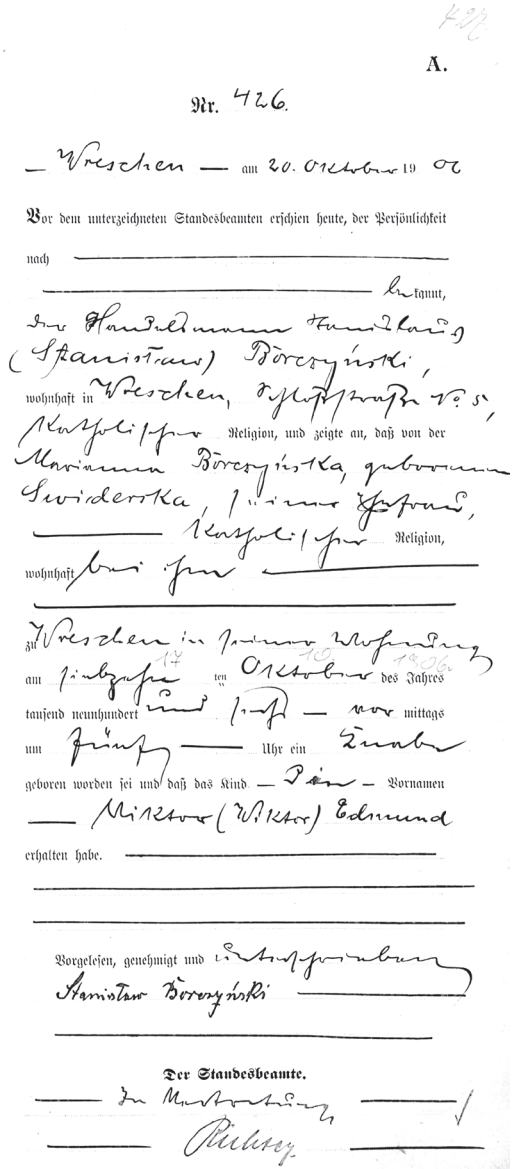

A.

Nr. 426.

— Wreschen — am 20. October 1906

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach — bekannt, der Handelsmann Stanisław (Stanisław) Borczyński, wohnhaft in Wreschen, Schulstraße No 5, katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Marianna Borczyńska, geborene Świderska, seiner Ehefrau, katholischer Religion, wohnhaft bei ihr zu Wreschen in seiner Wohnung am siebzehnten 17 ten October 10 des Jahres tausend neunhundert sechs 1906 — vor mittags um fünfzehn — Uhr ein Knabe geboren worden sei und daß das Kind — Sein — Vornamen — Mikołaj (Wiktor) Edmund erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben
Stanisław Borczyński

Der Standesbeamte.
— In Vertretung —
— Milczy —

Metryka Wiktora Borczyńskiego.

Zbigniew Tadeusz Brodniewicz (1885 – 1940)

Urodził się 28.10.1885 r. w Chrustowie koło Popówka, powiat Oborniki jako syn stolarza Nikodema i Bronisławy z domu Śmiechowskiej. Ukończył czteroklasową szkołę powszechną.

Powołany do armii niemieckiej służył podczas I wojny światowej w 12. Kompanii Leib – Grenadier – Regiment König Friedrich Wilhelm III (1. Brandenburgisches) Nr. 8 z Frankfurtu nad Odrą. W 1916 r. odniósł rany na froncie.

Brał udział w Powstaniu Wielkopolskim. Służył w Kompanii Obornickiej pod komendą sierżanta Seweryna Skrzetuskiego.

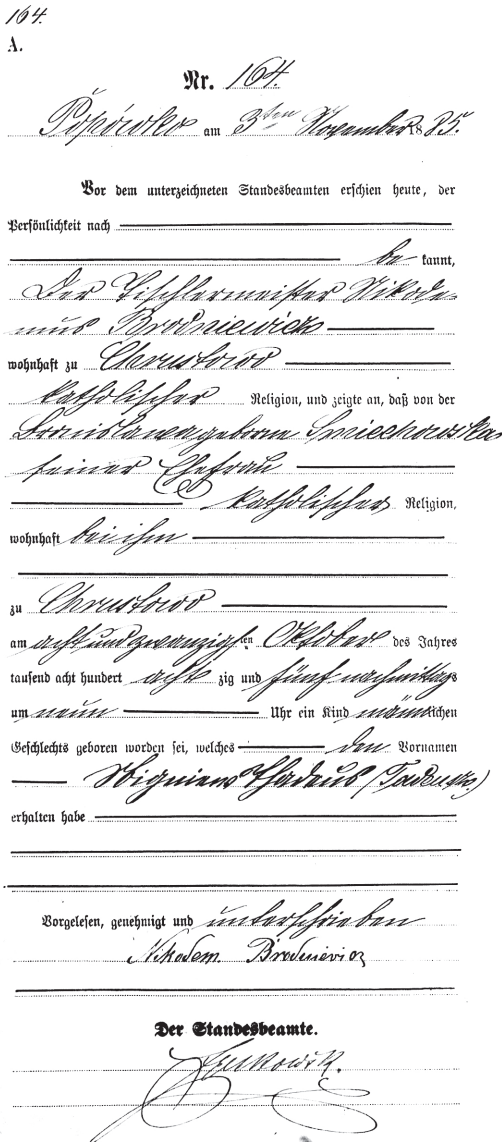

164.
A.

Nr. 164.

Pjaśnik am 8ten November 1885.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Schlossermeister Nikodem Brodniewicz wohnhaft zu Chrustowo katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Bronisława geborene Śmiechowska seiner Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft hierselbst zu Chrustowo am achtundzwanzigsten Oktober des Jahres tausend acht hundert acht zig und fünf nachmittags um neun Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Zbigniew Gabriel Tadeusz erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben von Nikodem Brodniewicz

Der Standesbeamte.

Podczas walk o Chodzież 8.01.1919 r., będąc członkiem patrolu, dostał zadanie ochrony stacji kolejowej Strzelce. Wchodził w skład trzyosobowego patrolu stanowiącego straż. Niestety wskutek błędu patrol został otoczony przez Niemców i wzięty do niewoli. Uprowadzono ich do Piły i osadzono w więzieniu. Po rozprawie sądowej zostali skazani na sześć lat fortecy. Przewieziony do obozu w Goleniowie został uwolniony w ramach wymiany jeńców.

1.07.1920 r. wstąpił do Policji Państwowej i służył w województwie poznańskim. W 1937 r. pełnił służbę w Policji Państwowej jako komendant posterunku w Mieścisku powiat Wągrowiec, a od października 1938 r. jako komendant posterunku w Miasteczku Krajeńskim powiat Wyrzysk, gdzie zamieszkał. Posiadał stopień przodownika Policji Państwowej.

Żonaty, miał trzy córki. Od 23.05.1938 r. rodzina zamieszkała w Strzałkowie. Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej.

Z ewidencji obozowej z kwietnia 1940 r. wynika, że był osadzony w obozie jenieckim w Ostaszkowie.

Według listy bez numeru, a datowanej na 1 kwietnia 1940 r., został oddany do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Metryka Zbigniewa Brodniewicza.

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie (Twerze) między 5 a 6 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Podczas poszukiwań został uznany za zaginionego w czasie działań wojennych.

Odznaczony:

– Medalem Niepodległości,

– Brązowym Krzyżem Zasługi.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

Jan Jerzy Bukowiecki (1908 – 1940)

Urodził się 15.08.1908 r. w Pyzdrach (powiat wrzesiński), jako syn Michała i Stanisławy z Suchorskich. Rodzice wzięli ślub w 1888 r. w Pyzdrach.

Był absolwentem Miejskiego Koedukacyjnego Gimnazjum Humanistycznego w Pyzdrach, które ukończył w 1926 r. i Wyższej Szkoły Handlowej. Ukończył również w 1932 r. Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty w Zambrowie.

Mianowany na stopień podporucznika ze starszeństwem od 1.01.1934 r.

Służbowo został przydzielony do 29. Pułku Piechoty, w którym odbywał ćwiczenia rezerwy w 1938 r. jako dowódca plutonu. Jednak przydział mobilizacyjny otrzymał do 31. Pułku Piechoty (Pułku Strzelców Kaniowskich), który stacjonował w garnizonie Sieradz (II i III batalion piechoty) i Łódź.

Pracował jako urzędnik w łódzkiej Izbie Przemysłowo – Handlowej. Zmobilizowany do 31. Pułku Strzelców Kaniowskich, podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej.

Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku. Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej pod numerem 155 z 3 kwietnia 1940 r.

Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach Obwodowego Zarządu NKWD w Charkowie przy ul. Dzierżyńskiego 3.

Jego ciało pochowano w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Piotr Bulik (1911 – 1940)

Urodził się 16.04.1911 r. we wsi Chróścina na Śląsku Opolskim jako syn Jana i Małgorzaty z domu Kania. Rodzina liczyła siedmioro dzieci. W ramach regulacji granic po plebiscycie, wysiedlona rodzina przeniosła się do Starkówca Piątkowskiego.

W 1922 r. rozpoczął naukę w Państwowym Gimnazjum we Wrześni. Przez okres nauki był prymusem. Absolwent Gimnazjum im. Henryka Sienkiewicza we Wrześni. Maturę zdał w 1930 r., a rok później ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty numer 7 w Śremie. Następnie studiował na Wydziale Weterynarii Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. W międzyczasie, po odbyciu ćwiczeń wojskowych w 1933 r. awansował do stopnia podporucznika. W 1936 r. ukończył studia i otrzymał dyplom lekarza weterynarii. Awansował po następnych ćwiczeniach w 1937 r., na stopień porucznika rezerwy artylerii. W 1938 r. uzyskał tytuł doktora.

Przed wojną pracował jako lekarz powiatowy weterynarii w Horodenku, mieszkając w Żabiu przy granicy rumuńskiej, pow. Kosów Huculski, województwo stanisławowskie. Podlegał Komendzie Rejonu Uzupełnień (od marca 1939 r. zastąpiła Powiatową Komendę Uzupełnień) Lwów miasto.

Zmobilizowany na wojnę, dostał się do niewoli radzieckiej. Od początku maja 1940 r. przebywał w jenieckim obozie kozielskim. Między 10 a 11 maja 1940 r. został skierowany do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu smoleńskiego, zgodnie ze spisem numer 059/1 z maja 1940 r.

Zamordowany między 11 a 13 maja 1940 r.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Edward Byczkowski (1909 – 1940)

Urodził się 31.08.1909 r. w Lądku, obecnie powiat słupecki (dawniej powiat wrzesiński), jako syn Antoniego i Salomei z domu Karaśkiewicz.

Absolwent Gimnazjum Klasycznego w Poznaniu z 1929 r. i Wyższej Szkoły Handlowej. W 1933 r. ukończył również dywizyjny kurs podchorążych piechoty dla rezerwistów zorganizowany przy 29. Pułku Piechoty.

Mianowany podporucznikiem piechoty ze starszeństwem od 1.01.1936 r.

Służbowo został przydzielony do 56. Pułku Piechoty, w którym odbył ćwiczenia rezerwy w 1937 r. jako dowódca plutonu ciężkich karabinów maszynowych.

Pracował jako urzędnik Ubezpieczalni Społecznej w Poznaniu.

Dostał się do niewoli radzieckiej. Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku. Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej 06/2 z 3 kwietnia 1940 r. pod

numerem 66.

Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało pochowano w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Józef Bysikiewicz (1899 – 1940)

Urodził się 11.02.1899 r. w Strzałkowie, obecnie powiat słupecki (dawniej powiat wrzesiński), jako syn Jana i Anny z domu Cieślińskiej.

W latach 1905 – 1913 uczęszczał do ośmioklasowej szkoły powszechnej w Strzałkowie. Po jej skończeniu wybrał naukę w rzemiośle piekarza – cukiernika.

W 1917 r. został powołany do armii niemieckiej. Walczył podczas I wojny światowej na froncie zachodnim.

Podczas walk nad Marną dostał się 18.06.1918 r. do niewoli amerykańskiej. Stąd 3.05.1919 r. przeszedł do Armii Hallera we Francji. Służył w 12. Pułku Strzelców Polskich w składzie 6. Dywizji Strzelców w III Korpusie.

14 kwietnia 1919 roku w miejscowości Xertigny, w Lotaryngii, na bazie francuskiego 404. Pułku Piechoty oraz II Batalionu 4. Pułku Strzelców im. Francesca Nullo sformowany został 12. Pułk Strzelców Polskich. Jednostka weszła w skład 6 Dywizji Strzelców Polskich. 15 maja 1919 roku w Girancourt oddział załadowany został na transport kolejowy i skierowany do Polski. Po czterech dniach pułk przybył do Różana, a następnie przemaszerował do Aleksandrowa Łódzkiego. W nocy z 23 na 24 czerwca 1919 roku jednostka skierowana została transportem kolejowym ze Zgierza, przez Lwów do Zadwórzy, by wziąć udział w wojnie polsko – ukraińskiej.

17 października 1920 roku pułk zajął Derażnię, a o północy następnego dnia weszło w życie zawieszenie broni. 29 października przegrupował się na północ od linii kolejowej Płoskirów–Derażnia, w rejonie Kopyczyńce–Dawidkowce. 18 listopada wycofał się nad Zbrucz, gdzie pełnił służbę kordonową na linii demarkacyjnej. Na początku 1921 roku

pułk przybył do Tarnopola, w którym stacjonował do 1939 roku.

Brał udział w wojnie o wschodnie granice Polski a 3.11.1921 r. został przeniesiony do rezerwy. Przeszedł do służby w Straży Celnej, (późniejszej Straży Granicznej) z dniem 27.05.1922 r. Ukończył obowiązkową Szkołę Straży Celnej w Wieleniu. Służył w jednostkach Straży Celnej między innymi w Ławocznie, Wołosiance, Dolinie, Ludwikówce, Worochcie i Delatynie. Przed wybuchem wojny w 1939 r. służył w Mazowieckim Okręgu Straży Granicznej w Obwodzie Suwałki Komisariacie Hańcza, placówce Polulkiemie. Posiadał stopień starszego strażnika.

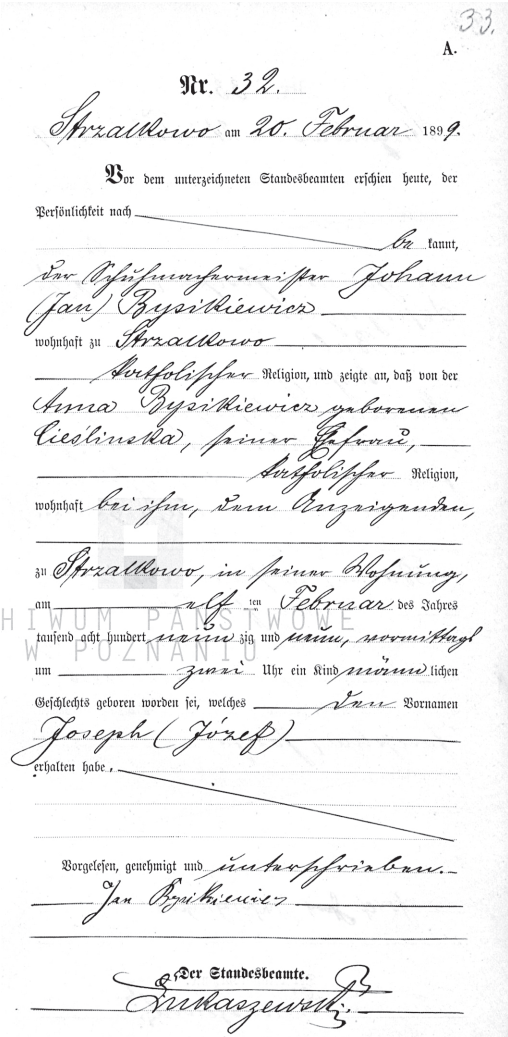
33.
A.

Nr. 32.

Strzałkowo am 20. Februar 1899.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Schuhmachermeister Johann (Jan) Bysikiewicz wohnhaft zu Strzałkowo katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Anna Bysikiewicz geborenen Cieślinska, seiner Ehefrau, katholischer Religion, wohnhaft bei ihm, im Anzeigenden, zu Strzałkowo, in seiner Wohnung, am acht ten Februar des Jahres tausend acht hundert neun zig und neun, vormittags um zwei Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Joseph (Józef) erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.
Jan Bysikiewicz

Der Standesbeamte.
Mikaszewski

Metryka Józefa Bysikiewicza.

Placówka Straży Granicznej I linii „Polulkiemie" podlegająca Komisariatowi SG „Hańcza" to jednostka organizacyjna Straży Granicznej pełniąca służbę ochronną na granicy polsko – niemieckiej w okresie międzywojennym. Rozkazem nr 2 z 16 stycznia 1939 roku w sprawie przejęcia odcinka granicy polsko – niemieckiej od Korpusu Ochrony Pogranicza na terenie Mazowieckiego Okręgu Straży Granicznej oraz przekazania Korpusowi Ochrony Pogranicza odcinka granicy na terenie Wschodniomałopolskiego Okręgu Straży Granicznej, komendant Straży Granicznej pułkownik Jan Gorzechowski utworzył na terenie Obwodu Straży Granicznej „Suwałki" komisariat Straży Granicznej „Hańcza" z tymczasową siedzibą w Przerośli. Tym samym rozkazem zarządził likwidację komisariatu Straży Granicznej „Ławoczne". Nakazał, by z dniem 1 lutego 1939 likwidowany komisariat „Ławoczne" utworzył komisariat Straży Granicznej „Hańcza", a w nim między innymi placówkę Straży Granicznej I linii „Polulkiemie".

Ożenił się z Antoniną Wieja, z którą miał córkę Mieczysławę i syna Janusza.
Rodzina została deportowana do Kazachstanu.
Został aresztowany 2.04.1940 r. przez NKWD w Delatynie.

W okresie międzywojennym miasto Delatyn znajdowało się w powiecie nadwórniańskim, w województwie stanisławowskim w Polsce. Do 17 września

HIWUM PAŃSTWOWE W POZNANIU

Józef Bysikiewicz z rodziną. Zdjęcie pochodzi z opracowania "Zbrodnia Katyńska. Wielkopolanie w dołach śmierci".

1939 tu był garnizon macierzysty Batalionu KOP „Delatyn". Od września 1939 do 1941 miasto znalazło się pod okupacją radziecką, a później od 1941 do 1944 pod okupacją niemiecką.

Został osadzony w więzieniu Zachodniej Ukrainy, wpisany na listę wywozową numer 064/2 z 1940 r. i zamordowany w więzieniu w Kijowie przy ulicy Karolenkiwskiej 17. Pochowany w Kijowie – Bykowni.

Odznaczony:
– Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918
– 1921,
– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości,
– Brązowym Medalem Za Długoletnią Służbę,
– Odznaką Pamiątkową Straży Granicznej,
– Odznaką Armii Polskiej we Francji.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień podkomisarza Straży Granicznej.

Teodor Chojnacki (1881 – 1940)

Urodził się 10.10.1881 r. w Powidzu, obecnie powiat słupecki (dawniej powiat wrzesiński), jako syn Tomasza i Marianny z domu Andrzejewskiej.

Ukończył siedmioklasową szkołę podstawową. W 1920 r. zgłosił się do służby w Policji Państwowej. Służbę rozpoczął w Wieleniu, w powiecie czarnkowskim. Następnie do września 1939 r. był komendantem posterunku Policji Państwowej w Miłosławiu, gdzie mieszkał.

Posiadał stopień starszego przodownika policji.

Był żonaty z Teodorą i miał z nią pięcioro dzieci: synów Adama i Hieronima oraz córki Marię, Teresę i Krystynę.

Po wzięciu do niewoli pod koniec września 1939 r., był widziany w obozie w Szepetowce (ośrodek przyjęć NKWD dla jeńców wojennych), a następnie od kwietnia 1940 r. był przetrzymywany w obozie jenieckim w Ostaszkowie.

Stąd między 12 a 14 kwietnia wysłano go do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu kalinińskiego (obecnie twerskiego) według spisu numer 023/5 z 10.04.1940 r.

Został zamordowany między 13 a 16 kwietnia 1940 r. w Kalininie (Twerze) i pochowany w dołach w Miednoje.

Odznaczony:
– Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918 – 1921,
– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

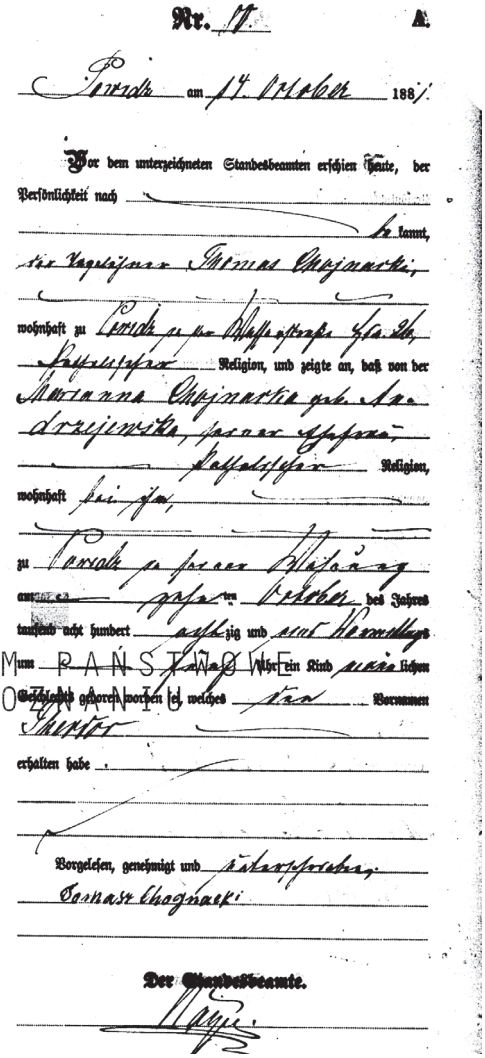
Nr. 11. A.

Torun am 14. October 1887.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Kapelljunge Thomas Chojnacki, wohnhaft zu Torun an der Chausseestraße No. 24, katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Marianna Chojnacka geb. Andrzejewska, ihrer Ehefrau, katholischer Religion, wohnhaft bei ihm, zu Torun an ihrer Wohnung am vierzehnten October des Jahres tausend acht hundert siebzig und sieben Vormittags um RANSTWO OZNANIE Uhr ein Kind weiblichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Theodor erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.
Tomasz Chojnacki

Der Standesbeamte.

Metryka Teodora Chojnackiego.

Zygmunt Chudziak (1912 – 1940)

Urodził się 18.10.1912 r. we Wrześni jako syn Michała i Rozalii z domu Mazurkiewicz

Ojciec był kolejarzem wychowującym sześcioro dzieci.

W 1933 r. zdał maturę w Państwowym Gimnazjum imienia Henryka Sienkiewicza we Wrześni. Następnie ukończył w 1934 r. szkolenie w Dywizyjnym Kursie Podchorążych Rezerwy 17 Dywizji Piechoty przy 69. Pułku Piechoty w Gnieźnie. Po udziale w ćwiczeniach został mianowany na stopień podporucznika ze starszeństwem od 1.01.1936 r.

Był aktywnym harcerzem, instruktorem i dowódcą plutonu w Junackich Hufcach Pracy w 1938 r.

Przydzielony do 68. Pułku Piechoty a następnie do 4. Pułku Strzelców Podhalańskich w Cieszynie, gdzie zamieszkał. W 4. Pułku Strzelców Podhalańskich odbywał ćwiczenia rezerwy w latach 1935, 1938 i 1939 jako dowódca plutonu.

Dostał się do niewoli radzieckiej. Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku.

Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej pod numerem 3569. Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało pochowano w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

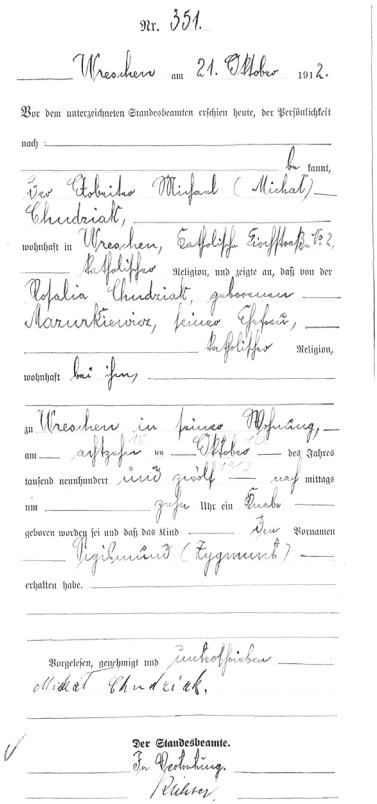
Nr. 351.

Wreschen am 21. Oktober 1912.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach: bekannt, der Stabsarzt Michael (Michał) Chudziak, wohnhaft in Wreschen, Katholische Kirchstraße No 2, katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Natalia Chudziak, geborenen Mazurkiewicz, seiner Ehefrau, katholischer Religion, wohnhaft bei ihm, zu Wreschen in seiner Wohnung, am achten Oktober des Jahres tausend neunhundert zwölf um zwölf Uhr mittags um zehn Uhr ein Knabe geboren worden sei und daß das Kind die Vornamen Sigismund (Zygmunt) erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben
Michał Chudziak.

Der Standesbeamte.
In Vertretung.
Richter

Metryka Zygmunta Chudziaka.

Jego siostra Genowefa mieszkała we Wrześni.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Ignacy Cieplak (1910 – 1940)

Urodził się w 1910 r. we wsi Otola gmina Żarnowiec, powiat Zawiercie jako syn Jana i Agaty.

Ukończył czteroklasową szkołę podstawową.

Do służby w policji przeszedł 25.05.1937 r. jako kontraktowy kandydat.

Po ukończeniu Normalnej Szkoły Fachowej dla Szeregowych Policji Państwowej w Mostach Wielkich 19.05.1938 r., został wysłany dekretem komendanta głównego Policji Państwowej o numerze PP III – 19426 do województwa poznańskiego.

Od 30.06.1938 r. skierowany rozkazem numer 618 na posterunek Policji Państwowej we Wrześni.

Mianowany na stopień posterunkowego Policji Państwowej 1.06.1938 r.

W przededniu wojny był na kursach policyjnych w Warszawie. Podczas wojny

obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. był osadzony w jenieckim obozie w Ostaszkowie. Według listy z 1 kwietnia 1940 r. bez numeru został oddany 4 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie między 5 a 6 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

Stanisław Comba (1899 – 1940)

Urodził się w Ożarowie Mazowieckim (powiat warszawski) 13.01.1899 r. jako syn Antoniego i Sabiny.

Jako policjant przez wiele lat służył na terenie województwa poznańskiego, w szczególności w komisariacie w Strzałkowie. Żonaty, miał syna.

Posiadał stopień starszego posterunkowego Policji Państwowej. W sierpniu 1939 r. został zmobilizowany do Korpusu Ochrony Pogranicza.

W maju 1940 r. przebywał w jenieckim obozie w Ostaszkowie. Stąd, jak informuje wykaz o numerze 058/4 z maja 1940 r., został w okresie między 10 a 13 maja 1940 r. przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu kalinińskiego.

Zamordowany w Kalininie (Twerze) między 11 a 14 maja 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień podporucznika.

Marceli Dajewski (1906 – 1940)

Urodził się 5.04.1906 r. w Lesznie jako syn Wawrzyńca i Stanisławy z domu Okrasińskiej.

Maturę uzyskał w 1926 r. w Gnieźnie. Dalej w latach 1926 – 1931 studiował prawo na Uniwersytecie Poznańskim. W 1931 r. obronił pracę magisterską.

Powołany do służby wojskowej szkolił się w latach 1930 – 1931 w Szkole Podchorążych Rezerwy Piechoty Nr 7 w Śremie.

Następnie służył w 69. Pułku Piechoty w Gnieźnie i otrzymał stopień podporucznika rezerwy ze starszeństwem od 1.01.1933 r. Był powołany na ćwiczenia wojskowe, które odbył w 61. Pułku Piechoty, a w roku 1936 w 56. Pułku Piechoty. Przeniesiony został do kadry zapasowej Okręgu Korpusu VIII, a od 22.02.1939

r. do Okręgu Korpusu VII.

Kolejno w 1934 r. został mianowany asesorem sądowym Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, a 29.071937 r. sędzią Sądu Grodzkiego w Koźminie. Następnie na własną prośbę, od 1.06.1938 r. powołany został na sędziego Sądu Grodzkiego w Pleszewie.

W 1938 r. ożenił się z Janiną Mielcarek z Miłosławia i tu zamieszkał.

W małżeństwie 3.09.1939 r., podczas bombardowania Wrześni, urodziła się córka Barbara Maria.

Został zarejestrowany w 1934 r. w Powiatowej Komisji Uzupełnień w Gnieźnie, a w 1939 r. w Komendzie Rejonu Uzupełnień Jarocin. Zmobilizowany w sierpniu 1939 r. do 56. Pułku Piechoty, pełnił funkcję komendanta poczty w Inowrocławiu.

Po rozkazie ewakuacji na wschód, dostał się do niewoli radzieckiej. Przebywał w kwietniu 1940 r. w obozie jenieckim w Kozielsku.

Według listy z 13 kwietnia 1940 r. o numerze 029/1 został wysłany między 15 a 17 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 16 a 19 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Postanowieniem Sądu Grodzkiego w Pleszewie z 5.02.1948 r. nr III. Zg. 31/47 (nr rej. 23/48) został uznany za zmarłego.

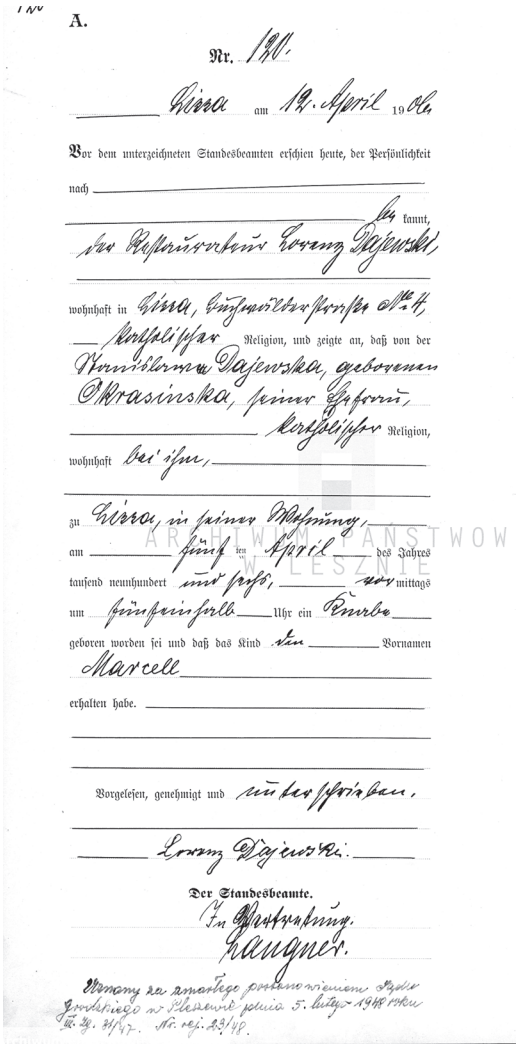
A.

Nr. 121.

Gizno am 12. April 1940

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach ____ bekannt, der Reservevater Lorenz Dajewski, wohnhaft in Gizno, Bahnhofstrasse Nr. 4, katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Veronika Dajewska, geborenen Okrasinska, seiner Ehefrau, katholischer Religion, wohnhaft bei ihm, zu Gizno, in seiner Wohnung, am fünften April des Jahres tausend neunhundert und sechs, zwei mittags um fünfeinhalb Uhr ein Knabe geboren worden sei und daß das Kind den Vornamen Marcell erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.

Lorenz Dajewski.

Der Standesbeamte.
In Vertretung.
Haugner.

Uznany za zmarłego postanowieniem Sądu Grodzkiego w Pleszewie z dnia 5. lutego 1948 roku Sygn. III. Zg. 31/47. Nr. rej. 23/48.

Metryka Marcelego Dajewskiego.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Jego nazwisko widnieje na tablicy pamięci w Pleszewie i Pomniku Katyńskim we Wrześni.

Wacław Dąbek (1900 – 1940)

Urodził się 16.09.1900 r. w Stawie, obecnie powiat słupecki (dawniej powiat wrzesiński), jako syn Jakuba i Magdaleny z domu Purol.

Ukończył szkołę powszechną czteroklasową.

Z dniem 16.01.1925 r. wstąpił do służby w Policji Państwowej. Służbę pełnił między

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W LESZNIE

innymi w komisariacie w Pabianicach pow. łaski (w 1932 r.), Komendzie Miasta Łodzi (1933), Komendzie Powiatowej w Łasku. Od 1934 r. służbę pełnił w województwie warszawskim. We wrześniu 1939 r. pracował na posterunku w Wołominie pow. radzymiński. Posiadał stopień posterunkowego Policji Państwowej.

Mieszkał w Wołominie. Był żonaty i miał troje dzieci.

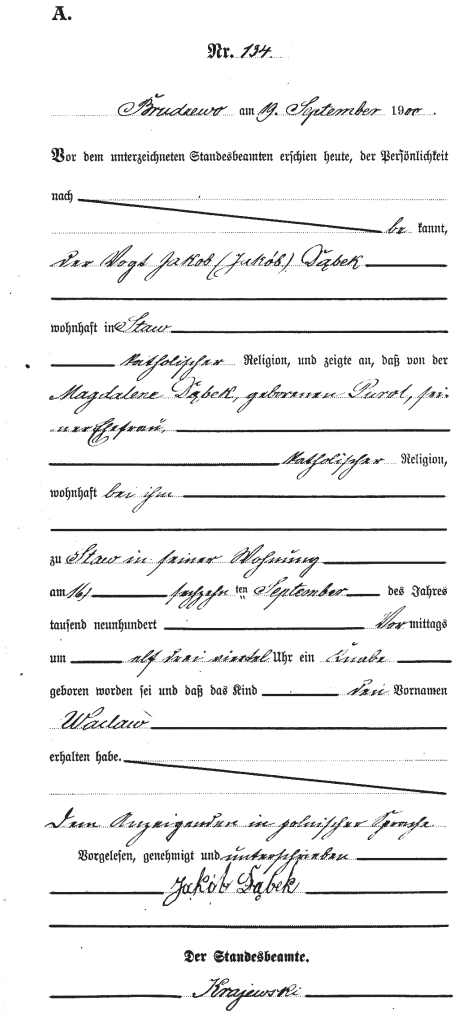

A.

Nr. 134.

Brudzewo am 19. September 1900.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach — bekannt, Rex Wogd Jakob (Jakób) Dąbek, wohnhaft in Staw, katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Magdalena Dąbek, geborenen Pirot, seiner Ehefrau, katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Staw in seiner Wohnung am 16. sechzehnten September des Jahres tausend neunhundert Vormittags um elf Uhr einviertel Uhr ein Knabe geboren worden sei und daß das Kind die Vornamen Wacław erhalten habe.

Dem Anzeigenden in polnischer Sprache

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben

Jakób Dąbek

Der Standesbeamte.

Krajewski

Metryka Wacława Dąbka.

Z ewidencji obozowej z kwietnia 1940 r. wynika, że był osadzony w obozie jenieckim w Ostaszkowie.

Według listy z 22 kwietnia 1940 r. o numerze 045/3, został oddany między 24 a 25 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie między 25 a 27 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

W Łasku uczczono pamięć Wacława Dąbka tablicą informacyjną i posadzono dąb pamięci.

Wawrzyn Drążkowiak (1900 – 1940)

Urodził się 3.08.1900 r. w Kopankach (wówczas w powiecie Grodzisk, a obecnie w gminie Opalenica w powiecie Nowy Tomyśl), jako syn Walentego i Franciszki z domu Pakuła.

Podczas I wojny światowej służył w armii niemieckiej.

Od 1.04.1919 r. wstąpił do Wojska Polskiego, do 68. Pułku Piechoty, w którym służył do 15.01.1921 r.

Od 3.11.1923 r. rozpoczął służbę w Policji Państwowej w województwie śląskim, w szkole policyjnej w Świętochłowicach.

Od 1931 r. pracował w części śledczej III Komisariatu Policji Państwowej w Katowicach.

Mieszkał w Katowicach, był żonaty.

Posiadał stopień starszego posterunkowego Policji Państwowej.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej. W kwietniu 1940 r., przebywał w jenieckim obozie w Ostaszkowie. Ostatnią wiadomość od niego rodzina otrzymała w 1940 r. właśnie z Ostaszkowa. Stąd, zgodnie z listą numer 019/3 z 7 kwietnia 1940 r., został przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski) 10 kwietnia 1940 r.

Zamordowany w Kalininie (Twerze) między 11 a 12 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Odznaczony Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

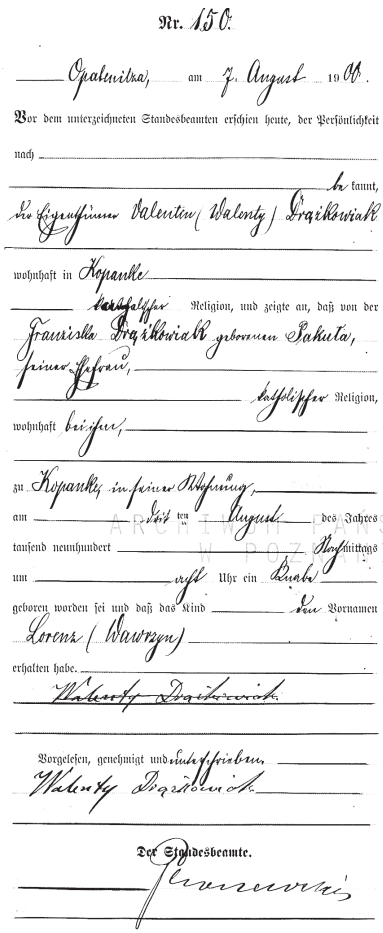

Nr. 150.

Opatowitz, am 7. August 1900.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Hieronimus Valentin (Walenty) Drążkowiak wohnhaft in Kopanke katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Franziska Drążkowiak geborenen Sakuta, seiner Ehefrau, katholischer Religion, wohnhaft hierselbst, zu Kopanke in seiner Wohnung, am sechsten August des Jahres tausend neunhundert Nachmittags um acht Uhr ein Kind geboren worden sei und daß das Kind die Vornamen Lorenz (Wawrzyn) erhalten habe.

Walenty Drążkowiak

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.

Walenty Drążkowiak

Der Standesbeamte.

Jaworowski

zmarł dnia 11.12.194[illegible] w Ostaszkowie (Rosja) zapisany w k. Bu[illegible] w Katowicach Nr. 14[illegible]

Metryka Wawrzyna Drążkowiaka.

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W POZNANIU

Edmund Drecki (1897 – 1940)

Urodził się 24.07.1897 r. w Miłosławiu (powiat wrzesiński), jako syn Franciszka i Kazimiery z domu Szymańskiej.

Uczęszczał do szkoły powszechnej w Miłosławiu. W 1906 r. brał udział w strajku szkolnym, odmawiając nauki religii w języku niemieckim. Do gimnazjum uczęszczał w Poznaniu, a później w Krotoszynie, gdzie był członkiem tajnej organizacji „Towarzystwo Tomasza Zana". W końcu 1914 r. został wydalony ze szkoły przez władze zaborcze po ujawnieniu przynależności do tajnej organizacji.

Po maturze w 1914 r. został wcielony do armii niemieckiej i brał udział w I wojnie światowej, służąc w kompanii telegraficznej poznańskiej Cytadeli. W marcu 1915 r. został skierowany na front rosyjski. Po ukończeniu dwumiesięcznego kursu dla sygnalistów świetlnych w Jenie, służył w kompanii łączności 444. Dywizji Rezerwowej na froncie zachodnim do października 1918 r.

Brał udział w Powstaniu Wielkopolskim od 28.12.1918 r. w walkach z Niemcami pod Żninem, Strzelnem i w Inowrocławiu. Służbę zakończył w kwietniu 1919 r. w batalionie telegraficznym w Poznaniu. W okresie marzec – lipiec 1920 r. był współpracownikiem Warmińskiego Komitetu Plebiscytowego w Kwidzynie.

W lipcu 1920 r. wstąpił ochotniczo jako telegrafista do Syberyjskiej Brygady Piechoty i brał udział w wojnie polsko – bolszewickiej pod Warszawą, później w Grodnie, przechodząc do rezerwy w listopadzie 1920 r.

Od końca 1919 r. był słuchaczem Uniwersytetu Poznańskiego. Ukończył Wydział Rolnictwa i Leśnictwa Uniwersytetu

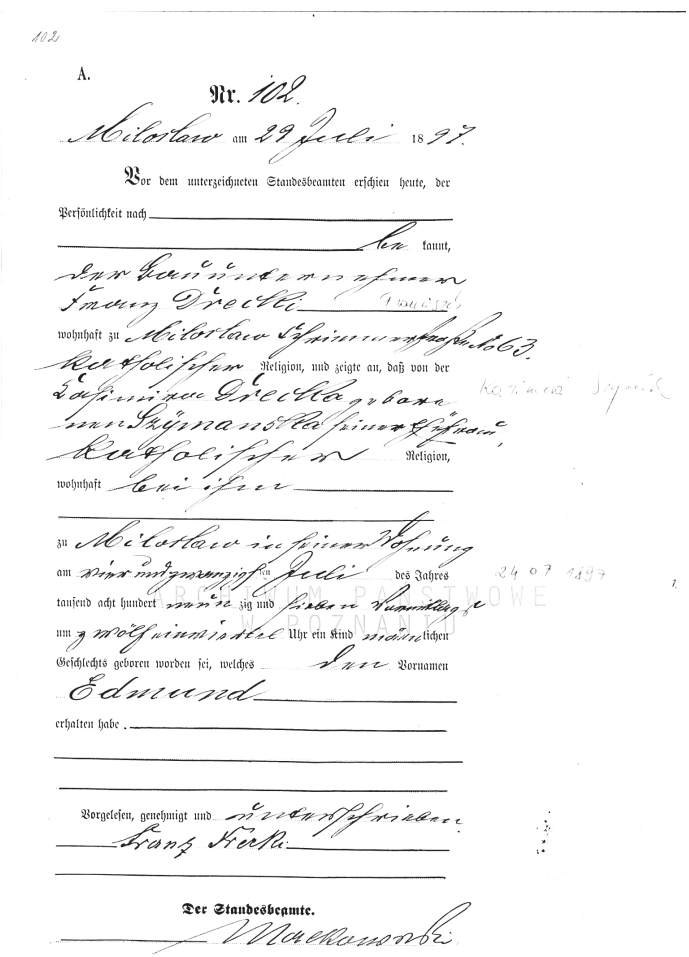

102

A.

Nr. 102.

Miłosław am 29 Juli 1897.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach ____ der kannt, der Kaufmann Franz Drecki, wohnhaft zu Miłosław Schimmerstraße No 63. der katholischen Religion, und zeigte an, daß von der Zofia geborene Drecki geborene Szymańska seiner Ehefrau, katholischen Religion, wohnhaft bei ihm ____ zu Miłosław in seiner Wohnung am vier und zwanzigsten Juli des Jahres tausend acht hundert sieben zig und sieben Vormittags um zwölf minuten Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches ihr Vornamen Edmund erhalten habe.

Kz. Nr. 24 07 1897

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben: Franz Drecki

Der Standesbeamte.

Marchewka

Metryka Edmunda Dreckiego.

DIGITALNE ARCHIWUM PAŃSTWOWE W PORTUGALII

Poznańskiego. Dyplom nauk leśnych uzyskał w 1925 r. z tytułem inżyniera leśnika. Po ukończeniu studiów pracował na swej uczelni w Poznaniu, a następnie od 1928 r. na stanowisku adiunkta leśnego w Dyrekcji Lasów Państwowych w Toruniu, jako leśniczy w Kościerzynie.

W latach 1931 – 1939 był nadleśniczym w Nadleśnictwie Kościerzyna na Pomorzu Gdańskim. Mieszkał w miejscowości Gołąbek powiat Tuchola i Kościerzynie na Pomorzu. Zawarł związek małżeński z Ludwiką Połczyńską (ur. 13.04.1904 r. w Witkowie). Małżeństwo było bezdzietne.

Powoływany na ćwiczenia wojskowe rezerwy i kursy doszkalające, otrzymał awans na stopień podporucznika w 1928 r. Ostatnie ćwiczenia odbył jako dowodca plutonu w kompanii telegraficznej 15. Dywizji Piechoty w Bydgoszczy. Na stopień porucznika rezerwy został mianowany 19.03.1939 r.

W 1939 r. zmobilizowany do Wojska Polskiego, został przydzielony do 8. Batalionu Telegraficznego i brał udział w wojnie obronnej w 1939 r. Po jej zakończeniu trafił do niewoli radzieckiej.

Z ewidencji obozowej z kwietnia 1940 r. wynika, że był osadzony w obozie jenieckim w Kozielsku.

Według listy z 2 kwietnia 1940 r. bez numeracji został wysłany między 3 a 5 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 4 a 7 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu. Jego ciało zostało zidentyfikowane w czasie ekshumacji niemieckich. Niemiecki raport dzienny z 13 maja 1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 1999 na liście A.M. N – 362 – 2.

Przy jego zwłokach znaleziono legitymację urzędniczą, dowód osobisty, pocztówki, listy, książeczkę oszczędnościową, legitymację lasów państwowych i kartę mobilizacyjną.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień kapitana.

Ofiary kaźni katyńskiej upamiętniano sadzeniem dębów. Dąb Pamięci posadzono przy Urzędzie Gminy w Dziemianach na Pomorzu 7.04.2009 r. oraz w Połczynie Zdroju 17.09.2012 r

Jerzy Paweł Dzwonkowski (1892 – 1940)

Urodził się 22.11.1892 r. w Warszawie jako syn Ludwika i Jadwigi z domu Koyszor. W 1911 r. ukończył ośmioklasowe Gimnazjum im. W. Chrzanowskiego w Warszawie. W 1912 r. został powołany do służby w armii rosyjskiej. Służbę odbywał przez jeden rok. W 1913 r. rozpoczął studia rolnicze na uniwersytecie w Liege.

Z chwilą wybuchu I wojny światowej powołany do armii belgijskiej, walczył w obronie twierdzy Liege.

Tam dostał się do niewoli niemieckiej. Po zakończeniu wojny znalazł się we Wrześni. Włączył się w przygotowanie Powstania Wielkopolskiego, służąc w Batalionie

Służby Straży i Bezpieczeństwa, a następnie wziął w nim udział. Wstąpił do 1. Pułku Ułanów Wielkopolskich w Poznaniu. W ich składzie brał udział w zadaniach na froncie północnym. W końcu lipca 1919 r. nastąpiła zmiana organizacji w Pułku. Adiutantem mianowano podporucznika Jerzego Dzwonkowskiego. Po wybuchu wojny z bolszewikami brał udział w walkach, w których został ranny. Pułk 1.08.1919 r. wyruszył na front wschodni, a powrócił z walk na początku stycznia 1921 r.

W 1923 r. został przeniesiony do rezerwy z przydziałem do Okręgu Korpusu VIII. W 1927 r. otrzymał awans na stopień rotmistrza kawalerii.

Po przejściu do rezerwy prowadził folwark w Karnówku (wieś położona w gminie Nakło, w powiecie Nakło, w województwie kujawsko – pomorskim). Był działaczem w organizacjach społecznych i kombatanckich.

Po wybuchu II wojny został przydzielony do Ośrodka Zapasowego 15. Pułku Ułanów w Kraśniku. Trafił do radzieckiej niewoli. Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku.

Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej pod numerem 1034. Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało pochowano w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Odznaczony:

– Krzyżem Srebrnym–V klasy numer 3971,

– Krzyżem Walecznych (czterokrotnie),

– Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918 – 1921,

– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości,

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień majora.

Jan Frąckowiak (1898 – 1940)

Urodził się w Gorazdowie (powiat wrzesiński), 22.05.1898 r. jako syn Andrzeja i Marianny z domu Urbaniak.

Zmobilizowany podczas I wojny światowej do armii niemieckiej służył w 7. Kompanii 2. Kurhessisches Infanterie – Regiment numer 82 z Göttingen (Getynga między Hanowerem a Kassel).

W 1915 r. został ranny na wschodnim froncie.

Służył w armii niemieckiej, w piechocie od 5.06.1917 r. do 1.10.1918 r.

Wzięty do niewoli francuskiej 11.10.1918 r., w której przebywał do 11.08.1919 r.

Po powrocie do Polski służył od 3.09.1919 r. do 3.09.1921 r. w Wojsku Polskim, w 1. Pułku Aeronautycznym w Poznaniu. Następnie szkolił się od 23.01.1922 r. na kursie w Szkole Straży Celnej w Wieleniu. Po jego ukończeniu 25.03.1922 r. wstąpił do służby ochrony granic na granicy z Niemcami.

Rozpoczął służbę graniczną w stopniu strażnika o numerze 209 w Placówce Straży Celnej Wielka Słońca (wieś w gminie Subkowy, powiat Tczew województwo pomorskie) należącej do Komisariatu Straży Celnej w Tczewie.

Następnie, w 1922 r. został przeniesiony na Górny Śląsk i skierowany do Placówki Straży Celnej Lubomia należącej do Komisariatu Straży Celnej Lubomia (wieś w powiecie Wodzisław, województwo śląskie). W ramach Inspektoratu Straży Celnej „Rybnik" zorganizowany został komisariat Straży Celnej „Lubomia".

W 1924 r. i w 1925 r. pełnił służbę w Placówce Straży Celnej Lukaszyna (Lukasyna) należącej do Komisariatu Straży Celnej Lubomia.

Dnia 20.06.1926 r. zawarł związek małżeński z Gertrudą Klimaszek, córką Franciszka i Florentyny. Mieszkał w Wielopolu w powiecie rybnickim.

Z dniem 1.07.1926 r., po zawarciu małżeństwa, został przeniesiony z Komisariatu Straży Celnej Lubomia do Komisariatu Straży Celnej Raszczyce (wieś w gminie Lyski powiat Rybnik województwo śląskie).

W miejsce Straży Celnej została powołana 22.03.1928 r. Straż Graniczna, gdzie kontynuował służbę. Nadano mu nr instalacyjny 6752 i został przemianowany z dniem 1.10.1928 r. z funkcjonariusza Straży Celnej na funkcjonariusza Straży Granicznej. Pełnił wtedy służbę w Placówce Straży Granicznej Sumina (wieś w gminie Lyski, powiat Rybnik, w województwie śląskim) należącej do Komisariatu Straży Granicznej Rybnik Obwodu 16 Okręgu Śląskiego Straży Granicznej. Od 20.11.1937 r. został zastępcą przewodnika psa „Hel".

Z dniem 20.08.1938 r. przeniesiony (na własną prośbę) z Placówki SG Sumina do Komisariatu SG Rybnik, na podoficera kancelaryjnego. Z dniem 30.04.1939 r. przesunięty z Komisariatu SG Rybnik do Placówki II linii SG Rybnik do służby dyżurów.

Posiadał stopień starszego strażnika Straży Granicznej. Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej. Ostatnia wiadomość od niego to pocztówka z Ostaszkowa datowana na 4.12.1939 r. Jego nazwisko odnotowano na niedatowanej „Liście nr 4 akt ewidencyjnych jeńców wojennych obozu w Ostaszkowie", sporządzonej

dla 89 osób przez oddział specjalny obozu pod numerem ewidencyjnym 6303/289.

Z ewidencji obozowej z kwietnia 1940 r. wynika, że był osadzony w obozie jenieckim w Ostaszkowie

Według listy z 27 kwietnia 1940 r. o numerze 050/3, został przekazany między 28 a 29 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie między 29 kwietnia a 1 maja 1940 r. i pochowany w Miednoje.

W postanowieniu Sądu Grodzkiego w Rybniku nr IV Zg 150/47 z 20.02.1948 r. uznano go za zmarłego.

Odznaczony:

– Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918 – 1921 w 1929 r.,

– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości w 1929 r.,

– Brązowym Medalem Za Długoletnią Służbę w 1938 r.,

– Odznaką Pamiątkową Straży Granicznej w 1930 r.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. został awansowany pośmiertnie na stopień podkomisarza Straży Granicznej.

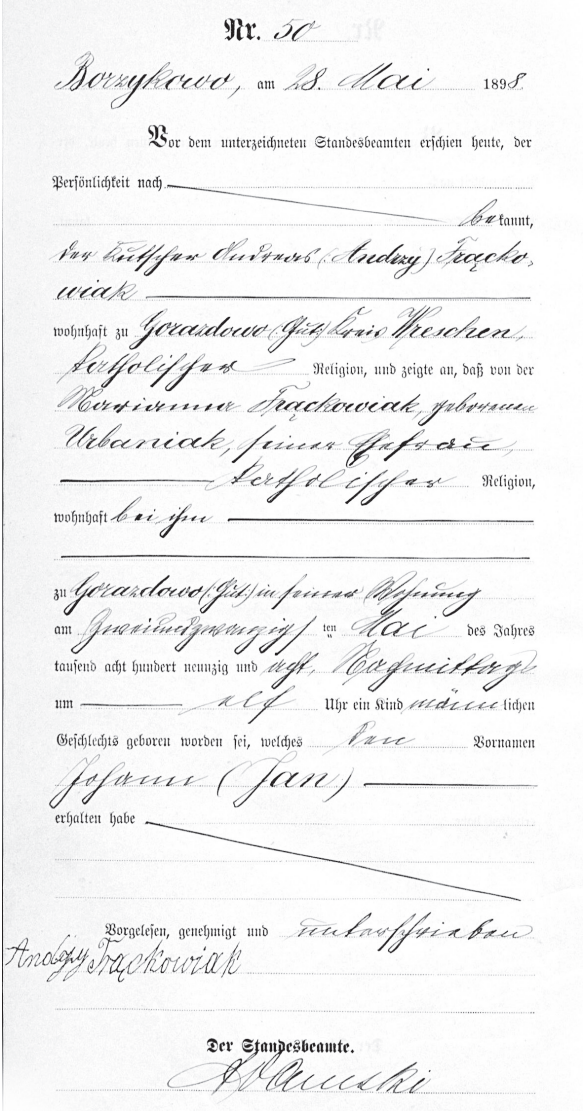
Nr. 50

Borzykowo, am 28. Mai 1898.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Knecht Andreas (Andrzej) Frąckowiak wohnhaft zu Gorzardowo (Gr. Gerau) Kreis Wreschen, katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Marianna Frąckowiak, geborene Urbaniak, seiner Ehefrau, katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Gorzardowo (Gr. Gerau) in seiner Wohnung am Donnerstag, den 26. Mai des Jahres tausend acht hundert neunzig und acht, Nachmittags um 4 Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches Sohn Vornamen Johann (Jan) erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben

Andrzej Frąckowiak

Der Standesbeamte.

[illegible]

Metryka Jana Frąckowiaka

Biogram opracowany we współpracy z Katarzyną Promińską z Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie.

Stanisław Frąk (1897 – 1940)

Urodził się 15.12.1897 r. w Lublinie jako syn Franciszka i Anny z domu Nowak.

Ukończył czteroklasową szkołę powszechną.

W policji od 16.06.1924 r. do 31.03.1925 i ponownie od 1.09.1925 r. Posiadał stopień kaprala.

Służył na Polesiu, początkowo w Kompaniach Granicznych w powiecie Szczuczyn i Łuniniec a następnie, między innymi w latach 1926 – 1938 r. w miejscowości Sielec nad Jasiołdą powiat Prużany (obecnie na Białorusi w rejonie bereskim obwodu brzeskiego) do 28.10.1938 r.i Czuczewicze powiat Łuniniec. 12 IV 1939 r. został przeniesiony z komisariatu policji ze wsi Rudniki powiat Prużany do komisariatu policji Linowo gmina Prużany, gdzie pełnił służbę do września 1939 r.

Mieszkał w Sielcu nad Jasiołdą w powiecie Prużany, województwo poleskie. Żonaty, miał pięcioro dzieci.

W grudniu 1939 r. (według kartoteki 1.11.1939 r.) znalazł się w jenieckim obozie w Juchnowie. Stąd został wysłany 26 października 1939 r. do obozu w Ostaszkowie, dokąd przybył z konwojem 586 jeńców wojennych wysłanych 29 października 1939 r.

W okresie między 16 a 19 kwietnia 1940 r. jak wynika z listu wysyłkowego numer 030/1 z 14 kwietnia 1940 r., oddany do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Został zamordowany między 17 a 21 kwietnia 1940 r.

Żonę i pięcioro dzieci deportowano 13.04.1940 r. do północnego Kazachstanu, gdzie zmarło dwoje dzieci. Żona po 1945 r. mieszkała w Sobiesierni, pow. wrzesiński. Odznaczony:

– Brązowym Krzyżem Zasługi,

– Brązowym Medalem Za Długoletnią Służbę.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

Józef Frelkiewicz (1915 – 1940)

Urodził się 17.03.1915 r. w Raszkowie, powiat ostrowski, jako syn Feliksa i Marii z domu Maciejewskiej.

W 1935 r. ukończył gimnazjum w Ostrowie Wlkp. Wstąpił w 1938 r. do szkoły mleczarsko – serowarskiej we Wrześni.

Powołany do wojska ukończył w 1936 r. szkolenie w Dywizyjnym Kursie Podchorążych Rezerwy 25. Dywizji Piechoty przy 29. Pułku Strzelców Kaniowskich w Kaliszu.

Posiadał stopień podporucznika, mianowany ze starszeństwem z dniem 1.01.1938 r.

Zatrudniony został w laboratorium Związku Spółdzielni Mleczarskich w Poznaniu. Był kawalerem.

Od 22 lutego 1940 r. znalazł się w jenieckim obozie w Kozielsku. Według listy z 16 kwietnia 1940 r. o numerze 035/1, został wysłany między 19 a 21 kwietnia do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 20 a 22 kwietnia 1940 r. i pochowany w Katyniu.

W 1943 r. władze niemieckie dokonały ekshumacji zamordowanych.

Niemieckie podsumowanie dzienne z 6 maja 1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 1300 na liście A.M. N – 512 – 7 – 1787. Znaleziono przy zwłokach dwa listy i mapę.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Wacław Furmaniak (1899 – 1940)

Urodził się 5.09.1899 r. w Ostrowie Kościelnym (powiat wrzesiński), jako syn Stanisława Fórmaniaka (1870 – 1956) i Weroniki z domu Müller (1866 – 1939).

Po ukończeniu czteroklasowej szkoły powszechnej kształcił się w zawodzie piekarza.

W latach 1917 – 1918 służył w armii niemieckiej w 3. Kompanii Rezerwowego Pułku Piechoty nr 37 w Rawiczu (Reserve – Infanterie – Regiment Nr. 37), w stopniu Gefreiter, gdzie został w 1918 r. lekko ranny. Pułk ten został utworzony 2.08.1914 r. w Poznaniu, Środzie, Śremie i Rawiczu.

Już w pierwszych dniach Powstania Wielkopolskiego zgłosił się do koszar we Wrześni i został wcielony do Kompanii Nekielsko – Strzałkowskiej pod dowództwem Zdzisława Beutlera.

Z tą kompanią przebył szlak bojowy na froncie północnym powstania. Kompania ta została ostatecznie po zmianie nazwy na 4. Kompanię Poznańską, wcielona do III Batalionu 4. Pułku Strzelców Wlkp (późniejszego 58. Pułku Piechoty). Z nią przebył od lipca 1919 r. do października 1920 r. szlak bojowy na froncie litewsko–białoruskim. Ukończył kurs piekarzy wojskowych i pełnił funkcję piekarza w piekarni dywizyjnej 14. Dywizji Piechoty. Zachorował na żółtaczkę i po okresie leczenia w Lidzie do września 1921 r. był bezterminowo urlopowany. Został zdemobilizowany z dniem 1.08.1922 r. i zwolniony do rezerwy. Po ukończeniu kursu księgowych pracował w 1923 r. jako urzędnik w Poznaniu.

Ożenił się 30.01.1928 r. z Felicją Gizelską (urodzona 29.05.1907 w Żydowie, a zmarła 16.07.2002 r. w Chorzowie), z którą miał dwie córki: Krystynę (ur. 1929) i Reginę (ur. 1931).

1.07.1924 r. został przyjęty do policji jako posterunkowy w komendach powiatowych w Kielcach i Radomiu. W 1933 r. w Radomiu mieszkał przy ul. Glinianej 22. Od listopada 1936 r. awansowany na komendanta posterunku policji w Potworowie ,wówczas w powiecie Radom (obecnie w powiecie Przysucha), gdzie zamieszkał.

Posiadał stopień starszego posterunkowego.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. ewakuował się w kierunku wschodnim i pod Równem dostał się po 17 września 1939 r. do niewoli radzieckiej.

Z ewidencji obozowej z kwietnia 1940 r. wynika, że był osadzony w obozie jenieckim w Ostaszkowie.

Według listy z 9 kwietnia 1940 r. o numerze 020/1 (pozycja numer 100, teczka personalna numer 4247) został oddany między 12 a 14 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).
Przewieziony do Kalinina (Tweru) i tam w siedzibie NKWD, w okresie między 13 a 16 kwietnia 1940 r. zamordowany.
Zwłoki przewieziono do Miednoje i pochowano w zbiorowym dole śmierci.

Wacław Furmaniak z rodziną.

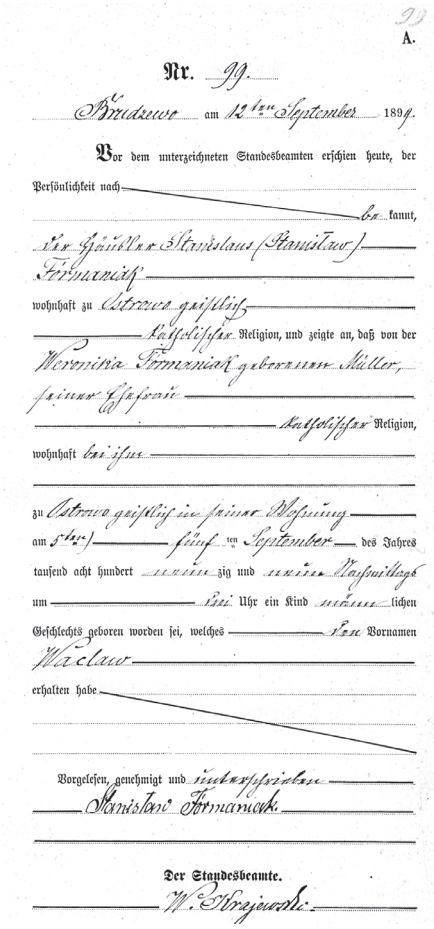

99
A.

Nr. 99.

Brudzewo am 12ten September 1899.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach — bekannt, der Gärtner Stanislaus (Stanisław) Furmaniak wohnhaft zu Astrowo geistlich katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Wronisia Furmaniak geborenen Müller, seiner Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Astrowo geistlich in seiner Wohnung am 5ten fünften September des Jahres tausend acht hundert neun zig und neunten Nachmittags um Drei Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Wacław erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben
Stanisław Furmaniak

Der Standesbeamte.
W. Strejewski

Metryka Wacława Furmaniaka

Odznaczony:
– Brązowym Krzyżem Zasługi,
– Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918 – 1921,
– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości,
– Odznaką Pamiątkową Wojsk Wielkopolskich.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

Na podstawie książki Janiny Pańczakowej i Małgorzaty Cichoń „Powstańcy wielkopolscy w grobach katyńskich" Poznań, 2010 oraz opracowania Wojciecha Śmigielskiego w „Powstańcy Wielkopolscy. Biogramy uczestników Powstania Wielkopolskiego 1918 – 1919" tom IX. Poznań, 2011.

Adam Gantkowski (1900 – 1940)

Urodził się 24.12.1900 r. w Gnieźnie jako syn Stefana i Marii z domu Kugler.

W 1920 r. ukończył gnieźnieńskie gimnazjum. Następnie studiował na Wydziale Prawa Uniwersytetu Poznańskiego, uzyskując w 1924 r. stopień magistra prawa.

Podczas nauki w gimnazjum należał do harcerstwa. Z chwilą wybuchu Powstania Wielkopolskiego, wstąpił do oddziałów powstańczych.

Walkę o Polskę kontynuował podczas wojny z bolszewikami na froncie litewsko – białoruskim. Po zakończeniu wojny rozpoczął praktykę w Inowrocławiu. Pracował na stanowisku sędziego. Następnie został notariuszem w Szubinie i Kępnie. Ożenił się z Wandą Podlaszewską, z którą miał córkę Antoninę. Dużo czasu poświęcał działalności społecznej, pełnił funkcje w Towarzystwie Przyjaciół Związku Strzeleckiego, Lidze Morskiej i Kolonialnej, Związku Oficerów Rezerwy i Obozie Zjednoczenia Narodowego.

Brał udział w ćwiczeniach 29. Pułku Piechoty. Posiadał stopień podporucznika rezerwy. Był zarejestrowany w Powiatowej Komendy Uzupełnień w Bydgoszczy.

Zmobilizowany podczas wojny obronnej we wrześniu 1939 r. w Ostrowie Wlkp. znalazł się na kresach. 18.09.1939 r. dostał się do niewoli radzieckiej.

Od 29.09.1939 r. oraz w październiku 1939 r. był osadzony w obozie jenieckim w Putywlu (w północno – wschodniej części Ukrainy, nad rzeką Sejm, w obwodzie sumskim na drodze Sumy–Głuchow w klasztorze safroniewskim). Następnie, w listopadzie 1939 r. przeniesiony do obozu jenieckiego w Kozielsku. Ostatnią wiadomością od niego był list z Kozielska, który matka otrzymała w marcu 1940 r.

Stąd, według listy z 2 kwietnia 1940 r. bez numeracji, pozycja 96, został wysłany między 3 a 5 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 4 a 7 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemieckie podsumowanie dzienne z 15 maja 1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 2151 na liście A.M. N – 375 – 96. Przy jego zwłokach znaleziono dwie pocztówki, list w języku niemieckim i świadectwo szczepienia.

Odznaczony:

– Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918 – 1921,

– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości,

– Brązowym Medalem Za Długoletnią Służbę

Postanowieniem sądu grodzkiego w Kępnie z 4.10.1949 r. został uznany za

Grób symboliczny Adama Gantkowskiego na cmentarzu komunalnym we Wrześni.

zmarłego.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień kapitana.

Córka zamordowanego Antonina Gantkowska – Jasińska mieszkała we Wrześni.

Kazimierz Garduła (1894 – 1940)

Urodził się 10.10.1894 r. w Strzyżowie, w powiecie Strzyżów w województwie podkarpackim, na Pogórzu Strzyżowskim, nad Wisłokiem, 30 kilometrów od Rzeszowa, jako syn Jana i Marianny z domu Gorczyca.

Ukończył Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie w 1922 r. i rozpoczął praktykę lekarską. Do Poznania przeprowadził się w 1922 r., a następnie zamieszkał w Miłosławiu (powiat wrzesiński).

Zaangażował się także w działanie wrzesińskiej powiatowej Kasy Chorych i obsługiwał teren Miłosławia.

10.02.1923 r. ożenił się z Marią Krystyną Musiał, urodzoną 4.06.1904 r. w Trawnikach, mieszkającą w Poznaniu, córką Piotra i Henryki. Miał z nią dwoje dzieci: syna Jana (ur. 1928 r.) i córkę Marię.

W 1932 r. przeniósł się do Inowrocławia a w następnym roku do Łodzi, gdzie był od 1935 r. lekarzem naczelnym systemu ubezpieczeń społecznych. Tam pracował do wybuchu II wojny światowej.

Działał w stowarzyszenia lekarskich. Był zarejestrowany w 1934 r. w Państwowej Komisji Uzupełnień w Gnieźnie. Posiadał stopień porucznika rezerwy.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. służył w X Baonie Sanitarnym. Trafił do niewoli radzieckiej.

Według stanu na 6 grudnia 1939 r. był osadzony w jenieckim obozie w Kozielsku. Ostatni list z Kozielska jaki otrzymała rodzina nosił datę 20 listopada 1939 r. Potwierdzeniem jego pobytu w obozie jenieckim w Kozielsku są także zapisy znalezione w kalendarzyku znalezionym ze szczątkami podporucznika Bronisława Wajsa z 4

Zdjęcie Kazimierza Garduły 1935 r. przy kopcu Józefa Piłsudskiego na Sowińcu w Krakowie.

marca 1940 r., w niedatowanym wykazie oficerów jeńców wojennych obozu w Kozielsku zatytułowanym „Cyrk III piętro” w zeszycie znalezionym ze szczątkami kapitana Tomasza Siwickiego i w liście do porucznika Romualda Tabęckiego od córki z Łodzi z 28 grudnia 1939 r., gdzie wymieniony jest jako jeden z łódzkich lekarzy przebywających w tym samym obozie w Kozielsku.

Według listy z 13 kwietnia 1940 r. o numerze 029/3 został przekazany między 15 – 17 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 16 a 19 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemiecki raport dzienny z 24.05.1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 3030 na liście A.M. N – 476–1–1951.

Przy jego umundurowanych zwłokach znaleziono kartę szczepień i listy.

Decyzją Sądu Grodzkiego w Łodzi z 20.06.1947 r. został uznany za zmarłego.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień kapitana.

Marian Antoni Gawron (1899 – 1940)

Urodził się 29.04.1899 r. w Grodzisku Wlkp. jako syn obuwnika Wojciecha i Marianny z domu Kowala.

W latach 1914 – 1917 pracował jako elew kasowy i sekretarz w biurach majątku księcia Olgierda Czartoryskiego w Sielcu Starym koło Jutrosina a następnie w okresie 1917 – 1918 jako kasjer w majątkach Dalborowice (1917 – 1918) koło Sycowa i Szydłów koło Jarocina

Do Powstania Wielkopolskiego przystąpił w grudniu 1918 r., a 27 grudnia zgłosił się do oddziałów powstańczych w Poznaniu biorąc udział w akcjach. Od 19 lutego następnego roku walczył w oddziałach jarocińskich pod Jutrosinem i Rawiczem.

Od marca 1919 r. brał udział w walkach na froncie ukraińskim i litewsko–białoruskim. Tam w lutym 1920 r. dostał się do niewoli, w której przebywał do października 1920 r.

Po zakończeniu wojny po pobycie i służbie w Wilnie został skierowany do 69. Pułku Piechoty w Gnieźnie. Zdemobilizowany w 1921 r. po ukończeniu kursu gospodarczego przy Intendenturze Okręgu Generalnego w Poznaniu, a w 1923 r. przeniesiony do rezerwy. Będąc w rezerwie w 1935 r. ukończył kurs oficerów budżetowo – rachunkowych.

Rozpoczął pracę w księgowości majątków. Początkowo w Ordynacji Taczanów w powiecie Pleszew (od 1852 r. dobra Taczanów stały się własnością Alfonsa Felicjana Taczanowskiego, który w1856 r. utworzył ordynację w Taczanowie, w skład której wchodziły oprócz majątku w Taczanowie, dobra w Lubomierzu, Sowina Błotna, Sowina Mała, Rokitów, Zawada, a od 1867r. także Bógwidze, Kotarby i Józefina), a następnie w dobrach

Kościelskich w majątku Bugaj pow. wrzesiński i był tam księgowym (kasjerem).

Mianowany na stopień podporucznika ze starszeństwem od 1.07.1925 r., a porucznika z dniem 19.03.1939 r. Odbywał ćwiczenia wojskowe w Lublinie i w Poznaniu. Został zarejestrowany w Powiatowej Komendzie Uzupełnień w Gnieźnie w 1934 r., a z dniem 19.03.1939 r. w Komendzie Rejonu Uzupełnień w Gnieźnie.

W 1939 r. należał do Koła Miłosław Związku Powstańców Wlkp. Zweryfikowany 20.12.1934 r. pod numerem 13186 jako powstaniec wielkopolski przez Związek Powstańców Wlkp.

1.10.1927 r. mieszkając w Psarskiem powiat Śrem ożenił się w Pleszewie z Zofią z domu Dickert (ur. 21.12.1907 r. w Pleszewie, córka Maksymiliana i Józefy z domu Ignasiak), z którą miał czworo dzieci: Zbigniewa, Krystynę, Barbarę i Andrzeja. Jego brata–Romana–hitlerowcy rozstrzelali we wrześniu 1939 r. pod Ratuszem w Kórniku. Mieszkał w Miłosławiu (powiat wrzesiński).

We wrześniu 1939 r. został zmobilizowany do 55. Pułku Piechoty w Lesznie i mianowany II adiutantem. Brał udział w wojnie obronnej 1939 r. Po wkroczeniu wojsk radzieckich do Polski został wzięty do niewoli 17 września 1939 r.

Z ewidencji obozowej z kwietnia 1940 r. wynika, że był osadzony w obozie jenieckim w Kozielsku. Informacja o nim znajdowała się w notatniku prowadzonym przez Feliksa Gadomskiego i znalezionym przy zwłokach autora.

Według listy z 16 kwietnia 1940r. o numerze 036/2 (pozycja numer 67, teczka personalna 3115) został przekazany między 19 a 21 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 20 a 22 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemiecki raport dzienny z 1 czerwca 1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 3707 na liście A.M. N – 540–67–3115.

Znaleziono przy zwłokach fotografię i jeden niewysłany list skierowany do Biura Poszukiwania Rodzin w Warszawie z 7 stycznia 1940 r. W liście tym pisał:

> *„Ponieważ nie mam od mojej rodziny żadnej wiadomości, przeto proszę o łaskawe wyszukanie mojej żony wraz z czworgiem dziecii podanie mego adresu. Żona moja, Zofia*

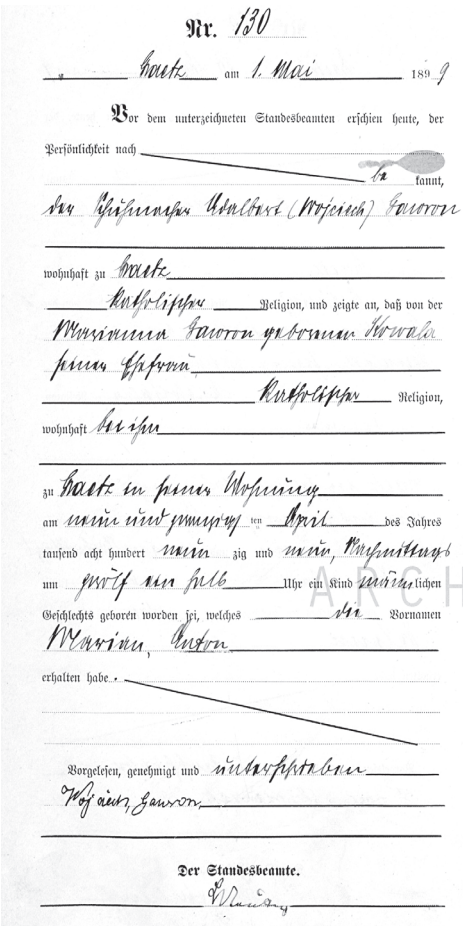
Nr. 130

Bartz am 1. Mai 1899

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach zu kannt, der Schlosser Adalbert (Wojciech) Gawron

wohnhaft zu Bartz

katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Marianna Gawron geborenen Kowala seiner Ehefrau

katholischer Religion, wohnhaft hier

zu Bartz in seiner Wohnung

am ein und zwanzigsten April des Jahres tausend acht hundert neun zig und neun, Nachmittags um zwölf ein halb Uhr ein Kind weiblichen Geschlechts geboren worden sei, welches die Vornamen Marianna, Antonia erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben

Wojciech Gawron

Der Standesbeamte.

Metryka Mariana Gawrona.

Gawron zamieszkała w majętności Miłosław, poczta i gmina Miłosław, powiat Września, województwo poznańskie. Dzieci: Zbigniew lat 11, Krystyna lat 10, Barbara lat 9, Andrzej lat 7. Za informacje z góry dziękuję".

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień kapitana.

Lista członków Koła Miłosław Związku Powstańców Wlkp. z 1939 r.

Imienna lista członków Związku Powstańców Wielkopolskich Koło M i ł o s ł a w

według wzoru organu Związku Powstańców Wielkopolskich nr.32.z 6/8.1939r.

Lp.	Nazwisko i imię	Data urodzenia	Zweryfikowany względnie niezweryfik.	Stopień wojskowy	Zawód	Uwagi
1.	Gawron Marian	29.4.99.	dypl.5470	Porucznik	Księgowy	97
2.	Madaj Józef	16.3.01.	nr.23563	st.szereg.	murarz	
3.	Kuźniak Stanisław	5.11.98.	zweryfik.	kapral	robotnik	
4.	Szczepaniak Józef	10.3.97.	nr.13737	kapral	robotnik	
5.	Gmerek Antoni	4.6.97.	nr.4880	szereg.	robotnik	
6.	Monarcha Marcin	12.10.94.	zweryfik.	ułan	st.dr.kol.	
7.	Słomian Teodor	22.2.92.	zweryfik.	kapral	robotnik	
8.	Dębicki Kazimierz	1.3.77.	zweryfik.	szereg.	kolejarz	
9.	Kaźmierczak Walenty	21.1.99.	nr.13642	szereg.	robotnik	
10.	Dąbek Wawrzyn	31.7.91.	nr.15212	plutonowy	włodarz	
11.	Skrzypczak Jan	21.10.97.	nr.16031	szereg.	robotnik	
12.	Mariański Marcin	13.11.99.	zweryfik.	szereg.	rolnik	
13.	Hoffmann Wincenty	7.9.00.	zweryfik.	szereg.	robotnik	
14.	Szelejewski Ignacy	28.7.99.	zweryfik.	kapral	robotnik	
15.	Rajkowski	22.11.97.	zweryfik.	szereg.	robotnik	
16.	Kupś Franciszek	29.1.97.	zweryfik.	kapral	robotnik	
17.	Krzyżewski Edmund	26.10.79.	zweryfik.	szereg.	murarz	
18.	Melewski Antoni	13.5.97.	zweryfik.	bombardier	rolnik	
19.	Kołodziński Adam	22.12.97.	zweryfik.	kanonier	robotnik	
20.	Kimirow Aleksander	21.10.91.	zweryfik.	kapral	zegarmistrz	
21.	Mencel Bolesław	21.10.95.	zweryfik.	kapral	murarz	
22.	Chełmikowski				robotnik	
23.	Świtek				rolnik	
24.	Grześkowiak Kazimierz	22.2.99.	niezweryfik.	szereg.	robotnik	zaśw. niepodl.
25.	Strzeszyński Ignacy		niezweryfik.	szereg.	robotnik	
26.	Bajer Feliks		niezweryfik.		dyż.ruchu	
27.	Mielcarek Czesław		niezweryfik.			
28.	Wąsiewicz Stefan		niezweryfik.	szereg.	fryzier	
29.	Grześkowiak Franciszek	5.10.76.	niezweryfik.	sierżant	placowy	zaśw. niepodl.
30.	Woźniak Walenty		niezweryfik.	sanitar.		
31.	Walczak Jan	23.6.78.	zweryfik.	szereg.	kowal	
32.	Zdunowski Ignacy	9.7.93.	zweryfik.	saper	kołodziej	
33.	Roszyk Michał	11.9.00.	niezweryfik.	szereg.	robotnik	zaśw. niepod.

Sekretarz — Prezes

Związek Powstańców Wielkopolskich Koło Miłosław Stow. zarej.

/Józef Madaj st.szereg./ — /Marian Gawron Por.rezerwy/

PAŃSTWOWE W ANIU

źródło: Archiwum Państwowe w Poznaniu.

Józef Głowacki (1905 – 1940)

Urodził się 18.02.1905 r. we Wrąbczynie (powiat Słupca) jako syn Wincentego i Antoniny z domu Sobczak.

Ukończył czteroklasową szkołę powszechną. Mieszkał we Wszemborzu (powiat wrzesiński), od sierpnia 1926 r.

W latach 1927 – 1929 odbył zasadniczą służbę wojskową. Pobrany do Wojska Polskiego został wcielony do 14. Pułku Piechoty. Tam ukończył szkołę podoficerską i awansował do stopnia starszego szeregowca.

Z dniem 1.07.1929 r. został przyjęty w szeregi Policji Państwowej w województwie poznańskim w stopniu posterunkowego.

Początkowo skierowany został do służby w powiecie Nakło, a następnie w Mroczy powiat Wyrzysk. Z dniem 1.04.1939 r. awansował na stopień starszego posterunkowego.

Zawarł związek małżeński z Walerią Leśniacką.

Aresztowany 11.04.1940 r. w Drohobyczu na terenie Ukrainy, skierowany do więzienia w Kijowie.

Został przekazany do dyspozycji NKWD i zgodnie z listą wywozową numer 056/1 pozycja 48 z maja 1940 r. przewieziony do więzienia przy ul. Karolenkiwskiej 17, gdzie go zamordowano.

Pochowany w Kijowie – Bykowni na terenie masywu leśnego. w pobliżu wsi Bykownia pod Kijowem, na Ukrainie. Na tym terenie już od lat trzydziestych chowano ofiary bolszewizmu

Odznaczony:

– Brązowym Krzyżem Zasługi,

– Brązowym Medalem Za Długoletnią Służbę.

Wacław Górny (1899 – 1940)

Urodził się 12.09.1899 r. w Biechowie (powiat wrzesiński), jako syn Wojciecha i Julianny z domu Jakubowskiej.

Ukończył podstawową szkołę czteroklasową. Podczas I wojny światowej służył w armii niemieckiej i został ranny w 1918 r.

Od 3.03.1919 r. do 13.06.1922 r. służył w Wojsku Polskim.

1.12.1922 r. został policjantem, skierowany do służby w województwie wołyńskim. We wrześniu 1939 r. służył w miejscowości Mielnica, w powiecie kowelskim, województwo wołyńskie (obecnie na Ukrainie, na terenie rejonu kowelskiego w obwodzie wołyńskim).

Awansowany na stopień starszego posterunkowego.

Od kwietnia 1940 r. był osadzony jako jeniec wojenny w obozie jenieckim Ostaszków. Według listy z 20 kwietnia 1940 r. o numerze 037/4, został przekazany między 21 a 23 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (obecnie twerski).

Zamordowany w Kalininie (Twerze) między 22 a 25 kwietnia 1940 r. i pochowany w dołach w Miednoje.

Odznaczony:

– Brązowym Krzyżem Zasługi,

– Brązowym Medalem Za Długoletnią Służbę.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

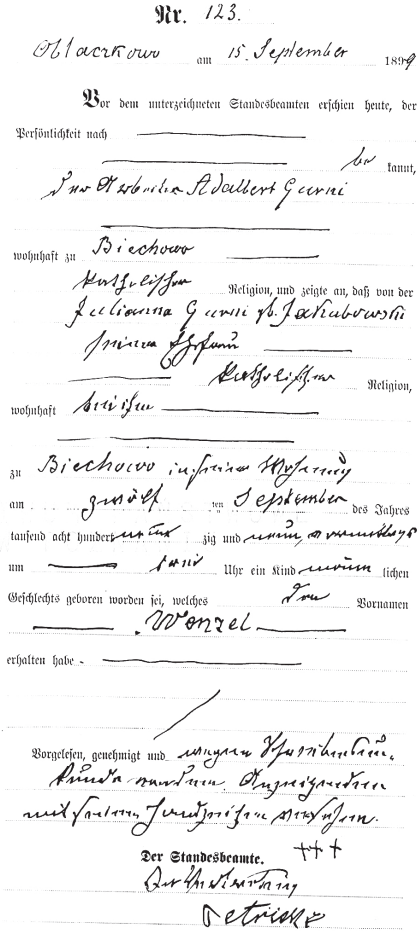

Nr. 123.

Mlackowo am 15. September 1899

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt,

Ewa Wrzebska Adalbert Gerni

wohnhaft zu Biechowo katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Julianna Gerni geb. Jakubowski Frau katholischer Religion,

wohnhaft zu Biechowo in seiner Wohnung

am zweiten September des Jahres tausend acht hundert neun und neunzig um zwei Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Wenzel erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.

Der Standesbeamte.

Metryka Wacława Górnego.

Franciszek Graczyk (1897 – 1940)

Urodził się 17.01.1897 r. w Gąsiorowie, (obecnie powiat Września), jako syn Franciszka i Franciszki z domu Wojtkowiak.

Ukończył czteroklasową szkołę powszechną. Po jej ukończeniu należał do Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”.

Podczas I wojny światowej 3.10.1917 r. został wcielony do armii niemieckiej. Walczył na froncie zachodnim w składzie 12. Kompanii Infanterie Regiment 332, gdzie został w 1915 r. ciężko ranny, a następnie w składzie 11. Kompanii Reserve Infanterie Regiment numer 66 z Altenburga (Turyngia). 26.09.1918 r. dostał się do niewoli amerykańskiej.

Uwolniony 10.07.1919 r. wstąpił do Armii Polskiej generała Józefa Hallera we Francji. Do Polski powrócił 15.03.1920 r. wraz z transportem

sprzętu wojennego.

Został wcielony do 53. Pułku Piechoty. Przebył szlak wojenny wraz z Pułkiem walcząc na Ukrainie. Z dniem 6.05.1921 r. został urlopowany z wojska, a 1.08.1921 r. przyjęty do Policji Państwowej województwa wołyńskiego jako posterunkowy.

Ukończył w 1923 r. kurs posterunkowych w Okręgowej Szkole Policyjnej dla przodowników w Ostrogu.

1.04.1924 r. awansował do stopnia starszego posterunkowego. W 1927 r. ukończył kurs przodowników w Szkole Policyjnej w Sosnowcu.

Następnie pełnił funkcję zastępcy komendanta posterunku Policji Państwowej w Antopolu (powiat Kobryń,województwo poleskie, 35 kilometrów od Kobrynia, obecnie miejscowość na Białorusi, w rejonie drohiczyńskim, a obwodzie brzeskim).

Mieszkał w Równem przy ul. Pięknej 16.

W 1935 r. został przeniesiony do Rezerwy Powiatowej w Równem (obecnie na Ukrainie, w okresie międzywojennym miejscowość powiatowa w województwie wołyńskim). Kompanie rezerwy (utworzone na mocy dekretu Prezydenta RP z 17 maja 1936 r.) to zwarte formacje Policji Państwowej, skoszarowany odwód pozostający w ciągłym pogotowiu, interweniujący w przypadku zajść naruszających ład i porządek prawny. Po jej likwidacji otrzymał przydział do I Komisariatu Policji Państwowej w Równem. Tu zastał go napad na Polskę przez Związek Radziecki. Aresztowany przebywał w więzieniu w Równem i został przewieziony 28 marca 1940 r. do więzienia w Kijowie.

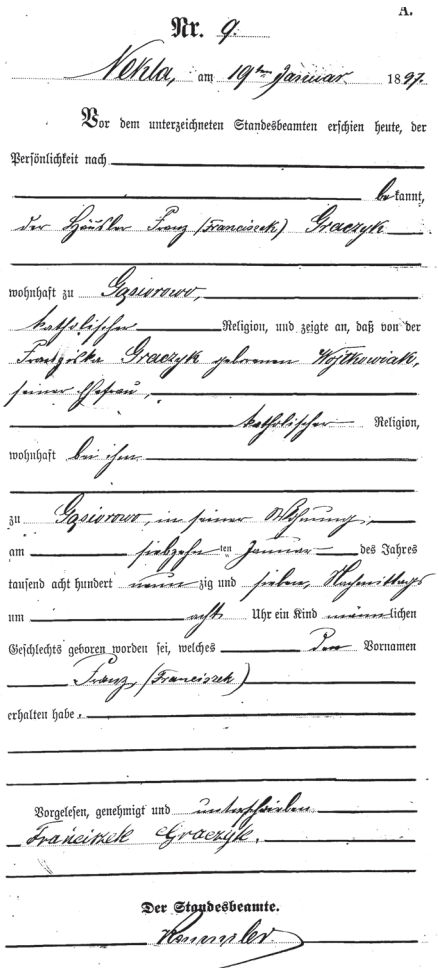
A.

Nr. 9.

Nekla, am 19ten Januar 1897.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Arbeiter Franz (Franciszek) Graczyk wohnhaft zu Gąsiorowo, katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Franziska Graczyk geborenen Wojtkowiak, seiner Ehefrau, katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Gąsiorowo, in seiner Wohnung, am siebzehnten Januar des Jahres tausend acht hundert neun zig und sieben, Nachmittags um acht Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches die Vornamen Franz (Franciszek) erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben Franciszek Graczyk.

Der Standesbeamte.

Kennzeller

Metryka Franciszka Graczyka.

Według listy wywozowej numer 042/269 z kwietnia 1940 r. został oddany do dyspozycji naczelnika NKWD w Kijowie i zamordowany w kijowskim więzieniu przy ul. Karolenkiwskiej 17. Pochowany w Kijowie Bykowni, na terenie masywu leśnego. w pobliżu wsi Bykownia pod Kijowem, na Ukrainie. Na tym terenie już od lat trzydziestych chowano ofiary bolszewizmu.

Odznaczony:

– Krzyżem Walecznych,
– Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918 – 1921,
– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości,
– Brązowym Medalem Za Długoletnią Służbę.

Marian Władysław Hamerski (1900 – 1940)

Urodził się 26.03.1900 r. w Stanisławowie jako syn Józefa i Sabiny z domu Doskocz.

Od 1918 r. służył w Wojsku Polskim, początkowo jako ochotnik w 48. Pułku Piechoty. Od grudnia 1919 r. Batalion Zapasowy Pułku stacjonował w Stanisławowie.

Od tego czasu związał się z systemem łączności w wojsku. W 1923 r. służył w 2. Pułku Łączności w Jarosławiu w stopniu porucznika ze starszeństwem z dniem 1.05.1921 r. W 1924 r. dowodził w tym pułku 3. Kompanią Szkoły Łączności.

Następnie w 1925 r. pracował jako referent w Szefostwie Łączności Dowództwa Okręgu Korpusu numer III. W 1932 r. został mianowany na stopień kapitana ze starszeństwem z dniem 1.01.1930 r. Służył wówczas w Kompanii Telegraficznej przy 29. Dywizji Piechoty w Grodnie.

W 1934 r. objął stanowisko pełniącego obowiązki szefa łączności 29. Dywizji Piechoty. W 1938 r. i podczas kampanii wrześniowej pełnił funkcję dowódcy łączności 29. Dywizji Piechoty.

Mieszkał w Grodnie przy ul. Narutowicza 51/2

Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku. Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej pod numerem 942. Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało pochowano w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Odznaczony:

– Krzyżem Walecznych,

– Srebrnym Krzyżem Zasługi,

– Medalem za Wojnę 1918 – 1921,

– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień podpułkownika.

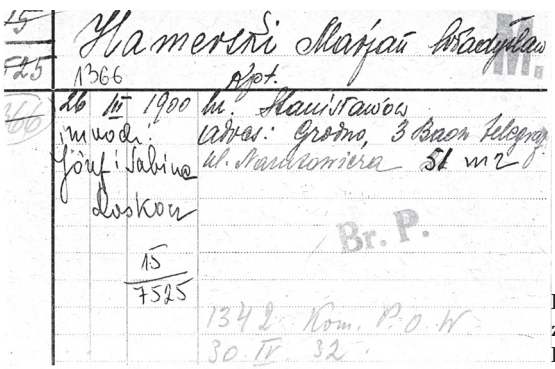
15
F25
1366
Hamerski Marjan Władysław
Kpt.
26 III 1900
m. Stanisławów
rodz.: Józef i Sabina Doskocz
adres: Grodno, 3 Batal. Telegraf. ul. Mardkowicza 51 m 2
Br. P.
15
7525
1342 Kom. P.O.W.
30. IV. 32.

Fiszka dokumentacji Mariana Hamerskiego z Centralnego Archiwum Wojskowego. Przyznano Medal Niepodległości.

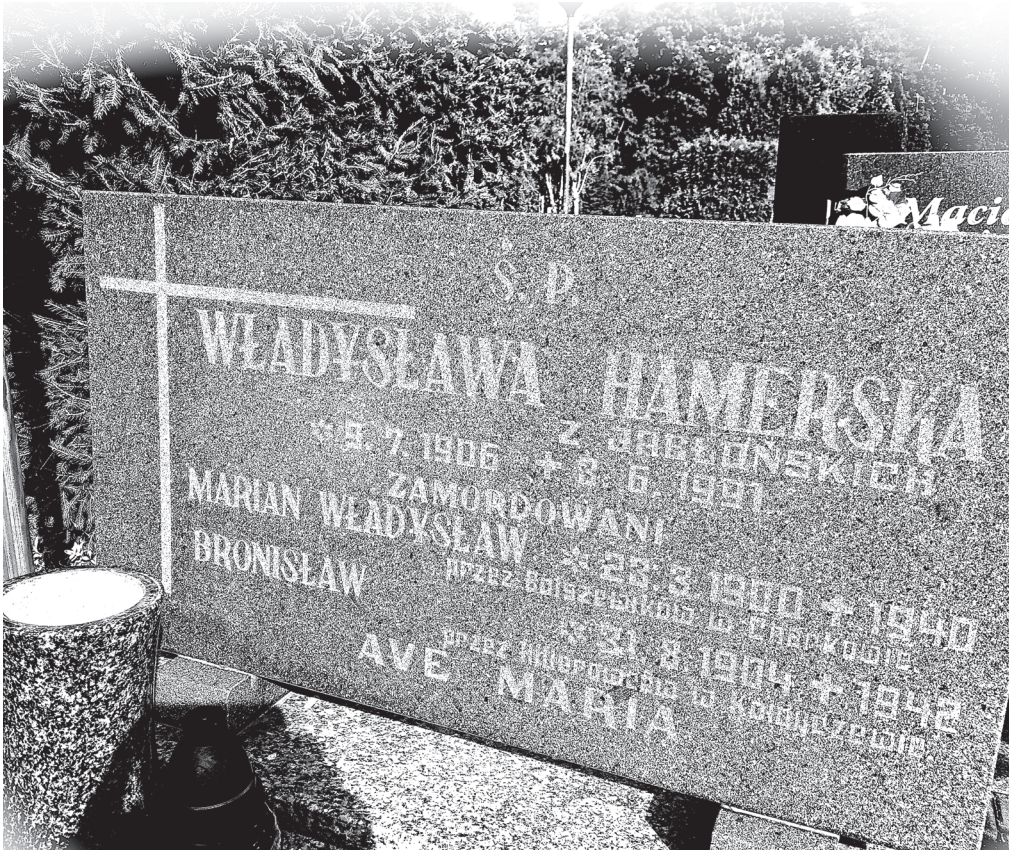

Symboliczny nagrobek Mariana Hamerskiego na cmentarzu komunalnym we Wrześni.

Wincenty Harembski (1890 – 1940)

Urodził się 15.04.1890 r. w Pałczynie (powiat wrzesiński), jako syn Józefa i Franciszki z domu Dopierała.

Pochodził z wielodzietnej rolniczej rodziny. Od 1903 r. był uczniem Gimnazjum Augusty Wiktorii w Poznaniu. Uczęszczał również do gimnazjów we Wschowie i Krakowie, gdzie w 1912 r. zdał maturę. Powołany do armii niemieckiej, brał udział w I wojnie światowej w latach 1914 – 1916. Walczył na froncie zachodnim. Został zwolniony z wojska jako inwalida.

Brał udział w Powstaniu Wlkp. i wojnie polsko – bolszewickiej do 1921 r.

W 1921 r. został absolwentem Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu w Monachium, doktorem nauk medycznych, asystentem uniwersyteckim. Praktykował od 1923 r., w Poznaniu jako lekarz lecznicy kolejowej, a od 1927 r. w Odolanowie. Nostryfikował dyplom doktorski w 1925 r. na Uniwersytecie Poznańskim. Był autorem szeregu książek

i artykułów z wiedzy medycznej.

W latach 1930 – 1935 był posłem na Sejm RP z ramienia Stronnictwa Narodowego. Mieszkał w Odolanowie, a od roku 1935 w Poznaniu przy ul. Fredry 12.

Był członkiem Towarzystwa Przyjaciół Nauk i związku weterańskiego.

Został awansowany na stopień podporucznika ze starszeństwem od 1.07.1925 r. z przydziałem do 7. Baonu Sanitarnego, potem w kadrze zapasowej 7. Szpitala Okręgowego. Podczas kampanii wrześniowej w 1939 r. został wzięty do niewoli radzieckiej w Brześciu nad Bugiem.

Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku. Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej 053/1 z 27 kwietnia 1940 r. pod numerem 3586.

Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało pochowano w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas.

W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Postanowieniem Sądu Powiatowego dla miasta Poznania z 23.03.1972 r. został uznany za zmarłego. Jako datę śmierci sąd określił dzień 9.05.1946 r.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. został awansowany pośmiertnie na stopień kapitana.

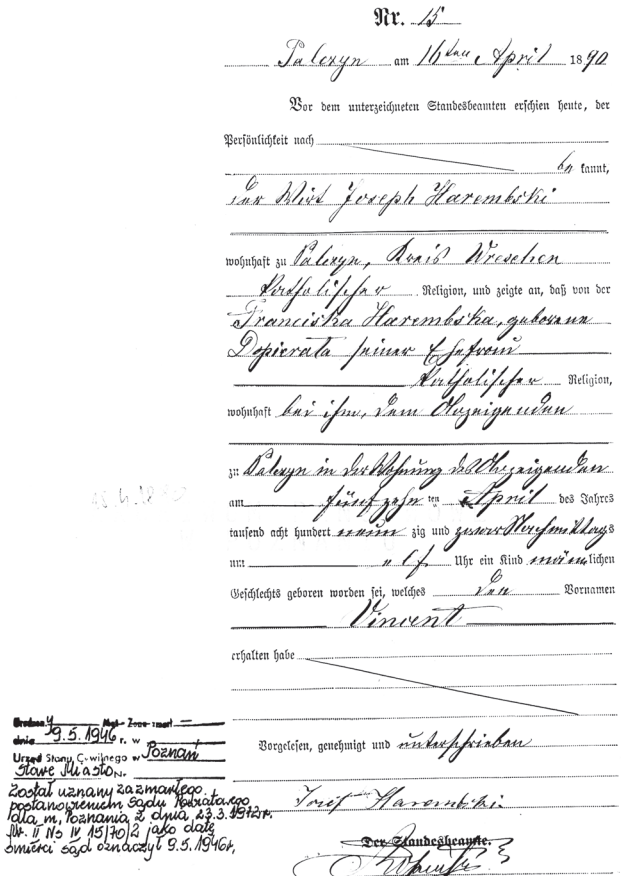

Nr. 15

Palczyn am 16ten April 1890

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach — ohne — kannt,

Sam Wład Joseph Harembski

wohnhaft zu Palczyn, Kreis Wreschen Katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Franciska Harembska, geborene Dzierzata seiner Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft bei ihm, am Achtzehnten

zu Palczyn in der Wohnung des Anzeigenden am fünfzehnten des April des Jahres tausend acht hundert neun zig und zwanzig Nachmittags um 4 Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Vincent erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben

Józef Harembski

Der Standesbeamte.

Urodzony — Mąż — Żona — zmarł —
dnia 9.5.1946 r. w Poznaniu
Urząd Stanu Cywilnego w Stare Miasto N.
został uznany za zmarłego postanowieniem Sądu Rejonowego Łódź m. Poznania z dnia 23.3.1972 r. Sygn. II Ns IV 15/70/2 jako datę śmierci sąd oznaczył 9.5.1946 r.

Metryka Wincentego Harembskiego.

Tadeusz Zygmunt Hernes (1906 – 1940)

Urodził się 8.08.1906 r. w Borzykowie (powiat wrzesiński), jako syn handlowca i restauratora Karola i Stanisławy z domu Budzyńskiej. Rodzice prowadzili dom handlowy.

Był uczniem Państwowego Gimnazjum im. Henryka Sienkiewicza we Wrześni w latach 1919 – 1921. Maturę zdał w trybie eksternistycznym w 1927 r. w Poznaniu w Gimnazjum Jana Kantego.

Studiował na różnych uczelniach i w różnym systemie. Rozpoczął na Uniwersytecie Poznańskim na Wydziale Prawno – Ekonomicznym jako ekstern, a po skończeniu służby wojskowej na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Poznańskiego. Tuż przed wojną studiował na Wydziale Budowy Maszyn Politechniki Gdańskiej.

W 1931r. został powołany do odbycia służby wojskowej w Szkole Podchorążych w Zambrowie.

Ukończył 30.06.1932 r. na 28 miejscu na 104 absolwentów Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty, uzyskując tytuł podchorążego rezerwy. Awansowany na stopień podporucznika ze starszeństwem od 1.01.1935 r. otrzymał przydział do 68. Pułku Piechoty we Wrześni.

W 1929 r. zaczął współpracę z „Kurierem Poznańskim" oraz z poznańską rozgłośnią Polskiego Radia. Dzięki temu stał się postacią znaną oraz popularną w całym Poznaniu i tworzył własną legendę.

Nosił przydomek „Prezydent" i stanowił nierozłączną parę ze znanym rysownikiem i karykaturzystą Kazimierzem Grusem, z którym często odwiedzał Borzykowo.

Od 1932 roku był członkiem i stałym bywalcem Klubu Szyderców.

17.02.1933 r. miał miejsce pierwszy występ założonej przez niego literacko – artystycznej grupy „Stratosfera". Siedzibą kabaretu był Dom Akademicki przy dawnych Wałach Leszczyńskiego. Był nie tylko założycielem, kierownikiem literackim, wykonawcą tekstów oraz konferansjerem kabaretu ale również dziennikarzem i publicystą, współpracownikiem poznańskiej rozgłośni Polskiego Radia i czasopism: „Orędownik" (Poznański, Łódzki, Wrzesiński), „Wielkopolanin", „Lech". Był kawalerem mieszkającym w Poznaniu.

T. Z. Hernes

Podpis własnoręczny studenta(tki)

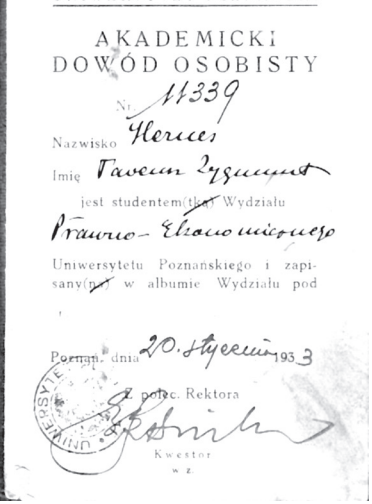

UNIWERSYTET POZNAŃSKI

AKADEMICKI DOWÓD OSOBISTY

Nr 11339

Nazwisko Hernes

Imię Tadeusz Zygmunt

jest studentem(tką) Wydziału Prawno-Ekonomicznego Uniwersytetu Poznańskiego i zapisany(ną) w albumie Wydziału pod

Poznań, dnia 20. Styczeń 1933

Z polec. Rektora

Kwestor w. z.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej. Z ewidencji obozowej z kwietnia 1940 r. wynika, że był osadzony w obozie

jenieckim w Kozielsku.

Jego nazwisko było wzmiankowane:

– w aktach z 25.12.1939 r. i 16.03.1940 r. w kalendarzyku znalezionym ze szczątkami podporucznika Bronisława Wajsa,

– w zeszycie z wpisem z 1.06.1940 r. znalezionym przy szczątkach podporucznika Maksymiliana Trzepałki,

– w zeszycie we wpisach z 25.12.1939 r. i 28.03.1940 r. znalezionym przy szczątkach podporucznika Zbigniewa Bolesława Przystasza,

– we wpisach z 30.11.1939 r., 14.12.1939 r.i 1.06.1940 r. w pamiętniku znalezionym przy szczątkach podporucznika Włodzimierza Woydy,

– we wpisie z 25.02.1940 r. w kalendarzyku znalezionym ze szczątkami podporucznika Henryka Jana Szteklera,

– we wpisie z 31.12.1939 r. w notatkach pamiętnika podporucznika Tadeusza Edwarda Domagały w kalendarzyku, który znajdował się w torbie z przedmiotami znalezionymi przy szczątkach kapitana Zygmunta Biernackiego,

– we wpisie z 1.01.1940 r. w notatniku znalezionym przy szczątkach kapitana Henryka Nossowicza.

W Kozielsku organizował amatorskie wieczory literackie i humorystyczne dla jeńców wojennych. Według listy z 20 kwietnia 1940 r. o numerze 040/2 pozycja numer 90 został przekazany 22 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

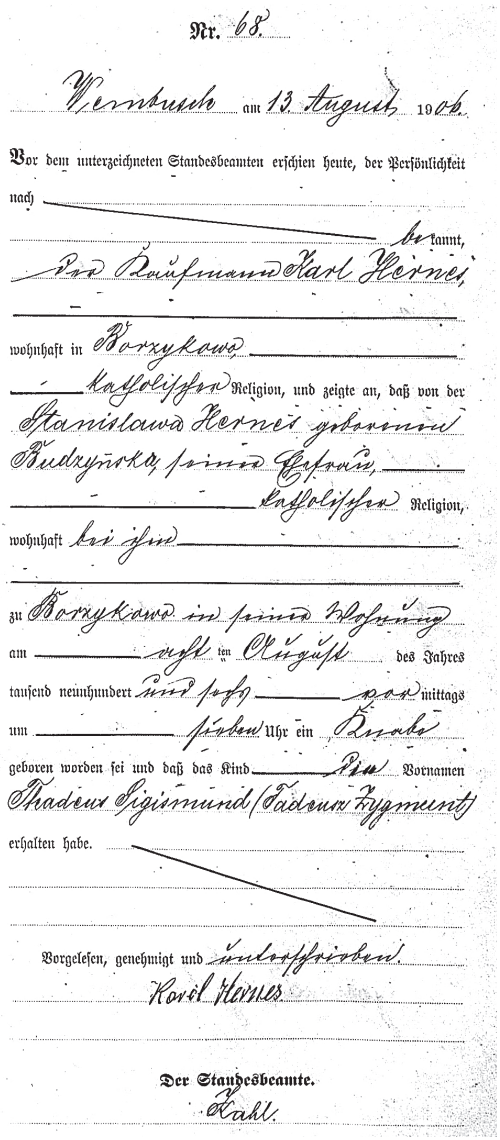
Nr. 68.

Wernbach am 13 August 1906.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, Pro Kaufmann Karl Herner, wohnhaft in Borzykowa katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Stanisława Herner geborenen Rudzińska seiner Ehefrau, katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Borzykowa in seiner Wohnung am acht ten August des Jahres tausend neunhundert und sechs vor mittags um sieben Uhr ein Knabe geboren worden sei und daß das Kind die Vornamen Thadeus Sigismund (Tadeusz Zygmunt) erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.
Karl Herner

Der Standesbeamte.
Kahl.

Metryka Tadeusza Hernesa.

Zamordowany w okresie między 23 a 24 kwietnia 1940 r. i pochowany w w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemiecki raport dzienny z 22.05.1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 2610 na liście A.M. N – 557 – 99 – 1624.

Znaleziono przy zwłokach jeden list urzędowy, jedną kartkę pocztową i jedną wizytówkę.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. został awansowany pośmiertnie na stopień kapitana.

Opracowano z wykorzystaniem zdjęć i informacji z Cyfrowej Dziecięcej Encyklopedii Wielkopolan, https://www.csw2020.com.pl/biogram/tadeusz – zygmunt – hernes.

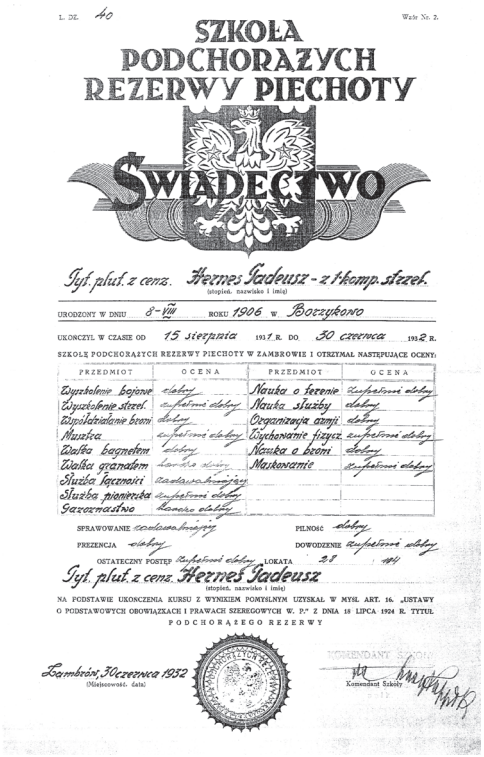

L. DZ. 40 Wzór Nr. 2.

SZKOŁA PODCHORĄŻYCH REZERWY PIECHOTY

ŚWIADECTWO

Tyt. plut. z cenz. Hernes Tadeusz - z 1 komp. strzel.
(stopień, nazwisko i imię)

URODZONY W DNIU 8-VIII ROKU 1906 W. Borzykowo

UKOŃCZYŁ W CZASIE OD 15 sierpnia 1931 R. DO 30 czerwca 1932 R.

SZKOŁĘ PODCHORĄŻYCH REZERWY PIECHOTY W ZAMBROWIE I OTRZYMAŁ NASTĘPUJĄCE OCENY:

PRZEDMIOT	OCENA	PRZEDMIOT	OCENA
Wyszkolenie bojowe	dobry	Nauka o terenie	zupełnie dobry
Wyszkolenie strzel.	zupełnie dobry	Nauka służby	dobry
Wyposażenie broni	dobry	Organizacja armji	dobry
Musztra	zupełnie dobry	Wychowanie fizycz.	zupełnie dobry
Walka bagnetem	dobry	Nauka o broni	dobry
Walka granatem	bardzo dobry	Maskowanie	zupełnie dobry
Służba łącznikó	zadowalający		
Służba pionierska	zupełnie dobry		
Gazoznastwo	bardzo dobry		

SPRAWOWANIE zadowalający PILNOŚĆ dobry

FREZENCJA dobry DOWODZENIE zupełnie dobry

OSTATECZNY POSTĘP zupełnie dobry LOKATA 23 / 141

Tyt. plut. z cenz. Hernes Tadeusz
(stopień, nazwisko i imię)

NA PODSTAWIE UKOŃCZENIA KURSU Z WYNIKIEM POMYŚLNYM UZYSKAŁ W MYŚL ART. 16. „USTAWY O PODSTAWOWYCH OBOWIĄZKACH I PRAWACH SZEREGOWYCH W. P." Z DNIA 18 LIPCA 1924 R. TYTUŁ PODCHORĄŻEGO REZERWY

Zambrów, 30 czerwca 1932
(Miejscowość, data)

KOMENDANT SZKOŁY
Komendant Szkoły

Świadestwo ukończenia Szkoły Podchorążych Rezerwy Piechoty w Zambrowie.

Czesław Hoffmann (1905 – 1940)

Urodził się 24.11.1905 r. we Wrześni jako syn Stanisława (1875 – 1923) i Salomei z domu Kierejewskiej (1874 – 1957). W rodzinie urodzili się ponadto synowie: Telesfor (ur. 1903), Włodzimierz (ur. 1908) i Kazimierz (ur. 1913).

W 1935 r. wziął ślub z Marią Klatt (1896 – 1970) z Gniezna, z którą miał syna Aleksandra, urodzonego 12.12.1936 r., a zmarłego 9.12.1987 r.

W 1934 r. został zarejestrowany w Powiatowej Komendzie Uzupełnień w Gnieźnie (przemianowanej w 1938 r. na Komendę Rejonu Uzupełnień Gniezno).

Posiadał stopień podporucznika rezerwy ze starszeństwem od 1.09.1930 r. Jako rezerwista posiadał przydział do 68. Pułku Piechoty we Wrześni.

W 1939 r. podczas kampanii wrześniowej otrzymał przydział i został zmobilizowany do 17. Ośrodka Zapasowego 17. Dywizji Piechoty „Skierniewice". Ośrodek Zapasowy był utworzony przez 69. Pułk Piechoty z własnych nadwyżek, oraz nadwyżek 68. i 70. Pułku Piechoty oraz rezerwistów z mobilizacji powszechnej. Część oddziałów z tego Ośrodka Zapasowego przemieściła się na linię Kowel – Luboml w województwie wołyńskim (obecnie na Ukrainie). Trafił do niewoli radzieckiej.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. był osadzony w jenieckim obozie w Kozielsku.

Według listy z 13 kwietnia 1940 r. o numerze 029/4, został wysłany między 15 a 17 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 16 a 19 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Postanowieniem Sądu Powiatowego we Wrześni z 10.10.1951 r. numer 190/1951 został uznany za zmarłego 9.05.1947 r.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

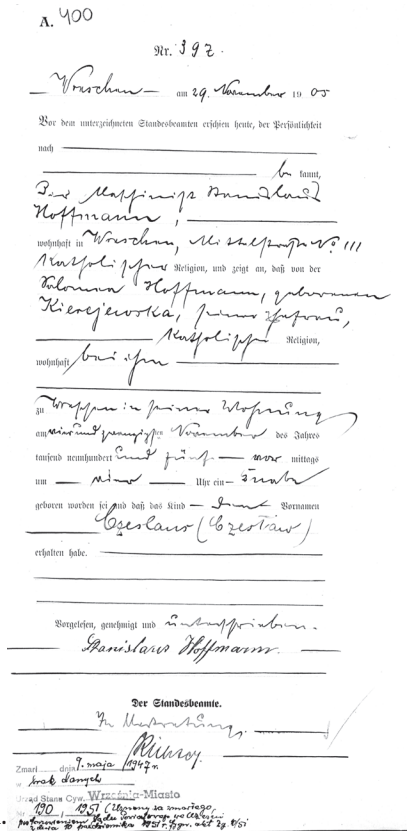
A. 400

Nr. 392

Vorschau am 29. November 19 00

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach

bekannt,

Pan Stanisław Bronisław Hoffmann,

wohnhaft in Wreschen, Mickiewiczstr. 111

katholischer Religion, und zeigt an, daß von der Bolesława Hoffmann, geborenen Kiercejewska, seiner Ehefrau,

katholischer Religion,

wohnhaft bei ihm

zu Wreschen in seiner Wohnung

am siebenten prawdziwym November des Jahres tausend neunhundert und fünf — vier mittags um — nieun — Uhr ein — Sohn

geboren worden sei und daß das Kind — Sohn — Vornamen

Czesław (Czesław)

erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.

Stanisław Hoffmann

Der Standesbeamte.

Zmarł dnia 9 maja 1947 r.
w brak danych
Urząd Stanu Cyw. Września-Miasto
Nr. 190 / 1951 (Akt zgonu za zmarłego)

Metryka Czesława Hoffmanna.

Franciszek Idaszak (1884 – 1940)

Urodził się 30.07.1884 r. w Pigłowicach (powiat średzki), jako syn Wawrzyńca i Katarzyny z domu Ptaszyk (Płaszyk). Ukończył czteroklasową szkołę powszechną.

Podczas I wojny światowej służył w Leichte Munitions – Kolonnen der II Abteilung 1. Posensches Feld – Artillerie – Regiment Nr. 20 i został w 1916 r. ranny. Brał udział w Powstaniu Wlkp. służąc w Straży Ludowej.

W policji służył od 1920 r. W latach 1932 – 1935 służył na posterunku w Strzałkowie, (wówczas powiat wrzesiński). Następnie w latach 1935 – 1939 pełnił służbę na posterunku w Łabiszynie powiat szubiński.

Posiadał stopień starszego posterunkowego Policji Państwowej.

Żonaty z Praksedą, miał z nią czworo dzieci, synów: Józefa, Kazimierza i Stanisława oraz córkę Cecylię.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. znalazł się w niewoli radzieckiej. W ostatniej wiadomość informował, że znajduje się w ZSRR. W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. przebywał w jenieckim obozie w Ostaszkowie.

Według listy z 1 kwietnia 1940 r. bez numeru został oddany 4 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie (Twerze) między 5 a 6 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

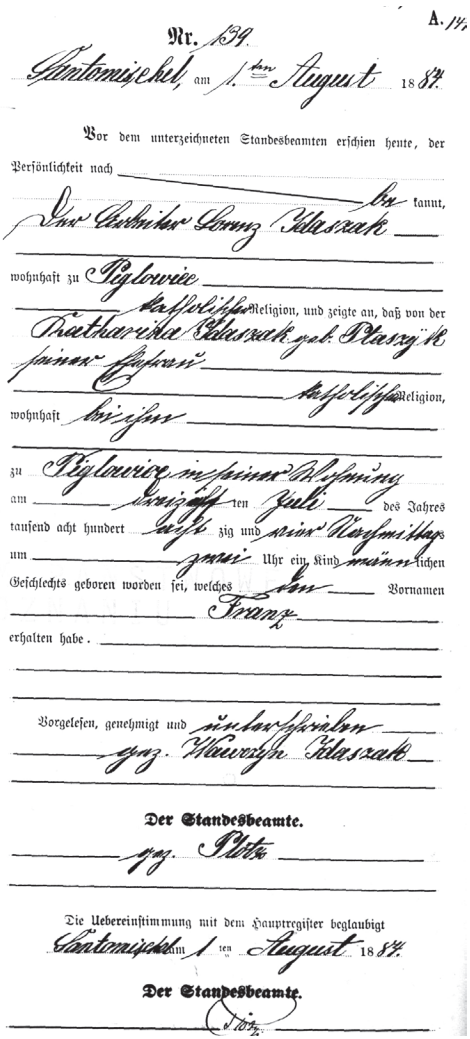
A. 14.

Nr. 139.

Gantomischel, am 1ten August 1887.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, Franz Idaszak wohnhaft zu Piglowice katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Katharina Idaszak geb. Płaszyk seiner Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Piglowice in seiner Behausung am dreizehnten Juli des Jahres tausend acht hundert sieben zig und seine Nachmittags um zwei Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Franz erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben

gez. Wawrzyn Idaszak

Der Standesbeamte.

gez. Plötz

Die Uebereinstimmung mit dem Hauptregister beglaubigt

Gantomischel, am 1ten August 1887.

Der Standesbeamte.

Plötz

Metryka Tomasza Idaszaka

Władysław Jakubowski (1909 – 1940)

Urodził się 27.10.1909 r. w Hołdowie (w gminie Lebioda Wielka, powiat Szczuczyn, województwo nowogródzkie, obecnie na Białorusi, w rejonie lidzkim obwodu grodzieńskiego) jako syn Antoniego i Józefy z domu Kisiel.

W 1931 r. ukończył Seminarium Nauczycielskie w Szczuczynie. Pracował jako nauczyciel w powiecie Stołpce województwo nowogródzkie.

Ukończył w 1932 r. szkolenie w Batalionie Podchorążych Rezerwy Piechoty Nr 5 w Łobzowie. Został przydzielony do 77. Pułku Piechoty, w którym odbywał ćwiczenia rezerwy w latach 1933, 1934 i 1936 jako dowódca plutonu.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. został zmobilizowany do I Batalionu 96. Pułku

Piechoty, który wszedł w skład rezerwowej 38. Dywizji Piechoty.

Batalion KOP „Stołpce" był jednostką mobilizującą dla dowództwa, I Batalionu oraz jednostek pozabatalionowych 96 Pułku Piechoty.

Mobilizacja została przygotowana latem 1939 r. Zmobilizowany pułk wszedł w skład rezerwowej 38. Dywizji Piechoty. Po odejściu batalionu przeznaczonego dla 38. Dywizji Piechoty powstał z rekrutów i rezerwistów nowy batalion który wszedł w skład Pułku KOP „Baranowicze".

Batalion ochraniał granicę z ZSRR. Od 17.09.1939 r. brał udział w obronie ówczesnej wschodniej granicy państwa przed radzieckim agresorem. Pod naciskiem nacierających oddziałów radzieckich Batalion KOP „Stołpce" wycofał się w kierunku Nowogródka.

20.09.1939 r. został okrążony w Mirze i poddał się oddziałom radzieckim 6. Dywizji Strzeleckiej 10. Armii.

Wzięty do niewoli radzieckiej został osadzony w jenieckim obozie w Starobielsku. Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej pod numerem 3979.

Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało pochowano w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Brat Edward mieszkał we Wrześni od 1951 r.

Ignacy Jankowiak (1887 – 1940)

Urodził się 12.07.1887 r. w Grabowie Królewskim, (powiat wrzesiński), jako syn Konstancji (i Stanisława Szalbierza).

Ukończył w 1902 r. czteroklasową szkołę powszechną w Grabowie Królewskim. Później, 16.04.1921 r., zdał egzaminy na stopień posterunkowego.

8.10.1907 r. powołano go do służby czynnej w armii niemieckiej, którą zakończył 25.09.1909 r. w stopniu szeregowca.

Podczas I wojny światowej został wcielony 6.08.1914 r. do armii niemieckiej i służył w 12. Kompanii 16. Pułku Piechoty (Infanterie – Regiment Freiherr von Sparr (3. Westfälisches) nr 16 Mülheim (am Rhein)). Podczas walk

pod Verdun został 15.12.1916 r. wzięty do niewoli, która trwała do 4.03.1919 r. Wstąpił 5.03.1919 r. do Armii gen. Józefa Hallera tworzonej we Francji i służył w niej w stopniu starszego szeregowca do 10.01.1920 r.

W służbie policyjnej jako funkcjonariusz policji od 1920 r., w większości w Tarnopolu, gdzie mieszkał. Służbę w Policji rozpoczął 17.11.1920 r. w Kamionce, a następnie przez Skałat od 6.02.1923 r. i komisariat w Podwołoczyskach 8.02.1923 r. trafił do Tarnopola 26.02.1932 r.

23.03.1934 r. awansowany na stopień starszego posterunkowego Policji Państwowej z dniem 1.04.1934 r.. i tam też pełnił służbę jako starszy posterunkowy we wrześniu 1939 r.

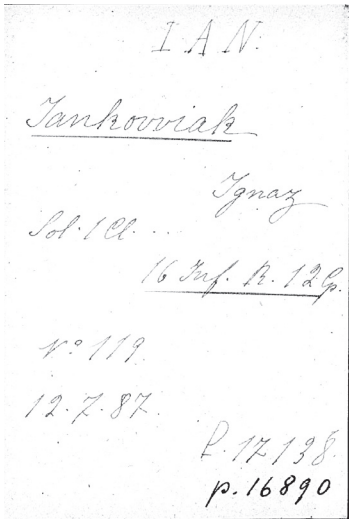
I. A. N.
Jankowiak
Ignaz
Sol. 1 Cl.
16 Inf. R. 12 Cp.
V° 119.
12.7.87.
P. 17138.
p. 16890

Fiszka dokumentacji pobytu w niewoli francuskiej podczas I wojny światowej.

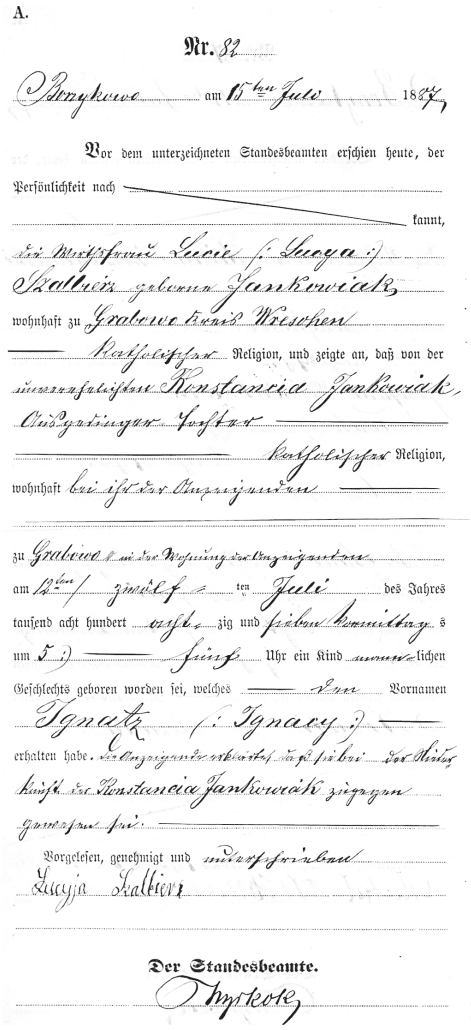
A.

Nr. 87

Borykowe am 15ten Juli 1887,

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach ——— kannt,

die Mutter Lucie (i. Lucya i) Kalbier geborne Jankowiak

wohnhaft zu Grabowe Kreis Wreschen

Katholischer Religion, und zeigte an, daß von der unverehelichten Konstancia Jankowiak, Ausgeberin Tochter

Katholischer Religion,

wohnhaft bei ist der Anzeigenden

zu Grabowe in der Wohnung der Anzeigenden

am 12ten zwölften ten Juli des Jahres tausend acht hundert acht zig und sieben Kommißbrod s um 5 i) fünf Uhr ein Kind unehelichen Geschlechts geboren worden sei, welches ——— den Vornamen Ignatz (i. Ignacy i) ——— erhalten habe. Der Anzeigende erklärte daß sie der Vater Kind der Konstancia Jankowiak zugegen gewesen sei.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben

Lucyja Kalbier

Der Standesbeamte.

Imtrote

Metryka Ignacego Jankowiaka.

27.05.1911 r. ożenił się z Konstancją Hurysz (1887 – 1972). W małżeństwie urodziły się dwie córki Maria (1912 – 2003) i Jadwiga (1914 – 1974). Żona z dwoma córkami została deportowana do Kazachstanu 13 kwietnia 1940 r.

Awansowany z dniem 1.04.1934 r. na stopień starszego posterunkowego Policji Państwowej.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej.

Według stanu na październik 1939 r. przebywał w kozielszczańskim jenieckim obozie przejściowym (Kozielszczyna w obwodzie połtawskim na Ukrainie przy linii kolejowej Połtawa–Krzemieńczuk) co potwierdzała notatka o opuszczenia obozu z 29.10.1939 r.

Stąd był wysłany 21 października 1939 r. do Ostaszkowa, dokąd przybył 26 października 1939 r. (jak zaświadcza akt przyjęcia 1349 jeńców na stan obozu ostaszkowskiego z 26 października 1939 r.).

Według listy z 22 kwietnia 1940 r. o numerze 044/1 został oddany między 24 a 25 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika

NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie dniach między 25 a 27 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Jego symboliczny grób znajduje się w Targowej Górce.

Odznaczony:

– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości,

– Brązowym Krzyżem Zasługi,

– Brązowym Medalem Za Długoletnią Służbę.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. został awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

Symboliczny grób Ignacego Jankowiaka na cmentarzu w Targowej Górce.

Michał Jarolewski (1894 – 1940)

Urodził się 26.08.1894 r. w Stanisławowie (powiat wrzesiński), jako syn Jakuba i Józefy z domu Płóciennik.

Ukończył czteroklasową szkołę powszechną.

Wcielony do armii niemieckiej brał udział w I wojnie światowej w stopniu sierżanta służąc w 3 Kompanii Karabinów Maszynowych CKM Infanterie Regiment numer 193. W 1917 r. trafił na froncie do niewoli francuskiej. Razem z Armią Hallera przybył do Polski. W Wojsku Polskim służył od 19.11.1918 r. do 31.01.1921 r.

15.09.1921 r. wstąpił do służby w Policji Państwowej.

Posiadał stopień starszego posterunkowego.

Mieszkał w Mohylanach (ostatnia stacja kolejowa linii Warszawa – Mohylany, tu mieściła się strażnica KOP „Mohylany" 2. Kompania „Kurhany" Batalionu KOP „Ostróg"), przy ul. 11 listopada 1918 i tam służył na posterunku. Miał syna.

We wrześniu 1939 r. służył na posterunku w Zdołbunowie (na zachodniej Ukrainie, w obwodzie rówieńskim, siedziba rejonu zdołbunowskiego). Pułk Korpusu Ochrony Pogranicza „Zdołbunów" (KOP to jest formacja wojskowa utworzona w 1924 r. do ochrony wschodniej granicy II Rzeczypospolitej przed penetracją agentów, terrorystów i zwartych uzbrojonych oddziałów dywersyjnych) został sformowany na bazie zlikwidowanej Brygady KOP „Wołyń". Dowództwo Pułku stacjonowało w Zdołbunowie, mieście

powiatowym ówczesnego województwa wołyńskiego. Zimą 1937 roku dowództwo pułku przeniesiono do Równego. Po przeprowadzonej mobilizacji i odtworzeniu, pułk ochraniał granicę z ZSRR.

Na Pułk KOP „Zdołbunów”, strzegący siłami trzech batalionów granicznych, dywizjonu i szwadronu kawalerii granicy na Wołyniu, uderzyły jednostki armii radzieckiej.

Trafił do niewoli radzieckiej.

Był poszukiwany przez rodzinę. Ostatnią wiadomością jaką uzyskała rodzina było, że znajdował się w Ostaszkowie.

Również z ewidencji obozowej z kwietnia 1940 r. wynika, że był osadzony w obozie jenieckim w Ostaszkowie.

Według listy z 14 kwietnia 1940 r. o numerze 030/1 został oddany między 16 a 19 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

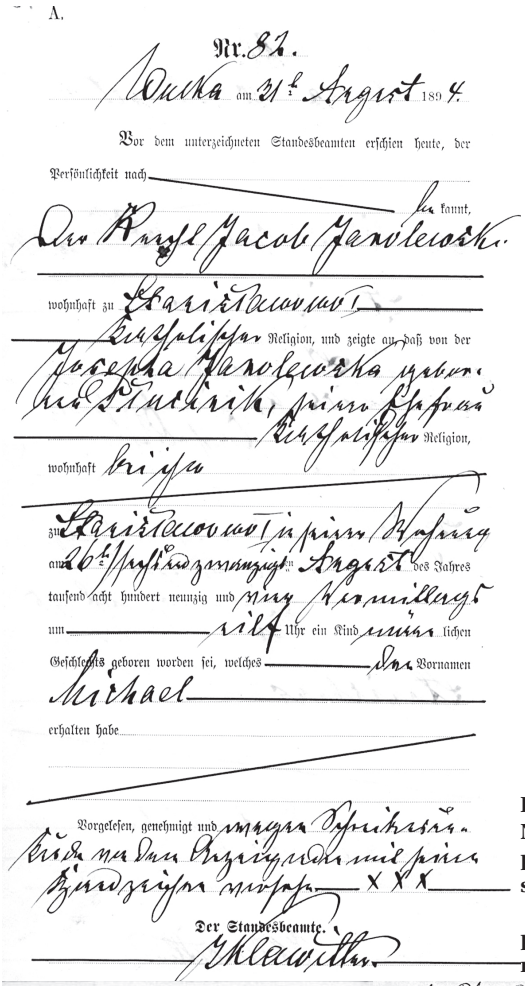
A.

Nr. 87.

Dubka am 31. August 1894

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach — bekannt, der Knecht Jacob Jarolewski, wohnhaft zu Stariczkowo, katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Josepha Jarolewska geborene Sinczik, seiner Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft hier zu Stariczkowo in seiner Wohnung am 26. August des Jahres tausend acht hundert neunzig und neun Vormittags um elf Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches die Vornamen Michael erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben: Jacob Jarolewski. X X X

Der Standesbeamte. Klawitter.

Po lewej: metryka Michała Jarolewskiego
Na dole:
po lewej fiszka z dokumentacji niewoli francuskiej podczas I wojny światowej,

po prawej fragment listy żołnierzy wziętych do niewoli francuskiej podczas I wojny światowej.

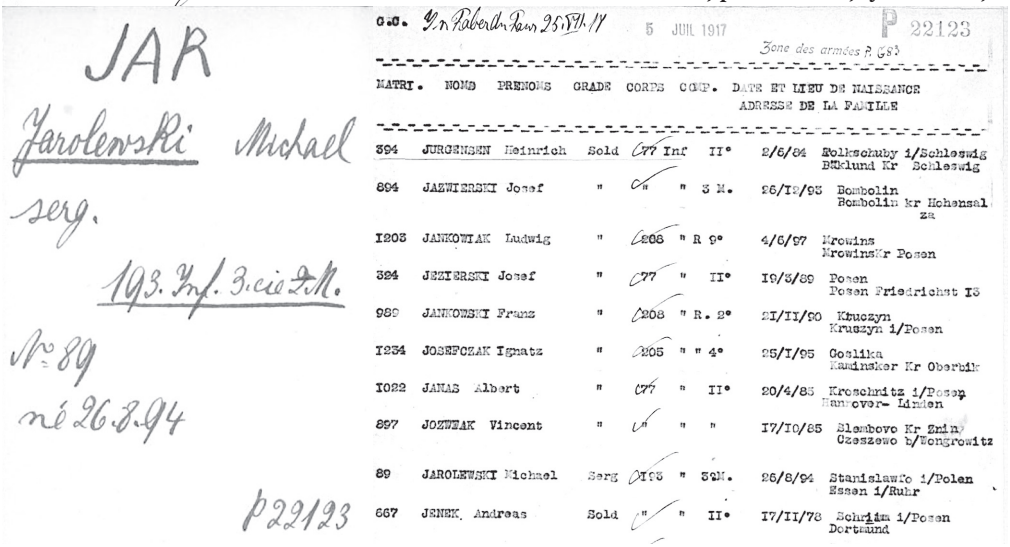
JAR

Jarolewski Michael

serg.

193. Inf. 3. cie Dt.

№ 89

né 26.8.94

P 22123

G.O. Yn Roberth Rem 25 VII 17 — 5 JUIL 1917 — Zone des armées P 383 — P 22123

MATRI.	NOMS	PRENOMS	GRADE	CORPS	COMP.	DATE ET LIEU DE NAISSANCE / ADRESSE DE LA FAMILLE
394	JURGENSEN	Heinrich	Sold	77 Inf	II°	2/6/94 Kolkschaby i/Schleswig Bücklund Kr Schleswig
894	JAZWIERSKI	Josef	"	"	" 3 M.	26/12/93 Bombolin Bombolin kr Hohensalza
1203	JANKOWIAK	Ludwig	"	208	" R 9°	4/6/97 Mrowins Mrowins Kr Posen
324	JEZIERSKI	Josef	"	77	" II°	19/3/89 Posen Posen Friedrichst 13
989	JANKOWSKI	Franz	"	208	" R. 2°	21/11/90 Kruczyn Kruczyn i/Posen
1234	JOSEFCZAK	Ignatz	"	205	" " 4°	25/1/95 Goslika Kaminsker Kr Oberbik
1022	JANAS	Albert	"	77	" II°	20/4/85 Kroschnitz i/Posen Hannover- Linden
897	JOZWIAK	Vincent	"	"	" "	17/10/85 Slembovo Kr Znin Czeszewo b/Wongrowitz
89	JAROLEWSKI	Michael	Serg	193	" 3 M.	26/8/94 Stanislawfo i/Polen Essen i/Ruhr
667	JENEK	Andreas	Sold	"	" II°	17/11/78 Schrim i/Posen Dortmund

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie (obecnie Twerze) między 17 a 21 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Odznaczony:

– Krzyżem Niepodległości,

– Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918 – 1921,

– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na aspiranta Policji Państwowej.

W 1956 r. poszukiwania męża rozpoczęła żona, a kontynuował syn.

Henryk Stefan Jarosz (1892 – 1940)

Urodził się 26.12.1892 r. we Wrześni, jako syn Stefana i Anny z domu Poturalskiej.

Po ukończeniu szkoły średniej w Lesznie w 1914 r. studiował medycynę we Wrocławiu i Berlinie.

W 1919 r. uzyskał w Berlinie dyplom doktora medycyny. Specjalizował się w dermatologii.

Wstąpił do Wojska Polskiego. Pełnił służbę w Szpitalu Okręgowym w Poznaniu i 14. Pułku Artylerii Polowej.

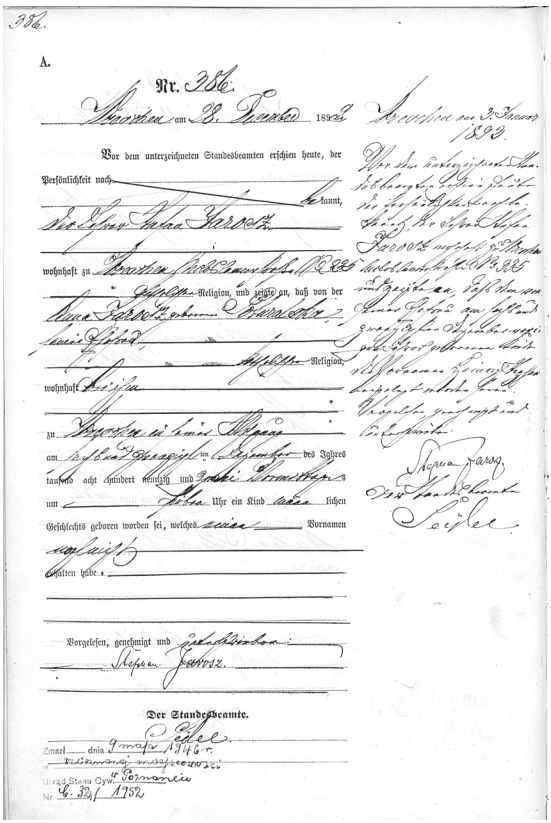

Awansował na stopień porucznika ze starszeństwem od 1.06.1919 r., a następnie na stopień kapitana rezerwy służby zdrowia.

W 1922 r. został przeniesiony do rezerwy z przydziałem do kadry zapasowej 7. Szpitala Okręgowego w Poznaniu. Odbywał w 1927 r. ćwiczenia rezerwy w 58. Pułku Piechoty.

Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku. Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej pod numerem 3967. Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało pochowano w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Metryka Henryka Jarosza.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Decyzją Urzędu Stanu Cywilnego numer C.32/1952 w Poznaniu został uznany za zmarłego w nieznanej miejscowości 9.05.1946 r.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień majora.

Jerzy Józef Jerzykowski (1893 – 1940)

Urodził się 28.01.1893 r. we Wrześni, jako syn Antoniego Urbana Augusta (ur. 1853) i Cassildy Ludgardy (ur. 1854) z domu Dymińskiej.

Absolwent gimnazjum w Wągrowcu a następnie studiował w Poznaniu agronomię.

Wcielony do armii niemieckiej służył w stopniu podoficera w 3. Kompanii Infanterie – Regiment General – Feldmarschall Prinz Friedrich Karl von Preußen (8. Brandenburgisches) numer 64. Walcząc na froncie zachodnim nad Sommą, dostał się 18.10.1916 r. do angielskiej niewoli. Przebywał w obozie jenieckim w Southampton. Następnie wstąpił do armii generała Hallera. Kampanię 1920 odbył w 3. Pułku Artylerii Armii gen. Hallera, 12 Kresowym Pułku Artylerii Ciężkiej i 3., 12. i 16. Pułkach Artylerii Ciężkiej.

Po wojnie został dzierżawcą majątku w Zieleninie (Alt Hütte, wieś kaszubska na Pojezierzu Kaszubskim położona w gminie i powiecie Kościerzyna w województwie pomorskim).

Był żonaty.

Posiadał stopień porucznika rezerwy.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli

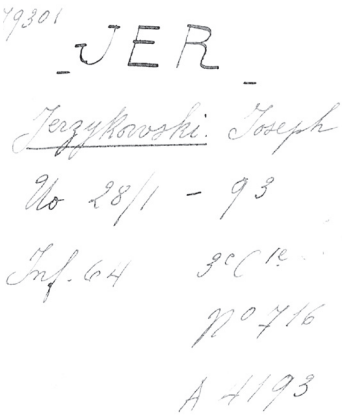

Po lewej fiszka z dokumentacji niewoli angielskiej podczas I wojny światowej.

U dołu fragment listy jeńców wojennych wziętych do niewoli angielskiej podczas I wojny światowej.

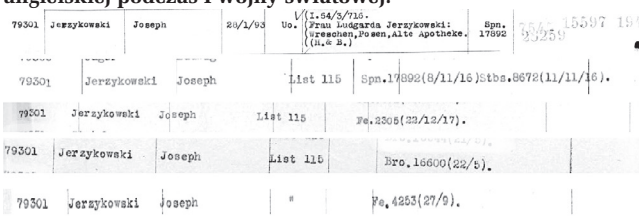

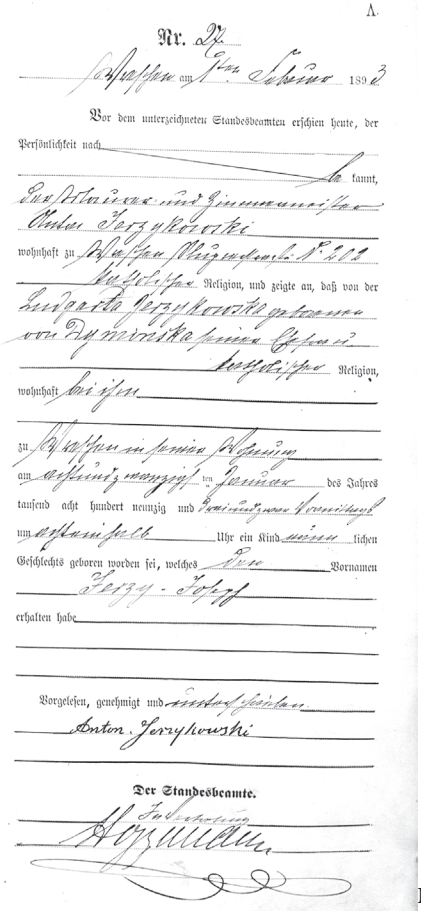

A.

Nr. 27

Katyń am 1. Januar 1943

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach ——— bekannt, der Arbeiter und Einwohner Anton Jerzykowski wohnhaft zu Katyń Rhizowskaja 1 Nr. 2 katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Eugenia Jerzykowska geborene von Dymnicka seiner Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Katyń in seiner Wohnung am achtundzwanzigsten Januar des Jahres tausend acht hundert neunzig und neunzehn um achtzehn Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches Sie Vornamen Jerzy-Józef erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben

Anton Jerzykowski

Der Standesbeamte.

radzieckiej.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. był osadzony w jenieckim obozie w Kozielsku.

Według listy z 4 kwietnia 1940 r. o numerze 014, został oddany między 7 a 9 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 9 a 22 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemiecki raport dzienny z 25.04.1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 504 na liście A.M. N – 400 – 17 – 2109.

Przy jego zwłokach znaleziono zawiadomienie o ugodzie, nieczytelną książeczkę wojskową, łańcuszek, zapięcie na medal, wizytówkę, obrazek Matki Boskiej.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień kapitana.

Metryka Jerzego Józefa Jerzykowskiego.

Jan Jeziółkowski (1898 – 1940)

Urodził się 13.04.1898 r. w Miłosławiu, na Pacanowie (powiat wrzesiński), jako syn Wincentego i Apolonii z domu Woźniak.

Ukończył dwuklasową szkołę powszechną.

Brał udział w I wojnie światowej. Wcielony do armii niemieckiej walczył na froncie zachodnim, służąc w 9. Kompanii Reserve Infanterie Regiment nr 110.

Tam dostał się 2.11.1918 r. do niewoli pod Jenlain (miejscowość i gmina we Francji, w regionie Hauts–de–France, w departamencie Nord). Przebywał w obozie jenieckim D2 pod numerem 10882.

Przyjęty do Policji Państwowej 1.02.1925 r. Do września 1939 r. pełnił służbę policyjną jako starszy posterunkowy w województwie poznańskim,

w tym jako wartownik policji kierujący ruchem ulicznym w mieście.

Mieszkał w Poznaniu, do którego przeprowadził się ze Szlachcina w 1925 r.

Ożenił się z Józefą Krzyszkiewicz (ur. 1894) ze Szlachcina. W małżeństwie urodzili się syn Marian (ur. 1923), córka Eugenia (ur. 1925) i syn Kazimierz (ur. 1928).

Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. można stwierdzić, że przebywał w jenieckim obozie w Ostaszkowie..

Według listy z 10 kwietnia 1940 r. o numerze 023/5, został oddany między 12 a 14 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie dniach między 13 a 16 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Uznany za zmarłego w nieznanym miejscu 9.05.1946 r. przez Urząd Stanu Cywilnego w Poznaniu (akt nr C3746/48).

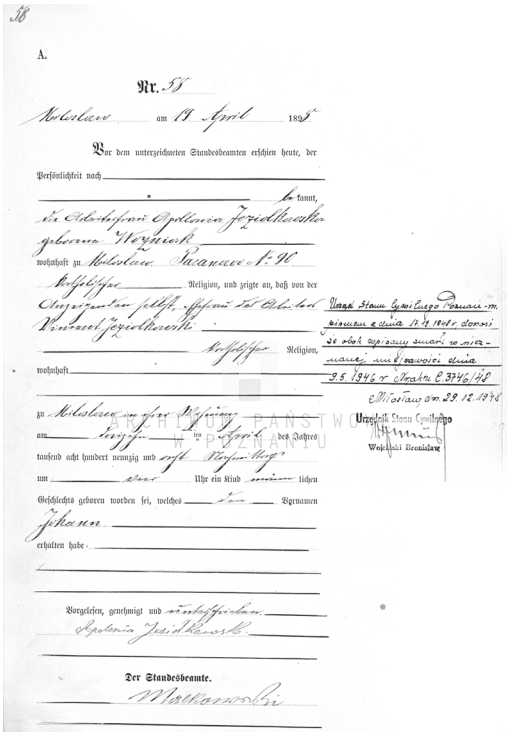
A.

Nr. 55

Mikołaj am 19 April 1895

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt,

wohnhaft zu Mikołaj Poznańska 76

Religion, und zeigte an, daß von der Religion,

wohnhaft

zu Mikołaj am ersten Oktober

am dreizehnten April des Jahres

tausend acht hundert neunzig und sieben

um zwei Uhr ein Kind ehelichen

Geschlechts geboren worden sei, welches Vornamen

Johann

erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.

Der Standesbeamte.

Urząd Stanu Cywilnego Poznań-m. oświadcza z dnia 17.9.1948 r. domniemanie zgonu zaistniałego na mocy aktu z dnia 9.5.1946 r. Akta nr C3746/48

Poznań dn. 29.12.1978

Urzędnik Stanu Cywilnego

Wojciech Bronisław

Metryka Jana Jeziółkowskiego.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

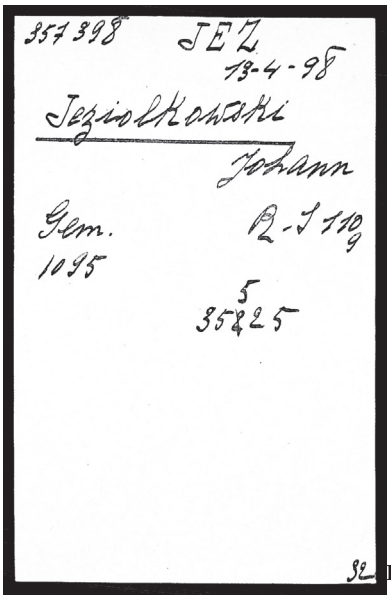
357398 JEZ 13-4-98

Jeziołkowski

Johann

Gem. 1095

R-J 110 9

5 35825

Fiszka z dokumentacji jenieckiej Jana Jeziółkowskiego.

LIST No.233 OF GERMAN PRISONERS OF WAR - EUROPE - MILITARY FORCES - MAIN LIST (Continued). Form I.B. 20

35525

Serial Number.	Surname.	Christian Names.	Age or Date of Birth.	Rank.	Military Particulars, Home Address, etc., and Birthplace.	Place of Internment.	Place and Date of Capture, Wounds, etc., etc.
357389	Rüdemann	Heinrich	19/2/99	Kan.	Ndrt.800/2/277; Lst. Johann Rüdemann: Delmerhorst,Oldb., Berlinerweg 61 (H). Varrel,Oldb. (B).	372/489:4/11/18	Valenciennes 1/11/18.
357390	Rüdiger	August Hermann Gustav	12/1/82	Gef.	I.64/Mw./24. Frau Marie Rüdiger: Berlin O.34, Tilsiterstr.63(H). Gremschütz, Glogau (B).	20/16782: 2/11/18	" 2/11/18.
357391	Rühe	Gustav	16/1/96	Gef.	I.164/6/976; Lst. Frau Christiane Rühe: Wernigerode, Sa., Grubestr.30 (H & B).	370/352:2/11/18	Marescles "
357392	Ruhl	Jakob (Wilhelm)	3/9/90	Gef.	R.I.222/2/562; M. Georg Peter Ruhl: Roesdorf, Darmstadt (H & B).	20/3001 "	Valenciennes "
357393	Rühmann	Wilhelm (Friedrich)	3/6/85	Msk.	I.190/10/944; M. Frau Minna Rühmann: Gr.Rheiden a/Harz, Hann., Lindenstr.124 (H & B).	" 3091:4/11/18	" "
357394	Ruhnow	Karl	1/11/97	Gef.	R.I.111/2/982; Lst. Frau Marie Ruhnow: Berlin N.65,Müttichenstr.3 (H). Repnitz, Meckl.(B).	370/467:2/11/18	" "
357395	von der Ruhr	Johann	15/1/98	Gen.	R.I.221/5/1256. Frau Katherina v.der Ruhr: Haaren, Aachen, Rhpr. (H & B).	20/21360:1/11/18	Marescles 1/11/18.
357396	Jöckel	Wilhelm	28/10/95	Sch.	MG36A.46/3/-; M. J.Jöckel:Duisburg-M.Ort, Buchenstr.73(H & B).	365/202:3/11/18	Halma "
357397	Jezyk	Walenty	27/1/79	Gef.	I.61/4/-; M. Frau Antonina Jezyk: Posen, Fabrikstr.37 (H). Leczczya, Posen (B).	20/5069:21/11/18	Valenciennes "
357398	Jeziolkowski	Johann	13/4/96	Gem.	R.I.116/9/1095. Vinzent Jeziolkowski: Miloslaw, Posen, Posenerstr.4 (H & B).	" 10982:2/11/18	Jenlain 2/11/18.
357399	Jettinger	Ferdinand	6/8/96	Msk.	R.I.110/Mk./74;Lst. Ferdinand Jettinger: Mannheim,Hellenstr.13 pt. (H).Böckingen,Heilbronn (B).	372/288:6/11/18	" "

Fragment listy jeńców w niewoli angielskiej podczas I wojny światowej.

Stanisław Jóźwiak (1889 – 1940)

Urodził się 1.04.1889 r. w Chwalibogowie I (powiat wrzesiński), jako syn Michała i Marianny z domu Sęk.

Ukończył czteroklasową szkołę powszechną. Powołany do służby w armii niemieckiej służył w 2. i 10. Kompanii Grenadier – Regiment König Wilhelm I (2. Westpreußisches) numer 7. Podczas walk na froncie zachodnim został ranny w 1915 r., a w 1916 r. dostał się do niewoli. Przebywał we francuskim obozie jenieckim. Do Polski powrócił z Armią gen. Józefa Hallera. Brał udział w wojnie przeciw bolszewikom.

Służbę w Policji Państwowej zaczął w 1920 r. Służył w stopniu posterunkowego na posterunku w Żerkowie i Jarocinie oraz w Pleszewie we wrześniu 1939 r.

Mieszkał w Pleszewie. Żonaty z Weroniką, z którą miał czworo dzieci: dwóch synów Zygmunta i Henryka oraz dwie córki: Olenę i Bożenę.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej. W październiku 1939 r. przebywał w obozie jenieckim w Juchnowie (zwany też Pawliszczew Bor, obóz dla

polskich jeńców wojennych w latach 1939 – 1940, położony w obwodzie smoleńskim, pomiędzy Juchnowem – miastem w środkowej Rosji, w obwodzie kałuskim a Kozielskiem, w niektórych dokumentach nazywany „obozem Juchnowo” lub „obozem r. – 43”).

Jego nazwisko figuruje w karcie rejestracyjnej jenieckiego obozu juchnowskiego z 29.10.1939 r., wypełnionej prawdopodobnie po opuszczeniu obozu. Stąd został wysłany 26.10.1939 r. do obozu jenieckiego w Ostaszkowie, dokąd przybył 29.10.1939 r. Ostatnia wiadomość jaką otrzymała rodzina pochodziła z 31.12.1939 r.

Z Ostaszkowa, według listy z 5 kwietnia 1940 r. o numerze 05/1, został oddany 6 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie dniach między 8 a 9 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

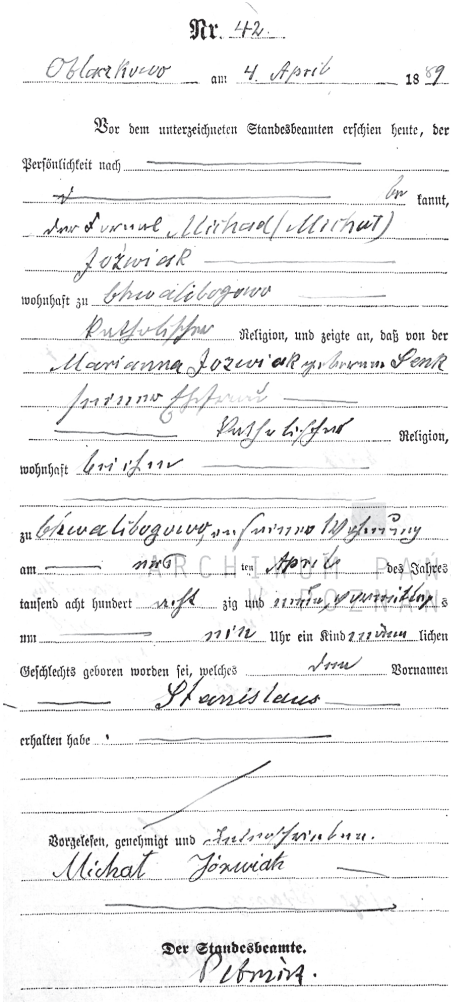

Nr. 42.

Oblaczkowo am 4. April 1889

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach — bekannt, der Lorenz Michael (Michał) Jóźwiak wohnhaft zu Chwaliboguowo Katholiken Religion, und zeigte an, daß von der Marianna Jóźwiak geborene Senk gemeinsame Ehefrau — Katholiken Religion, wohnhaft Chwaliboguowo zu Chwaliboguowo am neun ten April des Jahres tausend acht hundert neun zig und neun und vierzig s um neun Uhr ein Kind weiblichen Geschlechts geboren worden sei, welches drei Vornamen Stanislaus erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.
Michał Jóźwiak

Der Standesbeamte.
Pilmiz.

Po prawej metryka Stanisława Jóźwiaka.

U dołu fiszka z dokumentacji jenieckiej z niewoli francuskiej podczas I wojny światowej.

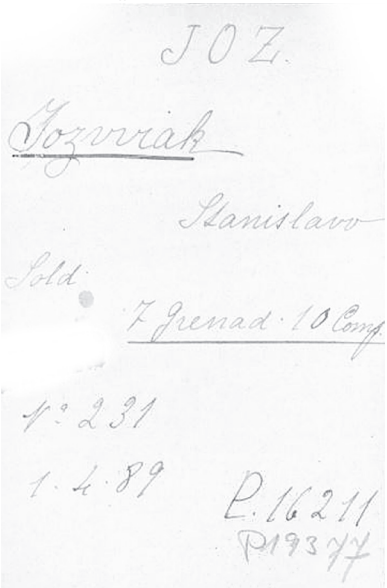

JOZ.
Jozwiak
Stanislaw
Sold.
7 Grenad. 10 Comp.
N° 231
1. 4. 89
P. 16211
P193 7/7

Odznaczony:
– Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918 – 1921,
– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepo – dległości,
– Brązowym Medalem Za Długoletnią Służbę,
– Odznaką Związku Uczestników Powstań Narodowych RP.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

P16211

19 JAN 1917

MLE	NOMS	PRENOMS	GRADE	CORPS DE TROUPE	CIE	DATE ET LIEU DE NAISSANCE
	GINTER	Franciszek	sold.	39 Inf.	I2	I0/I0/95 Wilhelmsburg
66	GATZ	Albert	"	6 Gren.	2	I4/I2/92 Altjunscha
	GUZDZIOL	Jan	"	39 Inf.	8	I9/II/95 Kotlowo
II49	GLOMM	Paul	"	84 "	7	I/4/96 Kiel
I385	GÖLLNER	Emile	"	30 "	3	I4/5/92 Struckhausen
848	GAJDECZKA	Franciszek	"	27 "	2	2/I2/76 Lekartowo
	GRZESKOWIAK	Franciszek	"	27 "	8	2/I2/95 Nochowo
33I	HALUPKA	Franciszek	"	I54 "	2	I/9/89 Batzanowitz
876	HELMERT	Juliusz	"	53 "	I2	2/2/79 Brutowo
I379	HUBERT	Otto	" I58	"	5	6/I/86 Autowünen
4II	HAUPTMANN	Robert	sold.	7 Gren.	I	4/6/94 Bieratki
	HELLEBRANDT	Hilary	"	67 Inf.	9	I3/I/95 Dembowa
34	HELLMANN	Ludwik	"	7 Gren.	9	I7/8/ 9I Domachow
23I	JOZWIAK	Stanislaw	"	7 "	I0	I/4/89 Chwalibogowo

Lista jeńców w niewoli francuskiej podczas I wojny światowej. Na końcu listy nazwisko Stanisława Jóźwiaka.

Stefan Jakub Kaczmarek (1907 – 1940)

Urodził się 17.08.1907 r. we Wrześni jako syn kupca i restauratora Kazimierza i Julianny z domu Jakubowskiej. Był bratem Mariana, znanego pod pseudonimem literackim Turwid.

W 1926 r. ukończył maturą gimnazjum we Wrześni. Wybrał zawód farmaceuty i studiował farmację na Uniwersytecie Poznańskim, którego został absolwentem, uzyskując tytuł magistra farmacji.

Ukończył w 1932 r. Szkołę Podchorążych Rezerw Sanitarnych. Praktykę odbył we wrzesińskiej aptece Stanisława Koniecznego, następnie był kierownikiem apteki w Osiu (powiat Świecie), a następnie, aż do wybuchu II wojny światowej dzierżawił aptekę w Kościerzynie.

Posiadał stopień podporucznika rezerwy.

W 1933 r. odbył ćwiczenia rezerwy w 8. Szpitalu Okręgowym. Od 1937 r. znalazł się w kadrze zapasowej 7. Szpitala Okręgowego.

W 1934 r. poślubił Stefanię Scherwentke, z którą miał syna Jędrzeja.

Zmobilizowany jako oficer rezerwy służył w szpitalu wojskowym w Warszawie. Przewoził transport leków do Rumunii i dostał się do niewoli radzieckiej.

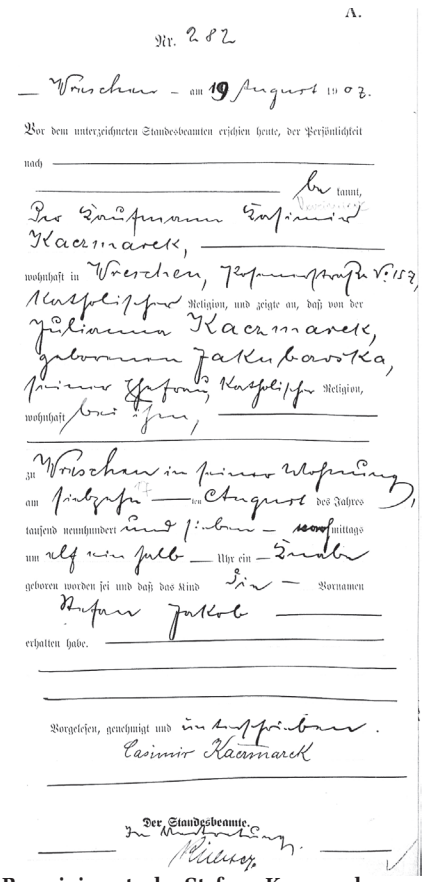

A.

Nr. 282

Wreschen – am 19 August 1907.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt,

Der Kaufmann Kazimierz Kaczmarek,

wohnhaft in Wreschen, Jahnstraße 153, katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Julianna Kaczmarek, geborene Jakubowska, seiner Ehefrau, katholischer Religion, wohnhaft bei ihm,

zu Wreschen in seiner Wohnung am siebzehnten August des Jahres tausend neunhundert und sieben — nachmittags um elf ein halb — Uhr ein Kind Sohn geboren worden sei und daß das Kind Vornamen Stefan Jakob erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.

Casimir Kaczmarek

Der Standesbeamte.

Powyżej: metryka Stefana Kaczmarka.

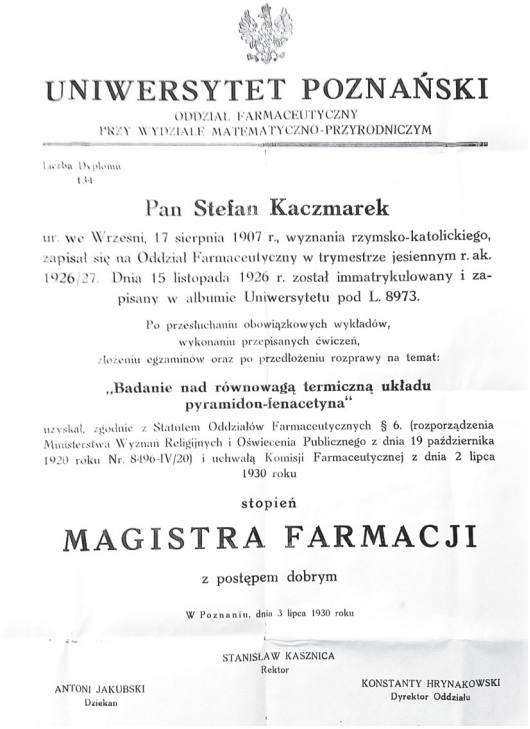

UNIWERSYTET POZNAŃSKI

ODDZIAŁ FARMACEUTYCZNY
PRZY WYDZIALE MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZYM

Liczba Dyplomu
134

Pan Stefan Kaczmarek

ur. we Wrześni, 17 sierpnia 1907 r., wyznania rzymsko-katolickiego, zapisał się na Oddział Farmaceutyczny w trymestrze jesiennym r. ak. 1926/27. Dnia 15 listopada 1926 r. został immatrykulowany i zapisany w albumie Uniwersytetu pod L. 8973.

Po przesłuchaniu obowiązkowych wykładów,
wykonaniu przepisanych ćwiczeń,
złożeniu egzaminów oraz po przedłożeniu rozprawy na temat:

„Badanie nad równowagą termiczną układu pyramidon-fenacetyna"

uzyskał, zgodnie z Statutem Oddziałów Farmaceutycznych § 6. (rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 19 października 1920 roku Nr. 8496-IV/20) i uchwałą Komisji Farmaceutycznej z dnia 2 lipca 1930 roku

stopień

MAGISTRA FARMACJI

z postępem dobrym

W Poznaniu, dnia 3 lipca 1930 roku

STANISŁAW KASZNICA
Rektor

ANTONI JAKUBSKI
Dziekan

KONSTANTY HRYNAKOWSKI
Dyrektor Oddziału

Po prawej: świadectwo ukończenia studiów farmaceutycznych przez Stefana Kaczmarka.

Kaczmarkowie. Od lewej Marian (pseudonim Turwid), Zofia, Stefan – już zmobilizowany.

Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku. Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej pod numerem 1430. Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w siedzibie charkowskiego Zarządu NKWD i pochowany w Charkowie na cmentarzu w Piatichatkach.

Mord w Charkowie dotyczył jeńców zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa – Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska, do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Wincenty Karbowiak (1905 – 1940)

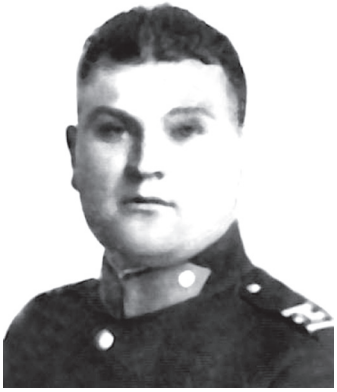

Urodził się 6.11.1905 r. w Stawie, obecnie powiat słupecki (dawniej pow. wrzesiński), jako syn Kazimierza i Franciszki z domu Puról.

Ukończył czteroklasową szkołę powszechną.

Służbę w Policji Państwowej rozpoczął 16.04.1929 r. w charakterze kandydata kontraktowego na szeregowca.

Korpus policyjny Policji Państwowej powstawał drogą dobrowolnego naboru kandydatów. Od 1936 r. kandydaci kontraktowi byli kandydatami na szeregowych Policji Państwowej, przyjętych do służby przygotowawczej.

Po przesłużeniu co najmniej trzech miesięcy

w służbie przygotowawczej kandydaci kontraktowi, posiadający odpowiednie kwalifikacje, mogli być (w miarę wolnych etatów osobowych) mianowani posterunkowymi Policji Państwowej.

Po ukończeniu 5.11.1930 r. Normalnej Szkoły Fachowej dla Szeregowych Policji Państwowej w Mostach Wielkich w powiecie Żółkiew w województwie lwowskim został przydzielony do służby w województwie wołyńskim.

Początkowo służył na posterunku Policji Państwowej w miejscowości Olesk w powiecie Włodzimierz, województwo wołyńskie. Stamtąd przeniesiono go 1.06.1938 r. do służby na posterunku w Łudzinie w gminie Chotiaczów, powiat Włodzimierz.

Posiadał stopień starszego posterunkowego Policji Państwowej.

Był żonaty i miał dwoje dzieci, córkę i syna.

W Łudzinie zastała go II wojna światowa. Podczas wojny obronnej w 1939 r. został wzięty do niewoli radzieckiej. Trafił do obozu jenieckiego w Starobielsku i z opóźnieniem, dopiero 9 stycznia 1940 r. został tu zarejestrowany.

Podczas pobytu w obozie był przesłuchiwany w okresie grudzień 1939 r. – styczeń 1940 r.

Z dniem 13 października 1939 r. został skierowany wraz z grupą 155 jeńców do obozu jenieckiego w Ostaszkowie, dokąd przybył 19 października 1939 r. i tam został osadzony.

Stąd, według listy z 10 kwietnia 1940 r. o numerze 023/4 został oddany między 12 a 14 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie (Twerze) między 13 a 16 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

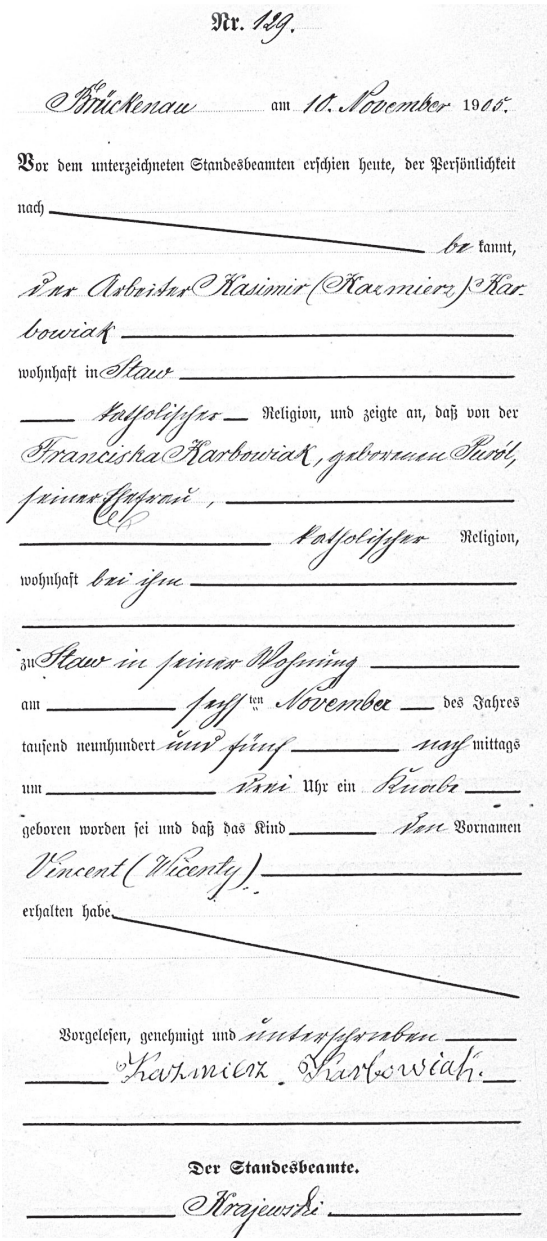

Nr. 129.

Brückenau am 10. November 1905.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Arbeiter Kasimir (Kazmierz) Karbowiak wohnhaft in Staw katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Franciska Karbowiak, geborenen Król, seiner Ehefrau, katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Staw in seiner Wohnung am fünften November des Jahres tausend neunhundert und fünf nachmittags um zwei Uhr ein Knabe geboren worden sei und daß das Kind die Vornamen Vincent (Wicenty) erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben Kazmierz Karbowiak.

Der Standesbeamte.

Krajewski

Metryka Wincentego Karbowiaka.

Po lewej posadzenie dębu pamięci w Lublinie.

Poniżej certyfikat wydany po posadzeniu dębu pamięci.

19 40

"Człowiek nie może pozwolić, żeby prawda została wydarta pod pozorem niczym nieograniczonej wolności, nie można zagubić w sobie krzyku sumienia, jako głosu Prawdy, która go przerasta, ale która równocześnie czyni go człowiekiem i stanowi o jego człowieczeństwie".

Jan Paweł II

CERTYFIKAT

Ogólnopolski Program edukacyjny "KATYŃ... ocalić od zapomnienia" skierowany jest do:

- dzieci i młodzieży (szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych),
- nauczycieli, wychowawców, duszpasterzy, ludzi oświaty i edukacji, życia publicznego,
- samorządów wszystkich szczebli,
- uczelni, parafii, instytucji, fundacji i stowarzyszeń, związków wyznaniowych,
- mediów, którym bliska jest prawda i mądrość płynące z faktów historii.

Realizacja projektu ma na celu integrację środowisk edukacyjnych, samorządowych, społeczności lokalnych do wspólnych działań rozwijając jednocześnie umiejętność twórczego myślenia i indywidualnej interpretacji zjawisk mających miejsce w dziejach naszego narodu i historii Europy. Program realizowany jest w ramach Projektu pn. "RUCH RZEŹBI UMYSŁ, SERCE I CIAŁO"

ORGANIZATORZY PROGRAMU

Burmistrz oraz Rada Miasta i Gminy Radzyminu, Proboszcz i Parafialny Oddział Akcji Katolickiej w Radzyminie, Szkoła Podstawowa nr 1 w Radzyminie Stowarzyszenie Parafiada im. Św. Józefa Kalasanctyusza

PATRONAT HONOROWY

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej - Prof. dr hab. LECH KACZYŃSKI

PATRONAT MEDIALNY

RZECZPOSPOLITA

Numer
00712/10403/WE/2009

Niniejszym uroczyście zaświadcza się,
że DĄB PAMIĘCI posadzony został

dla uhonorowania pamięci

aspiranta Policji Państwowej
WINCENTY KARBOWIAK
s. Kazimierza, ur. 06.11.1905 roku w Stawie

zamordowanego strzałem w tył głowy
w Twerze
w roku 1940 przez NKWD

Gimnazjum nr 15 im Jana Pawła II
Elektryczna 51
w województwie lubelskim, powiecie Lublin, gminie Lublin
w diecezji lubelskiej, dekanacie Lublin - Wschód, parafii Św. Maksymiliana

W imieniu
Komitetu Organizacyjnego Programu
"KATYŃ... ocalić od zapomnienia"

o. Józef Joniec SchP

Warszawa –13 kwietnia 2009– Lublin

Michał Kasprzyk (1888 – 1940)

Urodził się 25.09.1888 r. w Neryngowie (Nehringswalde, powiat wrzesiński), jako syn Michała i Franciszki z domu Niedzielskiej.

Ukończył czteroklasową szkołę powszechną.

Wcielony do armii niemieckiej brał udział w I wojnie światowej. Służąc w armii niemieckiej walczył na froncie wschodnim. Tam w składzie 3. Kompanii Infanterie Regiment numer 21 z Torunia, podczas bitwy pod Garweiten, Groß – Bössau – Lauteren, Gerdauen w sierpniu 1914 r. zaginął. Z kolei w 1915 r. podczas starć na północ od Przasnysza służąc w 5. Kompanii Reserve – Infanterie – Regiment numer 18 został ciężko ranny.

15.03.1920 r. został przyjęty w stopniu posterunkowego do Policji Państwowej.

W latach trzydziestych pełnił służbę w stopniu starszego posterunkowego w policji miasta Lwowa.

Służbę pełnił tam do początku II wojny światowej. Trafił do niewoli radzieckiej w rejonie Lwowa lub Drohobycza i został osadzony w więzieniu.

Został zamordowany w Kijowie przy ul. Karolenkiwskiej 17 i pochowany w Kijowie – Bykowni.

Jego nazwisko zostało zamieszczone wśród 90 osób na Liście wywozowej numer 071/2 – 38 z 1940 r.

Odznaczony:

– Brązowym Krzyżem Zasługi,

– Brązowym Medalem Za Długoletnią Służbę.

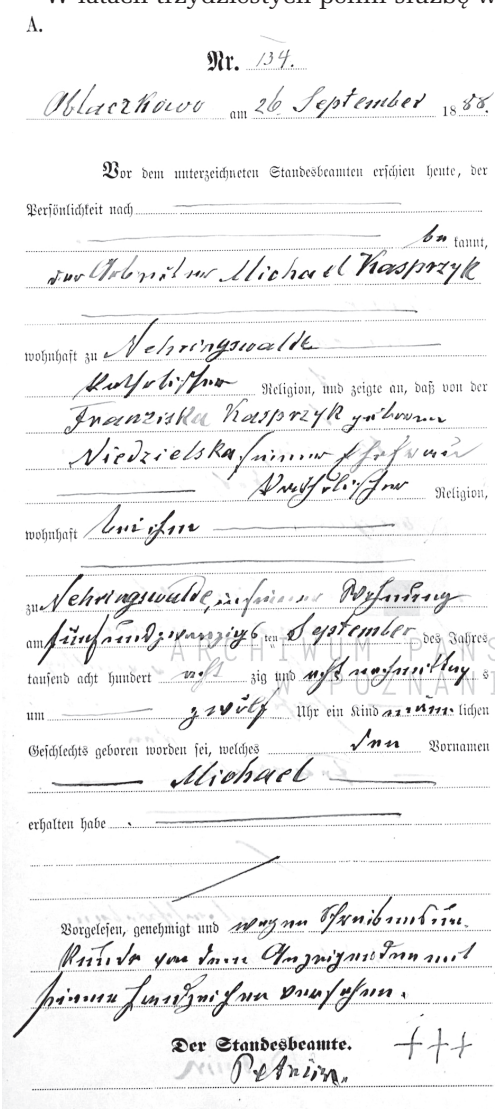

A.

Nr. 134.

Oblaczkowo am 26 September 1885.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach — bekannt, der Arbeiter Michael Kasprzyk wohnhaft zu Nehringswalde katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Franziska Kasprzyk geborene Niedzielska seiner Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft hier zu Nehringswalde, seinem Wohnsitz am fünfundzwanzigsten September des Jahres tausend acht hundert fünf und achtzig um zwölf Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Michael erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und wegen Schreibunfähigkeit der Mutter von dem Anzeigenden mit seinem Zeugnisse unterschrieben.

Der Standesbeamte. +++

Petzin.

Metryka Michała Kasprzyka.

ARCHIWUM PAWS
WYPOŻYCZANI

Tomasz Kasprzyk (1882 – 1940)

Urodził się 7.12.1882 r. w Gozdowie, (powiat wrzesiński), jako syn Michała i Franciszki z domu Niedzielskiej.

Ukończył szkołę podstawową. Powołany do armii niemieckiej służył w 10 Kompanii III Batalion Reserve – Infanterie – Regiment Nr. 7 z Kościana.

Podczas walk na froncie zachodnim pod Verdun w dniach 18.05 oraz między 21 a 28 05.1915 r. został lekko ranny

1.07.1920 r. wstąpił w szeregi Policji Państwowej w województwie pomorskim. We wrześniu 1939 r. pełnił funkcję policjanta w województwie poznańskim.

Posiadał stopień posterunkowego Policji Państwowej.

Ożenił się z Franciszką, z którą miał dwoje dzieci: syna Witolda i córkę Agnieszkę.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej.

Według stanu na październik 1939 r. był osadzony w jenieckim obozie przejściowym w Juchnowie koło Kaługi, nad rzeką Ugrą na drodze Małojarosławiec–Miatliewo–Rosław. Stamtąd został przekazany 26 października 1939 r. do jenieckiego obozu w Ostaszkowie, dokąd przybył 29 października 1939 r.

Według listy z dnia10 kwietnia 1940 r. o numerze 023/2 został wysłany między 12 a 14 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński.

Zamordowany między 13 a 16 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

W notatce obozowej w juchnowskim obozie z 29 października 1939 r., zapewne wypełnionej po opuszczeniu obozu, zapisano, że mieszkał w Chełmnie w województwie toruńskim, a w Ostaszkowie zapisano, że mieszkał w Werkowie powiat Wągrowiec.

Urząd Stanu Cywilnego w Robakowie w województwie pomorskim uznał datę jego śmierci jako 1 września 1939 r.

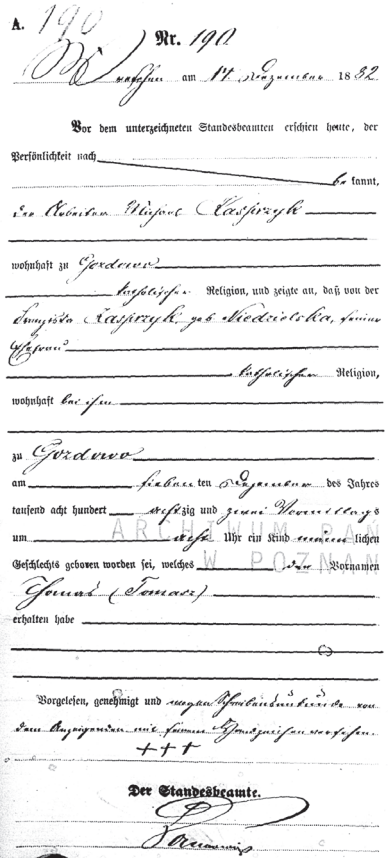
A. 190

Nr. 190

Gozdowo am 17. Januar 1882

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Arbeiter Michael Kasprzyk wohnhaft zu Gozdowo katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Ehefrau Kasprzyk geb. Niedzielska, seiner katholischen Religion, wohnhaft bei ihm zu Gozdowo am siebzehnten Januar des Jahres tausend acht hundert achtzig und zwei Vormittags um acht Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches die Vornamen Tomasz erhalten habe

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben wie oben

+++

Der Standesbeamte.

1 września 1939 nieustalono

Robakowo powiat wągrowiec

8 1948

Metryka Tomasza Kasprzyka.

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W POZNANIU

Hugon Jan Katzer (1902 – 1940)

Urodził się 10.11.1902 r. w Muszynie (powiat Nowy Sącz, województwo małopolskie) jako syn Bogumiła i Florentyny z domu Hanzelka.

W 1913 r. rozpoczął naukę w Szkole Realnej w Krakowie. W 1919 r. ochotniczo zgłosił się do walki z bolszewikami wraz z całą swoją klasą szkolną. W 1921 r. zdał egzamin maturalny i rozpoczął studia na Uniwersytecie Jagielońskim, najpierw na Studium Rolniczym, który następnie przemianowano na Wydział Rolniczy. W 1927 r. ukończył Uniwersytet Jagieloński z tytułem inżyniera rolnictwa. Po studiach został powołany do odbycia szkolenia wojskowego w Wołyńskiej Szkole Podchorążych Rezerwy Artylerii im. Marcina Kątskiego we Włodzimierzu Wołyńskim, a po jego ukończeniu przydzielony do 17. Pułku Artylerii Lekkiej w Gnieźnie i mianowany w 1934 r. na stopień podporucznika rezerwy.

Po ukończeniu kursu dowódców baterii w Szkole Strzelania Artylerii w Toruniu, awansował na stopień porucznika.

Jako inżynier w dziedzinie mleczarstwa pracę zawodową podjął w Rzeszowie w 1927 r. w Szkole Mleczarskiej. 16.12.1928 r. rozpoczął pracę jako nauczyciel mianowany we Wrześni.

Zakres jego wykładów to badanie nabiału, mikrobiologia mleczarska, fizyka i chemia laboratoryjna oraz maszynoznawstwo mleczarskie.

Był kierownikiem szkolnego hufca wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.

Prowadził szkolne kursy samochodowe. Od 15.01.1938 r. pełnił funkcję dyrektora Szkoły Mleczarskiej we Wrześni. Poza szkołą udzielał się w komisjach państwowych związanych z branżą mleczarską.

Zawarł związek małżeński z Marianną Kierzek (1910 – 1989) z Psar Polskich, z którą miał dwóch synów: Artura i Andrzeja. Żona pochowana została na cmentarzu komunalnym we Wrześni.

Podczas mobilizacji w 1939 r. został skierowany do 17. Pułku Artylerii Lekkiej w Gnieźnie. Uczestnicząc w wojnie obronnej 1939 r. dostał się do niewoli radzieckiej.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. był osadzony w jenieckim obozie w Kozielsku.

Według listy z 9 kwietnia 1940 r. o numerze 025/2 został wysłany między 11 a 12 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 13 a 14 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Odznaczony Brązowym Krzyżem Zasługi.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień kapitana.

Kazimierz Kędziora (1907 – 1940)

Urodził się 9.01.1907 r. w Swarzędzu jako syn Franciszka i Jadwigi z domu Zielińskiej.

W 1928 r. ukończył Państwowe Gimnazjum Nauczycielskie Męskie w Koźminie, gdzie uzyskał stopień nauczyciela szkół powszechnych.

Był z zawodu nauczycielem, uczył w kilku wielkopolskich miejscowościach.

Od 1.09.1937 r. uczył w Obłaczkowie (powiat wrzesiński).

1.11.1928 r. został powołany do służby w Szkole Podchorążych Rezerwy Piechoty w Gródku Jagiellońskim, której został absolwentem w 1929 r.

Posiadał stopień podporucznika rezerwy od 1.01.1933 r. z przydziałem do 70. Pułku Piechoty.

Jako rezerwista odbywał ćwiczenia wojskowe w 70. Pułku Piechoty w Pleszewie.

Zmobilizowany w obliczu wojny, w nieznanych bliżej okolicznościach dostał się do niewoli radzieckiej.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. znalazł się w jenieckim obozie w Kozielsku.

Według listy z 5 kwietnia 1940 r. o numerze 017/1 został wysłany między 7 a 9 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 9 a 11 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemieckie podsumowanie dzienne z 25 kwietnia 1940 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 528 na liście A.M. N – 419 – 37 – 1.

Przy jego zwłokach znaleziono list, paragon fiskalny i rysunek ołówkiem.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

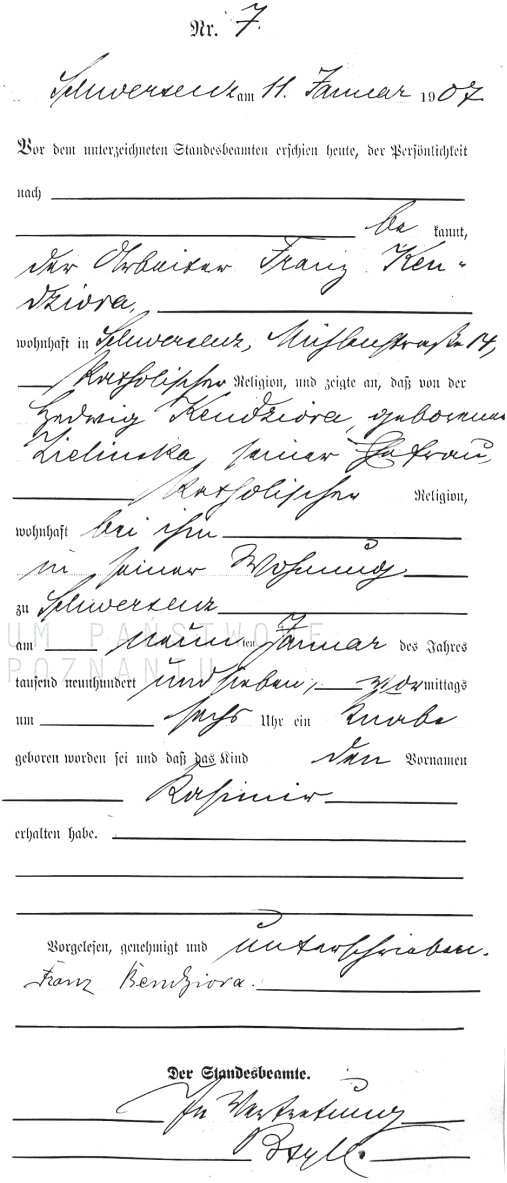
Nr. 7.

Schwerzenz am 11. Januar 1907.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Arbeiter Franz Kendziora, wohnhaft in Schwerzenz, Mühlenstraße 14, katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Jadwiga Kendziora geborene Zielinska, seiner Ehefrau, katholischer Religion, wohnhaft bei ihm in seiner Wohnung zu Schwerzenz am 7. Januar des Jahres tausend neunhundert und sieben, zwölf mittags um fünf Uhr ein Knabe geboren worden sei und daß das Kind den Vornamen Bronisław erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.
Franz Kendziora.

Der Standesbeamte.
In Vertretung
Boyle.

Metryka Kazimierza Kędziory.

WUM PAŃSTWOWE POZNAŃSKIE

Franciszek Kierecki (1885 – 1940)

Urodził się 28.09.1885 r. w Bieganowie (powiat wrzesiński), jako syn Wojciecha i Antoniny z domu Urbaniak.

Ukończył czteroklasową szkołę powszechną.

Z dniem 7.06.1919 r. rozpoczął służbę w Policji Państwowej. Pełnił służbę na stanowisku komendanta posterunku Policji Państwowej w Wołożynie (miasto na Białorusi w obwodzie mińskim, poprzednio województwo nowogródzkie), a następnie, z dniem 18.07.1938 r. został przeniesiony na posterunek w Kunowie w powiecie opatowskim (w województwie kieleckim).

Żonaty, miał syna.

Posiadał stopień przodownika Policji Państwowej. Dostał się do niewoli radzieckiej.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. przebywał w jenieckim obozie w Ostaszkowie.

Według listy z 22 kwietnia 1940 r. o numerze 045/1 został oddany między 24 a 25 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie (Twerze) między 25 a 27 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. został awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

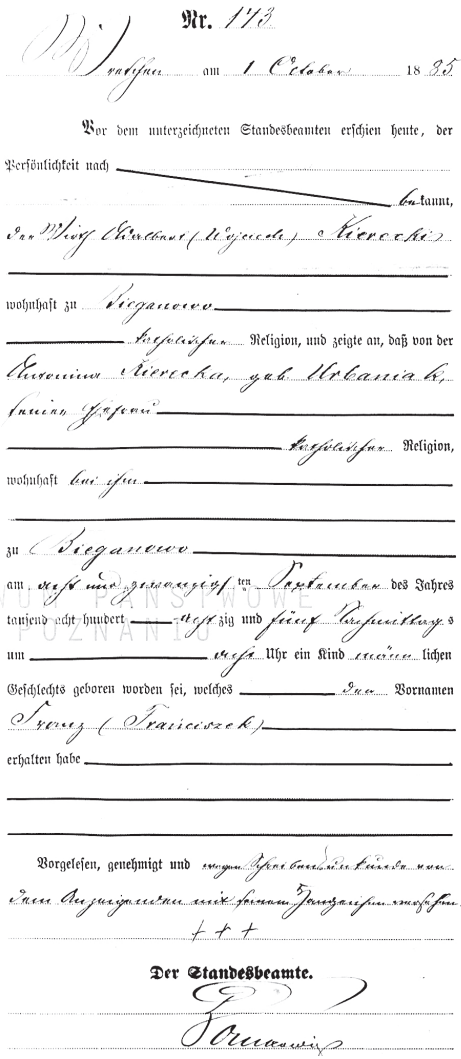
Nr. 173

Wrzesinn am 1 October 1885

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Wirt Wojciech Kierecki

wohnhaft zu Bieganowo katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Antonina Kierecka, geb. Urbaniak, seiner Gattin katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Bieganowo am acht und zwanzigsten September des Jahres tausend acht hundert acht zig und fünf Vormittags um acht Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Franz (Franciszek) erhalten habe

Vorgelesen, genehmigt und wegen Unterschrift bezeichnet

+ + +

Der Standesbeamte.

Zimmer

Metryka Franciszka Kiereckiego.

WUP PAŃSTWOWE POZNAŃ

Kazimierz Kiwała (1883 – 1940)

Urodził się 16.10.1883 r. we Lwowie jako syn Jakuba i Marii.

Był działaczem niepodległościowym. W 1920 r. był dowódcą batalionu w 15. Pułku Piechoty. Następnie służył w 34. Pułku Piechoty. Został komendantem Powiatowej Komisji Uzupełnień w Białej Podlaskiej.

W 1931 r. został dowódcą 4. Batalionu Junackich Hufców Pracy w Pyzdrach (co znalazło potwierdzenie w karcie meldunkowej obozu w Putywlu z 22.10.1939 r.)

Mieszkał w Warszawie przy ulicy Pogodnej 2/9. Ożenił się z Władysławą Kończycką.

Posiadał stopień podpułkownika.

Według informacji z 22 i 28 października 1939 r. był wzięty do niewoli w miejscowości Wierba i trafił do jenieckiego obozu NKWD w Putywlu. Potwierdzenie jego nazwiska i adresu napotkano w spisie adresów na na kartce, znalezionej ze szczątkami podporucznika Józefa Piskorza.

Do obozu w Putywlu trafiali jeńcy polscy oraz żołnierze z krajów nadbałtyckich tak zwanej pierwszej grupy. Obóz mieścił się na drodze Sumy–Głuchów w klasztorze safroniewskim, obok wioski Nowa Słoboda, 40 kilometrów od Putywla i 12 kilometrów od stacji kolejowej Tiotkino na linii Sumy–Worożba–Drużba. W listopadzie 1939 r. został przeniesiony do obozu jenieckiego w Kozielsku. Według listy z 27 kwietnia 1940 r. o numerze 052/4 został przekazany 28 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany 30 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Odznaczony:

Krzyżem 5 Klasy Orderu Virtuti Militari,

Krzyżem Walecznych trzykrotnie.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień pułkownika.

Kazimierz Konieczny (1904 – 1940)

Urodził się 22.02.1904 r. w Sokolnikach (powiat wrzesiński), jako syn Kazimierza i Apolonii z domu Woźniak.

Ukończył jednoklasową szkołę powszechną.

Służbę w Policji Państwowej rozpoczął 1.12.1928 r. a od 27.12.1928 r. pełnił służbę w Warszawie, między innymi w XVI Komisariacie i Komendzie Powiatowej Policji.

W 1939 r. i podczas wojny obronnej w 1939 r. służył w Rezerwie Policji Państwowej miasta stołecznego Warszawy.

Posiadał stopień starszego posterunkowego, na który został mianowany 1.04.1939 r.

Był żonaty. Mieszkał w Warszawie.

W październiku 1939 r. znalazł się w przejściowym obozie jenieckim

w kozielszczańskim jenieckim obozie przejściowym (Kozielszczyna w obwodzie połtawskim (Ukraina) przy linii kolejowej Połtawa–Krzemieńczuk), skąd został wysłany 21 października 1939 r. do Ostaszkowa, dokąd przybył 26 października 1939 r. Właśnie z Ostaszkowa wysłał ostatnią wiadomość do rodziny.

Z obozu ostaszkowskiego został zgodnie z listą bez numeru z 1 kwietnia 1940 r. wysłany do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu kalinińskiego (obecnie twerskiego) 4 kwietnia 1940 r.

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie w okresie między 5 a 6 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. został awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

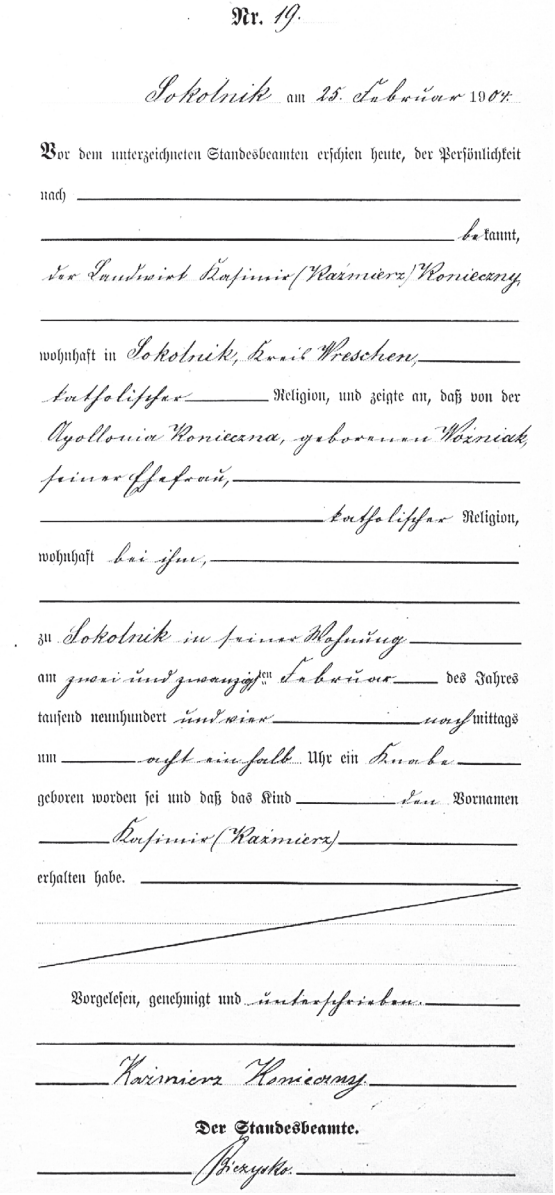

Nr. 19.

Sokolnik am 25. Februar 1904.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Landwirt Kasimir (Kazimierz) Koniecznу, wohnhaft in Sokolnik, Kreis Wreschen, katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Apollonia Konieczna, geborene Woźniak, seiner Ehefrau, katholischer Religion, wohnhaft bei ihm, zu Sokolnik in seiner Wohnung am zwei und zwanzigsten Februar des Jahres tausend neunhundert und vier nachmittags um acht ein halb Uhr ein Knabe geboren worden sei und daß das Kind den Vornamen Kasimir (Kazimierz) erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.

Kazimierz Konieczny

Der Standesbeamte.

Bieżyński

Metryka Kazimierza Koniecznego.

Franciszek Korzeniewski (Korzeniowski) (1892 – 1940)

Urodził się 28.12.1892 r. w Bierzglinie (powiat wrzesiński), jako syn Franciszka i Antoniny z domu Hernes.

Ukończył powszechną szkołę czteroklasową.

Powołany do armii niemieckiej służył w 4. Kompanii Reserve – Infanterie – Regiment numer 39.

Podczas walk na froncie zachodnim pod Verdun, 24.10.1916 r. dostał się do niewoli. Przebywał w obozach w Nevers, Le Puy i Montluçon.

Od lata 1915 r. polscy jeńcy z armii niemieckiej byli umieszczani w obozach w Le Puy, Montluçon i Vierzon. Do wiosny 1919 r. przez obozy dla polskich jeńców wojennych we Francji przeszło 20 tysięcy żołnierzy.

Wstąpił do Armii gen. Józefa Hallera, z którą przybył do Polski. Brał udział w wojnie przeciw bolszewikom.

20.02.1920 r. został przyjęty jako posterunkowy do Policji Państwowej. Służył w województwie lwowskim.

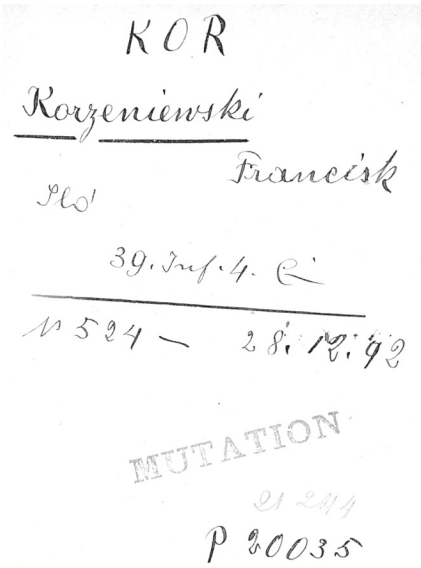
KOR
Korzeniewski
Franciszek
Pol
39. Inf. 4. R
N 594 – 28. 12. 92
MUTATION
P 20035

Fiszka dokumentacji jenieckiej Franciszka Korzeniewskiego.

Od końca lat dwudziestych aż do 1939 r. służył na posterunku Policji Państwowej w Zaszkowie powiat Lwów (na Ukrainie obecnie w rejonie żółkiewskim obwodu lwowskiego).

Aresztowany na Ukrainie. Został zamordowany w więzieniu w Kijowie przy ul. Karolenkiwskiej 17 i pochowany w Kijowie Bykowni.

Jego nazwisko figuruje wśród 100 osób na Liście wywozowej numer 071/1 – 059 z 1940 r.

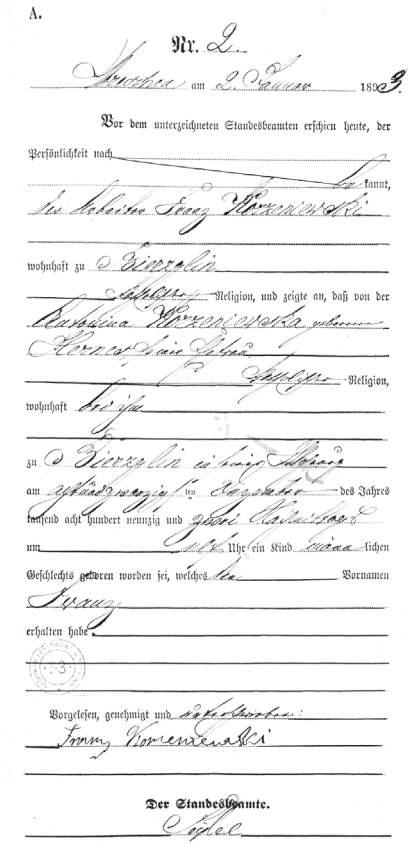
A.

Nr. 2.

Bierzglin am 2. Januar 1893.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Arbeiter Franz Korzeniewski wohnhaft zu Bierzglin katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Barbara Korzeniewska geborene Hernes seine Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Bierzglin in seiner Wohnung am achtzehnten des Monats des Jahres tausend acht hundert neunzig und drei um 10 Uhr ein Kind weiblichen Geschlechts geboren worden sei, welches die Vornamen Franz erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben:
Franz Korzeniewski

Der Standesbeamte.
[illegible]

Metryka Franciszka Korzeniewskiego.

Zdzisław Jan Kosmalski (1907 – 1940)

Urodził się 17.04.1907 r. w miejscowości Blizna, obecnie w granicach Koła, jako syn Władysława i Kazimiery z domu Kowalewskiej.

Ukończył gimnazjum w Pyzdrach.

W 1918 r. uruchomiono z inicjatywy Franciszka Cywińskiego, Leona Kowalskiego i Franciszka Mareckiego gimnazjum humanistyczne w Pyzdrach, funkcjonujące do 1931 r. Nauka w szkole była odpłatna (tzw. czesne). Gimnazjum otwarto w roku szkolnym 1918/1919 a mieściło się w budynku byłej komory celnej. Gimnazjum stało się ośrodkiem życia kulturalnego w Pyzdrach. Wydawano gazetkę uczniowską, utworzono amatorski teatr, odbywały się odczyty. W 1931 r. Słupca, jako miasto powiatowe uznała za priorytet funkcjonowanie szkoły tego typu w Słupcy. Jesienią 1931 r. po 13 latach istnienia gimnazjum przestało istnieć.

Był oficerem 86. Pułku Piechoty. Na stopień podporucznika awansował ze starszeństwem od 15.08.1932 r. a na stopień porucznika od 15.08.1936 r.

Mieszkał w Mołodecznie (obecnie rejon w obwodzie mińskim) w powiecie wilejskim województwie nowogródzkim. Tam przy ulicy Zamkowej znajdował się sztab 86. Pułku Piechoty.

W 1937 r. został przeniesiony do baonu Korpusu Ochrony Pogranicza „Słobódka". Dowodził plutonem w składzie 7. Kompanii Strzeleckiej w stopniu porucznika. Od marca 1939 r. dowódca plutonu 1. Kompanii Granicznej Batalionu KOP „Słobódka" (powiat brasławski, województwo wileńskie).

W kwietniu 1939 r. istniejący batalion KOP „Słobódka" został wzmocniony do stanów pełnego batalionu piechoty i przyjął nazwę „Słobódka II".

14 kwietnia 1939 r. baon KOP „Słobódka II" wyjechał ze stacji kolejowej Nowy Pohost i następnego dnia o godz. 18. przybył do Augustowa. Włączono go do Samodzielnej

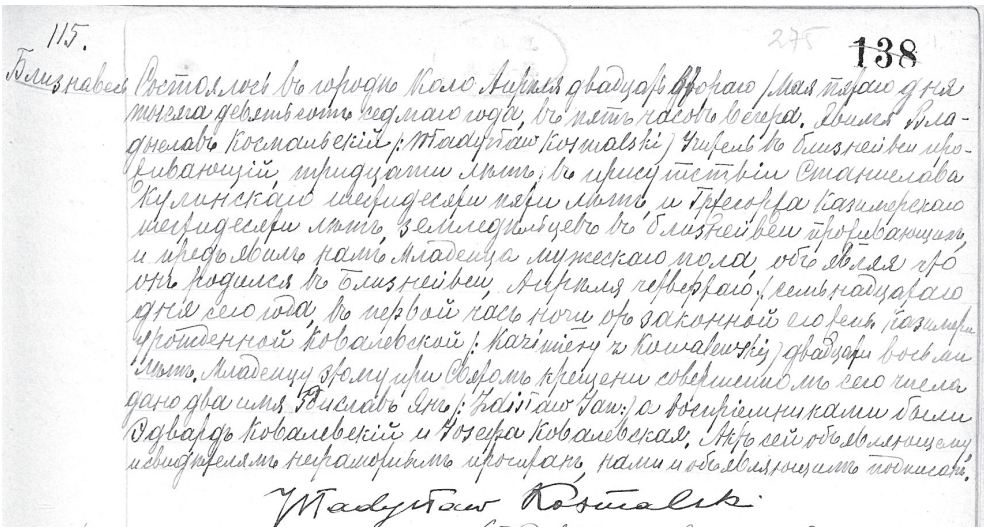

115. 138

Близнавск Родился въ городѣ Колѣ Августа двадцать второго дня тысяча девятьсотъ шестнадцатаго года, въ пять часовъ вечера. Крещенъ Владиславъ Казимиръ Тадеушъ Козмальскій (Tadeusz Kozmalski) Сынъ Близневскихъ проживающій, придцати лѣтъ, въ присутствіи Станислава Кулинскаго двадцати пяти лѣтъ и Теодора Казимирскаго двадцати пяти лѣтъ, земледѣльцевъ въ Близневскихъ проживающихъ и предъявили ребенка мужескаго пола, объявляя что онъ родился въ Близневскихъ, первого, семьнадцатаго дня сего года, въ первой часъ ночи отъ законной супруги Казиміры Ковалевской (Kazimiera z Kowalewskich) двадцати восьми лѣтъ. Младенцу этому при Крещеніи совершившемъ сего числа дано два имя Владиславъ Янъ (Władysław Jan) а воспріемниками были Эдвардъ Ковалевскій и Розера Ковалевская. Актъ сей объявляющемъ и свидѣтелямъ неграмотнымъ прочитанъ, нами и объявляющимъ подписанъ.

Tadeusz Kozmalski

Wpis w księdze kościelnej o urodzeniu w miejscowości Blizna Zdzisława Jana Kosmalskiego.

Grupy Operacyjnej „Narew”.

1.09.1939 r. baon KOP „Słobódka II” został włączony w skład 3. Pułku Piechoty KOP, jako III Batalion. Do 13.09.1939 r. pułk uczestniczył w walkach z wrogiem na Suwalszczyźnie, a 13.09.1939 r. został przetransportowany na Wołyń w rejon Równe–Kostopol, gdzie uczestniczył w walkach z wojskami radzieckimi w rejonie wsi Borowicze i Radoszyn, w gminie Hołoby (powiat kowelski). Tam po walce, wobec przewagi wroga, skapitulował.

We wrześniu 1939 r. był dowódcą 1. Plutonu 8. Kompanii 3. Pułku Piechoty Korpusu Ochrony Pogranicza. W szeregach tego oddziału walczył w kampanii wrześniowej 1939 r. Został wzięty do niewoli i od kwietnia 1940 r. był osadzony w jenieckim obozie w Kozielsku. Według listy z 2 kwietnia 1940 r. bez numeru został wysłany między 3 a 5 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 4 a 7 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

W 1943 r. władze niemieckie dokonały ekshumacji ofiar.

Niemiecki raport dzienny z 15 maja 1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 2105 na liście A.M. N – 362 – 4.

Przy jego zwłokach znaleziono legitymację oficerską, nieśmiertelnik, książeczkę oszczędnościową, dwa świadectwa szkolne i odznakę 86. Pułku Piechoty.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień kapitana.

Wacław Kowalewski (1920 – 1942)

Opracowano na podstawie tablic znajdujących się na grobie Klementyny Kowalewskiej, na cmentarzu komunalnym we Wrześni.

Urodził się 24.11. lub II 1920 r. w Bykowcach na Wołyniu. Zginął 29.01.1942 r. Niepewne jest miejsce zgonu, a czas zgonu wskazuje, że jego śmierć mogła nie być związana ze Zbrodnią Katyńską.

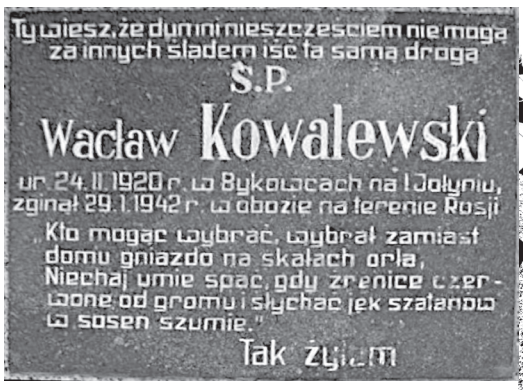

Symboliczny grób Wacława Kowalewskiego na cmentarzu komunalnym we Wrześni.

Franciszek Marian Kowalski (1890 – 1940)

Urodził się 8.09.1890 r. we Lwowie jako syn Wojciecha i Karoliny z domu Leszczyńskiej.

W 1919 r. uzyskał w lwowskiej Akademii Weterynaryjnej dyplom w dziedzinie weterynarii, a następnie 30.01.1925 r. – dyplom doktora weterynarii.

Podczas I wojny światowej w latach 1914 – 1918 służył w armii austriackiej.

Po wojnie przeszedł do służby w Wojsku Polskim jako weterynarz w Szpitalu Koni we Lwowie. Następnie został przeniesiony do Okręgowego Szpitala Koni w Poznaniu przy 15. Pułku Ułanów.

5.11.1922 r. zamieszkał w Poznaniu, służąc w wojsku w 15. Pułku Ułanów.

W tej jednostce awansował do stopnia majora.

30.08.1925 r. przeprowadził się do Wrześni i tu zamieszkał przy ul. Warszawskiej 16 i Legii Wrzesińskiej 30.

W 1923 r. zawarł związek małżeński z Anną Kaczorowską (1898 –) z Wrześni z którą miał dzieci: Zbigniewa Andrzeja (1923 – 1927) i Marię (ur. 1924). Kolejny ich syn Wielisław Marian urodził się 29.05.1929 we Wrześni.

Zajmował się praktyką weterynaryjną jako lekarz weterynarii we Wrześni, pełniąc jednocześnie funkcję dyrektora Rzeźni Miejskiej. W 1929 r. został nauczycielem w szkole mleczarskiej we Wrześni. Działał w Związku Oficerów Rezerwy, z ramienia którego otrzymał wysokie odznaczenie państwowe.

Ewidencyjnie należał do Powiatowej Komendy Uzupełnień w Kościanie.

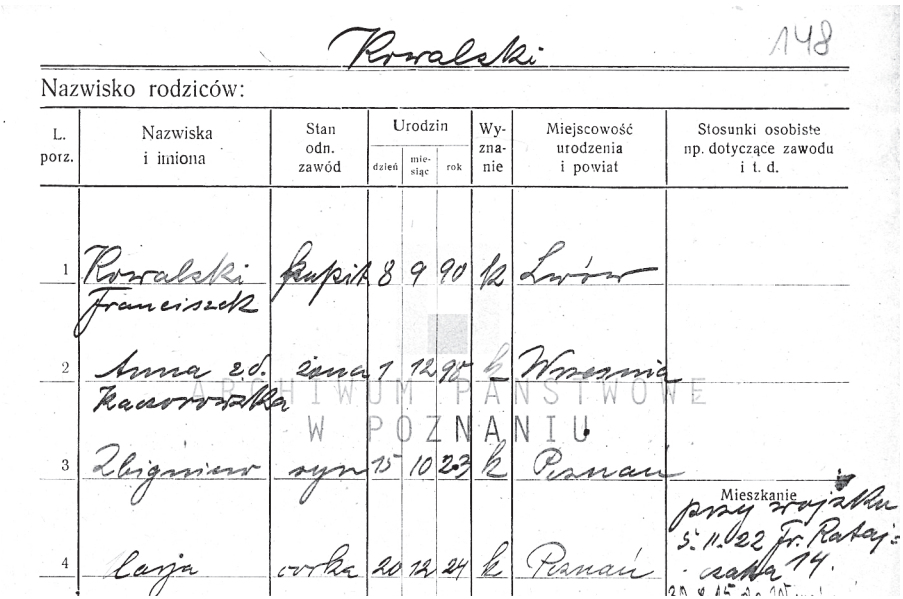

Kowalski 148

Nazwisko rodziców:

L. porz.	Nazwiska i imiona	Stan odn. zawód	Urodzin dzień	Urodzin miesiąc	Urodzin rok	Wyznanie	Miejscowość urodzenia i powiat	Stosunki osobiste np. dotyczące zawodu i t. d.
1	Kowalski Franciszek	kapitan	8	9	90	k	Lwów	
2	Anna z d. Kaczorowska	żona	7	12	97	k	Wrzesnia	
3	Zbigniew	syn	15	10	23	k	Poznań	
4	Maria	córka	20	12	24	k	Poznań	Mieszkanie przy rodzicach 5.11.22 Fr. Rakaj: - cesta 14.

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W POZNANIU

Karta meldunkowa Franciszka Kowalskiego w Poznaniu.

Po wybuchu II wojny światowej został zmobilizowany i dostał się do radzieckiej niewoli.

Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku. Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej 024/2 z 10 kwietnia 1940 r. pod numerem 1767. Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w siedzibie charkowskiego Zarządu NKWD i pochowany w Charkowie na cmentarzu w Piatichatkach.

Mord w Charkowie dotyczył jeńców zgromadzonych w obozie w Starobielsku, w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas.

W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Odznaczony:

– Krzyżem Walecznych,

– Złotym Krzyżem Zasługi,

– Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień podpułkownika.

Kazimierz Krakowski (1913 – 1940)

Urodził się 9.01.1913 r. w Słomowie (powiat wrzesiński), jako syn Jana i Heleny z domu Jankowiak.

Ukończył trzyklasową szkołę podstawową.

Do służby w Policji Państwowej został przyjęty 8.04.1936 r. i skierowany do Normalnej Szkoły Fachowej dla Szeregowych w Mostach Wielkich (miejscowość wówczas w powiecie Żółkiew w województwie lwowskim). Po jej ukończeniu, 15.10.1936 r. skierowano go do służby w województwie białostockim. W 1939 r. służył w Bielsku Podlaskim w województwie białostockim.

Posiadał stopień posterunkowego Policji Państwowej. Był żonaty.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. był osadzony w jenieckim obozie w Ostaszkowie, a wiadomość o tym otrzymała wówczas również rodzina.

Stąd w okresie między 12 a 14 kwietnia 1940 r. został, jak potwierdza spis umieszczony na liście numer 023/4 z 10 kwietnia 1940 r., przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu kalinińskiego (obecnie twerskiego).

Przewieziony do Tweru i tam między 13 a 16 kwietnia 1940 r. został zamordowany i pochowany w zbiorowym dole śmierci w Miednoje.

Po wojnie, w latach 1948 i 1949 poszukiwała go żona i matka. Przez Urząd Stanu Cywilnego we Wrześni w 1958 r. został uznany za zmarłego 1.01.1940 r.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. został awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

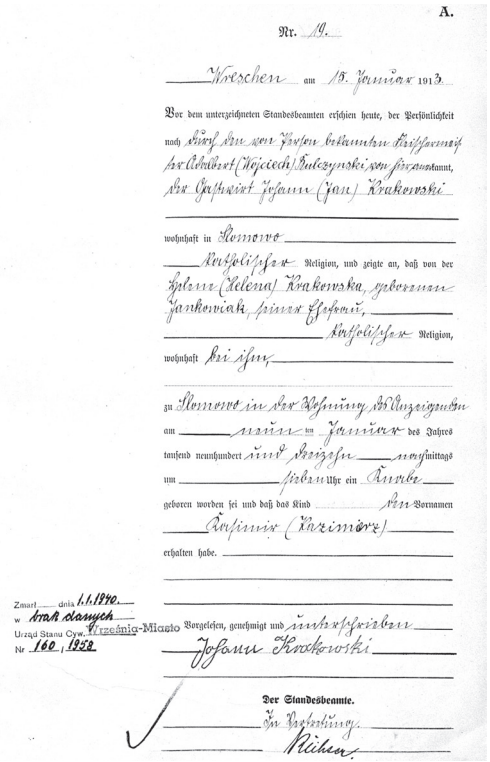

A.

Nr. 19.

Krechen am 18. Januar 1913.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach durch den von Zwei Zeugen bekannten Kaufmann der Arbeiter (Wojciech) Kulczynski von Krechen und der Gastwirt Johann (Jan) Krakowski

wohnhaft in Slomowo

katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Helene (Helena) Krakowska, geborenen Jankowiak, seiner Ehefrau, katholischer Religion,

wohnhaft bei ihm

zu Slomowo in der Wohnung des Anzeigenden am ninten im Januar des Jahres tausend neunhundert und dreizehn nachmittags um sieben Uhr ein Knabe

geboren worden sei und daß das Kind den Vornamen Casimir (Kazimierz)

erhalten habe.

Zwart dnia 1.1.1990.
w Urząd Stanu Cyw. Września-Miasto
Nr 160 / 1959

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben

Johann Krakowski

Der Standesbeamte.

In Vertretung:

Richter

Metryka Kazimierza Krakowskiego.

Robert Jan Krupa (1902 – 1940)

Urodził się 2.06.1902 r. w Przybówce gmina Wojaszówka (powiat Krosno), jako syn Jana i Wiktorii z domu Twaróg.

W 1917 r. podjął naukę w cesarsko – królewskim seminarium nauczycielskim w Krośnie. W 1918 r. postanowił jednak wstąpić do Wojska Polskiego. Walczył o wschodnią granicę na kresach, biorąc udział w starciach w Galicji Wschodniej, a potem w wojnie z bolszewikami. Służył w 1. Pułku Artylerii Polowej, następnie w 2. Pułku Artylerii Polowej i kolejno 3. Pułku Artylerii Polowej.

Powrócił do nauki w seminarium i ją w 1922 r. ukończył. Po ukończeniu szkoły podjął pracę w Grodzisku Wlkp., a następnie, w 1925 r. w Wolsztynie.

W latach 1931 – 1939 był nauczycielem gimnazjalnym we Wrześni, gdzie prowadził zajęcia z wychowania fizycznego, jednocześnie opiekując się szkolnym klubem sportowym.

W 1935 r. zawarł związek małżeński z Zofią Daszczyńską, nauczycielką języka francuskiego we wrzesińskim gimnazjum. Małżeństwo pozostało bezdzietne.

W 1932 r. ukończył kurs w Batalionie Podchorążych Rezerwy Piechoty. Powoływany na ćwiczenia odbył je w 1937 r. w 70. Pułku Piechoty, a w 1938 r. jako dowódca plutonu w 68. Pułku Piechoty. Posiadał stopień porucznika rezerwy.

W 1939 r. został zmobilizowany do 17. Ośrodka Zapasowego 17. Dywizji Piechoty „Skierniewice". Ośrodek Zapasowy był mobilizowany przez 69. Pułk Piechoty z własnych nadwyżek, nadwyżek 68. i 70. Pułku Piechoty oraz rezerwistów z mobilizacji powszechnej. Część oddziałów z tego Ośrodka Zapasowego przemieściła się na linię Kowel – Luboml w województwie wołyńskim (obecnie na Ukrainie) i tam trafiła do radzieckiej niewoli.

6 października 1939 r. został przewieziony z więzienia w Kobryniu do Twierdzy Brześć a następnie osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku. Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej numer 018/3 z 7 kwietnia 1940 r. pozycja 1291.

Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało zostało pochowane w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Odznaczony Medalem Niepodległości

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień kapitana.

Michał Kubacki (1879 – 1940)

Urodził się 27.09.1879 r. w Białym Piątkowie (powiat wrzesiński), jako syn Andrzeja i Józefy z domu Szumigała.

Ukończył sześcioklasową szkołę powszechną.

Do Policji Państwowej został przyjęty z dniem 15.11.1920 r. w stopniu posterunkowego. Brał udział w wojnie przeciw bolszewikom. Po zakończeniu wojny służył w Policji Państwowej województwa lwowskiego. Następnie przydzielony do Policji Państwowej w powiecie Bóbrka (Bóbrka – miasto w obwodzie lwowskim leżące wzdłuż niewielkiej rzeczki Boberka, 20 kilometrów od Lwowa).

Z dniem 31.05.1937 r. został przeniesiony w stan spoczynku.

Po wybuchu II wojny światowej został aresztowany i był więziony w Drohobyczu. Następnie wywieziony do Kijowa.

Był ujęty na liście wywozowej numer 065/3 – 102 z 1940 r.

Został zamordowany w więzieniu w Kijowie przy ul. Karolenkiwskiej 17 i pochowany na terenie masywu leśnego, w pobliżu wsi Bykownia pod Kijowem, na Ukrainie. Na tym terenie już od lat trzydziestych chowano ofiary bolszewizmu.

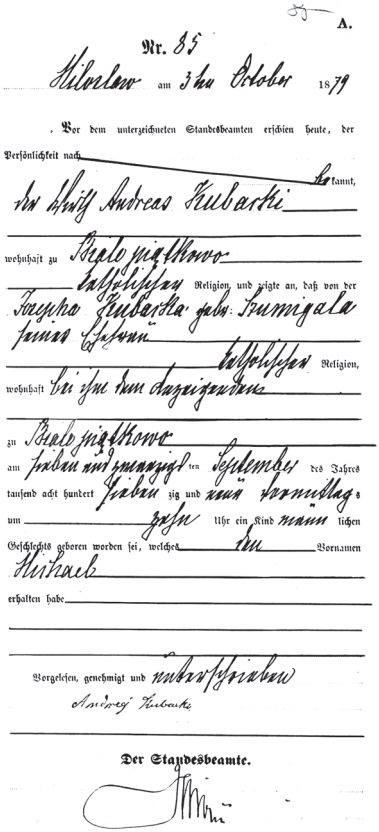

A.

Nr. 85

Hilowlow am 3ten October 1879

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt,

der Arbeiter Andreas Kubarski

wohnhaft zu Białe piątkowo

katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Franciszka Kubarska geb. Trumpała seiner Ehefrau

katholischer Religion,

wohnhaft bei ihm dem Anzeigenden

zu Białe piątkowo

am siebenundzwanzigsten September des Jahres tausend acht hundert siebenzig und neun Vormittags um zehn Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches ihm Vornamen Michael

erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben

Andrzej Kubarski

Der Standesbeamte.

Metryka Michała Kubackiego.

Janusz Antoni Kubicki (1912 – 1940)

Urodził się 23.05.1912 r. w Ostrowie Wlkp. jako syn technika dentystycznego Romana i Wiktorii z domu Piechockiej.

Ukończył gimnazjum w Ostrowie Wlkp., a następnie kształcił się w Szkole Mleczarskiej we Wrześni, uzyskując tytuł technika mleczarstwa.

Powołany do służby wojskowej ukończył dywizyjny kurs podchorążych rezerwy piechoty przy 29. Pułku Piechoty.

Brał udział w ćwiczeniach rezerwy w 29. Pułku Piechoty w 1937 r. i w 60. Pułku Piechoty w 1938 r. jako dowódca plutonu.

60. Pułk Piechoty latem 1921 r. został przeniesiony do Ostrowa, gdzie w składzie 25. Dywizji Piechoty stacjonował do września 1939 r. na terenie Okręgu Korpusu Nr VII w Poznaniu.

Podjął pracę jako kierownik Chłodni Masła w Grudziądzu.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej.

Powołane na wypadek mobilizacji Ośrodki Zapasowe dywizji gromadziły między innymi nadwyżki rezerwistów. W przypadku 25. Dywizji Piechoty Ośrodek Zapasowy został utworzony w Kielcach, pod dowództwem podpułkownika piechoty Teofila Kosińskiego, w okresie pokoju pełniącego funkcję zastępcy dowódcy 60. Pułku Piechoty. Plan mobilizacyjny przewidywał tworzenie przez każdy pułk batalionu marszowego (bez broni ciężkiej) z zadaniem uzupełnienia strat w formacjach liniowych.

Nadwyżkę rezerwistów czyli około tysiąc ludzi, pod dowództwem II zastępcy dowódcy pułku majora Czesława Lewińskiego, skierowano z Ostrowa Wlkp. do ośrodka zapasowego 25. Dywizji Piechoty w Kielcach. Transportem tym 30.08.1939 r. wysłano także oficerów i podoficerów mających stanowić przyszłą kadrę baonu zapasowego oraz sprzęt szkoleniowy. Tu właśnie III Batalion powstał z nadwyżek 60. Pułku Piechoty. Ośrodek Zapasowy 25. Dywizji Piechoty brał udział w walkach Armii „Prusy".

4.09.1939 r. jednostki zebrane w składzie Ośrodka Zapasowego 25. Dywizji Piechoty wymaszerowały z Kielc w kierunku wschodnim.W dniu napaści Związku Radzieckiego na Polskę, 17.09.1939 r., jednostki znalazły się w rejonie Ottynia (rejon Łanczyn – Sadzawka / następnie Jabłonów – lasy pd. wsch. Ottynia). Pozostała część sił skierowała się w rejon Brzeżan i tam następnego dnia dostała się do niewoli radzieckiej.

Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku. Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej pod numerem 1328.

Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało pochowano w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach. Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Edmund Kunda (1894 – 1940)

Urodził się 4.07.1894 r. w majątku Andrzejewo (gmina Zalesie, powiat Sokółka, województwo białostockie), jako syn Andrzeja i Julii z domu Ignatowicz. Siostrą Edmunda była Irena zamężna Mierczyńska, która studiowała w Poznaniu. Jej mąż został zamordowany w Charkowie. Kunda był absolwentem szkoły wojskowej w Czugujewie.

W latach 1920 – 1921 był komendantem obozu jeńców w Strzałkowie (obecnie powiat słupecki – dawniej powiat wrzesiński).

W 1921 r. zwolniony do rezerwy i przydzielony do 81. Pułku Strzelców Grodzieńskich

im. Króla Stefana Batorego. Był nauczycielem w szkole powszechnej w Grodnie. Posiadał stopień porucznika rezerwy.

Ożenił się z Jadwigą Monkielewicz, z którą miał dwoje dzieci. Mieszkał w Grodnie przy ulicy Podolnej.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej.

W kampanii wrześniowej 1939 r. Pułk walczył w składzie macierzystej 29. Dywizji Piechoty w ramach odwodowej Armii „Prusy". Działał w oderwaniu od sił głównych. W nocy z 5 na 6 września pozostałe jednostki 29 Dywizji Piechoty wycofały się w lasy w okolice Koła. Był to między innymi 81. Pułk Piechoty. Przeszedł szlak bojowy od lasu Bartkowice Mokre, przez Trzebiatów, Brzuzę, Wólkę Kuligowską, Kraszków do lasu Przysucha. Tu 12.09.1939 r. został zaatakowany przez przeważające siły nieprzyjaciela i rozbity.

Działalność batalionu Ośrodka Zapasowego w Grodnie.

Improwizowany w Ośrodku Zapasowym dywizji w Grodnie batalion kapitana Piotra Korzona w okresie 12–17 września toczył potyczki z patrolami niemieckimi zapuszczającymi się w rejon Białegostoku, Sokółki i Grodna. W mieście pozostały niepełny Batalion Wartowniczy nr 31, I Batalion Obrony Grodna oraz niemal całkowicie pozbawiony uzbrojenia Ośrodek Zapasowy 29. Dywizji; nie było żadnej artylerii.

17.09.1939 r. Armia Czerwona przekroczyła granicę Rzeczypospolitej. Wojsko Polskie na terenie północno – wschodniej części kraju zaczęło się koncentrować w wybranych miastach. Jednym z nich stało się Grodno, gdzie dotarły improwizowany pułk podpułkownika Zygmunta Blumskiego, Batalion Obrony Narodowej „Postawy". Do szeregów obrony Grodna zgłaszali się liczni ochotnicy. Ogółem siły polskie liczyły 1500 – 2000 żołnierzy. Dowódcą obrony został pułkownik Piotr Siedlecki. Od samego początku wśród dowódców wyróżniali się: major Benedykt Serafin, kapitan Piotr Korzon oraz wiceprezydent miasta Roman Rawicki, który wzywał do stawiania oporu napastnikom.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. był osadzony w jenieckim obozie w Kozielsku. Według listy z 27 kwietnia 1940 r. o numerze 052/4 został przekazany 28 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany 30 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemiecki raport dzienny z 1 czerwca 1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 3786 na liście A.M. N – 585a – 48 – 1082.

Przy jego umundurowanych zwłokach znaleziono dowód tożsamości.

Odznaczony:

– Medalem Niepodległości 9.05.1933 r.,

– Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. został awansowany pośmiertnie na stopień kapitana.

Antoni Kurek (1898 – 1940)

Urodził się 11.12.1898 r. w Chwałkowicach (obecnie powiat słupecki, dawniej powiat wrzesiński), jako syn Marianny Kurek i Jana Pinkowskiego.

W 1921 r. wstąpił do służby w ochronie granic, do straży granicznej. W 1939 r. był strażnikiem pogranicznym, komisarzem „Repty – Nowe" Śląskiej Straży Granicznej w Reptach.

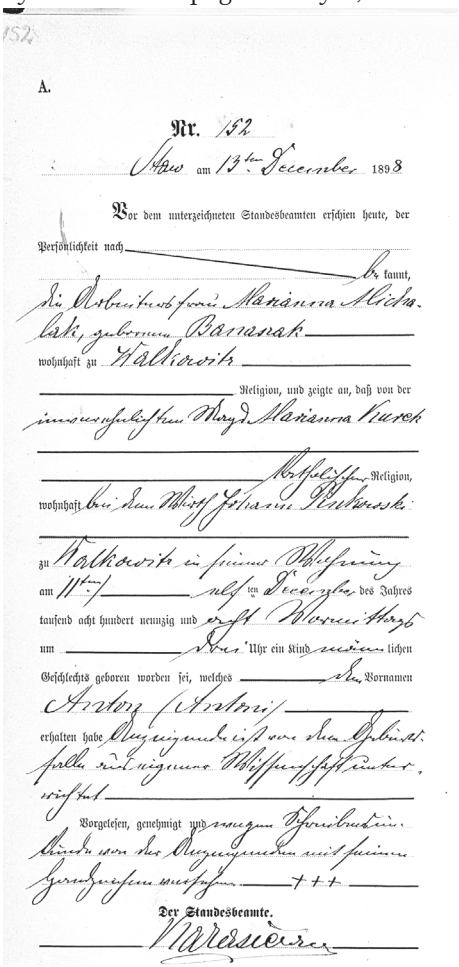
152

A.

Nr. 152

Xaw am 13ten December 1898

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, die Arbeiterfrau Marianna Michalek, geborene Barnsnak wohnhaft zu Kalkowitz Religion, und zeigte an, daß von der unverehelichten Magd Marianna Kurek katholischen Religion, wohnhaft bei dem Wirth Johann Pinkowski zu Kalkowitz in seiner Wohnung am 11ten nach Mitternacht des Jahres tausend acht hundert neunzig und acht Vorm. Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Antoni (Antoni) erhalten habe. Vorgelesen, genehmigt und mit der Anzeigerin wie der Hebamme als Zeugen unterschrieben. + + +

Der Standesbeamte.

Wresiński

Metryka Antoniego Kurka.

Mieszkał we wsi Repty w powiecie tarnogorskim województwa śląskiego.

Nowe Repty (niem. Neu Repten) to miejscowość], pierwotnie kolonia Repty Stare. W okresie międzywojennym w miejscowości stacjonowała placówka Straży Granicznej I linii „Repty Nowe".

W 1973 r. obie wsie zostały włączone do Tarnowskich Gór.

Żonaty, miał dwoje dzieci. Rodzina mieszkała w Małachowie.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. przebywał w jenieckim obozie w Ostaszkowie.

Według listy wywozowej numer 050/2 z 27 kwietnia 1940 r., został przekazany w okresie między 28 a 29 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu kalinińskiego (twerskiego).

Zamordowany w Kalininie (Twerze) między 29 kwietnia a 1 maja 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień podporucznika.

Piotr Lisiak (1890 – 1940)

Urodził się 15.11.1890 r. w Orzechowie (powiat wrzesiński), jako syn Stanisława i Julianny z domu Kuczyńskiej.

Ukończył dwuklasową szkołę powszechną.

Podczas I wojny światowej został wcielony do armii niemieckiej. W 1917 r. zaginął i trafił do niewoli rosyjskiej na froncie wschodnim, z której wyszedł już przed majem 1918 r.

Służbę w Policji Państwowej rozpoczął w 1924 r. W 1926 r. został przeniesiony z województwa wileńskiego do województwa łódzkiego. Ukończył sześciotygodniowe kursy w Powiatowej Szkole Policji w Łodzi. Do września 1939 r. służył w komisariacie policji w Radomsku (województwo łódzkie). Był posterunkowym Policji Państwowej.

Mieszkał w Radomsku. Był żonaty i miał córkę. Podczas wojny obronnej w 1939 r. został wzięty do niewoli radzieckiej.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. był przetrzymywany w jenieckim obozie w Ostaszkowie.

Według listy z 7 kwietnia 1940 r. o numerze 019/2 został oddany 10 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie (Twerze) między 11 a 12 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

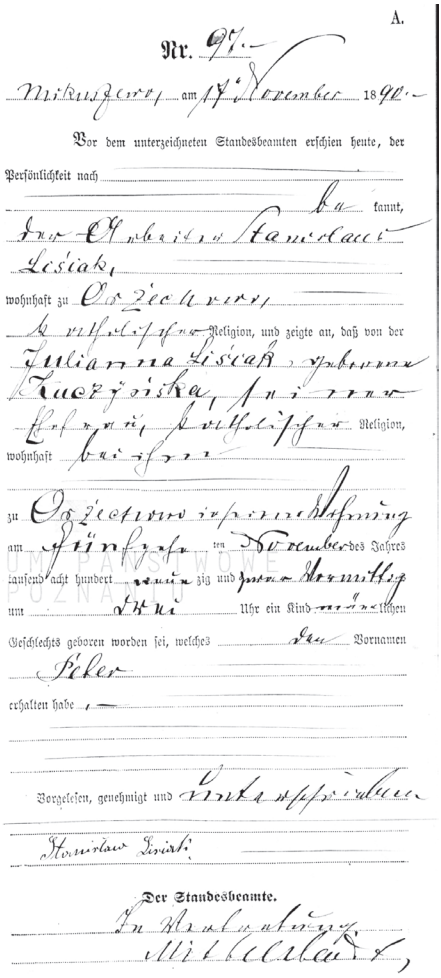
A.

Nr. 97.

Mikuszowy am 17. November 1890.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Albert Stanislaw Lisiak, wohnhaft zu Bożechowy, katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Juliana Lisiak, geborene Kuczyńska, katholischer Religion, wohnhaft bei ihrem zu Bożechowy in seiner Wohnung am fünften des November des Jahres tausend acht hundert neun zig und zwar Vormittag um 8 Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Peter erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben

Stanisław Lisiak

Der Standesbeamte.

In Vertretung

Mitbeamter

Metryka Piotra Lisiaka.

WUM PAŃSTWOWE POZNAŃ

Franciszek Łuksza (1900 – 1940)

Urodził się 18.09.1900 r. w w Bobrownikach gmina Gierwiaty w powiecie wileńsko – trockim, w województwie wileńskim (obecnie w rejonie ostrowieckim obwodu grodzieńskiego), jako syn Wincentego i Joanny z domu Murawskiej.

Do policji przyjęty został we wrześniu 1929 r. w charakterze kandydata kontraktowego na szeregowca.

Po ukończeniu 5.03.1930 r. Normalnej Szkoły Fachowej dla Szeregowych Policji Państwowej w Mostach Wielkich (powiat żółkiewski), został przydzielony do woj. wileńskiego.

We wrześniu 1939 r. pełnił służbę w VI Komisariacie w Wilnie.

Mieszkał w Wilnie. Był żonaty, miał dwoje dzieci, syna i córkę.

Posiadał stopień posterunkowego Policji Państwowej. Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej 21.09.1939 r. w Wilnie. W październiku 1939 r. znalazł się w rozdzielczym przejściowym obozie jenieckim w Kozielszczynie (w obwodzie połtawskim na Ukrainie, przy linii kolejowej Połtawa–Krzemieńczuk). Z tego obozu został 21 października 1939 r. wysłany do jenieckiego obozu do Ostaszkowa, dokąd przybył 26 października 1939 r. Pobyt w Ostaszkowie był potwierdzony listem i pocztówką wysłaną do rodziny. Stąd, według listy z 5 maja 1940 r. o numerze 054/1, został wysłany 7 maja 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie (Twerze) między 8 a 9 maja 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Rodzina od 1957 r. przebywała w Rudzie Komorskiej (gmina Pyzdry), później przeniosła się do Wrześni.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

Franciszek Łyskawa (1891 – 1940)

Urodził się 23.09.1891 r. w Gorazdowie (powiat wrzesiński), jako syn Wojciecha i Seweryny z domu Zajdowicz.

Ukończył czteroklasową szkołę powszechną.

Pobrany do armii niemieckiej brał udział w I wojnie światowej. Służył w 3. Kompanii 5. Großherzoglich – Hessisches Infanterie – Regiment numer 168 w Butzbach (miasto w Hesji w powiecie Wetterau, zamek stanowił koszary wojskowe) w stopniu Unteroffizier.

W drugiej połowie 1917 r. został wzięty do francuskiej niewoli. Po pobycie w szpitalu został skierowany do obozu jenieckiego w Montluçon.

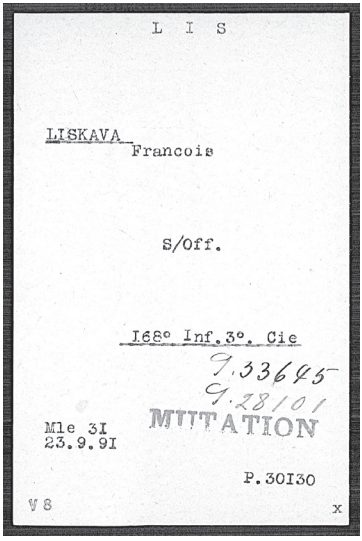

L I S

LISKAVA
Francois

S/Off.

168° Inf.3°. Cie

9.33645
9.28101

MUTATION

Mle 3I
23.9.9I

P.30I30

V 8

x

Fiszka dokumentacji z niewoli podczas I wojny światowej.

Od 22.04.1919 r. do 29.02.1920 r. służył w wojsku zorganizowanym we Francji przez gen. Józefa Hallera, a następnie w Wojsku Polskim od 18.08.1920 r. do 31.08.1923 r.

Do służby w Policji Państwowej został przyjęty z dniem 1.09.1923 r. z przydziałem do powiatu kobryńskiego w województwie poleskim.

Służył na posterunku Policji Państwowej w Tewlach (wieś w woj. poleskim II Rzeczypospolitej, obecnie na Białorusi), a od 6.05.1926 r. w Żabince (miasto na Białorusi w obwodzie brzeskim, przy ujściu rzeki Żabinka do

Muchawca). Od 12.01.1938 r. do rozpoczęcia II wojny służył na posterunku w Wierzchowicach pow. brzeski (miasteczko na Białorusi położone w obwodzie brzeskim, w rejonie kamienieckim).

Posiadał stopień posterunkowego, na który był mianowany 1.01.1931 r.

Był żonaty.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r., znajdował się w obozie jenieckim w Ostaszkowie, skąd rodzina otrzymała od niego ostatnią wiadomość.

W według listy z 16 kwietnia 1940 r. o numerze 033/3 został oddany między.17 a 19 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie między 18 a 21 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Odznaczony Brązowym Medalem Za Długoletnią Służbę.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. został awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

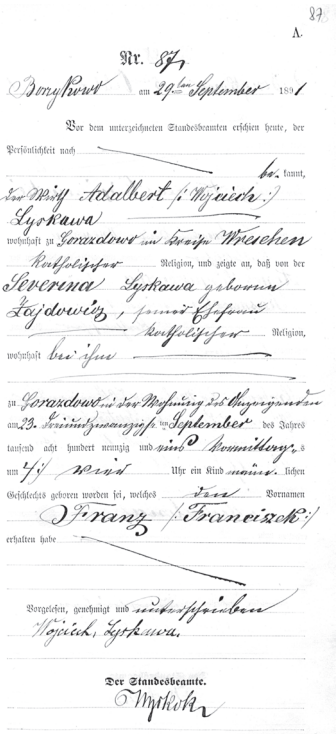
87
A.

Nr. 87

Bonyhwt am 29. September 1891

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Wirt Adalbert (Wojciech) Łyskawa wohnhaft zu Gorazdowo in Kreis Wierchen katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Severina Łyskawa geborene Łajdowicz, seiner Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Gorazdowo in der Wohnung des Anzeigenden am 29. September des Jahres tausend acht hundert neunzig und neun Kommillionz. um 4½ nach Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Franz (Franciszek) erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben
Wojciech, Łyskawa.

Der Standesbeamte.
Mytkow

Metryka Franciszka Łyskawy.

Strony dokumentacji jenieckiej z I wojny światowej.

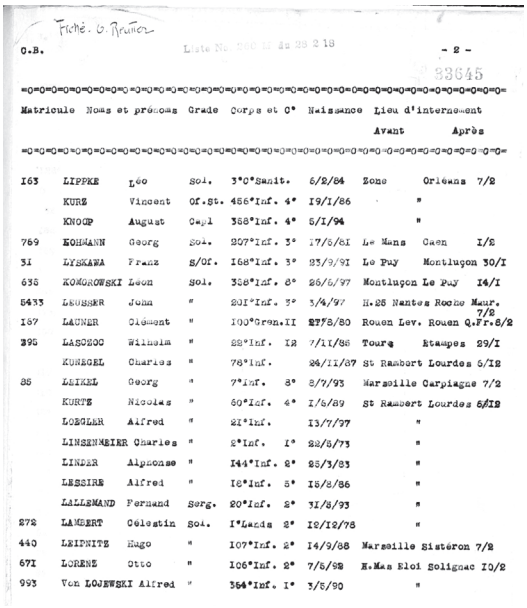
Fiché. G. Prunier

O.B. Liste No. 280 M du 29 2 18 - 2 -

33645

Matricule	Noms et prénoms		Grade	Corps et C°	Naissance	Lieu d'internement Avant	Après
163	LIPPKE	Leo	Sol.	3°C°Sanit.	5/2/84	Zone	Orléans 7/2
	KURZ	Vincent	Of.St.	456°Inf. 4°	19/1/86	"	
	KNOOP	August	Capl	358°Inf. 4°	5/1/94	"	
769	KOHMANN	Georg	Sol.	207°Inf. 3°	17/8/81	Le Mans	Caen 1/2
31	LYSKAWA	Franz	S/Of.	168°Inf. 3°	23/9/91	Le Puy	Montluçon 30/1
635	KOMOROWSKI	Leon	Sol.	338°Inf. 8°	26/6/97	Montluçon	Le Puy 14/1
5433	LEUSSER	John	"	201°Inf. 3°	3/4/97	H.26 Nantes	Roche Maur. 7/2
187	LAUNER	Clément	"	100°Gren.II	27/8/80	Rouen Lev.	Rouen Q.Fr.6/2
396	LASOSOO	Wilhelm	"	82°Inf. 12	7/11/86	Tours	Etaples 29/1
	KURSGEL	Charles	"	76°Inf.	24/11/87	St Rambert	Lourdes 5/12
86	LEIKEL	Georg	"	7°Inf. 8°	2/7/93	Marseille	Carpiagne 7/2
	KURTZ	Nicolas	"	60°Inf. 4°	1/6/89	St Rambert	Lourdes 5/12
	LOEGLER	Alfred	"	21°Inf.	13/7/97	"	
	LINSENMEIER	Charles	"	2°Inf. 1°	22/8/73	"	
	LINDER	Alphonse	"	144°Inf. 2°	23/3/83	"	
	LESSIRE	Alfred	"	16°Inf. 5°	18/2/86	"	
	LALLEMAND	Fernand	Serg.	20°Inf. 2°	31/8/93	"	
272	LAMBERT	Célestin	Sol.	1°Lanc 2°	12/12/78	"	
440	LEIDNITZ	Hugo	"	107°Inf. 2°	14/9/88	Marseille	Sistéron 7/2
671	LORENZ	Otto	"	106°Inf. 2°	7/6/92	N.Mas Eloi	Solignac 10/2
993	Von LOJEWSKI	Alfred	"	364°Inf. 1°	3/5/90	"	

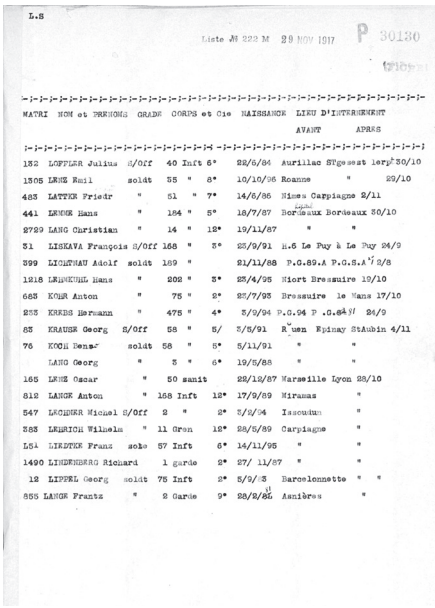
L.S

Liste N° 222 M 29 NOV 1917 P 30130

MATRI	NOM et PRENOMS	GRADE	CORPS et Cie	NAISSANCE	LIEU D'INTERNEMENT AVANT	APRES
132	LOEFLER Julius	S/Off	40 Inft 6°	22/6/84	Aurillac	St Gresset Ier 30/10
1305	LENZ Emil	soldt	55 " 8°	10/10/96	Roanne	" 29/10
483	LATTKE Friedr	"	51 " 7°	14/6/86	Nimes	Carpiagne 2/11
441	LENNE Hans	"	184 " 5°	18/7/87	Bordeaux	Bordeaux 30/10
2729	LANG Christian	"	14 " 12°	19/11/87	"	"
31	LISKAVA François	S/Off	168 " 3°	23/9/91	H.6 Le Puy	Le Puy 24/9
399	LICHTNAU Adolf	soldt	189 "	21/11/88	P.G.89.A	P.G.S.A 2/8
1218	LEINKUHL Hans	"	202 " 3°	23/4/95	Niort	Bressuire 19/10
683	KOHR Anton	"	75 " 2°	23/7/93	Bressuire	le Mans 17/10
233	KREBS Hermann	"	476 " 4°	3/9/94	P.G.94	P.G.84 24/9
83	KRAUSE Georg	S/Off	58 " 5/	2/3/91	Rouen	Epinay StAubin 4/11
76	KOCH Bernd	soldt	58 " 5°	5/11/91	"	"
	LANG Georg	"	3 " 6°	19/5/88	"	"
165	LENZ Oscar	"	50 sanit	22/12/87	Marseille	Lyon 23/10
812	LANGE Anton	"	168 Inft 12°	17/9/89	Miramas	"
547	LAGNER Michel	S/Off	2 " 2°	2/2/94	Issoudun	"
383	LEHRICH Wilhelm	"	11 Gren 12°	28/5/89	Carpiagne	"
151	LIEDTKE Franz	soldt	57 Inft 6°	14/11/95	"	"
1490	LINDENBERG Richard		1 garde 2°	27/ 11/87	"	"
12	LIPPEL Georg	soldt	75 Inft 2°	5/9/83	Barcelonnette	" "
855	LANGE Frantz	"	2 Garde 9°	28/2/80	Asnières	"

Władysław Machiński (Machyński lub Dmachiński) (1887 – 1940)

Urodził się 8.08.1887 r. w Gutowie Małym (powiat wrzesiński), jako syn Marcina i Julianny z domu Cierpka.

Ukończył dwuklasową szkołę powszechną.

16.12.1922 r. wstąpił do Policji Państwowej. Otrzymał przydział do województwa wołyńskiego.

Posiadał stopień posterunkowego Policji Państwowej.

Podczas wojny obronnej w 1939 r., trafił do niewoli radzieckiej.W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r., był osadzony w obozie jenieckim w Ostaszkowie.

Według listy z 20 kwietnia 1940 r. o numerze 038/1 pod numerem 1147, został oddany między 21 a 23 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód obwód kaliniński (obecnie twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie (Twerze) między 22 a 25 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

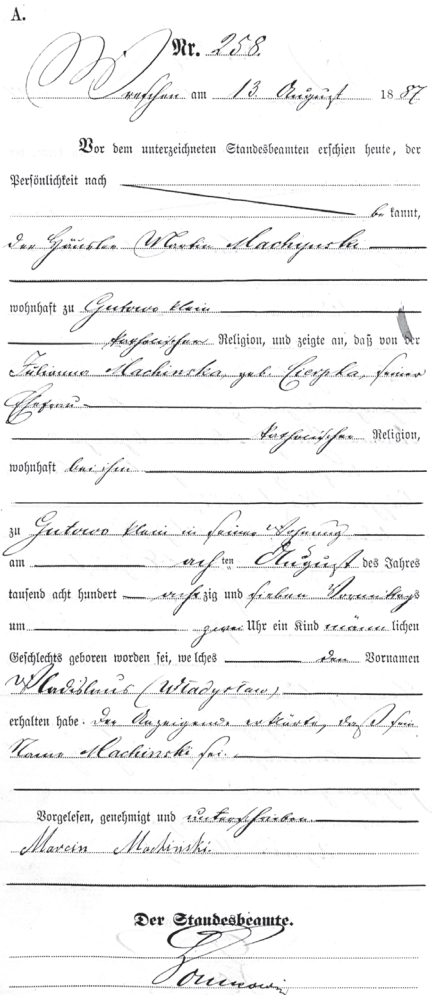

A.

Nr. 258.

Gutowo Mały am 13. August 1887

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Gastwirt Wilhelm Machynski wohnhaft zu Gutowo Mały katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Johanna Machynska geb. Cierpka, seiner Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft hierselbst zu Gutowo Mały in seiner Wohnung am ersten August des Jahres tausend acht hundert siebzig und sieben Vormittags um zwei Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Władysław (Władysław) erhalten habe. Der Anzeigende erklärte, daß sein Name Marcin Machinski sei.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.

Marcin Machinski

Der Standesbeamte.

Brunow

Metryka Władysława Machińskiego.

Tadeusz Manowski (1886 – 1940)

Urodził się 26.08.1886 r. w Zielińcu (powiat wrzesiński), jako syn zarządcy majątków Stanisława(1854 – 1894) i Anny (1866 – 1899) z domu Fromm. Rodzice wzięli ślub w Gozdowie w 1884 r. Rodzina w 1888 r. przeprowadziła się do Poznania.

W 1908 r. rozpoczął studia we Wrocławiu. Absolwent Wydziału Lekarskiego na uniwersytecie w Lipsku w 1913 r. Od 1917 r. służył jako lekarz wojskowy w armii niemieckiej, a od 1919 r. służył w Wojsku Polskim w Poznaniu, w III Batalionie 12. Pułku Strzelców Wlkp. i II Batalionie Pułku Garnizonowego.

Posiadał stopień kapitana rezerwy od dnia 6.11.1919 r.

1.03.1920 r. przeniósł się do Strzałkowa, gdzie został głównym lekarzem w jenieckim

obozie w Łężcu.

Następnie służył jako lekarz pułkowy w 363. Pułku Piechoty oraz naczelny lekarz szpitala polowego w Pleszewie. Był lekarzem Powiatowej Komendy Uzupełnień w Inowrocławiu oraz w Batalionie Celnym IV Armii.

Będąc przydzielony do Dowództwa Okręgu Generalnego (później Dowództwa Okręgu Korpusu numer VII) w Poznaniu, należał do kadry zapasowej 7. Szpitala Okręgowego.

Po przejściu do rezerwy kadrowej pracował jako lekarz w Czerniejewie i Gnieźnie.

Ożenił się z Marią Wenk (ur. 1891) z Wrocławia.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej. Według stanu na 17.11.1939 r. przebywał w obozie jenieckim w Kozielsku.

W kieszonkowym kalendarzyku, znalezionym w Lesie Katyńskim ze szczątkami podporucznika Józefa Rzepki, jego nazwisko zostało umieszczone w spisie nazwisk na stronie od niedzieli 14.01.1940 r. Ponadto jego nazwisko pojawiło się w niedatowanym spisie nazwisk w notatniku znalezionym przy szczątkach majora Łukasza Zwierkowskiego oraz w oświadczeniu grupy jeńców wojennych obozu kozielskiego z 17.11.1939 r. o braku rządowych pieniędzy, znalezionym ze szczątkami porucznika Konstantego Zachert – Olszyca.

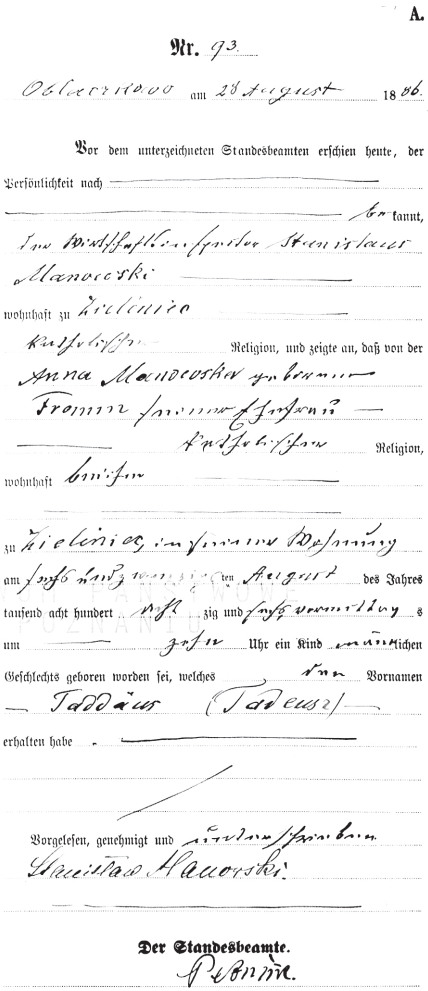
A.

Nr. 93

Oblaczinoo am 28 August 1886.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, Ignatz Wirtschaftsinspektor Stanislaus Manowski wohnhaft zu Zielonio katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Anna Manowska geborene Fromm Frau seines Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft hier zu Zielonio in seiner Wohnung am sechs und zwanzigsten August des Jahres tausend acht hundert acht zig und sechs und zwanzig s um zehn Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Taddäus (Tadeusz) erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.

Stanisław Manowski

Der Standesbeamte.

Rohme

Metryka Tadeusza Manowskiego.

Według listy z 9 kwietnia 1940 r. o numerze 025/1 został przekazany między 11 a 12 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 13 a 14 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. został awansowany pośmiertnie na stopień majora.

Jan Mielcarek (1886 – 1940)

Urodził się 18.06.1886 r. w Biechowie Duchownym (powiat wrzesiński), jako syn Ignacego i Katarzyny z domu Furczpaniak.

Ukończył szkołę podstawową.

1.07.1920 r. wstąpił do służby w Policji Państwowej.

Został skierowany do posterunku w Tczewie (województwo pomorskie) i tam służył aż do wybuchu II wojny światowej. Sprawował funkcję dyżurnego posterunku.

1.08.1924 r. został mianowany na stopień starszego posterunkowego.

Żonaty, miał troje dzieci.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. jako jeniec był osadzony w obozie jenieckim w Ostaszkowie.

Według listy z 9 kwietnia 1940 r. o numerze 020/1, został wysłany między 12 a 14 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w Kalininie (dzisiejszym Twerze) między 13 a 16 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Odznaczony:

– Brązowym Krzyżem Zasługi,

– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości,

– Brązowym Medalem Za Długoletnią Służbę.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

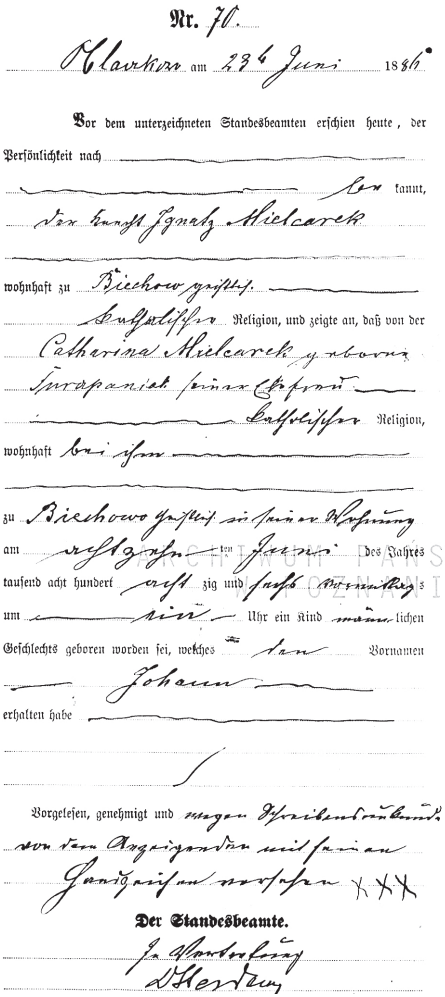
Nr. 70.

Klawkow am 23 Juni 1886

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Knecht Ignatz Mielcarek wohnhaft zu Biechow gutsh. katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Catharina Mielcarek geborene Grapaniak seiner Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Biechowo gutshof in seiner Wohnung am achtzehnten Juni des Jahres tausend acht hundert acht zig und sechs Vormittags um elf Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Johann erhalten habe

Vorgelesen, genehmigt und wegen Schreibensunkundigkeit von den Anzeigenden mit seinem Handzeichen versehen XXX

Der Standesbeamte.

J. Kowalewski

Metryka Jana Mielcarka.

Telesfor Nawrocki (1912 – 1940)

Urodził się 21.12.1912 r. w Strzałkowie (obecnie powiat słupecki, dawniej powiat wrzesiński), jako syn Czesława i Marianny z domu Fornowskiej.

Był absolwentem seminarium nauczycielskiego w Inowrocławiu, które ukończył w 1934 r. Tam też został zatrudniony jako nauczyciel. W 1935 r. ukończył dywizyjny kurs podchorążych rezerwy w 29. Pułku Piechoty i został przydzielony do tego Pułku.

Mianowany na stopień podporucznika rezerwy ze starszeństwem od 1.01.1938 r. Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej. Z ewidencji obozowej z kwietnia 1940 r.

wynika, że był osadzony w obozie jenieckim w Kozielsku.

W lutym 1940 r. rodzina otrzymała od niego ostatni list z kozielskiego obozu.

Wzmiankowany był również na niedatowanej liście, znalezionej podczas niemieckiej ekshumacji w 1943 r. przy zwłokach porucznika Konstantego Zachert – Olszyca.

Według listy z 20 kwietnia 1940 r. o numerze 040/2 został oddany 22 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 23 a 24 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

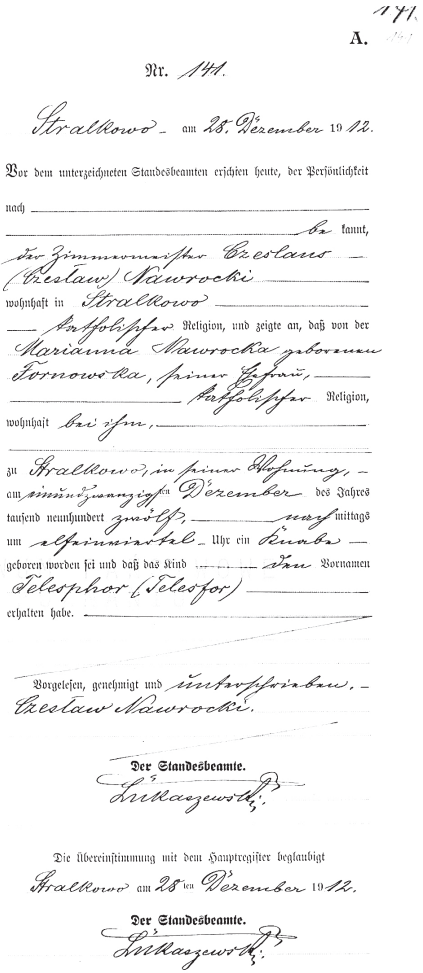
171.

A.

Nr. 141.

Stralkowo – am 28. Dezember 1912.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Zimmermeister Czesław (Czesław) Nawrocki wohnhaft in Stralkowo – katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Marianna Nawrocka geborenen Tornowska, seiner Ehefrau, katholischer Religion, wohnhaft bei ihm, zu Stralkowo, in seiner Wohnung, am einundzwanzigsten Dezember des Jahres tausend neunhundert zwölf, nachmittags um elf minuten Uhr ein Knabe geboren worden sei und daß das Kind den Vornamen Telesphor (Telesfor) erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben. – Czesław Nawrocki.

Der Standesbeamte.
Lukaszewski.

Die Übereinstimmung mit dem Hauptregister beglaubigt
Stralkowo am 28ten Dezember 1912.

Der Standesbeamte.
Lukaszewski.

Metryka Telesfora Nawrockiego.

Stanisław Nowakowski (1885 – 1940)

Urodził się 4.10.1885 r. w Gozdowie (powiat wrzesiński), jako syn Józefa i Balbiny z domu Pietrzak.

Ukończył czteroklasową szkołę powszechną.

1.09.1920 r. wstąpił do służby w Policji Państwowej. Służył w lwowskiej wojewódzkiej jednostce policji.

Mieszkał we wsi Tarnoszyn (powiat Rawa Ruska, w województwie lwowskim, obecnie powiat tomaszowski leżący w województwie lubelskim).

Gmina Tarnoszyn (od 1951 r. gmina Ulhówek) to gmina wiejska istniejąca w latach 1934–1951 w woj. lwowskim. Gminę Tarnoszyn utworzono 1.08.1934 r. w województwie lwowskim, w powiecie rawskim.

Posiadał stopień starszego posterunkowego Policji Państwowej.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej. W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. znalazł się w jenieckim obozie w Ostaszkowie.

Według listy z 7 kwietnia 1940 r. o numerze 019/3 został oddany 10 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie dniach między 11 a 12 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

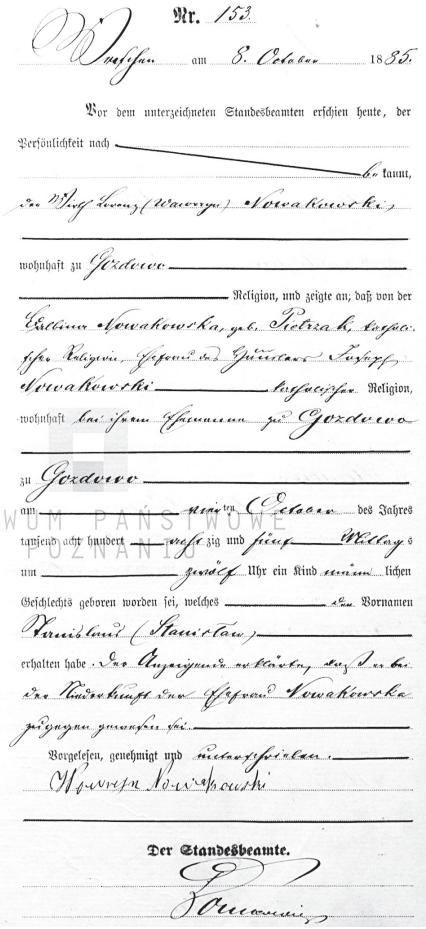
Nr. 153

Wreschen am 8. October 1835.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Wirth Lorenz (Wawrzyn) Nowakowski, wohnhaft zu Gozdowo, Religion, und zeigte an, daß von der Catharina Nowakowska, geb. Pietrzak, katholischer Religion, Ehefrau des Gutsbesitzer Joseph Nowakowski, katholischer Religion, wohnhaft bei ihrem Ehemanne zu Gozdowo, zu Gozdowo am zweiten October des Jahres tausend acht hundert sechs zig und fünf Vormittags um zehn Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Stanislaus (Stanisław) erhalten habe. Der Anzeigende erklärte daß er bei der Niederkunft der Ehefrau Nowakowska zugegen gewesen sei.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.

Wawrzyn Nowakowski

Der Standesbeamte.

Nowicki

Metryka Stanisława Nowakowskiego.

Andrzej Nowicki (1893 – 1940)

Urodził się 13.11.1893 r. w Gorazdowie (powiat wrzesiński), jako syn Józefa i Józefy z domu Frąckowiak.

Ukończył czteroklasową szkołę powszechną.

Służbę w Policji Państwowej rozpoczął w 1921 r. w Poznaniu. W 1936 r. został przeniesiony do Bydgoszczy. Od 1937 r. służył w powiecie drohobyckim w województwie lwowskim, na posterunku w Borysławiu, a następnie do września 1939 r. na posterunku w komisariacie w Tustanowicach (obecnie dzielnica Borysławia na Ukrainie, w obwodzie lwowskim) na przedmieściach Borysławia.

Mieszkał w Borysławiu (obecnie miasto na Ukrainie, w rejonie drohobyckim, obwód lwowski).

Był żonaty, w małżeństwie z Marią miał córkę Irenę.

Mianowany starszym posterunkowym w kwietniu 1939 r.

Ostatnia wiadomość o jego miejscu pobytu dotyczyła ogólnie terenu Związku Radzieckiego.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. znajdował się w jenieckim obozie w Ostaszkowie.

Według listy z 16 kwietnia 1940 r. o numerze 033/1 został oddany między 17 a 19 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie między 18 a 21 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Odznaczony:

– Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918 – 1921,

– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

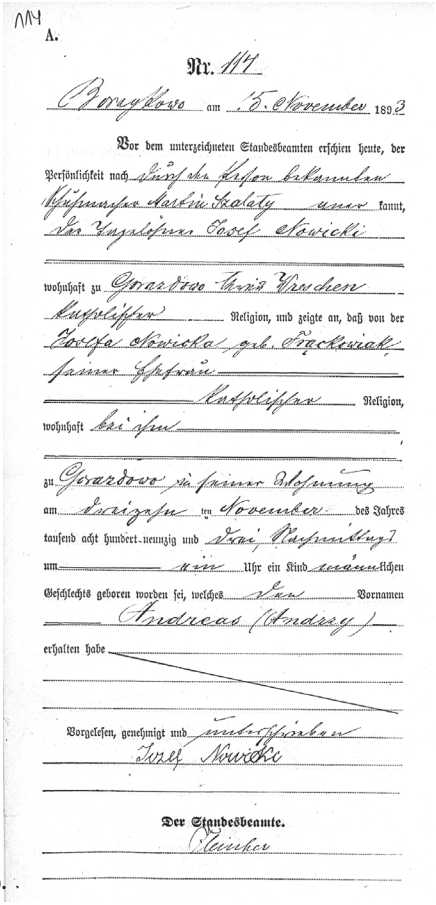
A.

Nr. 117

Borytkowo am 15. November 1893

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach durch den Kirchenbuchführer Stanisław Skalaty und Zygmunt Nowicki bekannt,

wohnhaft zu Gorzdowo Kreis Strasburg Westpreußen Religion, und zeigte an, daß von der Zofia Nowicka geb. Trąckowiak seiner Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Gorzdowo in seiner Wohnung am dreizehnten November des Jahres tausend acht hundert neunzig und drei Nachmittags um ein Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Andreas (Andrzej) erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben

Zygmunt Nowicki

Der Standesbeamte.

Steinke

Metryka Andrzeja Nowickiego.

Florian Nowicki (1900 – 1940)

Urodził się 26.04.1900 r. we Wrześni jako syn Antoniego i Marianny z domu Koteckiej.

Ukończył czteroklasową szkołę powszechną.

Brał udział w Powstaniu Wlkp. Służył w 1. Kompanii Wrzesińskiej pod komendą sierżanta sztabowego Jana Bartkowiaka. Walczył na froncie północnym powstania.

W 1923 r. wstąpił do służby w Policji Państwowej.

Posiadał stopień starszego posterunkowego Policji Państwowej.

W 1934 r. został przeniesiony z policji w województwie lwowskim do województwa pomorskiego.

Pełnił służbę w I Komisariacie Policji Państwowej w Toruniu. W 1938 r. został przeniesiony do Komendy Wojewódzkiej, w której służył jako kierowca do wybuchu wojny.

Mieszkał w Toruniu. Był żonaty i miał dwie córki. Córka Zenobia Gadzińska zamieszkała we Wrześni.

Wzięty do niewoli 18 września 1939 r., a 13 października 1939 r. wysłany ze Starobielska do obozu jenieckiego w Ostaszkowie.

Do Ostaszkowa przybył 19 października 1939 r. W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. nadal przebywał w jenieckim obozie w Ostaszkowie.

Według listy z 5 kwietnia 1940 r. o numerze 016/2 został oddany między 8 a 9 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie między 9 a 11 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Pozostały po nim dokumenty, w tym karta rejestracyjna obozu w Starobielsku z 01.09.1940 r., która została wypełnione po jego wyjściu z obozu. Na odwrocie tej karty przybito pieczęć zakazującą odpowiedzi na pytania w jego sprawie bez zgody kierownictwa.

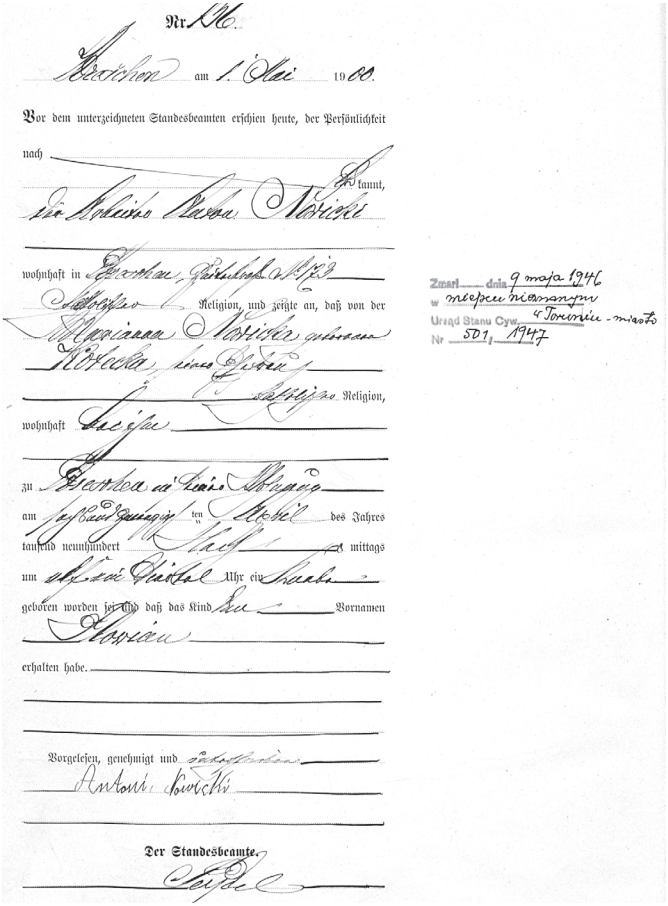
Nr 116.

Bodzechów am 1. Mai 1900.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Arbeiter Franz Nowicki

wohnhaft in Bodzechów Gubernia Kielecka

katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Marianna Nowicka geborene Kiecka, seiner Ehefrau katholischer Religion,

wohnhaft wie oben

zu Bodzechów als seiner Wohnung

am heutigen Tage, den 1. Mai des Jahres tausend neunhundert und neun mittags um elf Uhr ein Knabe geboren worden ist und daß das Kind die Vornamen Florian

erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben

Antoni Kwiecki

Der Standesbeamte.

Zmarł dnia 9 maja 1946 w miejscu niezamieszkania
Urząd Stanu Cyw. w Toruniu - miasto
Nr 501, 1947

Metryka Floriana Nowickiego.

Pozostały również dokumenty wysłania 13 października 1939 r. 155 jeńców bez nazwisk służących w policji i żandarmerii ze Starobielska i przyjęcia 19.10.1939 r. 155 jeńców ze Starobielska do ostaszkowskiego obozu.

W 1947 r. poszukiwania rozpoczęła żona, kontynuowała je w 1957 r. W ostatniej wiadomości jaka do niej dotarła w 1939 r. mąż informował ją, że wyjechał z Torunia w kierunku Rumunii. Potem rzekomo był w Ostaszkowie. Urząd Stanu Cywilnego w Toruniu uznał go za zmarłego 9.05.1946 r.

Odznaczony:

– Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918 – 1921,

– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany

Symboliczny grób Foriana Nowickiego na cmentarzu komunalnym we Wrześni.

pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

Jan Ogrodowicz (1889 – 1940)

Urodził się 21.12.1889 r. w Bugaju (powiat wrzesiński), jako syn Marcina i Michaliny z domu Sawińskiej.

Ukończył sześcioklasową szkołę podstawową.

W policji od 1919 r., a oficjalne przyjęcie nastąpiło z dniem 1.07.1920 r. Służył na posterunkach w województwie poznańskim. W 1937 r. służył w powiecie Kępno. Został przeniesiony z posterunku policji w Ostrzeszowie do Opatowa. Tu zastała go II wojna światowa.

Posiadał stopień starszego posterunkowego.

Mieszkał we wsi Łęka Opatowska w powiecie kępińskim. Żonaty z Anną, miał czworo dzieci: synów Adama, Wacława i Kazimierza oraz córkę Teresę.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. przebywał w jenieckim obozie w Ostaszkowie. Według listy z 10 kwietnia 1940 r. o numerze 023/5 został oddany między 12 a 14 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie dniach między 13 a 16 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Odznaczony:

– Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918 – 1921,

– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

Jan Olejniczak (1906 – 1940)

Urodził się 28.08.1906 r. w Pyzdrach (powiat wrzesiński), jako syn Antoniego i Anieli z domu Koralewskiej.

Ukończył szkołę powszechną w Pyzdrach, a następnie w 1926 r. gimnazjum.

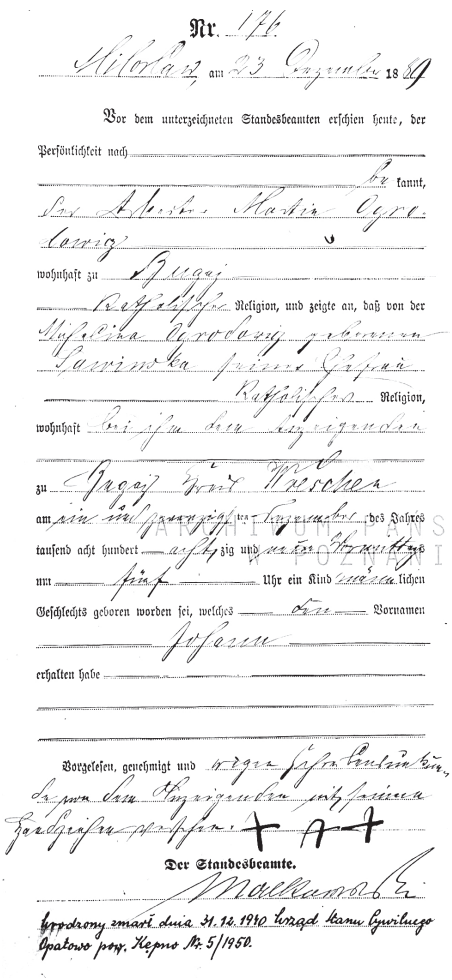

Nr. 176.

Kiełczyn am 23 Czerwca 1889

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Arbeiter Martin Ogrodowicz wohnhaft zu Bugaj katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Michalina Ogrodowicz geborenen Sawińska seiner Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft bei ihm dem Anzeigenden zu Bugaj Nr. 1 Wrocław am siebenten Tage des Monats des Jahres tausend acht hundert achtzig und neun Uhr um fünf Uhr ein Kind weiblichen Geschlechts geboren worden sei, welches die Vornamen Johanna erhalten habe

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben wie oben. Der Anzeigende mit seinem Handzeichen. + A +

Der Standesbeamte.

Malkowski

Wypadrony zmarł dnia 31.12.1940 Urząd Gminy Opatowo pow. Kępno Nr. 5/1950.

Metryka Jana Ogrodowicza.

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI W POZNANIU

W 1918 r. uruchomiono z inicjatywy Franciszka Cywińskiego, Leona Kowalskiego i Franciszka Mareckiego gimnazjum humanistyczne w Pyzdrach, funkcjonujące do 1931 r. Nauka w szkole była odpłatna, obowiązywało tak zwane czesne. Gimnazjum otwarto w roku szkolnym 1918/1919 a mieściło się w budynku byłej komory celnej. Jesienią 1931 r. po 13 latach, gimnazjum przestało istnieć.

W latach 1926–1929 był podchorążym w Szkole Podchorążych Rezerwy Piechoty nr 1 w Komorowie koło Ostrowi Mazowieckiej.

Minister Spraw Wojskowych wcielił go w 1929 r. do 68. Pułku Piechoty, gdzie służył w 1. Kompanii Ciężkich Karabinów Maszynowych.

W listopadzie 1935 r. przeniesiony został do Korpusu Ochrony Pogranicza i przydzielony do batalionu KOP „Słobódka" w miejscowości Słobódka (w powiecie brasławskim województwa wileńskiego). W 1937 r. ukończył kurs dowódców kompanii w Centrum Wyszkolenia Piechoty w Rembertowie.

15.08.1929 r. Prezydent RP Ignacy Mościcki mianował go podporucznikiem ze starszeństwem z dniem 15.08.1929 r. i 112. lokatą w korpusie oficerów piechoty,

17.12.1931 r. został awansowany na porucznika ze starszeństwem z dniem 1.01.1932 r. i 142. lokatą w korpusie oficerów piechoty. Na stopień kapitana został awansowany ze starszeństwem z dniem 19.03.1938 r.

Ożenił się w 1935 r. z nauczycielką Jadwigą Nowińską, z którą miał córki: Marię Danutę i Krystynę Alicję.

12.04.1939 r. został wyznaczony na stanowisko dowódcy 3. Kompanii Ciężkich Karabinów Maszynowych w Batalionie KOP „Słobódka II". W szeregach tego oddziału walczył w kampanii wrześniowej 1939 r. Batalion KOP „Słobódka II" wchodził w skład Korpusu Ochrony Pogranicza.

W kwietniu 1939 r. istniejący batalion KOP „Słobódka", został wzmocniony do stanów pełnego batalionu piechoty i przyjął nazwę „Słobódka II". 14.04.1939 r. baon KOP „Słobódka II" wyjechał ze stacji kolejowej Nowy Pohost i następnego dnia o godz. 18. przybył do Augustowa. Włączono go do Samodzielnej Grupy Operacyjnej „Narew".

1.09.1939 r. baon KOP „Słobódka II" został włączony w skład 3. Pułku Piechoty KOP, jako III Batalion. Do 13.09.1939 r. Pułk uczestniczył w walkach z wrogiem na Suwalszczyźnie, a 13.09.1939 r.został przetransportowany na Wołyń w rejon Równe – Kostopol, gdzie uczestniczył w walkach z wojskami radzieckimi w rejonie wsi Borowicze i Radoszyn, w gminie Hołoby (powiat kowelski). Tam po walce, wobec przewagi wroga, skapitulował.

Wzięty do niewoli od kwietnia 1940 r., był osadzony w jenieckim obozie w Kozielsku. Ostatnie wieści od niego rodzina otrzymała 2 marca 1940 r. pocztą z obozu w Kozielsku. Według listy z 2 kwietnia 1940 r. został wysłany między 3 a 5 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 4 a 7 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Po wojnie decyzją sądu grodzkiego we Wrześni został uznany za zmarłego.

Odznaczony:
– Srebrnym Krzyżem Zasługi,
– Brązowym Medalem Za Długoletnią Służbę.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień majora.

Wojciech Owczarzak (1896 – 1940)

Urodził się 15.04.1896 r. w Chociczy (powiat wrzesiński), jako syn Franciszka i Marianny z domu Dominiczak.

Ukończył czteroklasową szkołę podstawową.

Pobrany do armii niemieckiej podczas I wojny światowej. Został ranny podczas walk w 1917 r. Od 22.02.1919 r. do 9.09.1920 r. służył w Wojsku Polskim, następnie został 15.09.1921 r. policjantem.

Od co najmniej 1933 r. służył na Wołyniu. W 1938 r. pełnił służbę w powiecie Krzemieniec w województwie wołyńskim (w latach 1921 – 1945 miasto znajdowało się w granicach II Rzeczypospolitej i było siedzibą powiatu krzemienieckiego w województwie wołyńskim, obecnie Krzemieniec to miasto na Ukrainie, w obwodzie tarnopolskim).

W 1939 r. pełnił funkcję kierownika komisariatu w Krzemieńcu.

Posiadał stopień przodownika Policji Państwowej.

Miał syna.

Ostatnią wiadomość od niego rodzina otrzymała w liście z jenieckiego obozu w Ostaszkowie, w kwietniu 1940 r.

W tym samym miesiącu wykazany był w ewidencji obozu w Ostaszkowie. Według listy z 5 kwietnia 1940 r. o numerze 05/4 został oddany 6 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie dniach między 8 a 9 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Odznaczony Brązowym Medalem Za Długoletnią Służbę.

Postanowieniem Prezydenta

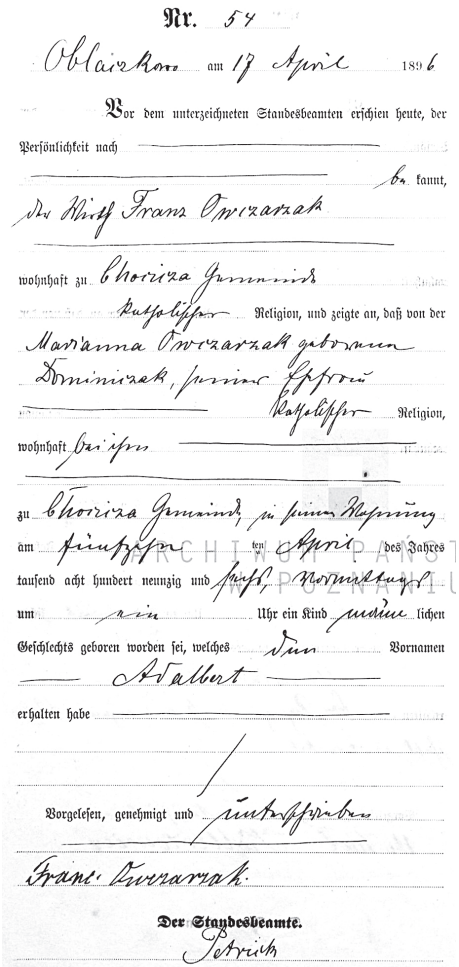
Nr. 54
Obiaizkow am 17 April 1896
Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt,
der Wirt Franz Owczarzak
wohnhaft zu Chociza Gemeinde
katholischer Religion, und zeigte an, daß von der
Marianna Owczarzak geborene Dominiczak, seiner Ehefrau
katholischer Religion,
wohnhaft bei ihm
zu Chociza Gemeinde, in seiner Wohnung
am siebzehnten April des Jahres tausend acht hundert neunzig und sechs, Nachmittags
um vier Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen
Adalbert
erhalten habe
Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben
Franz Owczarzak
Der Standesbeamte.
Petrich

Metryka Wojciecha Owczarzaka.

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W POZNANIU

Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

Marian Zdzisław Paszkiewicz (1900 – 1940)

Urodził się 28.01.1900 r. w Małym Pułkowie, w gminie Dębowa Łąka (powiat Wąbrzeźno w województwie kujawsko – pomorskim), jako syn Bolesława i Marii z domu Chrzanowskiej. Osierocony wcześnie, był wychowywany przez Stanisławę Lewandowską. Przybrana matka była dentystką, która we Wrześni otworzyła gabinet stomatologiczny.

Maturę uzyskał w Gnieźnie. W 1920 r. wziął udział w wojnie przeciw bolszewikom. Następnie w 1923 r. ukończył studia w Wydziale Prawno - Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego. Ukończył również studium dziennikarskie. Zdobył też uprawnienia piwowarskie.

Od 1919 r. służył w Batalionie Zapasowym 14. Pułku Artylerii Ciężkiej w Poznaniu, następnie nazwanym 7. Pułkiem Artylerii Ciężkiej stacjonującym na Sołaczu w Poznaniu. W 1928 r. został absolwentem Szkoły Podchorążych Rezerwy Artylerii.

Posiadał stopień porucznika rezerwy artylerii, mianowany ze starszeństwem od 1.01.1935 r. Był w 1934 r. zarejestrowany w Powiatowej Komendzie Uzupełnień Poznań – Miasto, a w 1939 r. w Komendzie Rejonowej Uzupełnień Gniezno.

Z zawodu był prawnikiem. Początkowo pracował jako sędzia Sądu Grodzkiego w Poznaniu, a następnie jako adwokat we Wrześni. Był również dziennikarzem, radiowcem działaczem automobilklubu i Sokoła. Znał biegle pięć języków obcych. Pisał artykuły do gazet, nagrywał audycje dla radia.

Mieszkał od 1932 r. we Wrześni, gdzie otworzył kancelarię adwokacką. Żonaty był z Felicją Golcz, córką właściciela wrzesińskiego browaru i miał z nią synów: Bolesława, który przeżył zaledwie półtora roku, Mariana Stanisława (1935 - 1994), profesora chemii na Politechnice Poznańskiej i Stefana (1937 – 2008).

Został zmobilizowany 30.08.1939 r. Podczas wojny obronnej w 1939 r. służył w Grupie Operacyjnej „Polesie" pod dowództwem gen. Franciszka Kleeberga. Brał udział w bitwie pod Kockiem. Ponieważ jego audycje radiowe miały charakter antyniemiecki wybrał niewolę radziecką.

5.10.1939 r. trafił do rozdzielczego przejściowego obozu jenieckiego w Kozielszczynie (w obwodzie połtawskim na Ukrainie, przy linii kolejowej Połtawa–Krzemieńczuk). Ostatnią wiadomością od niego jest pocztówka z Kozielska datowana na 28.11.1939 r.

Z Kozielszczyny (na Ukrainie w obwodzie połtawskim) 2.11.1939 r. został wysłany do jenieckiego obozu w Kozielsku, dokąd przybył 4.11.1939 r. Jego nazwisko jest wzmiankowane na liście oficerów w kalendarzyku znalezionym ze szczątkami kapitana Feliksa Gadomskiego, wśród dokumentów znalezionych przy szczątkach podporucznika Tadeusza Pawła Igielskiego w spisie adresów oraz na wekslu podpisanym przez niego

5.10.1939 r. w obozie kozielszczańskim,

Według listy z 27 kwietnia.1940 r. o numerze 052/1 został przekazany 28 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński, przetransportowany do Katynia i zamordowany 30 kwietnia 1940 r. przez funkcjonariuszy Obwodowego Zarządu NKWD w Smoleńsku oraz pracowników NKWD przybyłych z Moskwy na mocy decyzji Biura Politycznego KC WKP(b) z 5 marca 1940. Tam w Lesie Katyńskim został pochowany.

Odznaczony Medalem Niepodległości.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień kapitana.

Symboliczny grób Mariana Paszkiewicza na cmentarzu parafialnym we Wrześni.

Marian Paszkiewicz

Kazimierz Pereus (1911 – 1940)

Urodził się 18.05.1911 r. we Wrześni jako syn Mikołaja i Teofili z Paprockich

W 1933 r. ukończył gimnazjum w Warszawie. Student Wyższej Szkoły Handlowej w Warszawie.

W 1934 r. ukończył dywizyjny kurs podchorążych rezerwy przy 79. Pułku Piechoty.

Następnie otrzymał przydział do 80. Pułku Piechoty.

Posiadał stopień podporucznika ze starszeństwem od 1.01.1936 r.

Mieszkał w Warszawie przy ul. Hajoty 57.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej.

Według stanu na grudzień 1939 r. przebywał w jenieckim obozie w Kozielsku.

Stąd, zgodnie z listą z 14 kwietnia 1940 r. o numerze 032/2, został przekazany między 15 a 17 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 16 a 19 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Kazimierz Piasecki (1890 – 1940)

Urodził się 3.11.1890 r. w Nochowie pod Śremem, jako syn Andrzeja i Zofii z domu

Grygier.

Po ukończeniu szkoły ludowej w Nochowie, uczęszczał w latach 1902 – 1908 do gimnazjum w Śremie. Tu zaangażował się w działalność patriotyczną, a za przynależność do Towarzystwa Tomasza Zana i udział w strajku szkolnym został stamtąd relegowany. Po skończeniu edukacji w gimnazjum zajął się kupiectwem w branży żelaznej i zbożowej, prowadzonym w Strzałkowie, Krzywiniu i Lesznie. Pracował społecznie w patriotycznych towarzystwach prowadząc wykłady z zakresu historii i literatury polskiej, a także uczestnicząc w zajęciach amatorskich zespołów teatralnych.

W latach 1911 – 1913 odbył obowiązkową służbę wojskową w Niederschlesisches Fußartillerie – Regiment Nr. 5 (5. Dolnośląski Pułk Artylerii Pieszej) w Poznaniu.

Zmobilizowany wziął udział w I wojnie światowej w jednostkach artylerii w Reserve – Fußartillerie – Regiment Nr. 5 a następnie w 175. Samodzielnym Batalionie Artylerii Ciężkiej. Po zakończeniu wojny powrócił 22.12.1918 r. z frontu do Śremu i wziął udział w organizacji powstania. Tego samego dnia przystąpił do Straży Ludowej w Śremie.

Brał udział w wyzwalaniu Poznania, a następnie walczył na froncie zachodnim pod Zbąszyniem i Strzyżewem, będąc dowódcą plutonu 1. Kompanii Śremskiej. Pod koniec Powstania Wielkopolskiego został przeniesiony do dywizjonu zapasowego artylerii ciężkiej, gdzie sformował oddział rekrutów. Brał udział w wojnie przeciw bolszewikom.

Uczestniczył w III Powstaniu Śląskim poprzez organizację służb intendentury do 30.06.1921 r.

Przeszedł do służby w Kierownictwie Rejonowej Intendentury 7. Dywizjonu Żandarmerii Szefostwa Intendentury Dowództwa Okręgu Korpusu VII w Poznaniu.

W 1921 r. otrzymał awans na stopień podporucznika, a w 1924 r. na stopień kapitana. 1.04.1931 r. (na własną prośbę) przeszedł w stan spoczynku. Ewidencyjnie był przypisany do Powiatowej Komendy Uzupełnień w Poznaniu.

Po przejściu do rezerwy pracował do 1937 r. w urzędach Ubezpieczalni Społecznej w Nowym Tomyślu i Grodzisku Wlkp., a do sierpnia 1939 r. w Poznaniu.

Ożenił się w 1922 r. z Zofią Walter, z którą miał pięcioro dzieci: dwóch synów Włodzimierza i Alfreda oraz trzy córki Halinę Marię, Danutę i Barbarę. Mieszkał w Grodzisku przy ul. Rakoniewickiej i w Poznaniu.

Zmobilizowany do Dowództwa Okręgu Korpusu VII w Poznaniu wziął udział w wojnie obronnej 1939 r., gdzie został wzięty do radzieckiej niewoli. Osadzony w obozie jenieckim NKWD w Szepetówce (dawny powiat Zasław w obwodzie chmielnickim), gdzie we wrześniu 1939 r. funkcjonował obóz zbiorczy dla polskich jeńców wojennych wziętych do niewoli po klęsce Wojska Polskiego. Stąd został wysłany do obozu jenieckiego w Starobielsku.

Jego nazwisko figurowało na Liście Starobielskiej pod numerem 2555.

Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, w maju 1940 r. został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało pochowano w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W siedzibie Obwodowego Zarządu NKWD w Charkowie przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Odznaczony:

– Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918 – 1921,

– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. został awansowany pośmiertnie na stopień majora.

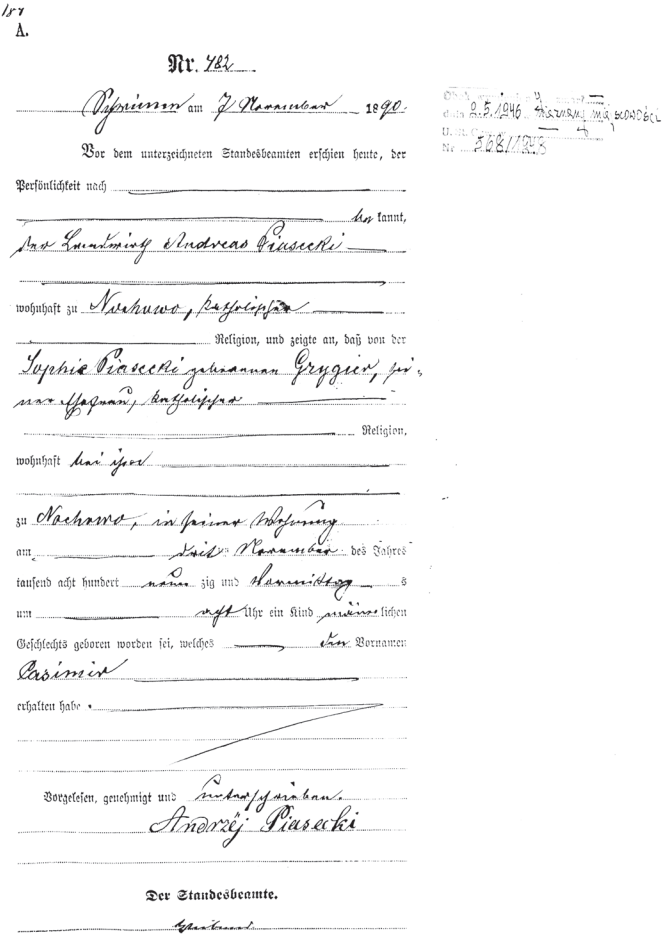
A.

Nr. 782

Opinino am 7 November 1890

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach ... bekannt, der Lehrer Andreas Piasecki

wohnhaft zu Nowkowo, katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Sophie Piasecki geborenen Grygier, seiner Ehefrau, katholischer Religion,

wohnhaft bei ihm

zu Nowkowo, in seiner Wohnung

am sieben November des Jahres tausend acht hundert neun zig und Donnerstag um acht Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Casimir erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben

Andrzej Piasecki

Der Standesbeamte.

Metryka Kazimierza Piaseckiego...

Franciszek Pietryga (1909 – 1940)

Urodził się 2.12.1909 r. w Holthausen (Düsseldorf – Holthausen – dzielnica miasta Düsseldorf w Niemczech) jako syn Jana i Antoniny.

W 1932 r. ukończył Seminarium Nauczycielskie w Krotoszynie. Po maturze, w latach 1932 – 1933 skierowany do odbycia służby wojskowej, szkolił się w Dywizyjnym Kursie Podchorążych Rezerwy 25. Dywizji Piechoty przy 29. Pułku Strzelców Kaniowskich w Kaliszu.

Odbył ćwiczenia rezerwy w 56. Pułku Piechoty jako dowódca plutonu w latach 1934 i 1936.

W 1938 r. odbył ćwiczenia rezerwy w Składnicy Materiałów Intendentury numer 10.

Mianowany podporucznikiem rezerwy ze starszeństwem od 1.01.1935 r.

Był nauczycielem szkoły powszechnej we Wszemborzu (powiat wrzesiński).

Zmobilizowany w 1939 r. dostał się do niewoli radzieckiej. Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku. Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej pod numerem 2600. Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Leśnym Parku w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień kapitana.

Stanisław Przybylski (1881 – 1940)

Urodził się 21.10.1881 r. w Chlebowie (powiat wrzesiński), jako syn Franciszka i Rozalii, z domu Fechner.

Ukończył czteroklasową szkołę powszechną. Powołany do armii niemieckiej służył podczas I wojny światowej w Reserve – Infanterie – Regiment nr 12 i podczas walk został ranny w 1916 r.

W 1920 r. wstąpił do służby w Policji Państwowej. W latach 1932 – 1939 służył w Antoninie (powiat Ostrów Wlkp).

Mieszkał w Ostrowie Wlkp. Posiadał stopień starszego posterunkowego.

Żonaty, miał dwóch synów Eugeniusza i Zdzisława.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. przebywał w obozie jenieckim w Ostaszkowie

Według listy z 20 kwietnia 1940 r. o numerze 038/2, został wysłany między 21 a 23 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w gmachu kalinińskiego NKWD w okresie między 22 a 25 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Odznaczony Brązowym Krzyżem Zasługi.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

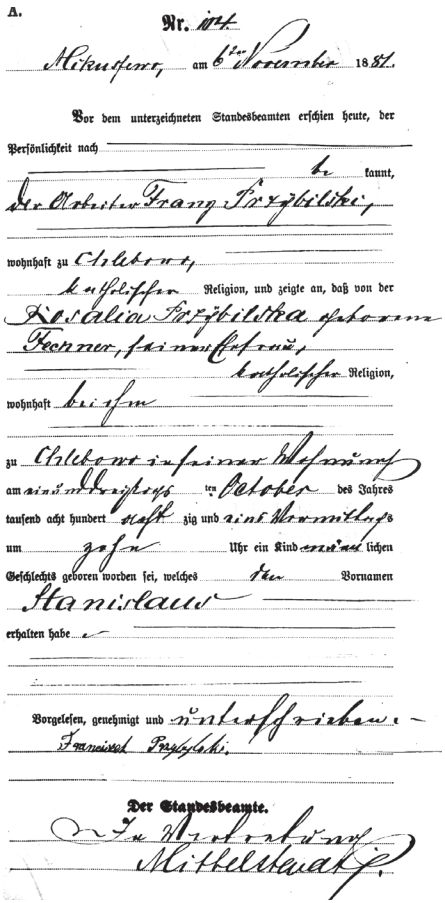
A.

Nr. 104

Mikultschütz, am 6ten November 1881.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Arbeiter Franz Przybilski, wohnhaft zu Chlebowo, katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Rosalia Przybilska geborne Fechner, seiner Ehefrau, katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Chlebowo in seiner Wohnung am einundzwanzigsten Oktober des Jahres tausend acht hundert siebzig und eine Mitternachts um zehn Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Stanislaw erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.
Franciszek Przybylski.

Der Standesbeamte.
In Vertretung
Mittelstaedt.

Metryka Stanisława Przybylskiego.

Szczepan Przybylski (1899 – 1940)

Urodził się 15.12.1899 r. we Wrześni jako syn Wawrzyńca i Katarzyny z domu Marciniak.

8.02.1919 r. wstąpił do 1. Pułku Strzelców Wlkp. Brał udział w wojnie na wschodzie walcząc z Pułkiem w obronie Lwowa, a dalej przeciwko bolszewikom. Wykazał się szczególnym męstwem podczas bitwy o Żabinkę w składzie II Batalionu 55. Pułku Piechoty (to poprzednio 1. Pułk Strzelców Wlkp.). Wyróżnił się również podczas walk pod Kobryniem i Tewlami.

Następnie pełnił służbę w 15. Batalionie Straży Granicznej na granicy litewsko – polskiej. Po demobilizacji od 1922 r. przeszedł do służby w więziennictwie w Rawiczu a później od 1927 r. we Wronkach. Tam zastał go wybuch II wojny światowej.

Żonaty, miał troje dzieci.

Po napadzie Związku Radzieckiego na Polskę dostał się do radzieckiej niewoli.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. znalazł się w jenieckim obozie w Ostaszkowie, skąd według listy z 7 kwietnia 1940 r. o numerze 019/3, został oddany 10 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie dniach między 11 a 12 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Odznaczony:

– Krzyżem Virtuti Militari V klasy,

– Krzyżem Walecznych – dwukrotnie,

– Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918 – 1921.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta straży więziennej.

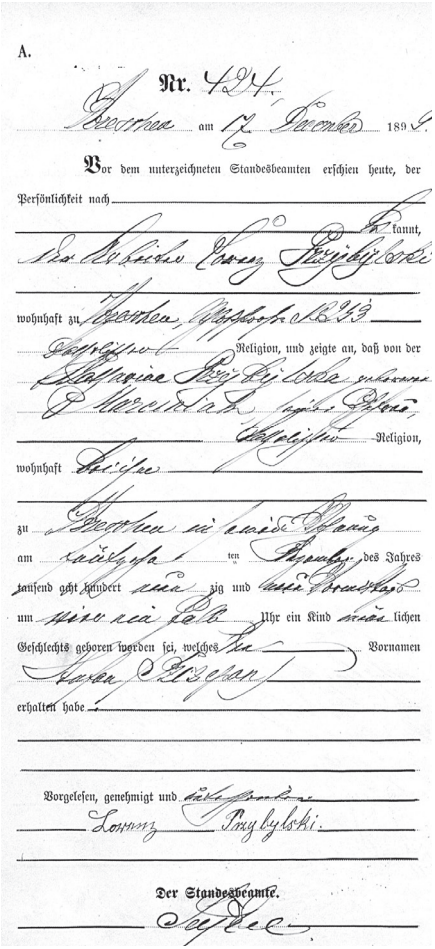
A.

Nr. 424

Beerthen am 12 December 189 9.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Arbeiter Franz Przybylski wohnhaft zu Beerthen, Bismarckstr. 243 katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Stefanie Przybylska geborene Wierchlak ehelichen Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft Beerthen zu Beerthen am siebzehnten Tage des Monats Januar des Jahres tausend acht hundert neun zig und neun um vier ein Halb Uhr ein Kind weiblichen Geschlechts geboren worden sei, welches die Vornamen Maria Elisabeth erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben

Franz Przybylski.

Der Standesbeamte.

Metryka Szczepana Przybylskiego.

Tomasz Purek (1890 – 1940)

Urodził się 7.12.1890 r. w Brudzewie, obecnie powiat słupecki (dawniej powiat wrzesiński), jako syn Mikołaja i Marianny z domu Kortus.

Ukończył siedmioklasową szkołę powszechną. Z zawodu był górnikiem. Mieszkał przez pewien okres w Gladbeck (powiat Recklinghausen w Westfalii).

Brał udział w I wojnie światowej. Wcielony do armii niemieckiej, służył w 2. Kompanii Reserve Infanterie Regiment nr 130 z garnizonu Metz. Został trzykrotnie ranny podczas walk na froncie zachodnim na wzgórzach Maashöhen pomiędzy Vaux les Palmeix und Lamorville, a następnie pod Verdun. W 1920 r.

wstąpił do służby w Policji Państwowej.

Ukończył specjalny kurs komendantów posterunków w Szkole Oficerów Policji Państwowej w Warszawie. Od grudnia 1931 r. do września 1939 r. pełnił funkcję komendanta policji w Powidzu w powiecie gnieźnieńskim.

Posiadał stopień przodownika Policji Państwowej i mieszkał w Powidzu.

Ożenił się w 1916 r. ze Stanisławą z domu Raczak (ur. 7.05.1892 r. w Żernikach, zm. 24.07.1949 r. w Zbąszyniu), z którą miał czterech synów: Eryka (ur. 10.05.1918 r. w Bottrop, zm. 21.04.1998 r. w Cherry Willingham), Bolesława (ur. 24.06.1919 r. w Bottrop, zm. 27.10.1943 r. w Rawiczu), Zbigniewa Stanisława (ur. 1.04.1924 r. w Miłosławiu, zm. 24.01.1946 r. w Poznaniu), Henryka (ur. 21.02.1925 r. w Miłosławiu, zm. 16.05.1987 r. w Zbąszyniu) oraz córkę Marię Anielę (ur. 24.03.1928 r. w Witkowie).

Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej. W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. był osadzony w jenieckim obozie w Ostaszkowie.

Według listy z 13 kwietnia 1940 r. o numerze 027/3, został oddany między 16 a 19 kwietnia do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie (Twerze) między 17 a 21 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Odznaczony Brązowym Krzyżem Zasługi.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

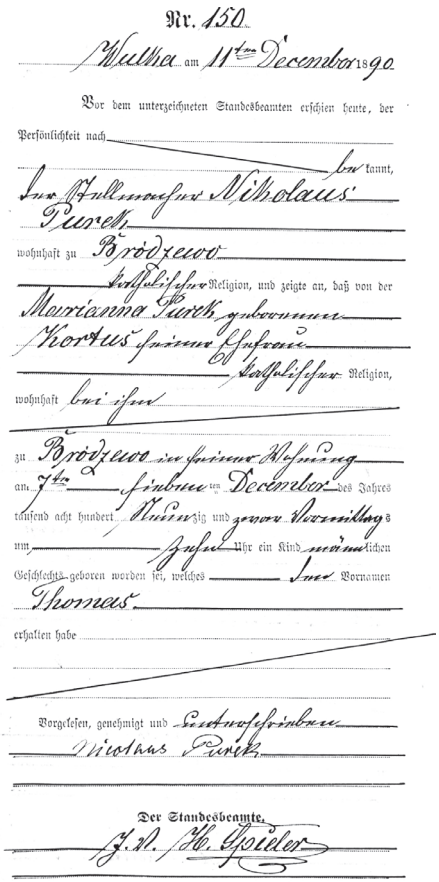
Nr. 150.

Wutka am 11ten December 1890

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Arbeitsmann Nikolaus Purek, wohnhaft zu Brodzewo katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Marianna Purek, geborenen Skortus seiner Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Brodzewo in seiner Wohnung am 7ten diesen December des Jahres tausend acht hundert Neunzig und zwanzig Vormittags um zehn Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Thomas erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben

Nicolaus Purek

Der Standesbeamte.

J. V. H. Goeder

Metryka Tomasza Purka.

Pomnik pamięci policjantów w Gnieźnie.

Fragment opracowania „Tomasz Purek i jego synowie” autorstwa Sławomira Skudzawskiego.

Tomasz Purek i jego synowie.
Zapomniani bohaterowie.

Tomasz Purek urodził się 7 grudnia 1890 roku w Brudzewie koło Witkowa. Rodzicami jego byli Mikołaj i Marianna z domu Kortus. Był jednym z najmłodszych członków wielodzielnej rodziny. Dużo starsze rodzeństwo : siostry Łucja i Julianna oraz bracia Antoni i Walenty swoje życie związali z rolnictwem, inną karierę wybrał Tomasz. Nie widząc większych perspektyw na przeludnionej wsi opuścił rodzinne strony i w poszukiwaniu pracy, ,,za chlebem" wyemigrował do Niemiec do Westfalii, gdzie najprawdopodobniej wyjechał z rodzicami. Od 1871 roku do wybuchu I wojny światowej do Zagłębia Ruhry przybyło ponad pół miliona osób z Wielkopolski, Śląska i z Mazur - wśród nich był rodzina Purków. Znaleźli oni zatrudnienie w szybko rozwijającym się górnictwie. Nie wiadomo kiedy Tomasz Purek wyjechał. Pewne jest , że 6 listopada 1916 w Krzykosach poślubił Polkę Stanisławę Raczak (urodzoną 7.05.1892 roku w Żernikach , rodzice Andrzej i Antonina Straszak). Wraz z żoną po ślubie wyjechał do centralnych Niemiec (najprawdopodobniej przebywał tam już wcześniej) do miejscowości górniczej Gladbeck , kilkanaście kilometrów na północ od Dusseldorfu .

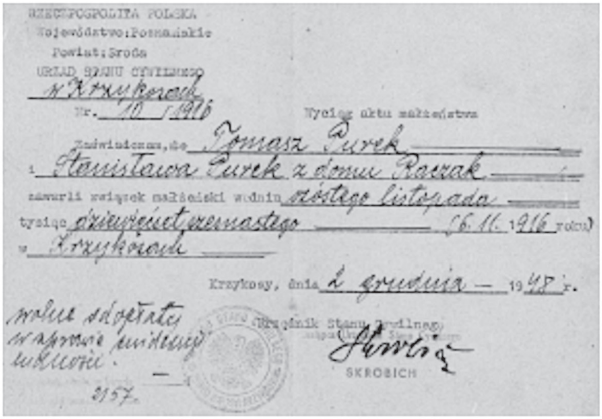
REZPOSPOLITA POLSKA
Województwo: Poznańskie
Powiat: Środa
URZĄD STANU CYWILNEGO
w Krzykosach
Nr. 10 / 1916
Wyciąg aktu małżeństwa
Zaświadcza, że Tomasz Purek
i Stanisława Purek z domu Raczak
zawarli związek małżeński w dniu szóstego listopada
tysiąc dziewięćset czternastego (6.11.1916 roku)
w Krzykosach
Krzykosy, dnia 2 grudnia 1948 r.
(Urzędnik Stanu Cywilnego)
SKROBICH
2157.

Wyciąg z aktu małżeństwa Tomasza Purka

Małżeństwo Purków nie było osamotnione , na początku XX wieku w mieście i okolicy 2/3 społeczeństwa stanowili Polacy, którzy byli doskonale zorganizowani, istniały tam polskie sklepy , piekarnie oraz rzeźnie , działały liczne towarzystwa i organizacje polonijne. Tomasz i Stanisława Purkowie w Niemczech przebywali najprawdopodobniej kilka lat. W roku 1918 w Bottrop (w sąsiedztwie Gladbeck) urodził się syn Eryk, a rok później Bolesław. Po odzyskaniu niepodległości przez Polskę i podpisaniu traktatu wersalskiego, który ostatecznie przesądzał

o losach Wielkopolski, małżeństwo Purków zadecydowało o powrocie w rodzinne strony. Nie wiadomo kiedy dokładnie to się stało (na pewno miedzy rokiem 1919 a 1924), ale wiemy ,że po powrocie osiedlili się w Miłosławiu w powiecie wrzesińskim. Tam też, już na polskiej ziemi, na świat przyszli kolejni synowie - Zbigniew i Henryk. Tutaj też szkolną edukację rozpoczął Eryk. Nie wiemy czym zajmował się Tomasz Purek, możliwe, że już wtedy wstąpił do policji. Państwowa posada oraz awanse spowodowały , że rodzina Purków zmieniała często miejsce zamieszkania. Z metryki szkolnej dowiadujemy się ,że najstarsi synowie od roku 1926 zaczęli uczęszczać do szkoły w Witkowie, gdzie rodzina Purków mieszkała w latach 1926- 1932. W 1928 w Witkowie przyszła na świat jedyna córka - Maria Aniela. W lutym 1932r. starszy posterunkowy Tomasz Purek został powołany na stanowisko komendanta posterunku w Powidzu. Zastąpił on Stanisława Zdajka , który przeniesiony został do Gniezna. Po przybyciu do Powidza rodzina Purków zamieszkała w lokalu mieszczącym się w miejscu usytuowanym dziś pod adresem : ulica 29 Grudnia 35. W lipcu 1933r. nowym podwładnym T. Purka został posterunkowy Wojciech Sadowski ,który przybył z miejscowości Lubasz w powiecie czarnkowskim, pełnił on funkcję posterunkowego. W związku z zajmowanym stanowiskiem T. Purek ukończył specjalny kurs komendantów posterunkowych w Szkole Oficerów Policji Państwowej w Warszawie. Komendantem policji w Powidzu był do roku 1939 , to jest do momentu wkroczenia Niemców do Polski. Był powszechnie szanowanym obywatelem. Za wzorową służbę został odznaczony Brązowym Krzyżem Zasługi (w 1938 roku) , za działalność społeczną w środowisku lokalnym otrzymał m.in. w roku 1933 odznakę „Strzelec" . W duchu miłości do ojczyzny wychowywał synów. Uczył ich patriotyzmu. Synowie po przeprowadzce do Powidza czynnie zaangażowali się w organizację harcerstwa w szkole. Po agresji Niemiec na Polskę 1 września 1939r., zgodnie z rozkazem przełożonych funkcjonariusze Policji Państwowej byli stopniowo wycofywani z terenów zagrożonych bezpośrednimi działaniami wojennymi. Tomasz Purek został przeniesiony na wschód Polski. Po wtargnięciu Armii Czerwonej do Polski 17 września 1939 roku i po zaanektowaniu wschodnich terenów państwa polskiego , znalazł się w strefie okupowanej przez Związek Radziecki. Bardzo szybko wraz z innymi funkcjonariuszami policji został internowany i wywieziony w głąb Rosji. Osadzony został w obozie w Ostaszkowie. Obóz ten był przeznaczony przez NKWD wyłącznie dla funkcjonariuszy policji, Straży Granicznej, Korpusu Ochrony Pogranicza i innych zmilitaryzowanych formacji państwa polskiego. W obozie Tomasz Purek przebywał do wiosny 1940 roku. Od 5 kwietnia do 14 maja 1940 roku więźniowie , wśród których był także Purek, byli systematycznie mordowani strzałem w tył głowy w pomieszczeniach piwnicznych wewnętrznego więzienia Obwodowego Zarządu NKWD w Kalininie (obecnie Twer) przy ul. Sowieckiej 6. Egzekucjami kierował i osobiście w nich uczestniczył główny kat NKWD Wasilij Błochin. Zwłoki wywożono ciężarówkami i wrzucano do masowych dołów koło miejscowości Miednoje w odległości ok. 32 km od miasta. Przez lata nie wolno było wspominać masakry pod karą śmierci. Ocenia się , że w Miednoje spoczywa przeszło 6 200 obywateli polskich. Wśród nich jest komendant policji w Powidzu - Tomasz Purek. Po wojnie żona Stanisława szukała męża , pisała do różnych

instytucji. W końcu otrzymała odpowiedz z Sądu Grodzkiego w Witkowie z informacją , że Tomasz Purek zostaje uznany za zmarłego.

Sąd Grodzki
w Witkowie

Nr. 3 Zg. 33/47

Postanowienie.

Dnia 29 lutego 1948 r.

Sąd Grodzki w Witkowie, w osobie P.o. Sędziego Okręgowego Dra Stanisława Gutthy-ego w dniu dzisiejszym na posiedzeniu niejawnym po rozpoznaniu wniosku Stanisławy Purek z Powidza powiatu gnieźnieńskiego o uznanie jej męża za zmarłego

Postanawia:

I. Uznaje się, że Tomasz Purek, urodzony dnia 7 grudnia 1930 roku w Brodzewie, powiat wrzesiński, syn Mikołaja i Marianny z domu Kitus, zamieszkały ostatnio w Powidzu, powiat gnieźnieński zmarł w dniu 1 stycznia 1947 r.

II. Kosztów sądowych nie policza się.

Uzasadnienie.

Stanisława Purek wniosła w dniu 11 lipca 1947 r. o uznanie jej męża Tomasza Purka ostatnio zamieszkałego w Powidzu, twierdząc że we wrześniu 1939 r. mąż jej jako komendant posterunku policji państwowej w Powidzu przy ewakuacji posterunku udał się na wschód i dotąd nie powrócił. Fakt ten w sądzie notoryczny i wiadomem też sądowi jest że policja ewacuowana przyłączała się do jednostek wojskowych i razem z nimi cofała się na wschód biorąc udział w walkach. Gdy zatym Tomasz Purek zaginął biorąc udział w działaniach wojennych, skoro o nim nie wiadomo czy pozostaje przy życiu i jeżeli nimo ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Sprawiedliwości w dniu 29 listopada 1947 r. nie zgłosił się ani też nikt o nim nie dał wiadomości a nadto skoro z danym wypadku chwila śmierci nie może być dokładnie ustalona należało na podstawie art. 12 § 1, art. 18 § 2 i art. 18 § 3 dekretu z dnia 29 sierpnia 1945 r. o prawie osobowym D.U.R.P. nr. 40, poz. 225/45 przyjąć że zaginiony Tomasz Purek zmarł w ostatnim dniu terminu po upływie którego może nastąpić uznanie za zmarłego tj. w dniu 1 stycznia 1947 r. i wydać postanowienie o powyższej treści.

O kosztach sądowych orzeczono po myśli art. 27 dekretu z dnia 29.8.45 r. Dz.U.R.P. pozycja 225/46.

Sąd Grodzki w Witkowie

podp. Dr. Gutthy
P.o. Sędzia okręgowy.

Odpis zgodność
Sekretarz sądowy.

С.С.С.Р. Город Осташково
Калининской области.
Почтовый ящик 11.37. Турек
Тому Микаэлевич.

Fragment koperty adresowanej do Tomasza Purka przebywającego w obozie w Ostaszkowie.

W roku 2007 Tomasz Purek wraz z innymi poległymi w tzw. zbrodni katyńskiej został awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta. (Uroczysty Apel Pamięci 9 listopada 2007 r. Plac marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie)

Kazimierz Tadeusz Rabski (1887 – 1940)

Urodził się 21.02.1887 r. w Miłosławiu (powiat wrzesiński), jako syn Władysława i Heleny z domu Hübscher.

W 1909 r. zdał maturę w gimnazjum Marii Magdaleny w Poznaniu. Studiował w Lipsku, Monachium (gdzie był przewodniczącym Towarzystwa Studentów Polaków) i we Wrocławiu (gdzie z kolei należał do Związku Młodzieży Polskiej i Koła Braterskiego). Członek Towarzystwa im. Tomasza Zana. Dyplom lekarski oraz prawo wykonywania zawodu uzyskał 4.08.1914 r. we Wrocławiu. Pracę rozpoczął jako lekarz cywilny w Kolbitzow (Kołbaskowo) pod Szczecinem. W 1917 r. praktykował w Sanatorium dla Płucno – Chorych w Davos w Szwajcarii.

Podczas I wojny światowej został powołany w połowie 1918 r. do armii niemieckiej. Służył w Twierdzy Poznań (Festung Posen) jako lekarz wojskowy. Skierowany na front zachodni pracował w dywizyjnym Szpitalu Polowym numer 27 pod St. Quentin.

Był doktorem medycyny w stopniu kapitana o specjalności interna w Poznaniu. Mieszkał w Poznaniu przy ul. Wielkiej 18.

W 1920 r. ożenił się z Heleną Kowalewicz (1896 – 1921), która zmarła przy porodzie.

W małżeństwie urodziła się córka Irena Stanisława (1921 r.). Wychowaniem dziecka zajęła się siostra Heleny – Irena. Ponownie zawarł związek małżeński w 1923 r. w Grodzisku Wlkp. z nauczycielką Heleną Kubicą, z którą miał syna Zdzisława (ur. 1924) i córkę Wandę Jadwigę (ur. 1926).

W listopadzie 1918 r. trafił do Grodziska Wlkp., gdzie rozpoczął pracę jako lekarz pułkowy w Szpitalu Wojskowym Czerwonego Krzyża. Pracę tę kontynuował w Poznaniu. W 1920 r. uzyskał prawo sprawowania urzędu lekarza powiatowego.

22.06.1922 r. uzyskał dyplom doktora nauk medycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Uczestniczył w wojnie polsko – bolszewickiej jako lekarz w 155. i 159. Pułkach Piechoty. W 1922 r. został przeniesiony do rezerwy.

W 1934 r., jako oficer rezerwy pozostawał w ewidencji Powiatowej Komendy Uzupełnień Poznań Miasto. Przydzielony do 15. Pułku Ułanów. a następnie do do Kadry Zapasowej 10. Szpitala Okręgowego w Przemyślu. Pełnił społeczną funkcję wiceprezesa Izby Lekarskiej w Poznaniu.

23.08.1939 r. został zmobilizowany i skierowany do Warszawy, gdzie organizował 1. Szpital Okręgowy. Ewakuowany na wschód, dostał się po 17.09.1939 r. do niewoli radzieckiej.

Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku. W styczniu 1940 r. do rodziny dotarła karta pocztowa wysłana ze Starobielska, a w kwietniu 1940 r. telegram. Stąd został przekazany do dyspozycji Zarządu Charkowskiego NKWD.

Według Listy Starobielskiej NKWD zawierającej nazwiska zamordowanych posiadał numer 2907.

Został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało pochowano w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

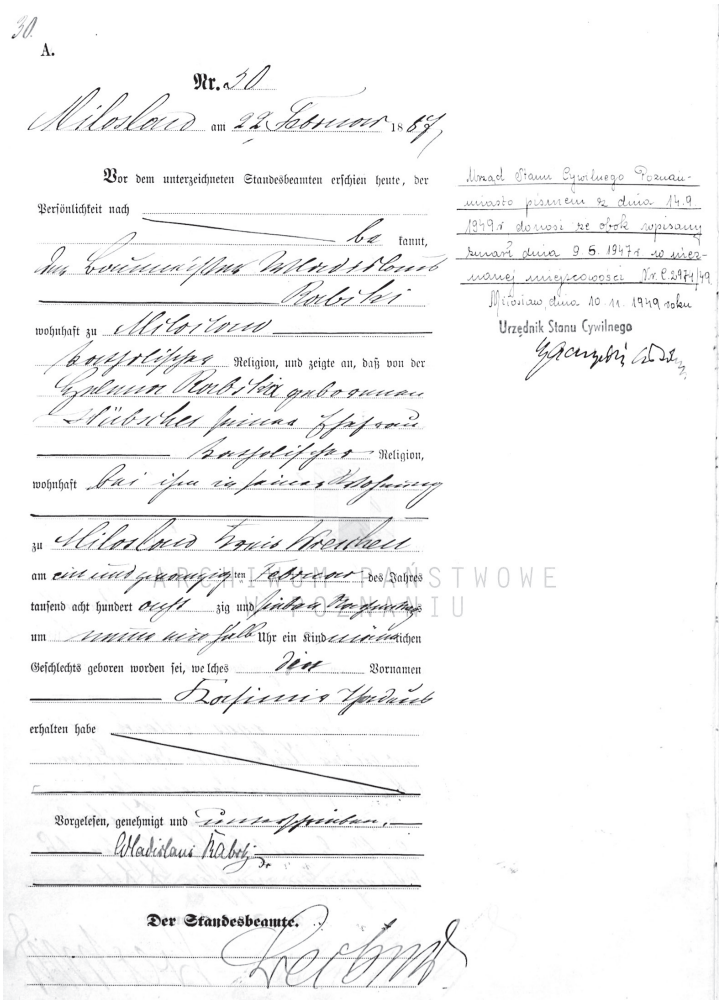
A.

Nr. 20

Miłosław am 22 Februar 1897

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Gutsbesitzer Władysław Rabski wohnhaft zu Miłosław katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Helenen Rabski geborenen Hübner seiner Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft bei ihm in seiner Wohnung zu Miłosław Kreis Krotoschin am einundzwanzigsten Februar des Jahres tausend acht hundert sieben und siebzig um zwanzig Uhr ein Kind weiblichen Geschlechts geboren worden sei, welches die Vornamen Kazimiera Apolonia erhalten habe

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.

Władysław Rabski

Der Standesbeamte.

Rechmann

Nawiązując do pisma z dnia 14.9.1949 r. dowiaduje się obok wpisany urodził dnia 9.5.1947 r. w nieznanej miejscowości Nr. C.2974/49

Miłosław dnia 10.11.1949 roku

Urzędnik Stanu Cywilnego

Metryka Kazimierza Rabskiego.

Uznany za zmarłego w nieznanej miejscowości 9.05.1947 r. przez Urząd Stanu Cywilnego w Poznaniu według aktu numer C.2974/49.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień majora.

DOKUMENTACJA WYDAWNICTWOWE
INSTYTUTU PAMIĘCI NARODOWEJ

Ludwik Rau (1891 – 1940)

Urodził się 25.10.1891 r. w Turowie w gminie Pniewy (powiat Szamotuły), jako syn Władysława i Franciszki z domu Nowak.

W 1906 r. ukończył powszechną szkołę w Brodach. Wstąpił do szkoły przygotowawczej dla podoficerów w Wołowie na Śląsku.

Do odbycia służby wojskowej został powołany 1.10.1909 r.

Uczestniczył w I wojnie światowej. Wcielony do armii niemieckiej, służył w 11. Kompanii Infanterie Regiment nr 46 z Wrześni.

We wrześniu 1914 r. w stopniu Unteroffizier został ciężko ranny podczas walk na froncie zachodnim. 19.01.1919 r. zdezerterował z wojska niemieckiego.

Brał udział w Powstaniu Wlkp. i wojnie przeciw bolszewikom w 1920 r. służąc w 4. Kompanii 10. Pułku Strzelców Wlkp. (68. Pułk Piechoty).

Absolwent kursu dowódców batalionów w 1921 r. w Centrum Wyszkolenia Piechoty Dowództwa Okręgu Generalnego Poznań. Mianowany został na stanowisko dowódcy batalionu we wrzesińskim II batalionie 68. Pułku Piechoty.

Posiadał stopień majora, mianowany 1.01.1927 r.

7.03.1931 r, został kwatermistrzem 78. Pułku Piechoty w Baranowiczach.

Mieszkał we Wrześni. Ożenił się z Zofią Idziorek.

Został przeniesiony do 58. Pułku Piechoty w Poznaniu, a 7.03.1931 r. do 78. Pułku Piechoty w Baranowiczach, gdzie został kwatermistrzem.

Podczas wojny obronnej 1939 r. służył w składzie 78. Pułku Piechoty, będącego częścią 20. Dywizji Piechoty. Jego jednostka walczyła na linii Turza Mała – Rudno Jeziorowe i pod Mławą.

Dostał się do niewoli radzieckiej. W grudniu 1939 r. był osadzony w obozie jenieckim w Kozielsku.

Stąd między 11 a 12 kwietnia 1940 r. (prawdopodobnie 12 kwietnia) został przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński. Jego nazwisko znalazło się na liście wywozowej numer 022/3 z 9 kwietnia 1940 r.

Zamordowany między 13 a 14 kwietnia 1940 r. i pochowany w dołach katyńskich.

Ekshumowany przez Niemców w 1943 r. został zapisany na liście A.M. N – 447 – 68 – 667 z 8 maja 1943 r. pod numerem 1542. Pozostało po nim list, pocztówki, różne pokwitowania, świadectwo szczepień,

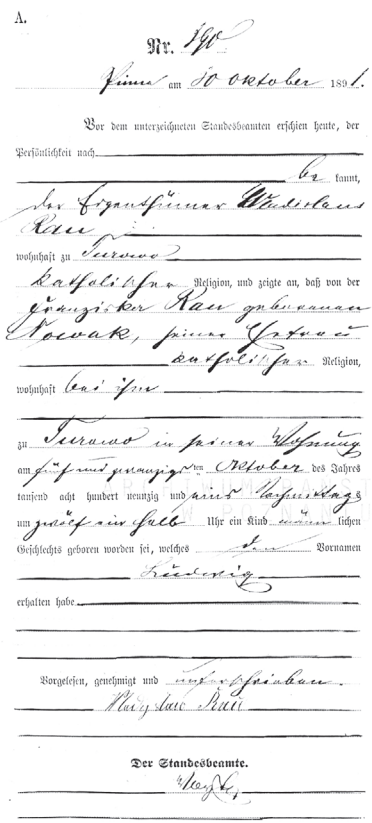

A.

Nr. 190

Pniewy am 10 Oktober 1891.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Sergeantmajor Wladislaus Rau wohnhaft zu Turowo katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Franziska Rau geborenen Nowak, seiner Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Turowo in seiner Wohnung am fünfundzwanzigsten Oktober des Jahres tausend acht hundert neunzig und eins Nachmittags um zwei ein halb Uhr ein Kind weiblichen Geschlechts geboren worden sei, welches ihr Vornamen Ludwig erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.

Władysław Rau

Der Standesbeamte.

Metryka Ludwika Raua.

różaniec, plakietka i własnoręcznie wykonany kalendarz z zakreśloną datą 12.04.1940 r.

Odznaczony:

– Krzyżem Walecznych,

– Złotym Krzyżem Zasługi,

– Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918 – 1921,

– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości.

Córka Ludwika Raua mieszkała we Wrześni i była jedną z założycielek Rodziny Katyńskiej we Wrześni.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień podpułkownika.

Jan Rubas (1901 – 1940)

Urodził się 17.05.1901 r. w Czechlu (gmina Gołuchów, powiat Pleszew), jako syn Marcina i Stanisławy z domu Nawrockiej.

Do szkoły powszechnej uczęszczał w Westfalii, gdzie przebywała jego rodzina aż do jesieni 1918 r.

Stamtąd w tajemnicy udał się do Pleszewa, gdzie zgłosił się do Batalionu Pleszewskiego.

W jego szeregach walczył na froncie w Ostrowie i Krotoszynie. Batalion wcielono do 8. Pułku Strzelców Wlkp. i pozostawiono na froncie południowym. W styczniu 1920 r. przeniesiono tę jednostkę do Bydgoszczy. Nastąpiła też zmiana nazwy. W wyniku scalenia z Wojskiem Polskim oddział otrzymał nazwę: 62. Pułk Piechoty. W jego składzie brał udział w wojnie przeciwko bolszewikom.

Awansował na stopień starszego sierżanta 5.12.1935 r.

Ożenił się w 1932 r. z Janiną Trzaskalską (1905 – 1999), z którą miał troje dzieci: Henryka Stanisława (1932 – 2001), Mirosława Jana (1934 –) i Marię Teresę (ur. 1938 r.).

Syn Mirosław Jan urodził się 20.04.1934 r. w Szkrobotówce na Wołyniu, a zmarł 3.05.2010 r. w Warszawie. Był prezesem Stowarzyszenia Weteranów Polskich Formacji Granicznych, oraz związany z Rodziną Katyńską i Społecznym Zespołem Upamiętniania Tradycji Korpusu Ochrony Pogranicza im. gen. Henryka Minkiewicza – Odrowąża. Absolwent wrzesińskiego Liceum Ogólnokształcącego z 1952 r.

Jan Rubas podjął naukę w szkole podoficerskiej w 1922 r. a w 1924 r. otrzymał skierowanie do 2. Kompanii Granicznej 4. Batalionu Korpusu Ochrony Pogranicza „Dederkały" (w zachodniej części Ukrainy, w ówczesnym pow. krzemienieckim, w województwie wołyńskim). Został tam wyznaczony dowódcą strażnicy w Łanowcach w 3. Kompanii Granicznej i kolejno, w Białozórce w 4. Kompanii Granicznej i Radoszówce podległej 2. Kompanii Granicznej „Bykowce".

Uzupełniał wykształcenie w Centralnej Szkole Podoficerskiej w Osowcu, w 1932 r.

ukończył Powszechny Uniwersytet dla Podoficerów Korpusu Ochrony Pogranicza, ukończył kursy w 1935 r. oraz doskonalące w 1937 i 1938 r. W lutym 1939 r. ukończył kurs podoficerów granicznych przy 26. Pułku Piechoty we Lwowie.

W 1937 r. został wywiadowcą w batalionie „Dederkały" w Bykowcu, w którym służył do rozpoczęcia wojny obronnej w 1939 r.

Zmobilizowany batalion „Dederkały"został włączony w struktury rezerwowej 38. Dywizji Piechoty jako III batalion 98. Pułku Piechoty, działając w ramach jednostek Armii Karpaty.

Podczas mobilizacji utworzono drugi batalion KOP „Dederkały", który wszedł w skład pułku KOP „Równe" i po 17.09.1939 r. brał udział w obronie ówczesnej wschodniej granicy państwa przed radzieckim agresorem.

Mapka rejonu działania KOP „Dederkały".

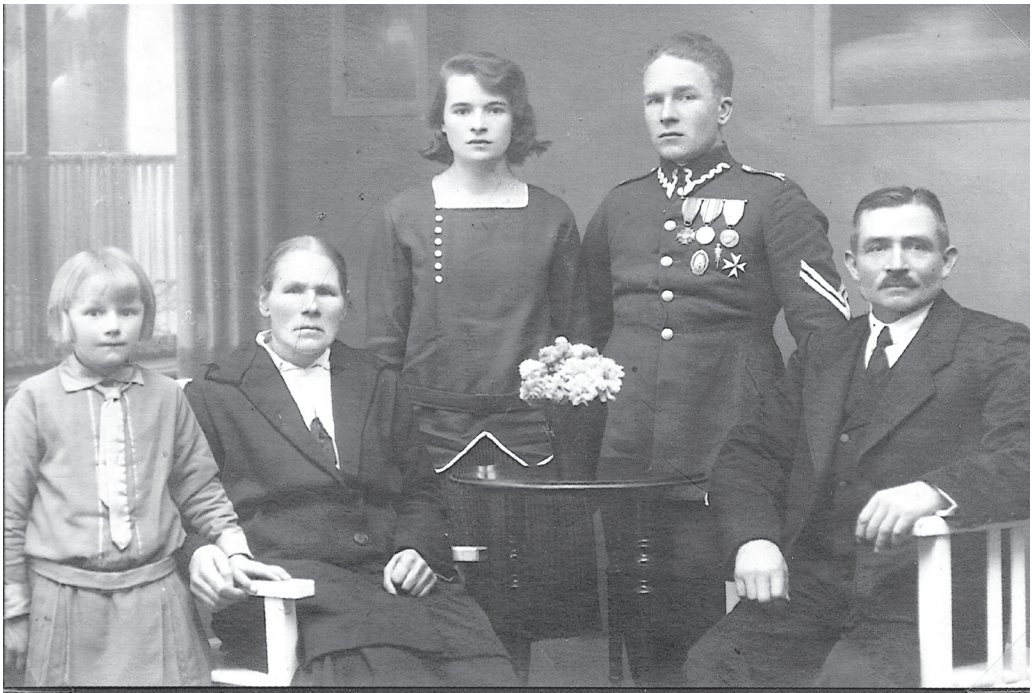
J.Rubas z rodzicami i siostrami ok. 1930 r.

19.09.1939 r. batalion otoczony przez wroga, został zmuszony do kapitulacji pod Dubnem.

Został osadzony 20 września 1939 r. w jenieckim obozie przejściowym w Juży (na północny – wschód od Moskwy, w obwodzie iwanowskim w Rosji). W październiku 1939 r. został z obozu zwolniony i powrócił do rodziny w Bykowcach. W końcu października 1939 r. został aresztowany przez NKWD i uwięziony w Jampolu, a następnie wywieziony. Jego nazwisko figuruje na Katyńskiej Liście Ukraińskiej pod numerem 2533 w liście wywozowej 042/7 z kwietnia 1940 r.

Został zamordowany w więzieniu w Kijowie przy ul. Karolenkiwskiej 17 i pochowany w Kijowie Bykowni.

Odznaczony:

– Brązowym Krzyżem Zasługi,
– Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918 – 1921,
– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości,
– Brązowym Medalem Za Długoletnią Służbę,
– Odznaką „Za Służbę Graniczną”,
– Odznaką Pamiątkową Wojsk Wielkopolskich.

Po aresztowaniu męża w Bykowcach, żona Janina (1905 – 1999) z trójką dzieci: Henrykiem (lat 7), Mirosławem (lat 5) i Marią (lat 2) musiała ratować się natychmiastową ucieczką do Krzemieńca przed aresztowaniem przez NKWD. Mieszkała we Wrześni i jest pochowana na wrzesińskim cmentarzu komunalnym.

Opracowano między innymi na podstawie materiałów udostępnionych przez Panią Marię Rubas zamężną Cierpisz.

Teodor Samelak (1897 – 1940)

Urodził się 22.10.1897 r. w Słomowie (powiat wrzesiński), jako syn Antoniego i Franciszki z domu Chrzanowskiej.

Ukończył jednoklasową szkołę powszechną.

Brał udział w Powstaniu Wlkp. Od 28.12.1918 r. walczył w składzie 3. Kompanii 1. Pułku Grenadierów Kujawskich (z dniem 7.02.1919 r. przemianowana na 7. Kompanię 5. Pułku Strzelców Wlkp.). Podczas bitwy pod Brzozą, 20.01.1919 r. został ranny i był leczony w szpitalu w Inowrocławiu.

Wywodzących się z wrzesińskiego batalionu powstańczego powstańców w liczbie około 60, odłączono w Gnieźnie od grupy wrzesińskiej i wcielono do grupy Pawła Cymsa. Weszli oni w skład kompanii gnieźnieńskiej pod komendą Mieczysława Słabęckiego. Grupa Pawła Cymsa odbyła marszrutę na

Inowrocław i 5.01.1919 r. go zdobyła.

3.01.1919 r. do grupy dołączył oddział z Miłosławia pod dowództwem Stanisława Plucińskiego. Po zdobyciu Inowrocławia 8.01.1919 r. większość powstańców wrzesińskich powróciła do domu. Pozostali zostali wcieleni do Pułku Grenadierów Kujawskich, oddziału utworzonego przez Pawła Cymsa. Z kolei 16.01.1919 r. znów z Miłosławia wyjechało około 60 powstańców pod dowództwem Plucińskiego. Łącznie z pozostałymi powstańcami wrzesińskimi w liczbie około 40, weszli w skład Pułku Grenadierów Kujawskich. Pułk toczył walki na kierunku Inowrocław – Złotniki Kujawskie – Nowa wieś Wielka – Chmielniki – Brzoza, a dalej w rejonie Gniewkowa.

Służbę w Wojsku Polskim zakończył z dniem 1.08.1923 r.

Z dniem 16.10.1923 r. rozpoczął służbę w Policji Państwowej. Co najmniej od 1933 r. służył w Policji Państwowej województwa wołyńskiego.

We wrześniu 1939 r. pełnił funkcję komendanta komisariatu policji w Chorowie powiat Zdołbunów (na zachodniej Ukrainie) w województwie wołyńskim.

Posiadał stopień przodownika Policji Państwowej, na który został mianowany 1.04.1934 r.

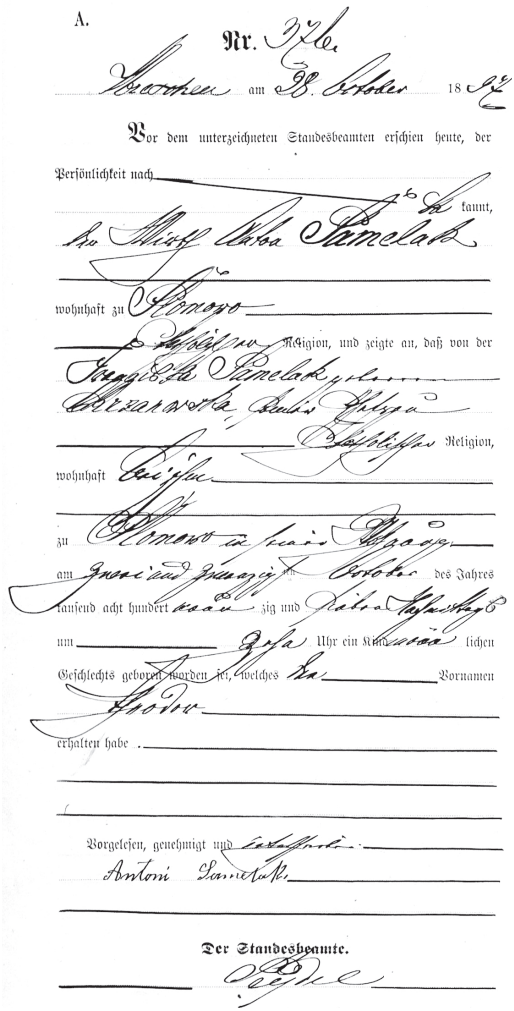
A.

Nr. 376.

Szamotuły am 28. October 1887

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, Antoni Samelak wohnhaft zu Chorzyno katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Franciszka Samelak geborene Olszewska, Katholikin Religion, wohnhaft zu Chorzyno am zwei und zwanzigsten October des Jahres tausend acht hundert sieben zig und sieben um drei Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden ist, welches den Vornamen Teodor erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.

Antoni Samelak

Der Standesbeamte.

Metryka Teodora Samelaka.

Był ojcem dwóch córek.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. przebywał w jenieckim obozie w Ostaszkowie. Według listy z 20 kwietnia 1940 r. o numerze 037/3 został wysłany między 21 a 23 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany między 22 a 25 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Odznaczony:

– Medalem Niepodległości,

– Brązowym Krzyżem Zasługi,

– Brązowym Medalem Za Długoletnią Służbę.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

Jerzy Wojciech Bernard Schnitter (1887 – 1940)

Urodził się 24.04.1887 r. w Połajewie powiat Oborniki jako syn Jana Franciszka i Domicelli Stanisławy z domu Michalskiej.

Ukończył Królewskie Gimnazjum w Wągrowcu. Studiował na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Juliusza i Maksymiliana w Würzburgu (Bawaria). Odbył obowiązkową służbę w wojsku niemieckim, po której osiadł w 1910 r. we Wrześni. Podczas I wojny światowej został ponownie powołany do służby w armii niemieckiej.

Po jej zakończeniu, został wcielony 15.06.1919 r. w skład Wojska Polskiego. Brał udział w wojnie przeciw bolszewikom w 1920 r. służąc w szefostwie sanitarnym 2. Armii (utworzonej w trakcie wojny polsko – bolszewickiej, a zlikwidowanej 15.09.1922 r.). Zdemobilizowany 25.07.1921 r.

Z zawodu był lekarzem stomatologiem. Praktykował we Wrześni i w Gnieźnie. Mieszkał we Wrześni. Ożenił się w 1911 r. z Mieczysławą Kazimierą Szlachetką, z którą miał troje dzieci, syna Borysa Jana Kanuta ((5.09.1913 – 28.09.1979) oraz córki Jerę (1920 – 2004) i Olchę.

Posiadał stopień kapitana rezerwy ze starszeństwem od 1.06.1919 r. i był przydzielony w 1934 r. jako kapitan rezerwowej służby medycznej do grupy lekarzy dentystów kadry rezerwowej 7. Szpitala Okręgowego. Dla potrzeb mobilizacji był zarejestrowany w Powiatowej Komendzie Uzupełnień w Gnieźnie.

Zmobilizowany 26.08.1939 r. został przydzielony do 702. Szpitala Polowego Wojska Polskiego. 17.09.1939 r. wraz z całym personelem szpitala dostał się do niewoli Armii Czerwonej w rejonie miasta Wołkowysk (na Białorusi, w obwodzie Grodno, na linii Białystok – Baranowicze).

Według stanu na 11.11. i 16.12.1939 r. przebywał w jenieckim obozie w Ostaszkowie, gdzie pracował jako lekarz dentysta w przychodni obozowego oddziału sanitarnego. Jego nazwisko pojawiło się w rozkazie naczelnika obozu jenieckiego w Ostaszkowie nr 32 z 11.11.1939 r., o przyłączeniu lekarzy do korpusu jeńców wojennych oraz o podziale obowiązków lekarzy w szpitalu obozowym i ambulatorium. Wymieniono jego nazwisko również jako lekarza otrzymującego, zgodnie z rozkazem kierownika obozu w Ostaszkowie numer 50 z 16.12.1939 r. o wypłacie od 1.12.1939 r. comiesięcznych uposażeń personelowi medycznemu będącemu jeńcami wojennymi, a zajmującemu się pracami sanitarno – lekarskimi w obozie. W dokumentacji obozu, opracowanej przez Wydział Specjalny obozu w Ostaszkowie, figurował pod numerem akt 154/199 na liście numer 3 spraw rejestracyjnych jeńców wojennych obozu w Ostaszkowie jako lekarz obozowy.

Jedna z jego córek, studentka medycyny, pod koniec sierpnia 1939 r. zgłosiła się na ochotnika jako pielęgniarka w tym samym 702. Szpitalu Polowym, w którym jej ojciec został zmobilizowany. Razem z nim została wzięta do niewoli i przekazana do obozu jenieckiego w Ostaszkowie, skąd na początku grudnia 1939 r. została wysłana do Brześcia

i przekazana władzom niemieckim.

Jego żona pod koniec grudnia 1939 r. otrzymała od niego ostatnią wiadomość, pocztówkę datowaną na dzień 15.11.1939 r.

Według listy z 27 kwietnia 1940 r. o numerze 051/2 został oddany między 28 a 29 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie (Twerze) między 29 kwietnia a 1 maja 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień majora.

Roman Skoraszewski (1900 – 1940)

Urodził się 1.02.1900 r. we Wrześni jako syn Michała i Franciszki z domu Jędraszak.

Brał udział w Powstaniu Wlkp. jako harcerz i członek Polskiej Organizacji Wojskowej (zaboru pruskiego), w szeregach kompanii harcerskiej (późniejszej 1. Kompanii 1. Pułku Strzelców Wlkp.) pod dowództwem Wincentego Wierzejewskiego. Z kompania tą walczył o lotnisko w Ławicy i Cytadelę Poznańską.

W szeregach 1. Pułku Strzelców Wielkopolskich brał udział w wojnie przeciw bolszewikom. Uczestniczył w akcji wojskowej na Lwów i ofensywie na froncie wołyńskim i litewsko – białoruskim. Walczył w Bitwie Warszawskiej w 1920 r. Po wojnie pozostał w Wojsku Polskim.

W 1923 r. ukończył Centralną Szkołę Podoficerów Piechoty w Grudziądzu. Został mianowany na stopień podporucznika ze starszeństwem od 1.01.1922 r., a następnie na stopień porucznika ze starszeństwem od 19.03.1939 r.

W 1923 r. został przeniesiony do rezerwy. Przydzielony do 58. Pułku Piechoty, a następnie do 70. Pułku Piechoty, w których odbywał ćwiczenia rezerwy.

Należał do Koła Powstańców 1. Pułku Strzelców Wielkopolskich. W 1932 r. został odznaczony Krzyżem Niepodległości.

Zawarł związek małżeński z Marianną Sobieszczyk (1899 – 1944). W małżeństwie urodziły się dwie córki, Aleksandra i Barbara oraz syn Jędrzej, który zmarł jako dziecko.

Był urzędnikiem, od października 1927 r. pracował jako komornik w Sądzie Grodzkim w Kościanie, gdzie mieszkał.

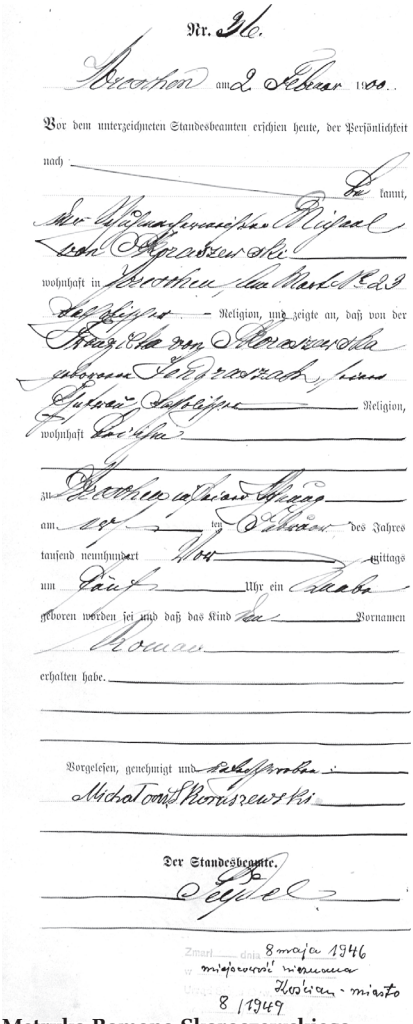

Nr. 96.

Brzeziny am 2. Februar 1900.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach ——— bekannt, Herr Wladyslaw Michael von Skoraszewski wohnhaft in Brzeziny Marktplatz 29 katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Franziska von Skoraszewska geborene Jarzynowska seiner Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft daselbst zu Brzeziny Kreis Lodz am 29 ten Januar des Jahres tausend neunhundert vier und zwanzig mittags um fünf Uhr ein Knabe geboren worden sei und daß das Kind den Vornamen Roman erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben:
Michał Wład. Skoraszewski

Der Standesbeamte.
[illegible]

Zmarł dnia 8 maja 1946
w miejscowości nieznana
Uriczan - miasto
8/1949

Metryka Romana Skoraszewskiego.

W 1939 r. podczas mobilizacji, jako oficer rezerwy został zmobilizowany do Ośrodka Zapasowego 14. Dywizji Piechoty w Strzelcach koło Kutna, pod dowództwem podpułkownika piechoty Józefa Kokosz (w okresie pokoju zastępcy dowódcy 58. Pułku Piechoty). Na skutek postępów wojsk niemieckich, Ośrodek Zapasowy został ewakuowany na wschód. Do Warszawy OZ dotarł z dużymi kłopotami ponieważ kolumny marszowe zostały zaskoczone przez oddziały niemieckie, podchodzące do Warszawy od strony Pruszkowa i Błonia. Rozgardiasz panujący w stolicy spowodował, że kolumny poszły w rozsypkę i już nie zebrały się w całości mimo obowiązującego miejsca zbiórki w Garwolinie. Ostatecznie, większość ośrodka przedostała się przez Mińsk Mazowiecki i Radzyń Podlaski do Kowla, gdzie uległa demobilizacji na wieść o agresji sowieckiej 17 września.

Dostał się do niewoli radzieckiej. Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku. Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej pod numerem 3095. Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało pochowano w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W siedzibie Obwodowego Zarządu NKWD w Charkowie przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała

wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Uznany za zmarłego 8.05.1946 r. w Kościanie.

Odznaczony:

– Krzyżem Walecznych,

– Krzyżem Niepodległości.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień kapitana.

Zdjęcia i dokumenty z rodzinnego archiwum udostępnił pan Maciej Skoraszewski, którego dziadek był bratem porucznika Romana Skoraszewskiego.

Przesłana korespondencja z obozu

Roman Skoraszewski – tył kartki z grudnia 1939 roku.

Treść z kartki:

Najdrożsi Moi! Jestem w Sowietach i zdrów. Pisz Maryś jak najwięcej–chociaż ja będę rzadko pisał. Czy są wszyscy w domu i zdrowi? Czy Olka pozna Tatusia? A Tobie czy dopisuje zdrowie? Jeżeli uratowałaś mieszkanie, to ulokuj meble w Poznaniu lub w Czerlejenku. Aby nie zalegać z czynszem. Jeżeli jesteś w potrzebie to sprzedaj część rzeczy. Dzierżawca Grzesiak z Kościana winien jest 1/2 roczny czynsz za czas od 1/10 39 do 1/4 1940 czyli 6 ton 30 funtów żyta względnie równowartości w złotych. Ściskam Was serdecznie. Roman

Przykładowa pocztówka z obozu.

Roman Skoraszewski – tył kartki z lutego 1940 roku.

Treść z kartki:

Najdrożsi Moi! Pierwszą od Ciebie wiadomość odebrałem 15/II 40 i to pocztówkę z 14.I. Cieszę się niezmiernie, że jesteście zdrowi. Brak tylko wiadomości o Twoich rodzicach i Tadku. Władek Telesfor i Józef w domu? Zygmunt, Józiu i Tadek również? Pisz co utraciłaś–czy macie co jeść–czy Wam ciepło i jak wygląda w Kościanie dlaczego mieszkasz w Poznaniu a nie w Kościanie. Czy Jankowiak dr Tomkieiwcz i aplikant Ochla wrócili do domu. Skąd czerpiesz na utrzymanie? Otrzymujesz zapomogę w ogóle napisz bardzo obszernie o Poznaniu i Kościanie. Mieszkanie uratowałaś? Pilnuj tylko Twego i Olki zdrowia. Ściskam Was serdecznie i całuję. Dla innych pozdrowienia. Roman 18.II.40

Utworzenie kompanji harcerskiej w Poznaniu.

Z chwilą objęcia przez oficerów nowoutworzonych oddziałów wojskowych harcerze likwidują P. O. W. i stwarzają własną kompanję harcerską pod dowództwem komendanta druha Wierzejewskiego.

Kompanja ta była zapoczątkowaniem regularnego wojska w Wielkopolsce. Do kompanji przyjmowano chłopców powyżej lat 18-tu, młodszych zaś przydzielano do służby pomocniczej.

Sformowana w przeddzień wybuchu powstania wielkopolskiego kompanja, jak wspominaliśmy o tem już na innem miejscu, bierze nader energiczny udział w rozbrajaniu Niemców, a między innemi w dniu 28 grudnia zajmuje redutę Grollmana, rozbrajając 200 artylerzystów i odbierając im cztery działa polowe, 20 karabinów maszynowych i wiele broni ręcznej. W Komendzie Miasta kompanja harcerska, jako najlepszy oddział pośród innych formujących się oddziałów młodego wojska polskiego, niesie służbę ostrego pogotowia. Wezwana śpieszy na Dworzec zagrożony przez Niemców, atakuje w nocy na zajętą jeszcze przez Niemców stację lotniczą w Ławicy oraz strzeże ogromną zdobycz w postaci aparatów lotniczych, walcząc przytem z lotnikami niemieckimi, którzy usiłowali przy pomocy bomb zniszczyć hangary i magazyny opanowane przez Polaków.

Po wypędzeniu Niemców kompanja prowadzi tryb życia garnizonowy, intensywnie szkoląc się jako 1-sza kompanja 1-go pułku strzelców wielkopolskich, oraz pomagając szkolić świeżo przybyłych ochotników.

Lista odznaczonych 1 kompanji harcerskiej 1 pułku strzelców wielkopolskich.

L. p.	Nazwisko i imię	Szarża	Rodzaj odznaczenia
1	Wierzejewski Wincenty	kapitan	Virtuti militari kl. 5 i 4 r. krzyż walecznych
2	Ratajczyk Józef	porucznik	Virtuti militari kl. 5 i 4 r. krzyż walecznych
3	Jęczkowiak Józef	„	Krzyż walecznych
4	Radomski Alfons	„	„ „
5	Jańczak Stanisław	„	4 r. „ „
6	Saroszewski Stanisław	podpor.	„ „
7	Gruszczyński Witold	„	„ „
8	Skoroszewski Roman	„	„ „

Ż Y C I O R Y S .

Urodziłem się dnia 1.lutego 1900 r. w Wrześni/Wlkp./ Posiadam cenzus naukowy , a ponadto przeszedłem kurs buchalterji w prywatnej szkole handlowej . Jestem żonaty - bezdzietny .Były zawód : kupiec-handlowiec .

W pracy niepodległościowej brałem udział od wczesnej młodości , najpierw w Harcerstwie od 1915 r., a od 1917 r. w Polskiej Organizacji Wojskowej b. Zaboru Pruskiego jako jeden z jej najmłodszych organizatorów . W maju 1918 r. uchyliłem się od poboru do armji niemieckiej, uchodząc z kilku towarzyszami - Peowiakami do Warszawy , by tam kontynuować pracę niepodległościową . Peowiak składał przysięgę , że będzie służył li tylko prawowitej władzy Polskiej .

Na pierwszy rzut o przegranej przez Niemcy wojny - wróciłem do Poznania . Ta dumna - pełna pychy monarchja leżała w gruzach . Na jej powalonym ciele zaczął się tworzyć inny porządek społeczny , o całkiem innej strukturze .

Dla zapobieżenia rozruchom , a nadto chcąc ulokować zwalniających się w szybkim tempie żołnierzy b.armji cesarskiej , postanowiła Rada Robotn.-Żołnierska utworzyć kompanje służby bezpieczeństwa . Chodziło teraz o zapełnienie tych kompanji Polakami . Z rozkazu komendy P.O.W. wstąpiłem wraz z innemi do oddziału stacjonowanego w forcie " Rocha " skąd dostałem się do biur werbunkowych mieszczących się przy ul.Piekary i Fr. Ratajczaka . Mając w naszych rękach biura werbunkowe zasilamy kompanje Polakami, zaś niemców nietylko , że nie przyjmujemy , lecz już przyjętych pod różnemi pozorami zwalniano .

Dzień 27.grudnia 1918 r. zastał mnie w szeregach kompanji walczącej o fort Grolmann , Zamek i gmach Dyrekcji Ziemstwa Kredytowego .

Dnia 31.grudnia 1918r. wcielony zostałem do organizującej się kompanji strzeleckiej z Harcerzy Peowiaków , późniejszej 1.komp.1.pułku Strzelców Wlkp./55 p.p./. W szeregach jej walczyłem o lotnisko w Ławicy i Cytadelę Poznańską .

Od marca do drugiej połowy października 1919 r. brałem udział w kampanji Lwowskiej , ofensywie na froncie Wołyńskim i Litewsko Białoruskim , oraz w krytycznych dniach sierpnia 1920 r. na froncie pod Warszawą .

Dnia 20.stycznia 1923 r. opuściłem szeregi wojskowe w stopniu podporucznika rezerwy .

Posiadam odznaczenia :

Krzyż niepodległości
Krzyż walecznych
Orlęta Lwowskie
Krzyż P.O.W.
" Odznakę Pamiątkową " 55 p.p./1.p.Strz.Wlkp/.

Dnia 2.maja 1927 r. wstąpiłem do sądownictwa jako praktykant na stanowisko urzędnika II.kategorji w sądach , a od października 1927 r. pełnię funkcję komornika w XI. grupie uposażenia .

Kościan, dnia 24.czerwca 1935 r.

Życiorys własny..

Tadeusz Jan Mieczysław Skrzydlewski Watta (1895 – 1940)

Urodził się 25.06.1895 r. w Zbrudzewie, powiat śremski jako syn Mieczysława (1862 – 1910) właściciela Zbrudzewa, który po studiach w Wiedniu, osiadł w Zbrudzewie i Zofii z domu Lossow. Ojciec Mieczysław gospodarzył wspólnie z bratem Zdzisławem. Ojciec miał za żonę młodszą siostrę bratowej, Zofię. Po śmierci ojca Zbrudzewo sprzedano.

Siostry Tadeusza to Anna (1901 – 1983) urszulanka w Krakowie i Helena (1903 – 1982) wizytka w Warszawie.

Podczas I wojny światowej, będąc w armii niemieckiej w stopniu Gefreiter, został 4.04.1916 r. okaleczony. Powrócił do oddziału 5.05.1916 r. Ponownie został ranny w końcu 1918 r. Posiadał stopień Leutnanta (podporucznika).

Około 1920 r. ożenił się z Marią Walewską z domu Jackowską (ur. 1886), z którą miał dwoje dzieci: Katarzynę Joannę (1920 – 1996)) i Pawła Ksawerego (1926 – 1974).

Dekretem nr 51 Komisariatu Naczelnej Rady Ludowej z 2.06.1919 r. został przyjęty do Sił Zbrojnych byłego zaboru pruskiego z zaliczeniem służby od 1.01.1919 r. i mianowany na stopień podporucznika.

Dekretem nr 162 z 21.07.1919 r. Komisariatu Naczelnej Rady Ludowej podporucznik Tadeusz Jan Skrzydlewski został mianowany porucznikiem ze starszeństwem od 1.12.1917 r., a stopień kapitana artylerii uzyskał ze starszeństwem od 1.06.1919 r.

Uczestniczył w wojnie 1918 – 1921 w szeregach 7. Dywizjonu Artylerii Konnej na stanowisku adiutanta. Po zakończeniu działań wojennych przeniesiony do 3. Pułku Artylerii Polowej w Zamościu. Następnie, w 1924 r. przeniesiony do rezerwy – na ewidencji w 7. Dywizjonie Artylerii Konnej, a potem w 18. Pułku Artylerii Lekkiej. Ćwiczenia rezerwy odbywał w 18. Pułku Artylerii Lekkiej.

Członek Związku Oficerów Rezerwy we Wrześni, przyjęty do Koła ZOR 6.05.1922 r.

Ziemianin, rolnik, właściciel dóbr rycerskich Chwalibogowo II (powiat wrzesiński). Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej.

Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku. Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej 046/2 z 22 kwietnia 1940 r. pod numerem 3228. Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało pochowano w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Odznaczony Krzyżem Walecznych.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. został awansowany pośmiertnie na stopień majora.

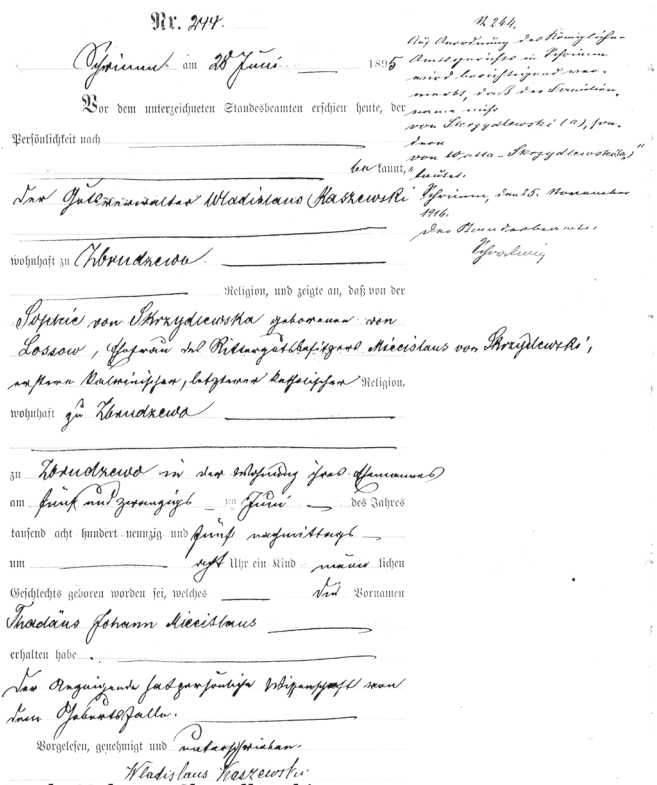
Nr. 244.

Opinum am 28 Juni 1895

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Gutsverwalter Wladislaus Kaszewski wohnhaft zu Zbrudzewo Religion, und zeigte an, daß von der Sophie von Skrzydlewska geborenen von Lossow, Gemahlin des Rittergutsbesitzers Nicolaus von Skrzydlewski, evangelischen Religion, wohnhaft zu Zbrudzewo

zu Zbrudzewo in der Wohnung des Anzeigers am fünfundzwanzigsten Juni des Jahres tausend acht hundert neunzig und fünf und siebzigst um sechs Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches die Vornamen Thadäus Johann Nicolaus erhalten habe.

Das Anzeigende Gutsverwalter Wirtschaftsamt von den Geburtsfalle.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.

Wladislaus Kaszewski.

Nr. 244.

Auf Anordnung des Königlichen Amtsgerichts in Opinum wird beurkundet, daß der Sohn des Gutsbesitzers von Skrzydlewski (?), sowie dessen Frau von Sophia Skrzydlewska, geb. Lossow, Opinum, den 25. November 1916.

Der Standesbeamte:

Ziegler

Metryka Tadeusza Skrzydlewskiego.

Józef Sobczak (1898 – 1940)

Urodził się 25.02.1898 r. w Goniczkach (powiat wrzesiński), jako syn Wojciecha i Michaliny z domu Kordus.

Ukończył szkołę powszechną czteroklasową.

Powołany do armii niemieckiej 14.11.1916 r. brał udział w I wojnie światowej. W 1918 r. został ranny, a z końcem października 1918 r. zwolniony ze służby.

Brał udział w Powstaniu Wlkp. 10.02.1919 r. wstąpił do oddziału powstańczego, do Kompanii Śremskiej. Po wcieleniu w skład Wojska Polskiego służył w 8. Kompanii 7. Pułku Strzelców Wlkp. Awansował do stopnia kaprala. Od 1.03.1920 r. służył w II Batalionie zapasowym radiotelegraficznym w Poznaniu.

Ożenił się z Weroniką Popiel, z którą miał troje dzieci,

syna Tadeusza i córki: Henrykę i Janinę.

Z dniem 30.06.1921 r. został zdemobilizowany. Od 1.11.1921 r. przyjęto go do służby policyjnej w województwie stanisławowskim.

Początkowo, jako kandydat służył w miejscowości Uzin w powiecie stanisławowskim, nad rzeką Wołczyniec. Od 16.11.1921 r. został przeniesiony na posterunek Jamnica otrzymując z dniem 1.05.1922 r. stopień posterunkowego.

W 1924 r. ukończył kurs przodowników w Okręgowej Szkole Policyjnej w Stanisławowie (na Ukrainie, obecnie Iwano – Frankiwsk).

Z dniem 10.08.1927 r. został przeniesiony na posterunek w Błudnikach. Tam, 1.07.1930 r. otrzymał awans na stopień starszego posterunkowego.

Dalsze zmiany to objęcie 28.08.1933 r, komendantury posterunku Meducha, bliżej granicy z ZSRR, a po ukończeniu w 1934 r. IV kursu dla komendantów posterunków w Warszawie awans 1.04.1934 r. na stopień przodownika i przeniesienie 8.06.1934 r. na stanowisko komendanta posterunku w Jamnicy. Wszystkie te miejscowości leżały w powiecie Stanisławów (w województwie stanisławowskim). Tam zastał go wybuch II wojny światowej.

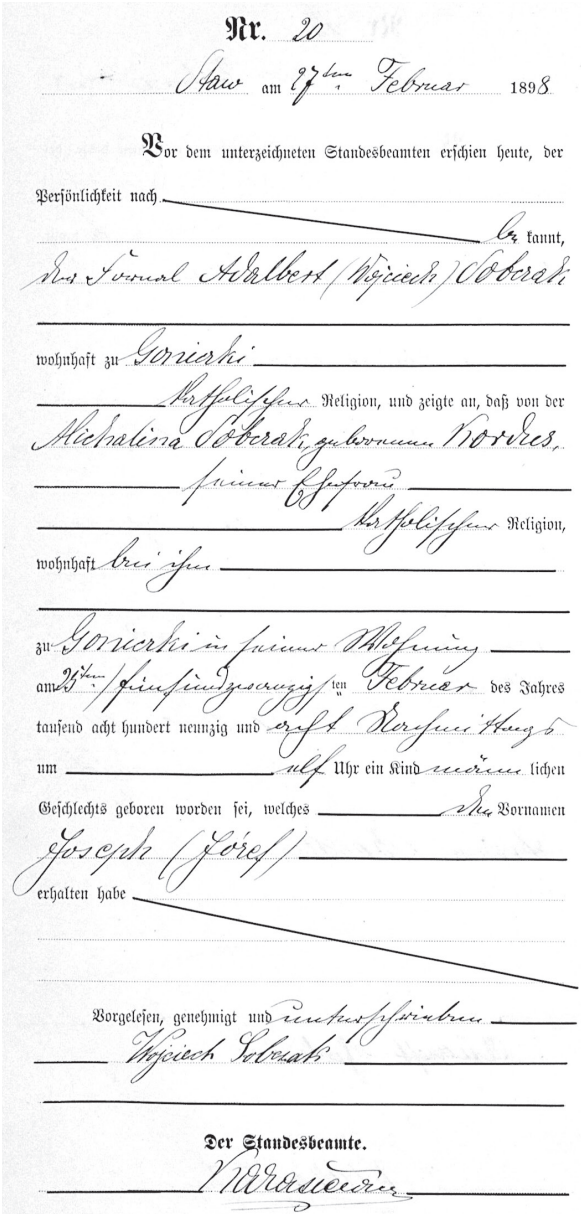
Nr. 20

Saw am 27ten Februar 1898

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Ignaz Adalbert (Wojciech) Sobczak wohnhaft zu Goniarki katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Michalina Sobczak geborenen Norkes, seiner Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Goniarki in seiner Wohnung am 25ten fünfundzwanzigsten Februar des Jahres tausend acht hundert neunzig und acht Karten Hugo um elf Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches die Vornamen Joseph (Józef) erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben

Wojciech Sobczak

Der Standesbeamte.

Narasewicz

Metryka Józefa Sobczaka.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej. Został aresztowany 13.12.1939 r. przez NKWD na Ukrainie w Meducha gmina Delejów powiat Stanisławów i osadzony w więzieniu w Haliczu. Stamtąd został przeniesiony 21.12.1939 r. do więzienia w Stanisławowie i dalej wywieziony do Bracławia.

Jego nazwisko figuruje na Ukraińskiej Liście Katyńskiej numer 042, pozycja 191 z kwietnia 1940 r.

Skazani z tej listy byli umieszczeni na 12 listach dyspozycyjnych (na ogólną ilość

list o oznaczeniach od 01 do 072) wytworzonych w Moskwie. W przypadku Ukrainy listy te nosiły numery 041, 042, 043, 055, 056, 057, 064, 065, 066, 067, 071, 072.

Został zamordowany w więzieniu w Kijowie, przy ul. Karolenkiwskiej 17 i pochowany w Kijowie Bykowni, na terenie masywu leśnego w pobliżu wsi Bykownia pod Kijowem, na Ukrainie. Na tym terenie już od lat trzydziestych chowano ofiary bolszewizmu.

Odznaczony:

– Brązowym Krzyżem Zasługi,
– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości,
– Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918 – 1921,
– Brązowym Medalem Za Długoletnią Służbę.

Piotr Kazimierz Spes (1885 – 1940)

Urodził się 9.09.1885 r. w Komarówce (powiat Brzeżany województwo tarnowskie), jako syn leśniczego Michała i Anny z domu Strzeszkowskiej.

Ukończył pięć klas gimnazjum w Brzeżanach. Następnie został wcielony w skład armii austro – węgierskiej. Tu ukończył szkołę podoficerską. Walczył na frontach: rosyjskim, rumuńskim i włoskim.

W 1918 r. służąc jako dowódca plutonu w 7. Pułku Ułanów dostał się na froncie włoskim do niewoli. Z końcem 1918 r., w stopniu sierżanta sztabowego wstąpił do Armii Hallera, z którą w maju 1919 r. wrócił do Polski. Od 1919 r. służył w Wojsku Polskim. Ukończył pięciomiesięczny kurs w Szkole Podoficerów Zawodowych Piechoty numer 2 w Grudziądzu.

W 1920 r. służąc w 3. Pułku Strzelców Podhalańskich, brał udział w walkach na froncie bolszewickim. Został ranny pod Kijowem. W sierpniu 1924 r. został awansowany na stopień oficerski podporucznika. Następnie został wcielony do 68. Pułku Piechoty we Wrześni. Dowodził plutonem, a następnie był oficerem żywnościowym i płatnikiem Pułku. Posiadał stopień porucznika ze starszeństwem z dniem 1.01.1925 r.

W stan spoczynku przeszedł w 1931 r. z przydziałem do kadry Okręgu Korpusu VII i prowadził kasyno oficerskie 68. Pułku Piechoty. Mieszkał we Wrześni, był żonaty z Gizelą Fijałkowską, z którą miał córkę Marię.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. był osadzony w jenieckim obozie w Kozielsku. Według listy z 27 kwietnia 1940 r. o numerze 052/1 został przekazany 28 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany 30 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Odznaczony Medalem Niepodległości

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień kapitana.

Ignacy Staniszewski (1892 – 1940)

Urodził się 24.06.1892 r. w Bierzglinie (powiat wrzesiński), jako syn Józefa i Nepomuceny z domu Harłożyńskiej.

Brał udział w Powstaniu Wielkopolskim. Służył we wrzesińskiej 1. Kompanii pod dowództwem sierżanta sztabowego Jana Bartkowiaka.

Policjantem został w 1919 r. Posiadał stopień przodownika Policji Państwowej. W wojsku posiadał stopień plutonowego.

Był żonaty z Lucjaną.

W 1935 r. pełnił funkcję kierownika komisariatu policji we wsi Ceków (powiat Kalisz).

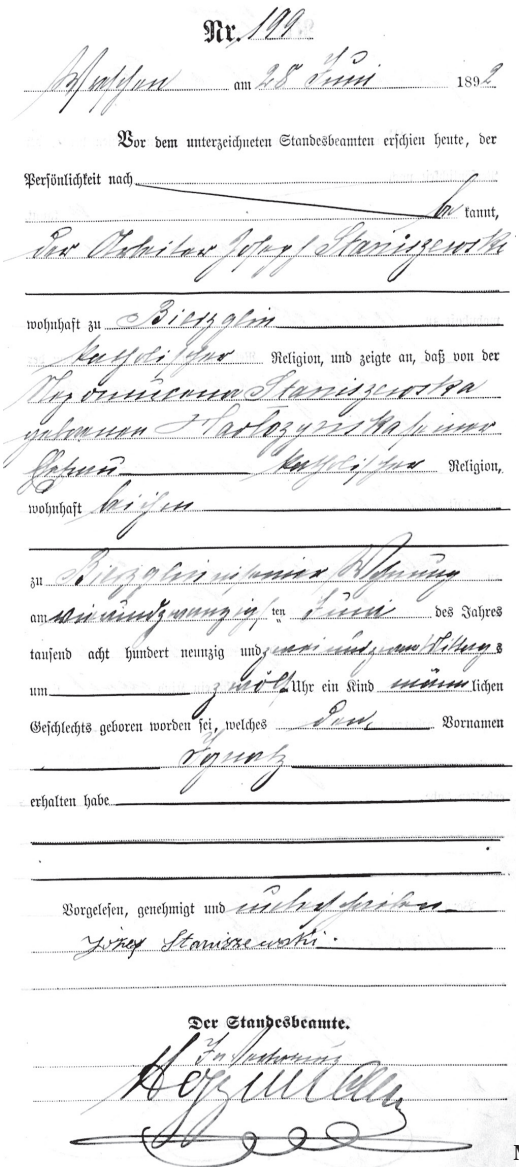

Nr. 100

Wrzesinie am 28 Juni 1892

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach — kannt, der Arbeiter Józef Staniszewski wohnhaft zu Bierzglin katolischer Religion, und zeigte an, daß von der Nepomuceny Staniszewska geborenen Harłożyńska ihrer Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft hier zu Bierzglin Wrzesinskiner Kreises am siebenundzwanzigsten des Juni des Jahres tausend acht hundert neunzig und zwei um zwölf Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Ignacy erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben

Józef Staniszewski.

Der Standesbeamte.

Metryka Ignacego Staniszewskiego.

We wrześniu 1939 r. był kierownikiem komisariatu policji w miejscowości Chocz (powiat Kalisz).

Należał do Koła Skalmierzyce Związku Weteranów Powstań Narodowych 1914 – 1919 od czerwca 1937 r.

Według stanu na 16 kwietnia 1940 r., był osadzony w jenieckim obozie w Ostaszkowie.

Wymienia się jego nazwisko w notatce dyspozycyjnej z tego dnia, nakazującej przesłuchanie 44 jeńców, w celu ustalenia dokładnych miejsc zamieszkania ich rodzin.

Również jego nazwisko pojawia się na odręcznym spisie nazwisk pt. „Zmiana II – ga” z dopiskiem „Brygada następna praca”, na kartce papieru, odzyskanej z pochówku podczas ekshumacji pod Miednoje.

Z Ostaszkowa, według listy z 27 kwietnia 1940 r. o numerze 050/3, został wysłany między 28 a 29 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany między 29 kwietnia a 1 maja 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

Bronisław Stelmachowski (1883 – 1940)

Urodził się 17.05.1883 r. we Wrześni jako syn architekta Ksawera i Ludwiki z domu Hundt.

Ukończył Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu, a następnie studiował prawo w Berlinie, Monachium, Wrocławiu i Getyndze. Podczas studiów był działaczem Towarzystwa Tomasza Zana.

Ożenił się 10.10.1921 r. z Wisławą Majewską (ur. 1885 r.) z Warszawy. W małżeństwie urodził się syn Andrzej (1925).

W czasie Powstania Wielkopolskiego sprawował funkcję sędziego w sądzie doraźnym.

Od 1924 r. został mianowany profesorem tytularnym Uniwersytetu Poznańskiego. W latach 1920 – 1924 i 1928 – 1938 był sędzią Sądu Najwyższego, a w latach 1928 – 1938 sędzią w polsko – niemieckim Trybunale Rozjemczym dla Górnego Śląska. Później, od 1938 r. został mianowany prezesem sądu apelacyjnego dla okręgów Poznania i Torunia, członkiem Trybunału Kompetencyjnego Komisji Kodyfikacyjnej RP. Filister honorowy Korporacji Masovii.

Posiadał bogaty dorobek naukowy w zakresie nauk prawniczych. Autor publikacji naukowych dotyczących procedury cywilnej, prawa upadłościowego i postępowania układowego.

Po 17.09.1939 r. został aresztowany przez władze radzieckie i przetrzymywany w Brześciu. 29 marca 1940 r. wywieziony w nieznanym kierunku i ślad po nim zaginął. Jest możliwe, że został zamordowany na Białorusi. Niestety do tej pory nie udało się odnaleźć list o numerach 047, 048, 049 (listy sporządzone nie wcześniej niż 22 kwietnia i nie później niż 27 kwietnia), 060, 061 (listy sporządzone nie wcześniej niż 9 maja i nie

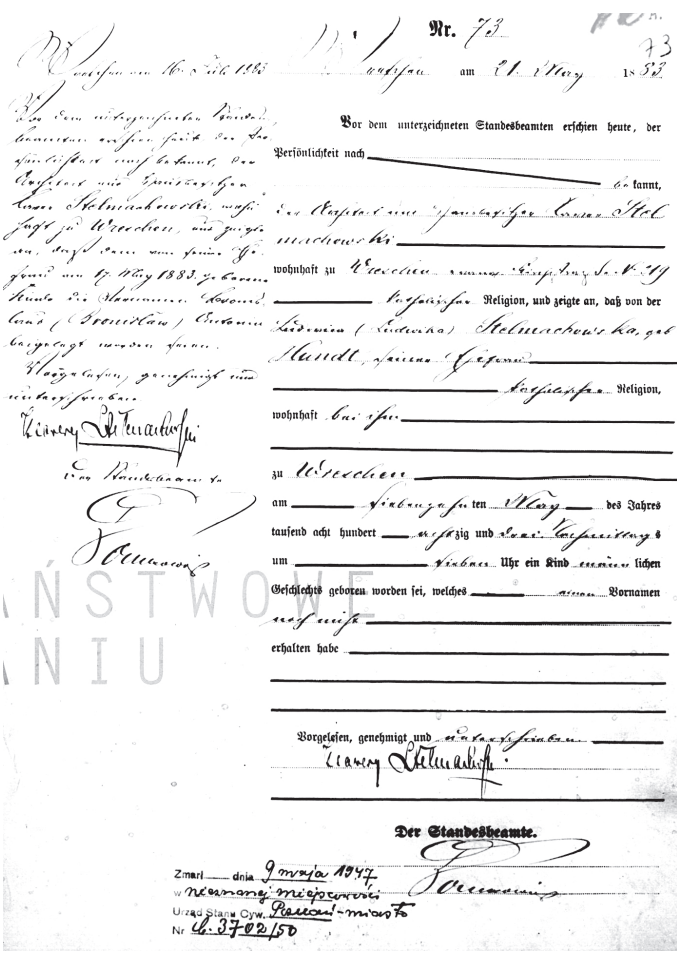

Nr. 73

Warszawa am 21. Mai 1883

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Kaufmann Franciszek Xaver Stelmachowski wohnhaft zu Wrocław, Rzymska 4 katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Ludwika (Ludwika) Stelmachowska, geb. Hundt, seiner Gattin katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Wrocław am siebenzehnten Mai des Jahres tausend acht hundert siebzig und drei Uhr um sieben Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Franciszek erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben

Der Standesbeamte.

Zmarł dnia 9 maja 1947 w nieustalonej miejscowości

Urząd Stanu Cyw. Poznań-miasto

Nr 6.3702/50

Metryka Bronisława Stelmachowskiego.

później niż 19 maja), 063, 068, 069, 070 (listy sporządzone nie wcześniej niż 19 maja). To na tych listach mogą się znajdować nazwiska poszukiwanych osób. Jest możliwe, że nie wszyscy aresztowani na Kresach w okresie od jesieni 1939 r. do wiosny 1940 r. i zaginieni bez wieści są ofiarami tak zwanymi „katyńskimi". Brak jednak jakiejkolwiek informacji o zaginionym może sugerować, iż znalazł się wśród zamordowanych na Białorusi.

Uznany sądownie za zmarłego 9.05.1947 r.

Andrzej Szamborski (1884 – 1940)

Urodził się 14.11.1884 r. w Sołecznie (powiat wrzesiński), jako syn Jana i Franciszki z domu Kaczmarek.

Odebrał domowe wykształcenie.

Policjantem został w 1920 r.

Służył w tarnopolskiej jednostce wojskowej, w 1939 r. w miejscowości Zaleszczyki podlegającej komendzie w Tarnopolu.

Posiadał stopień przodownika Policji Państwowej.

Był żonaty i miał troje dzieci.

Od kwietnia 1940 r. znalazł się w jenieckim obozie w Ostaszkowie. Według listy z 13 kwietnia 1940 r. o numerze 027/1 został wysłany między 16 a 19 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński.

Zamordowany między 17 a 21 kwietnia 1940 r. w Kalininie (Twerze) i pochowany w Miednoje.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

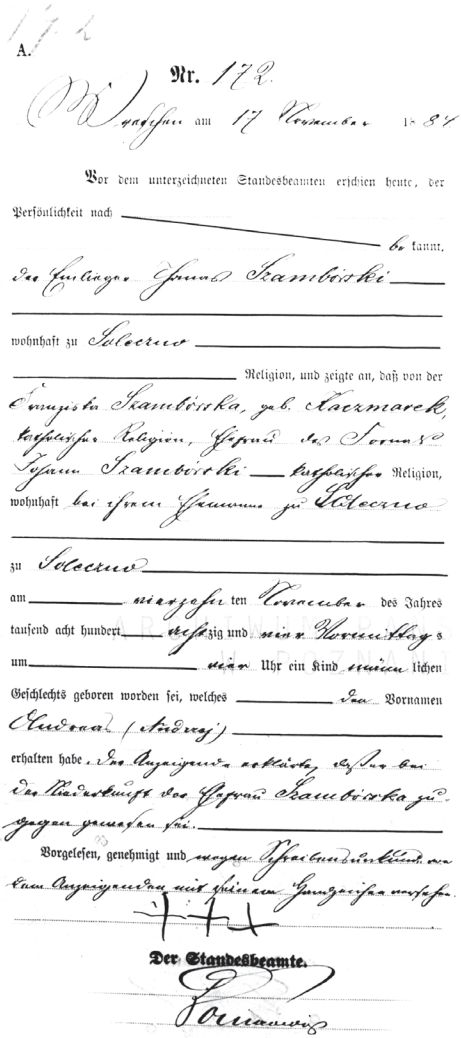
A.

Nr. 172.

Gnesen am 17 November 1884

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Einlieger Jonas Szamborski wohnhaft zu Solecznio Religion, und zeigte an, daß von der Emilia Szamborska, geb. Kaczmarek, katholischer Religion, Gattin des Sonst Johann Szamborski katholischer Religion, wohnhaft bei ihrem Gemahl zu Solecznio zu Solecznio am vierzehnten November des Jahres tausend acht hundert vierzig und vier Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches die Vornamen Andreas (Andrzej) erhalten habe. Der Anzeigende erklärte, daß er der Vater des Johann Szamborska zu gegen gewesen sei.

Vorgelesen, genehmigt und wegen Analphabetentum von dem Anzeigenden mit seinem Zeichen unterschrieben.

Der Standesbeamte.

Sonnenwirth

Metryka Andrzeja Szamborskiego.

Antoni Śmigielski (1904 – 1940)

Urodził się 2.04.1904 r. w Drachowie powiat Witkowo jako syn Antoniego i Joanny z domu Knast.

Ojciec był zarządcą folwarku należącego do Leona Żółtowskiego z Niechanowa. Później, po 1904 r. jego ojciec był dzierżawcą Nowego Folwarku, należącego z kolei do Mycielskich.

W latach 1913 – 1914 uczył się we wrzesińskim pruskim progimnazjum, a następnie w Gimnazjum im. H. Sienkiewicza we Wrześni, gdzie w 1922 r. zdał maturę. Rozpoczął studia na Wydziale Rolno – Leśnym Uniwersytetu Poznańskiego. Ukończył 5 lub 6 semestrów studiów.

W 1925 r. został powołany do wojska. Ukończył Szkołę Podchorążych Kawalerii w Biedrusku.

W 1926 r. ukończył szkołę i został przeniesiony do rezerwy. Odbywał ćwiczenia wojskowe w 7. Pułku Strzelców Konnych w Bydgoszczy, a w latach trzydziestych w 15. Pułku Ułanów. Przed wybuchem II wojny odbył ćwiczenia jako oficer żywieniowy.

Mianowany na stopień podporucznika z dniem 1.01.1931 r. z przydziałem do 17. Pułku Ułanów w Lesznie.

Po odbyciu służby wojskowej pracował jako administrator majątków:

– w Kosmowie (powiat Gniezno),

– w Neryngowie (powiat wrzesiński), jako kurator sądowy masy spadkowej po rodzinie Chełmickich,

– w Gorazdowie (powiat wrzesiński), od 1936 r. w majątku Gorazdowo Józefa Żychlińskiego.

Mieszkał we Wrześni. Podczas administrowania w Neryngowie poznał Ewę Leitgeber (1905 – 1981), córkę Jana i Marii, właścicieli majątku Borzykowo, z którą w 1933 r. ożenił się w Kołaczkowie.

W małżeństwie urodziło się trzech synów: Wojciech (1934 – 2017), Jacek (1935 – 1973) i Andrzej (1937 – 2011).

Syn, Wojciech Śmigielski, był archeologiem z poznańskiego Oddziału Instytutu Archeologii i Etnologii PAN, badaczem kultury łużyckiej. W 1994 roku został zaproszony przez Radę Pamięci Walk i Męczeństwa do udziału w ekspedycji archeologicznej do Lasu Katyńskiego. Uczestniczył w tych pracach w latach 1994 – 1995.

Zmobilizowany został w sierpniu 1939 r. jako podporucznik rezerwy kawalerii do Ośrodka Zapasowego

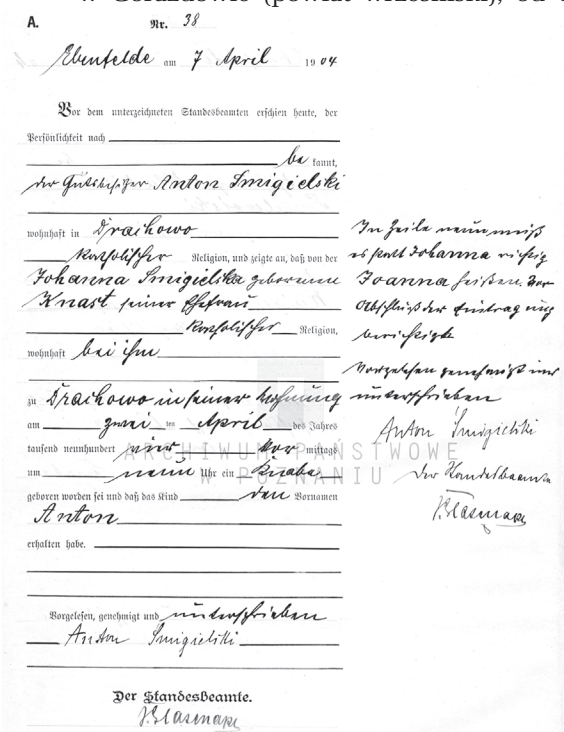

A. Nr. 38

Ebenfelde am 7 April 1904

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Gutsbesitzer Anton Śmigielski wohnhaft in Drachowo Kreis Posen Religion, und zeigte an, daß von der Johanna Śmigielska geborene Knast seiner Ehefrau Kreis Posen Religion, wohnhaft bei ihm zu Drachowo in seiner Wohnung am zwei ten April des Jahres tausend neunhundert vier um neun Uhr ein Kind geboren worden sei und daß das Kind den Vornamen Anton erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben Anton Śmigielski

Der Standesbeamte. P. Blaumann

Im Jahre neunzehnhundert vier ist Johanna Śmigielska geborene Knast Ehefrau des Gutsbesitzers Anton Śmigielski wohnhaft bei ihm zu Drachowo in seiner Wohnung am zweiten April um neun Uhr ein Kind geboren worden sei und daß das Kind den Vornamen Anton erhalten habe.

Vorgelesen genehmigt und unterschrieben Anton Śmigielski

Der Standesbeamte P. Blaumann

Metryka Antoniego Śmigielskiego.

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W POZNANIU

Wielkopolskiej Brygady Kawalerii w Kraśniku. Otrzymał jednak tydzień urlopu w celu przekazania zarządzania majątkiem w Gorazdowie swemu następcy. 6.09.1939 r. wyjechał bryczką w kierunku Warszawy, przesiadł się w okolicach Łowicza do autobusu. Tu urywa się informacja. Prawdopodobnie trafił do swej jednostki.

Po zakończeniu mobilizacji alarmowej w garnizonach Leszno i Poznań nadwyżki mobilizacyjne w postaci kadry, rezerwistów, pozostałości uzbrojenia i wyposażenia odjechały transportem kolejowym, nocą z 26/27 sierpnia 1939 r. do Kraśnika Lubelskiego.

Po przybyciu na miejsce Oddział Zbierania Nadwyżek 17. Pułku Ułanów wszedł w skład Ośrodka Zapasowego Wielkopolskiej Brygady Kawalerii pod dowództwem majora Juliana Fischer – Drauenegg. W Kraśniku w ramach ośrodka przystąpiono do formownia szwadronów bojowych II rzutu mobilizacyjnego. Po zbombardowaniu Kraśnika i koszar między 8 a 10 września, dowódca Ośrodka otrzymał rozkaz z dowództwa Okręgu Korpusu II wymarszu w kierunku Równego.

Przed wymarszem 13 września utworzono z większości sił Ośrodka Zapasowego Pułk Zapasowy Kawalerii „Kraśnik". W pułku szwadrony 2. i 3. pochodziły z 17. Pułku Ułanów, a także ułani tego pułku uzupełnili Szwadron CKM. Po przekroczeniu Bugu pułk „Kraśnik" osiągnął okolice Luboml – Kowel i toczył potyczki z dywersantami ukraińskimi. Po otrzymaniu informacji o wkroczeniu wojsk radzieckich na tereny Polski 17.09.1939 r. pułk powrócił na zachodnią stronę Bugu.

W składzie Grupy „Dubno" stoczył walki pod Janowem Lubelskim, następnie pod Modliborzycami. Szwadrony walczyły do 25 września kierując się na Nisko, skapitulowały w rejonie Rawy Ruskiej.

Dostał się do niewoli radzieckiej. Na początku 1940 r. przyszedł list od niego z obozu w Kozielsku, gdzie nadal przebywał w kwietniu 1940 r. Według sporządzonej listy numer 036/3 z 16 kwietnia 1940 r. w okresie między 19 a 21 kwietnia 1940 r. został oddany do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu smoleńskiego.

Zamordowany między 20 a 22 kwietnia 1940 r. (prawdopodobnie 23) i pochowany w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały

Małżeństwo Ewa z domu Leitgeber i Antoni Śmigielski.

w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu. Lista ekshumowanych została opublikowana w Generalnym Gubernatorstwie.

Niemiecki raport dzienny z 5 czerwca 1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 4037 na liście A.M. N – 543 – 26 – 3563.

Przy jego zwłokach znaleziono rozkaz marszowy, pismo urzędowe i karta mobilizacji.

Jego nazwisko pojawiło się również w niedatowanym oświadczeniu jeńców wojennych o braku państwowych pieniędzy, znalezionym przy szczątkach porucznika Konstantego Zachert – Olszyca.

W 1946 r. Sąd Grodzki we Wrześni uznał go za zmarłego i ustalił sądownie datę śmierci na 30 maja 1941 r.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. został awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Opracowałem korzystając między innymi z informacji zawartych w artykule „Wokół panowała cisza" Filipa Biernata, zamieszczonego w Wiadomościach Wrzesińskich numer 45 z 12 listopada 2021 r. Załączone zdjęcie małżeństwa dzięki uprzejmości Filipa Biernata.

Stanisław Skromny vel Świnka (1889 – 1940)

Urodził się 22.04.1889 r. w Stawie, obecnie powiat słupecki (dawniej powiat wrzesiński), jako syn Stanisława Świnki i Marii z domu Dąbrowskiej.

28.07.1925 r. zmieniono nazwisko dla całej rodziny (L. dz. 13354/25 I 7) na nazwisko Skromny.

Ukończył dwuklasową szkołę podstawową.

Podczas I wojny światowej służył w armii niemieckiej w 4. Kompanii 5. Niederschlesisches Infanterie – Regiment Nr.154. W trakcie działań wojennych został ranny na froncie zachodnim w 1915 r.

W 1920 r. rozpoczął służbę w policji. Służył w poznańskich jednostkach policji w tym od października 1936 r. w II Komisariacie Miasta. Kierował ruchem ulicznym. Stąd został przeniesiony do Komisariatu PKP w Poznaniu. We wrześniu 1939 r. służył w Komisariacie Kolejowym Policji Państwowej w Poznaniu.

Mieszkał początkowo w Paruszewie, a następnie w Poznaniu.

Był żonaty z Józefą Remisz (ur. 1893) z Sokolnik i miał z nią czterech synów, Kazimierza (ur. 1918), Mariana Józefa (1920 – 1983), Tadeusza Franciszka (ur. 1922) i Henryka Mieczysława (ur. 1926).

Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej. W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. był osadzony w jenieckim obozie w Ostaszkowie.

Według listy z 9 kwietnia 1940 r. o numerze 020/2 został oddany między 12 a 14 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie (Twerze) między 13 a 16 kwietnia

1940 r. i pochowany w Miednoje.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

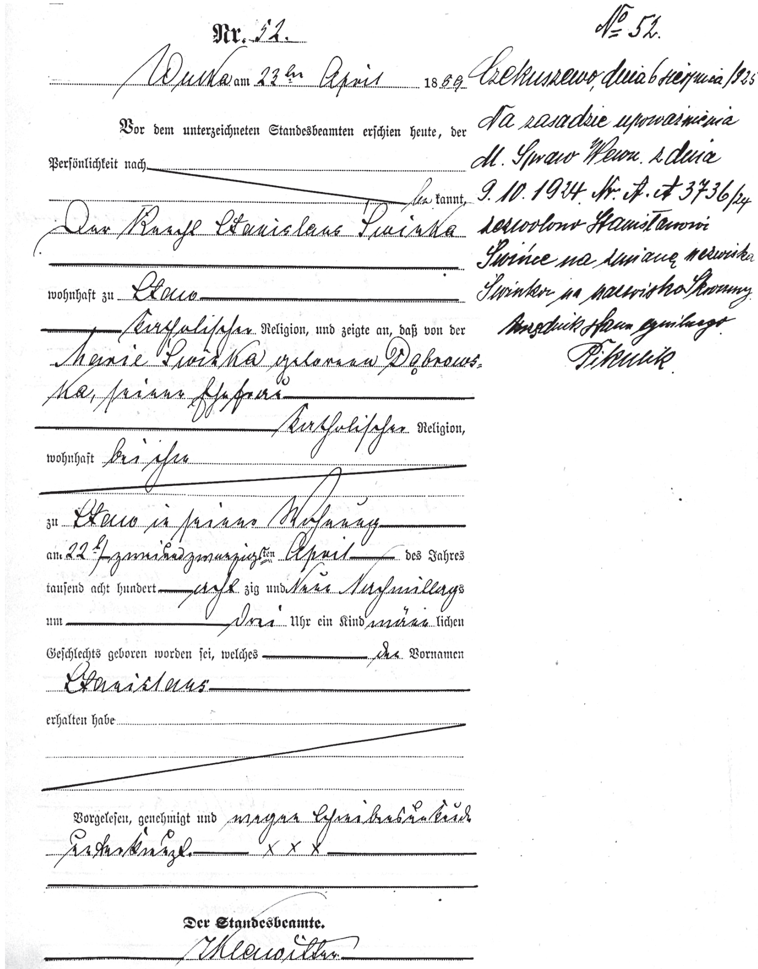

Nr. 52. №. 52.

[illegible] am 23ten April 1889 [illegible], dnia 6 sierpnia 1925

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach [illegible] kannt, Der Knecht Stanislaus Swinka

wohnhaft zu [illegible] katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Marie Swinka [illegible] Dąbrowska, [illegible] katholischer Religion, wohnhaft bei ihm

zu [illegible] am 22ten [illegible] April des Jahres tausend acht hundert achtzig und neun [illegible] um [illegible] Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches [illegible] Vornamen Stanislaus erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und [illegible] xxx

Der Standesbeamte.
[illegible]

Na zasadzie upoważnienia M. Spraw Wewn. z dnia 9.10.1924 Nr. A. 3736/24 zezwolono Stanisławowi Śwince na zmianę nazwiska Świnka na nazwisko Skromny [illegible]

Na górze:
metryka Stanisława Świnki.
Na dole:
karty meldunkowe Stanisława Świnki w Poznaniu.

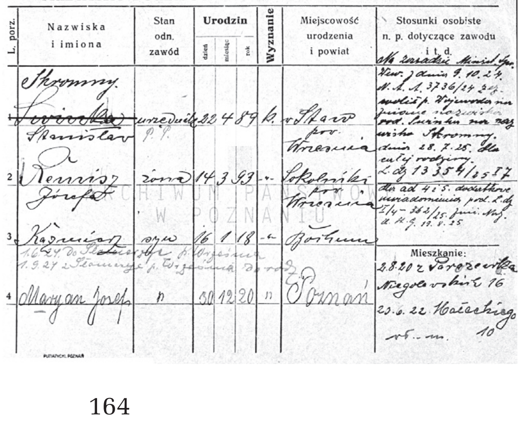

Skromny Świnka 260

Nazwisko rodziców:

L. porz.	Nazwiska i imiona	Stan odn. zawód	Urodzin dzień	miesiąc	rok	Wyznanie	Miejscowość urodzenia i powiat	Stosunki osobiste n. p. dotyczące zawodu i t. d.
1	Skromny Świnka Stanisław	urzędnik P. P.	22	4	89	k.	Stary pow. Września	Na zasadzie Minist. Spr. Wewn. z dnia 9.10.24. N. A. 1. 3736/24 ... zmianę nazwiska ... na nazwisko Skromny dnia 28.7.25. ... L. dz. 13354/2557
2	Kemisz Józefa	żona	14	3	93	"	Sokolniki pow. Września	...
3	Kazimierz	syn	16	1	18	"	Bochum	
4	Maryan Józef	"	30	12	20	"	Poznań	

Mieszkanie: 28.8.20 z ... Nagolewskich 16; 23.6.22 ... 10

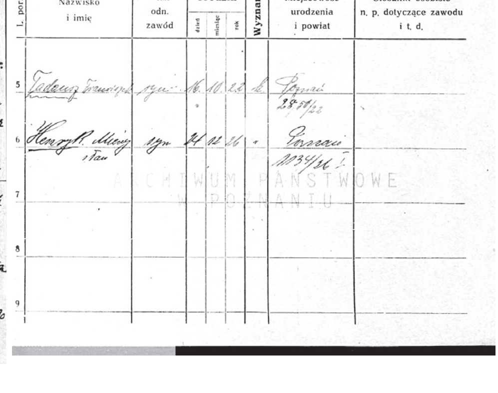

261

L. porz.	Nazwisko i imię	Stan odn. zawód	Urodzin dzień	miesiąc	rok	Wyznanie	Miejscowość urodzenia i powiat	Stosunki osobiste n. p. dotyczące zawodu i t. d.
5	Tadeusz Franciszek	syn	16	10	22	k.	Poznań 2850/22	
6	Henryk Mieczysław	syn	24	12	26	"	Poznań 2034/26	
7								
8								
9								

Sylwester Talar (1895 – 1940)

Urodził się 3.12.1895 r. w Bierzglinie (powiat wrzesiński), jako syn Józefa i Franciszki z domu Zientkowskliej.

Ukończył pięcioklasową szkołę powszechną. Wcielony do armii niemieckiej służył w 2. Kompanii 3. Niederschlesisches Infanterie – Regiment Nr. 50 z Rawicza. Podczas walk na froncie zachodnim został ranny w 1915 r.

15.03.1920 r. przystąpił do służby w Policji Państwowej.

Służył w województwie stanisławowskim. Mieszkał w miejscowości Horodenka. W okresie międzywojennym Horodenka była stolicą powiatu w województwie stanisławowskim oraz siedzibą komisariatu Straży Celnej „Horodenka". Obecnie jest to miasto w rejonie kołomyjskim, w obwodzie iwanofrankowskim, na Ukrainie.

Posiadał stopień starszego przzodownika Policji Państwowej.

Jak wynika z karty rejestracyjnej obozu jenieckiego w Juchnowie z 8 grudnia 1939 r. został aresztowany w mieście Zabłotów (w województwie stanisławowskim, w powiecie śniatyńskim, obecnie na Ukrainie, w obwodzie iwanofrankiwskim, w rejonie śniatyńskim) w dniu 23.09.1939 r.

25.11.1939 r. przybył z więzienia w Stanisławowie do obozu jenieckiego w Juchnowie leżącym w obwodzie smoleńskim. Stąd został wysłany 21.12.1939 r. do obozu jenieckiego w Ostaszkowie, dokąd przybył 27.12.1939 r.

Po decyzji rządu radzieckiego o likwidacji obozów został zgodnie z listą numer 058/1 z maja 1940 r. oddany do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu kalinińskiego (twerskiego) w okresie między 10 a 13 maja 1940 r.

Zamordowany w Miednoje między 11 a 14 maja 1940 r. i tam pochowany.

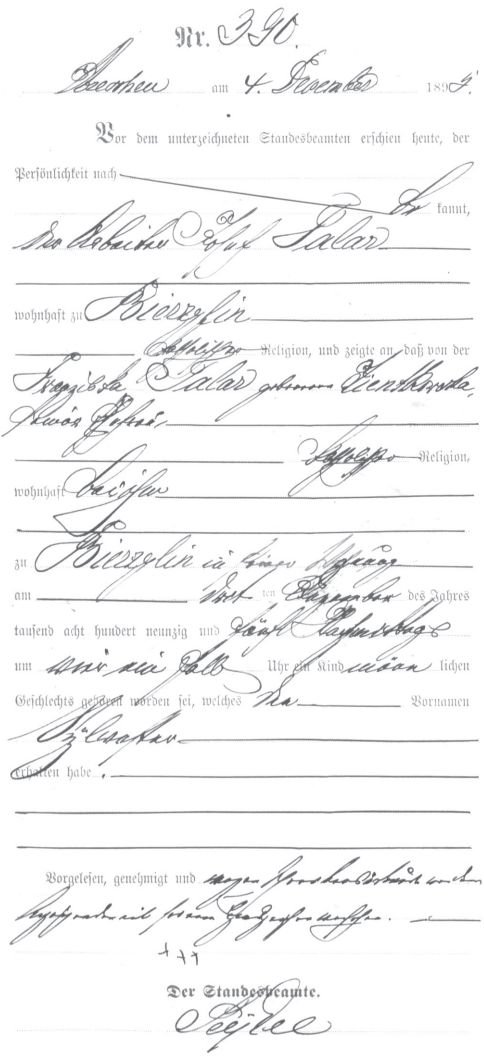
Nr. 390.

Bierzglin am 4. Dezember 1895.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Arbeiter Józef Talar wohnhaft zu Bierzglin katholischer Religion, und zeigte an daß von der Franciszka Talar geborene Zientkowska, Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft zu Bierzglin am vier und zwanzigsten des Jahres tausend acht hundert neunzig und fünf Uhr um zwei ein Kind weiblichen Geschlechts geboren worden sei, welches die Vornamen Sylwester erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.

Der Standesbeamte.

Metryka Sylwestra Talara.

Stanisław Tylkowski (1899 – 1940)

Urodził się 26.04.1899 r. w Sokolnikach Gwiazdowskich koło Kostrzyna Wlkp., jako syn Tomasza i Pelagii z domu Matuszewskiej.

Ukończył siedmioklasową szkołę powszechną. Uczestniczył w Powstaniu Wielkopolskim.

Do Policji Państwowej został przyjęty 16.01.1925 r. z przydziałem do Komendy Wojewódzkiej w Łucku (miasto na Ukrainie, nad Styrem,wówczas siedziba województwa wołyńskiego).

17.11.1934 został przeniesiony z województwa wołyńskiego do województwa poznańskiego, do Wrześni. Mieszkał w Rynku.

W marcu 1938 r. został przeniesiony na komisariat policji w miejscowości Przysucha (powiat Opoczno województwo kieleckie), skąd na krótko przed wojną został wysłany do Baranowicz w województwie nowogródzkim.

Mieszkał w Przysusze. Był żonaty i miał dwie córki, Stefanię i Jadwigę.

Posiadał stopień posterunkowego Policji Państwowej.

W kwietniu 1940 r. został osadzony w jenieckim obozie w Ostaszkowie. Według listy z kwietnia 1940 r. o numerze 012/2 został wysłany między 8 a 9 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński.

Zamordowany między 9 a 11 kwietnia 1940 r.w Kalininie (Twerze) i pochowany w Miednoje.

Odznaczony:

– Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918 – 1921,

– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości,

– Brązowym Medalem Za Długoletnią Służbę.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

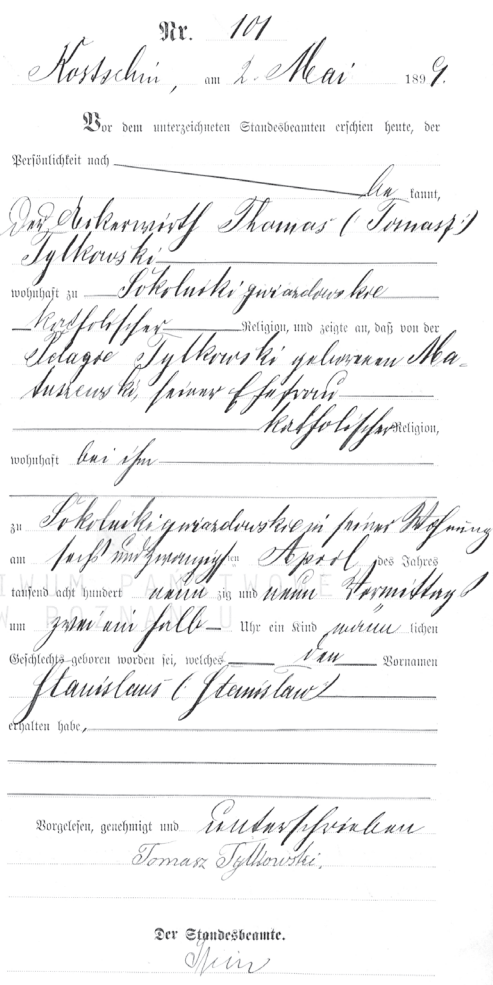

Nr. 101

Kostschin, am 2. Mai 1899.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach — bekannt, Der Arbeiter Thomas (Tomasz) Tylkowski, wohnhaft zu Sokolniki gwiazdowskie, Katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Pelagie Tylkowski geborenen Matuszewski, seiner Ehefrau, katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Sokolniki gwiazdowskie in seiner Wohnung am fünfundzwanzigsten April des Jahres tausend acht hundert neun zig und neunten Vormittags um zwei ein halb Uhr ein Kind weiblichen Geschlechts geboren worden sei, welches — den Vornamen Stanisław (Stanisław) erhalten habe,

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben Tomasz Tylkowski.

Der Standesbeamte.

Weiss

Metryka Stanisława Tylkowskiego.

HIWIM PAMIĘTWOŚĆ W POZNANIU

Józef Urbaniak (1888 – 1940)

Urodził się 12.03.1888 r. w Chwałkowicach obecnie powiat słupecki (dawniej powiat wrzesiński), jako syn Marcina i Heleny z domu Budka.

Ukończył siedmioklasową szkołę powszechną.

Powołany podczas I wojny światowej do armii niemieckiej posiadał stopień sierżanta. Podczas walk został dwukrotnie ranny, w 1917 i w 1918 r.

Do służby w Policji Państwowej wstąpił w 1920 r., służąc w województwie stanisławowskim. W 1939 r. służył na komisariacie policji w mieście Tłumacz (miasto powiatowe w województwie stanisławowskim, obecnie na Ukrainie w obwodzie iwanofrankiwskim), gdzie mieszkał.

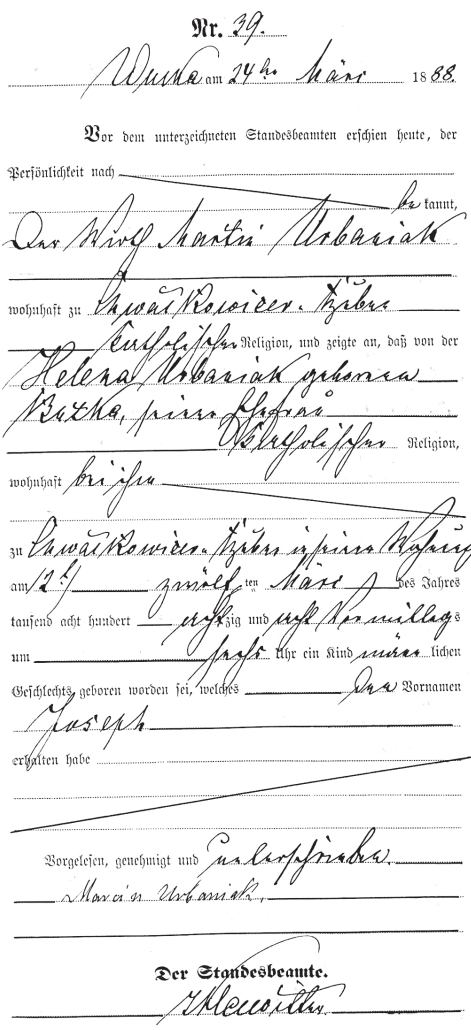

Nr. 39.

Wituka am 24. März 1888.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Wirt Martin Urbaniak wohnhaft zu Chwałkowice, Kreis Kolmar, katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Helena Urbaniak geborene Budka, seiner Ehefrau, katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Chwałkowice, Kreis und seiner Wohnung am 12. März des Jahres tausend acht hundert siebzig und acht Vormittags um sechs Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches die Vornamen Joseph erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.

Marcin Urbaniak.

Der Standesbeamte.

Klemmer.

Metryka Józefa Urbaniaka.

Posiadał stopień starszego posterunkowego.

Był żonaty i miał troje dzieci.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił w październiku 1939 r. do niewoli radzieckiej. Zarejestrowany 23 października w rozdzielczym obozie jenieckim w Kozielszczynie (na Ukrainie w obwodzie połtawskim), skąd został przekazany 21 października 1939 r. do Ostaszkowa, dokąd przybył 26 października 1939 r. Potwierdza to akt przyjęcia do obozu Ostaszkowskiego 1349 jeńców wojennych, którzy przybyli z obozu kozielszczańskiego (lista bez zapisanych nazwisk). Ostatnią wiadomością od niego, jaką otrzymała rodzina, było potwierdzenie, że znajduje się w obozie ostaszkowskim.

Według listy z 20 kwietnia 1940 r. o numerze 038/1 został oddany między 21 a 23 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie (Twerze) dniach między 22 a 25 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. został awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

Kazimierz Wiczyński (1889 – 1940)

Urodził się 19.02.1889 w Tadeuszewie powiat Środa jako syn Piotra i Jadwigi z domu Kasperskiej.

Ukończył sześcioklasową szkołę powszechną.

Był kawalerem. Mieszkał w Łodzi. Do służby w Policji Państwowej zgłosił się w 1919 r. i służył w województwie białostockim. Posiadał stopień starszego przodownika Policji Państwowej.

W 1932 r. został przeniesiony do województwa łódzkiego, gdzie służył na komisariacie policji we wsi Grodziec. Następnie został skierowany do służby na stanowisku naczelnika komisariatów policji w Pyzdrach (powiat wrzesiński), Tuliszkowie (powiat koniński), Sompolnie (powiat kolski). Od marca 1937 r. do września 1939 r. służył w Zarządzie Rezerwy Pieszej Policji w Łodzi (specjalna jednostka tłumienia zamieszek).

Zmobilizowany na front, dostał się do niewoli radzieckiej.

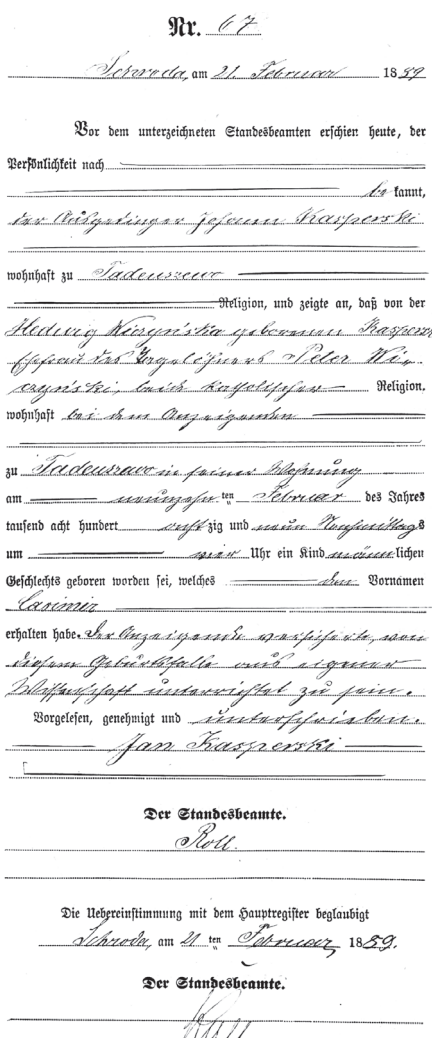

Nr. 67

Środa, am 21. Februar 1889

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Arbeiter Johann Kasperski, wohnhaft zu Tadeuszewo Religion, und zeigte an, daß von der Hedwig Wiczyńska geborenen Kasperski, Gattin des Arbeiters Peter Wiczyński, beide katholischer Religion, wohnhaft bei ihren Angehörigen zu Tadeuszewo in seiner Wohnung am einundzwanzigsten Februar des Jahres tausend acht hundert acht zig und neun Nachmittags um vier Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Casimir erhalten habe. Der Anzeigende unterschrieb, nachdem ihm diese Geburtsfalle aus eigener Wissenschaft bestätigt zu sein.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.

Jan Kasperski

Der Standesbeamte.

Roll

Die Uebereinstimmung mit dem Hauptregister beglaubigt

Środa, am 21. ten Februar 1889.

Der Standesbeamte.

Roll

Metryka Kazimierza Wiczyńskiego.

Do niewoli trafił 19 września 1939 r. do jenieckiego obozu w Starobielsku. Figurował na liście jeńców wojennych, którzy deponowali polskie pieniądze w obozie w Starobielsku. Ponadto jego nazwisko znajdowało się na karcie meldunkowej obozu Starobielsk z 9 stycznia 1940 r. wypełnionej po opuszczeniu obozu. Stamtąd 13 października 1939 r. został wysłany do jenieckiego obozu w Ostaszkowie, dokąd przybył 19 października 1939 r. Dokument wysyłkowy z obozu starobielskiego, określający jeńców wysłanych tym transportem, opiewał na 155 policjantów i żandarmów, uprzednio wyselekcjonowanych spośród jeńców.

Ostatnie wieści od niego pochodziły z listopada 1939 r. z wyspy Stołobnyj na jeziorze Seliger z miejscowości Ostaszków skrzynka pocztowa 37.

Z obozu w Ostaszkowie został przekazany 4 kwietnia 1940 r., zgodnie z listą wysyłkową bez numeru z 1 kwietnia 1940 r., do dyspozycji naczelnika NKWD w obwodzie kalinińskim (twerskim).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie między 5 a 6 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

Wincenty Winkler (1899 – 1940)

Urodził się 1.04.1899 r. w Wilster (miasto w Niemczech, w kraju związkowym Szlezwik – Holsztyn w powiecie Steinburg) jako syn Władysława i Władysławy z Zielińskich.

Szkołę ludową ukończył w Strzałkowie, obecnie powiat słupecki (dawniej powiat wrzesiński).

W listopadzie 1917 r. został wcielony do armii niemieckiej. Służył w Feldartillerie – Regiment von Podbielski (1. Niederschlesisches) nr 5 w Szprotawie. W jego składzie walczył na froncie zachodnim. 14.08.1918 r. został ranny na terenie Flandrii. Wysłany na leczenie do szpitala w Nadrenii, zbiegł najpierw do Poznania, a potem do Strzałkowa.

W Strzałkowie włączył się w nurt Powstania Wielkopolskiego. Działał w strzałkowskiej Radzie Robotniczo – Żołnierskiej. Z oddziałem strzałkowskim wziął udział w potyczkach przeciw Grenzschutzowi. Podczas pierwszych dni Powstania Wielkopolskiego odbierał broń Niemcom. W połowie stycznia przeniósł się do 1. Pułku Strzelców Wielkopolskich w Poznaniu a stąd, po apelach dowództwa, przeniósł się do 1. Pułku Artylerii Polowej. Wraz z Pułkiem przeszedł szlak bojowy na froncie pod Szubinem i od Krotoszyna po Zduny.

Został skierowany do szkoły podoficerskiej w październiku 1919 r., a po jej ukończeniu został awansowany na stopień kaprala. Ze swą jednostką macierzystą wziął udział w wojnie polsko – bolszewickiej. W 1921 r. w stopniu ogniomistrza został zwolniony do rezerwy.

15.03.1922 r. wyprowadził się ze Strzałkowa do Poznania.

Powołany w 1931 r. na kurs do Szkoły Podchorążych Rezerwy Piechoty w Grudziądzu, otrzymał awans na stopień podporucznika ze starszeństwem od 1.09.1931 r. oraz przydział do rezerwy 65. Pułku Piechoty w Grudziądzu.

Ostatecznie w 1933 r. został przeniesiony z Korpusu Oficerskiego Piechoty do Korpusu Oficerów Uzbrojenia, do 10. Oddziału Służby Uzbrojenia.

Pracę swą w cywilu związał z budownictwem. Nadrabiając wykształcenie szkolne i kończąc stosowne kursy, w 1927 r. uzyskał tytuł technika budowlanego. Pracował w Państwowej Szkole Budownictwa, Miernictwa i Melioracji w Poznaniu i kolejno w Fabryce Wapna i Cementu w Piechcinie, później jako urzędnik w Zarządzie Miasta w Poznaniu. Mieszkał w Poznaniu przy ul. Kolskiej i Smolnej.

Ożenił się 18.07.1927 r. z Pelagią Skrawczyńską, urodzoną 5.03.1903 r. w Berlinie, z którą miał dziecko Zygmunta Tadeusza ur. 25.08.1928 w Poznaniu, a zmarłego 24.02.1931. Pelagia Winkler została powieszona przez Niemców w więzieniu przy ul. Młyńskiej w Poznaniu 14.07.1942.

Członek Związku Powstańców Wielkopolskich oraz Związku Oficerów Rezerwy. Zweryfikowany 6.02.1934 r. przez Związek Powstańców Wielkopolskich pod numerem 9370.

Podczas działań wojennych w 1939 r. znalazł się na wschodzie i dostał się do niewoli radzieckiej. Według stanu na grudzień 1939 r. był osadzony w obozie jenieckim w Kozielsku. Jego nazwisko pojawiło się na liście adresów w zeszycie, znalezionym

przy szczątkach podporucznika Edmunda Woźniaka oraz na liście nazwisk na kartce z płatnościami gotówkowymi, znalezionej przy szczątkach porucznika Józefa Koniuszewskiego.

Według listy z 13 kwietnia 1940 r. o numerze 029/2 (pozycja 26, teczka personalna numer 4374), został przekazany między 15 a 17 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 16 a 19 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemiecki raport dzienny bez daty zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 31 na liście A.M. N – 472 – 26 – 4374. Przy zwłokach znaleziono kartkę z adresem i kartę szczepień z Kozielska.

Odznaczony:

– Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918 – 1921,

– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości,

– Odznaką Wojsk Wielkopolskich.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. został awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

WINKLER WINCENTY
ppor. rez.
Poznań, ul. Kolska nr. 12.
Działalność: Czynny w pierwszych dniach powstania przy odbieraniu broni Niemcom. Od stycznia 1919 r. 1 p. a. p. Wlkp. na froncie Szubin i Zduny.
Odznaczenia: Medal „Polska Swemu Obrońcy", Dziesięciolecia i odznakę W. Wlkp. Ew. nr. 71/3

Biogram zamieszczony w Albumie Pamiątkowym Powstańców Ziem Zachodnich z 1937 r.

Tomasz Wiśniewski (1899 – 1940)

Urodził się 27.11.1899 r. w Zielińcu (powiat wrzesiński), jako syn Andrzeja i Agnieszki z domu Suchorskiej.

Od 1925 r., służył w Policji Państwowej województwa śląskiego w Królewskiej Hucie (Chorzowie) w II Komisariacie Policji do 10.12.1931 r., a następnie na Posterunku Pogotowia w Chorzowie. Była to jednostka specjalna do tłumienia masowych zamieszek. W czerwcu 1939 r. został przeniesiony do I Komisariatu Policji Państwowej w tym mieście i tu służył aż do września 1939 r.

Posiadał stopień posterunkowego Policji Państwowej.

Mieszkał w Chorzowie.

Od października 1939 r. przebywał w przejściowym obozie jenieckim w Juchnowie (obwód smoleński), skąd 26.10.1939 r. został wysłany do obozu w Ostaszkowie, gdzie przybył 29.10.1939 r. jako jeden z 586 jeńców wojennych. W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. dalej przebywał w jenieckim obozie w Ostaszkowie. Ostatni list od niego pochodził z listopada 1939 r.

Według listy z 16 kwietnia 1940 r. o numerze 033/1 został oddany między 17 a 19 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie dniach między 18 a 21 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. został awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

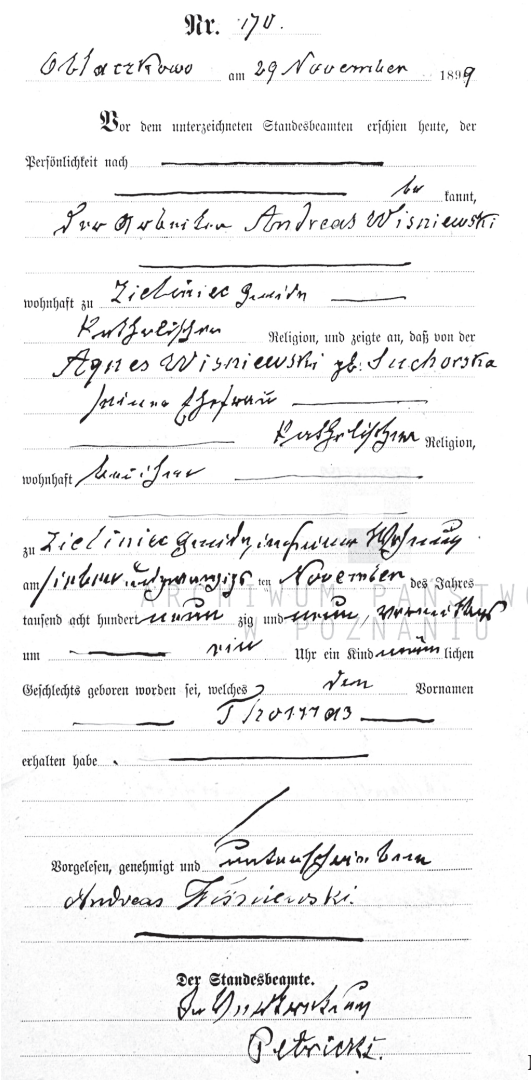
Nr. 170.

Ostrzeszów am 29 November 1899

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Arbeiter Andreas Wiśniewski wohnhaft zu Zielińiec Gemeinde katholischen Religion, und zeigte an, daß von der Agnes Wiśniewski geb. Suchorska Jahre alt katholischen Religion, wohnhaft zu Zielińiec Gemeinde am siebten des laufenden November des Jahres tausend acht hundert neun zig und neun um sieben Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Tadeusz erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben

Andreas Wiśniewski.

Der Standesbeamte.

Petricki.

Metryka Tomasza Wiśniewskiego.

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W POZNANIU

Tomasz Wojtkowiak (1910 – 1940)

Urodził się 18.11.1910 r. w Nekli, (obecnie powiat wrzesiński, dawniej powiat średzki), przy ulicy Zawodzie. Był synem Józefa, posła na Sejm Dzielnicowy w Poznaniu z 1918 r. i Marianny z domu Cichońskiej, pochodzącej z Targowej Górki.

Ukończył nekielską siedmioklasową szkołę powszechną. Po szkole odbył zasadniczą służbę wojskową w 17. Pułku Ułanów w Lesznie. Następnie, po powrocie ze służby wojskowej imał się różnych, dorywczych prac na miejscu.

Angażował się w życie społeczne Nekli. Został wybrany 11.03.1930 r. zastępcą prezesa a 17.01.1932 r. zastępcą sekretarza Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej w Nekli.

Tak opisuje aktywność Tomasza Wojtkowiaka Orędownik Wrzesiński.

(Orędownik Wrzesiński nr 28 z 11.03.1930 r.)

Nekla. (Z życia Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej)

Do najruchliwszych Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej okręgu wrzesińskiego należy S.M.P. Nekla w pow. średzkim. Pod troskliwą opieką księdza proboszcza Skowrońskiego a pod sprężystym kierownictwem prezesa Bolesława Majchrzaka, Stowarzyszenie coraz lepiej się rozwija.

Obecnie liczy 47 członków. Zebrania odbywają się w pierwszą i trzecią niedzielę każdego miesiąca w szkole, której na ten cel użyczył wicepatron Stowarzyszenia pan kierownik szkoły Wróblewski. Także wychowaniem fizycznym Stowarzyszenie żywo się interesuje, ćwicząc regularnie co środy i soboty pod kierownictwem naczelnika i instruktora przysposobienia wojskowego.

Finansowo stoi Stowarzyszenie nieźle, zamknęło bowiem rachunek roczny nadwyżką 172 zł.

Najgorętszym życzeniem Zarządu jest pozyskanie ogniska, gdzieby druhowie mogli się schodzić, szczególniej wieczorami i w porze zimowej, a pozatem brak boiska daje się dotkliwie odczuć, gdyż bez tegoż uprawianie ćwiczeń napotyka na poważne trudności.

Do Zarządu powołano na rok 1930 Bolesława Majchrzaka jako prezesa, Tomasza Wojtkowiaka jako wiceprezesa i gospodarza, Stanisława Nowaczyka jako naczelnika, Walentego Wojtkowiaka jako sekretarza, Henryka Twarożka jako zastępcę sekretarza, Piotra Tądrowskiego jako skarbnika.

Z Nekli, wobec braku pracy i możliwości rozwoju, wywędrował w świat. Skorzystał z oferty naboru do służb policyjnych. Wybrał zawód policjanta.

Do policji został przyjęty 15.10.1936 r. w charakterze kandydata kontraktowego ze stopniem szeregowca. Kandydat musiał spełnić pewne wymagania, w tym musiał mieć co najmniej 170 cm wzrostu. Służba przygotowawcza w policji była służbą kontraktową,

podczas której pracownik otrzymywał żołd 8 gr dziennie i dodatek służbowy 45 zł miesięcznie.

14.12.1937 r. ukończył policyjną Normalną Szkołę Fachową dla Szeregowych Policji Państwowej w Mostach Wielkich (w powiecie żółkiewskim w województwie lwowskim).

Został skierowany do służby w województwie poleskim i przydzielony na posterunek w Wysokiem Litewskiem (Wysokie Litewskie powiat brzeski to obecnie miasto na Białorusi, w obwodzie brzeskim przy granicy z Polską). Na tym posterunku służył do września 1939 r. Z biegiem czasu awansował na posterunkowego (odpowiednik kaprala w wojsku) Policji Państwowej.

Nie stracił kontaktu z Neklą, którą często odwiedzał. Tu, w Nekli zaręczył się z nekielską panną Genowefą Markiewicz. Wojna przerwała jednak te kontakty.

Podczas działań wojennych nastąpił 17.09.1939 r. tragiczny moment uderzenia wojsk radzieckich na Polskę. W czasie działań wojennych 1939 r. aresztowany przez NKWD.

Wzięty do niewoli radzieckiej od października 1939 r. przebywał w juchnowskim obozie jenieckim.

Władze Związku Radzieckiego utworzyły dla jeńców polskich obozy NKWD, wśrod nich obóz rozdzielczy w Juchnowie (koło Kaługi nad rzeką Ugrą w byłym sanatorium gruźliczym, na drodze Małojarosławiec–Miatliewo–Rosław), gdzie komendantem był major Filip Josifowicz Kadyszew a komisarzem batalionowym Ewel Sołomonowicz Gilczienok.

26.10.1939 r. został wysłany do obozu jenieckiego stałego dla jeńców wojennych w Ostaszkowie, do którego przybył wraz z grupą 586 jeńców w dniu 29 października 1939 r.

Z Ostaszkowa przesłał jeszcze

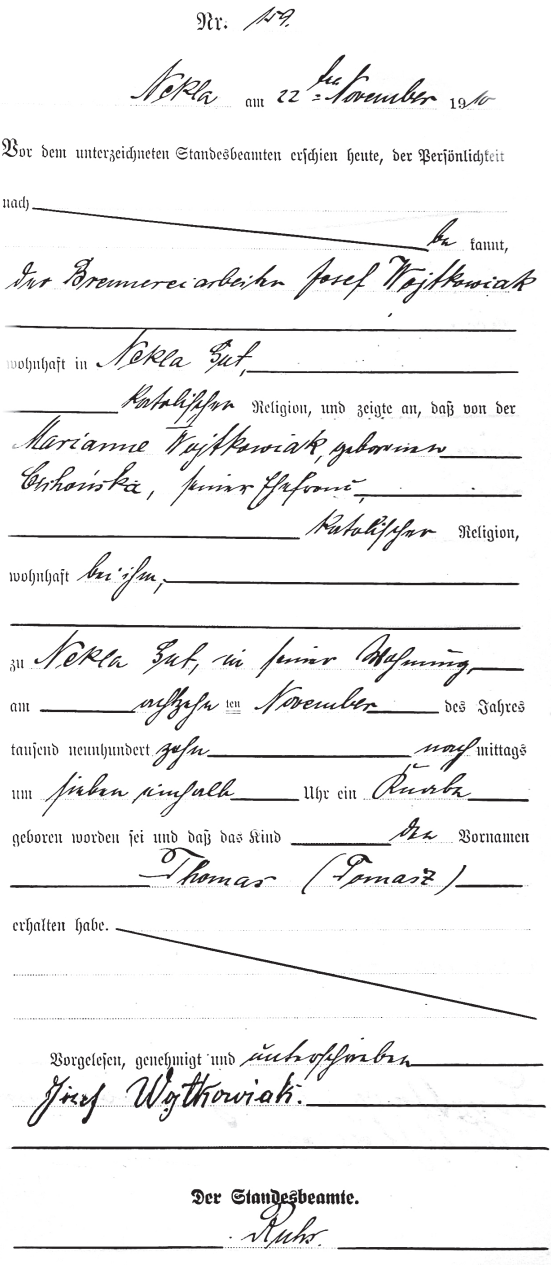

Nr. 159.

Nekla am 22 ten November 1910

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Bremsereiarbeiter Josef Wojtkowiak wohnhaft in Nekla Gut, katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Marianne Wojtkowiak, geborene Chrońska, seiner Ehefrau, katholischer Religion, wohnhaft bei ihm, zu Nekla Gut, in seiner Wohnung, am achten November des Jahres tausend neunhundert zehn nachmittags um sieben einhalb Uhr ein Knabe geboren worden sei und daß das Kind die Vornamen Thomas (Tomasz) erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben
Jozef Wojtkowiak.

Der Standesbeamte.
Nuhs

Metryka Tomasza Wojtkowiaka.

informację, ocenzurowaną pocztówkę, że czuje się świetnie, jest zdrowy i pozdrawia rodzinę. Kartkę napisała po rosyjsku pewna pani. Treść kartki przetłumaczyła w Nekli hrabina Rozalia Żółtowska.

Z Ostaszkowa, według listy z 20 kwietnia 1940 r. o numerze 037/4 między 21a 23 kwietnia 1940 r. został oddany do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód kaliniński (twerski).

Zamordowany w siedzibie NKWD w Kalininie (Twerze) między 22 a 25 kwietnia 1940 r. i pochowany w Miednoje.

Rodzina nie mogła pogodzić się z brakiem wiadomości o zaginionym. Bracia Tomasza, Józef (przebywający w Wielkiej Brytanii) i Tadeusz podjęli starania (pismo do PCK z 7.01.1992 r.), aby uzyskać o nim jakąkolwiek informację. Wskazówką była właśnie wiadomość od Tomasza, którą otrzymano w grudniu 1940 r. z obozu w Ostaszkowie. Nikt nie przypuszczał, że nadawca już wtedy nie żył, zamordowany w kwietniu.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 5.10.2007 r. został awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

Służba patrolowa. Tomasz Wojtkowiak z lewej strony.

Zdjęcie górne: służba patrolowa, Tomasz Wojtkowiak po lewej stronie.
Zdjęcie dolne: Grupa policjantów w Wysokiem Litewskiem. Tomasz Wojtkowiak w górnym rzędzie po lewej stronie.

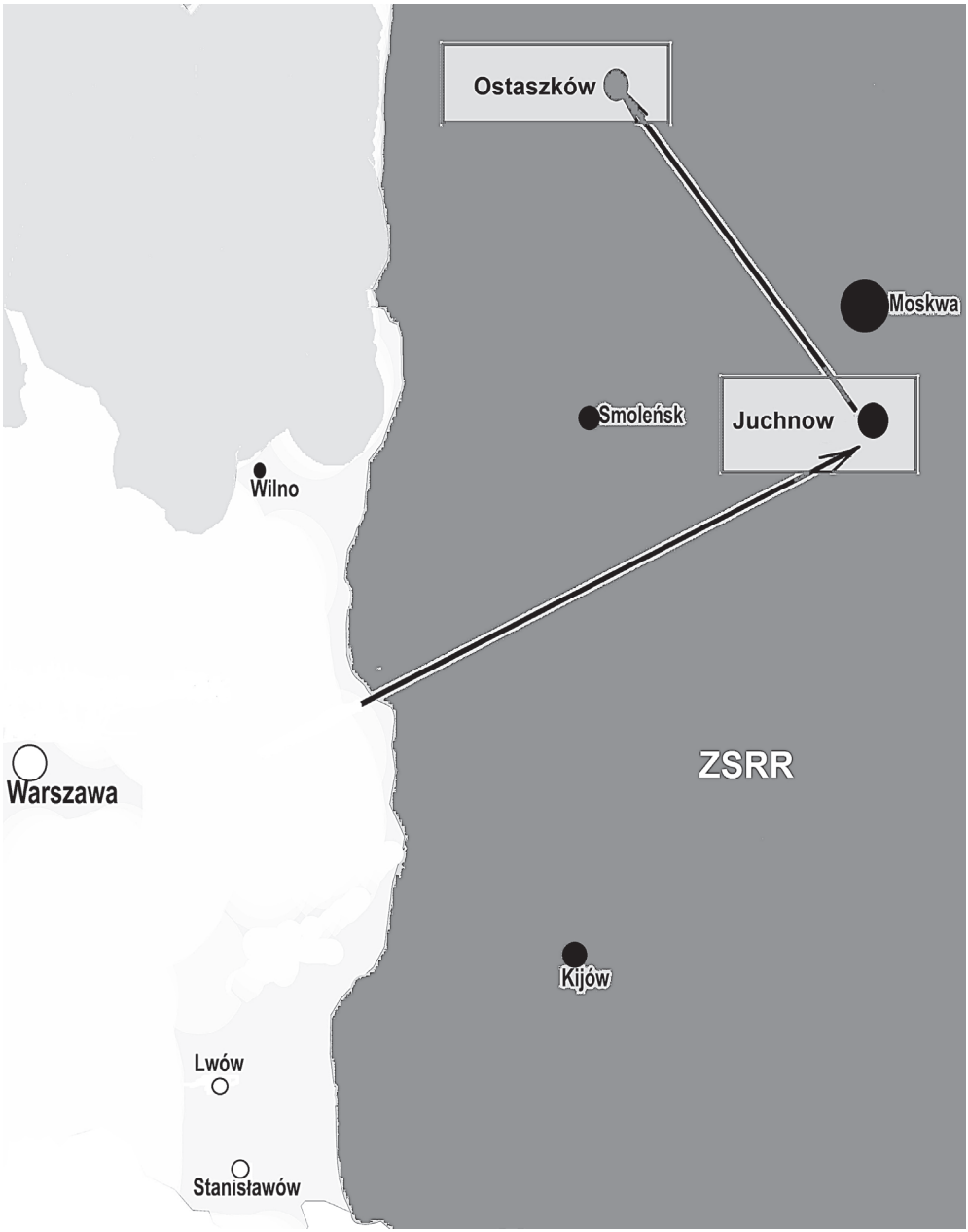

Położenie obozu juchnowskiego na mapie Związku Radzieckiego.

Leonard Ziuko (1909 – 1940)

Urodził się 1.10.1909 r. we wsi nazwanej obecnie Kamienka na Białorusi w rejonie szczuczyńskim obwodu grodzieńskiego. Leonard Ziuko był synem Kazimierza i Weroniki z domu Stankiewicz.

Mieszkał w Kamionce, w powiecie szczuczyńskim, w województwie nowogródzkim, gdzie była parafia Objawienia Pańskiego i św. Antoniego (dekanat Grodno, archidiecezja wileńska) przy ulicy Wesołej.

W wyniku napaści ZSRR na Polskę we wrześniu 1939 r. miejscowość znalazła się pod okupacją, a 2.11.1939 r. została włączona do Białoruskiej SRR.

4.12.1939 r. włączona do nowo utworzonego obwodu białostockiego. W wyniku napaści Rzeszy Niemieckiej na ZSRR znalazła się od czerwca 1941 r. pod okupacją niemiecką i 22.07.1941 r. została włączona w skład okręgu białostockiego III Rzeszy Niemieckiej. W 1944 r. wojska i administracja niemiecka zostały wyparte przez wojska radzieckie. Kamienka została włączona ponownie w skład Białoruskiej SRR do obwodu grodzieńskiego. Po rozpadzie ZSRR od 1991 r. znajduje się na terenie niepodległej Białorusi.

Miał braci Bolesława i Kazimierza oraz siostrę Zofię.

Ukończył siedmioklasową szkołę podstawową.

Pracę w Policji Państwowej rozpoczął 10.07.1936 jako kandydat kontraktowy na szeregowego, nr legitymacji 584.

Po ukończeniu 12.06.1937 r. Normalnej Szkoły Fachowej dla Szeregowych Policji Państwowej (podstawowej policyjnej szkoły zawodowej) w Mostach Wielkich (powiat Żółkiew, województwo lwowskie) został przydzielony następnego dnia do służby w województwie poznańskim.

Korpus policyjny Policji Państwowej powstawał drogą dobrowolnego naboru kandydatów. Od 1936 r. kandydaci kontraktowi byli kandydatami na szeregowych Policji Państwowej. Dla kandydatów kontraktowych wprowadzono służbę przygotowawczą.

Po przesłużeniu co najmniej trzech miesięcy w służbie przygotowawczej, kandydaci kontraktowi, posiadający odpowiednie kwalifikacje, mogli być (w miarę wolnych etatów osobowych) mianowani posterunkowymi Policji Państwowej.

Rozkazem 599 z 9.07.1937 r. przydzielono go do województwa poznańskiego. Trafił do Posterunku Policji Państwowej w Nekli. Służył w komisariacie policji w Nekli i tu mieszkał do 1939 r. Był kawalerem, miał na utrzymaniu 62 – letnią matkę Weronikę.

Awansowany posiadał stopień posterunkowego w drugim roku Policji Państwowej, a jako szeregowy policjant służył 2,5 roku.

Po wybuchu II wojny światowej znalazł się na terenach wschodnich Rzeczpospolitej. Podczas wojny obronnej w 1939 r., trafił do niewoli radzieckiej. Po wkroczeniu Armii Radzieckiej na wschodnie tereny Polski, policjantów osadzano w wojennych obozach jenieckich, a następnie w zbiorczych obozach. Zbiorczy obóz dla służb sił wewnętrznych o zaostrzonym rygorze ustanowiono w Ostaszkowie, na północny zachód od Moskwy. W odległości 11 kilometrów od Ostaszkowa, na wysepce Stołobnyj i częściowo na półwyspie Swietlica, na jeziorze Seliger, znajdują się zabudowania prawosławnego monasteru–Pustelni Niłowo – Stołobieńskiej z XVII–XIX wieku.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. przebywał w jenieckim

obozie w Ostaszkowie.

5.03.1940 r. na posiedzeniu Biura Politycznego Komitetu Centralnego Wszechzwiązkowej Komunistycznej Partii (bolszewików) podjęto decyzję o zagładzie jeńców wojennych. W następstwie tej decyzji rozpoczęła się 4.04.1940 r. likwidacja obozu w Ostaszkowie i trwała do 19.05.1940 r. Jeńców wojennych pędzono do stacji kolejowej Soroga i transportowano do Kalinina (Twer), do siedziby NKWD. Tam do wieczora przetrzymywano ich w piwnicy, a po zmroku rozstrzeliwano.

Między 16 a 19 kwietnia 1940 r. Leonard Ziuko został przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu kalinińskiego (twerskiego). Zgodnie z listą wywozową numer 027/2 – 174 – 37 z 13 kwietnia 1940 r. w Kalininie (obecnie Twerze), w pomieszczeniach NKWD, został zamordowany między 17 a 21 kwietnia 1940 r.

Ciała pomordowanych wywożono o świcie samochodami do lasu nad rzeką Twercą (koło Miednoje, gdzie znajdował się ośrodek wypoczynkowy NKWD) i grzebano w dołach śmierci.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień aspiranta Policji Państwowej.

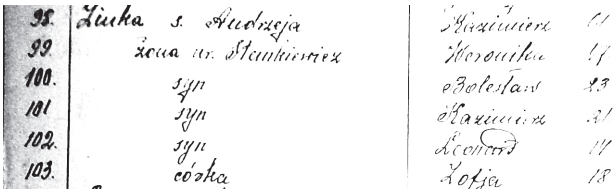
98. Ziuka s. Andrzeja
99. żona ur. Stankiewicz
100. syn
101 syn
102. syn
103. córka

Książka parafialna Kamionki.

68. PUŁK PIECHOTY

Ten rozdział zawiera biogramy wydzielonej, dużej grupy ofiar, mających związek ze stacjonującym przed wojną we Wrześni oddziałem Wojska Polskiego – 68. Pułkiem Piechoty. Osoby te często pochodziły z innych regionów Polski, jednak ich ścisły związek z 68. Pułkiem Piechoty sprawia, że nie sposób ich pominąć w naszym opracowaniu.

Na ćwiczenia wojskowe powoływano ich do Wrześni i wtedy tu żyli, tu mieszkali (aczkolwiek czasem przez krótki okres), tu zawierali znajomości. Polityka zacierania różnic pomiędzy trzema zaborami w II Rzeczypospolitej polegała między innymi na tym, że służby mundurowe z Wielkopolski kierowane były na kresy wschodnie, a mieszkańcy kresów wschodnich często odbywali służbę wojskową w województwie poznańskim.

Tuż przed wybuchem wojny, zgodnie z planem mobilizacyjnym został sformowany Ośrodek Zapasowy 17. Dywizji Piechoty „Skierniewice". Jego dowódcą został podpułkownik Aleksander Kiszkowski. Ośrodek tworzony był z nadwyżek 69., 68. i 70. Pułku Piechoty oraz z rezerwistów z mobilizacji powszechnej. Ośrodek zapasowy nie występował w pokojowej organizacji Wojska Polskiego. Dowódcą nadwyżek 68. Pułku Piechoty został kapitan Jan Nycz, dotychczasowy obwodowy komendant Przysposobienia Wojskowego i Wychowania Fizycznego 68. Pułku Piechoty.

6.09.1939 r. Ośrodek Zapasowy otrzymał rozkaz ewakuacji do Baranowicz. Część oddziałów transportem kolejowym dotarła do Łukowa i dalej marszem pieszym – do Baranowicz. Druga część oddziałów z tego Ośrodka Zapasowego przemieściła się na linię Kowel – Luboml w województwie wołyńskim (obecnie na Ukrainie), na terenie Dowództwa Okręgu Korpusu II Lublin (Wołyń).

Kresy wschodnie zostały wkrótce, po 17.09.1939 r., opanowane przez wojska radzieckie. Polskie oddziały w większości poddawały się ufnie do niewoli. Wkrótce się okazało, że wziętych do niewoli oficerów czekała śmierć w dołach masowych egzekucji.

Pamięć o ich tragicznym losie nie może przeminąć.

Antoni Julian Anioł (1907 – 1940)

Urodził się 16.08.1907 r. w Brzesku jako syn cesarsko – królewskiego urzędnika Antoniego Mariana i Heleny z domu Fogiel (Fogel).

Absolwent II Gimnazjum Męskiego w Tarnowie, gdzie zdał również egzamin maturalny.

Po ukończeniu gimnazjum podjął służbę wojskową. 6.08.1933 r. ukończył Szkołę Podchorążych Piechoty w Ostrowi Mazowieckiej – Komorowie. Promowany został tam na stopień podporucznika piechoty 15.08.1933 r.

Wstąpił do 68. Pułku Piechoty. Wcześniej, (do 1933 r.), służył w 8. Kompanii Szkolnej na stanowisku dowódcy plutonu. Kolejno 22.12.1936 r. został mianowany na stopień porucznika piechoty ze starszeństwem od 1.01.1936 r. Jednocześnie zamieszkał na stałe we Wrześni, przy ulicy Warszawskiej 23 m. 4.

Przeniesiony został do batalionu Korpusu Ochrony Pogranicza „Berezwecz" (Berezwecz to część miasta Głębokie, powiat Głębokie województwo wileńskie, obecnie w obwodzie witebskim na Białorusi). W latach 1938 – 1939 był dowódcą plutonu Szkolnej Kompanii Karabinów Maszynowych w Batalionie KOP „Berezwecz". Od marca 1939 r. był dowódcą 4. Plutonu w Kompanii CKM w I Batalionie 2. Pułku KOP, wcielonej w skład 1. Brygady Górskiej Armii Kraków.

Po mobilizacji w 1939 r. został dowódcą plutonu moździerzy w 1. Kompanii CKM I Batalionu (Berezwecz) 2. Pułku Piechoty KOP. We wrześniu 1939 r. dowodził plutonem w walkach z Niemcami w rejonie Węgierskiej Górki, potem w walkach odwrotowych nad Sanem i w rejonie Ulowa na Lubelszczyźnie. Podczas walk Pułk przemieścił się w okolice Lwowa.

22.09.1939 r., po południu rozpoczęła się okupacja Lwowa, a wzięci do niewoli oficerowi pieszo zostali pognani do Tarnopola. Tu, na dworcu kolejowym stały podstawione wagony bydlęce. Oficerowie zostali zmuszeni do wejścia do wagonów, a następnie wywiezieni do jenieckiego obozu w Starobielsku.

Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej pod numerem 34. Kuchnię obozową prowadzili sami jeńcy Szefem kuchni został mianowany porucznik Antoni Anioł. Należy wspomnieć, że mimo wysiłków obsługi kuchennej, dzienne porcje żywności daleko odbiegały od przewidzianych normami.

Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało pochowano w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W siedzibie Obwodowego Zarządu NKWD w Charkowie przy

ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień kapitana.

Wincenty Badura (1906 – 1940)

Urodził się 30.06.1906 r. w Kościerzynie (powiat Wyrzysk) jako syn Józefa.

Po ukończeniu w 1927 r. Seminarium Nauczycielskiego w Bydgoszczy, przeszedł w 1929 r. szkolenie w Batalionie Podchorążych Rezerwy Piechoty Nr 7 w Śremie.

Początkowo w stopniu sierżanta podchorążego, został przydzielony do 65. Pułku Piechoty. Po awansowaniu i otrzymaniu stopnia podporucznika ze starszeństwem od 1.01.1933 r. otrzymał przydział do 62. Pułku Piechoty. W nim odbywał ćwiczenia wojskowe rezerwy jako dowódca plutonu. W 1939 r. został przeniesiony do dyspozycji 68. Pułku Piechoty.

Z zawodu był nauczycielem w szkole powszechnej.

Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku. Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej pod numerem 93. Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało pochowano w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Konstanty Bielawski (1903 – 1940)

Urodził się 27.02.1903 r. w Lądku, powiat koniński,jako syn Tomasza i Stanisławy z domu Anasiewicz.

Był absolwentem Gimnazjum im. Tadeusza Kościuszki w Kaliszu z 1923 r. Ukończył też w 1930 r. Szkołę Podchorążych Piechoty numer 7 w Śremie.

Studiował w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

Zajmował się prowadzeniem gospodarstwa rolnego i pracował jako nauczyciel. Mieszkał w Lądku.

Zarejestrowany w Powiatowej Komendzie Uzupełnień Warszawa – Miasto III a następnie w Komendzie Rejonu Uzupełnień Konin. Skierowany do rezerwy w stopniu porucznika ze starszeństwem od 19.03.1939 r. Przydzielony służbowo do 68. Pułku Piechoty we Wrześni.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. znalazł się w niewoli radzieckiej. W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. był osadzony w jenieckim obozie w Kozielsku.

Według listy z 9 kwietnia 1940 r. o numerze 022/1 został wysłany między 11 a 12 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 13 a 14 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemieckie podsumowanie dzienne z 5.05.1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 1053 na liście A.M. N – 436 – 42 – 4581.

Przy jego zwłokach znaleziono pocztową książeczkę oszczędnościową i medalik.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień kapitana.

Jerzy Bielecki (1908 – 1940)

Urodził się 9.08.1908 r. w Radzyniu Podlaskim, mieście w województwie lubelskim, jako syn Włodzimierza.

Był absolwentem Gimnazjum im. księdza Ignacego Skorupki w Łodzi z 1931 r. oraz Szkoły Podchorążych Rezerwy Piechoty numer 7a w Jarocinie z 1932 r. (Batalion Podchorążych Rezerwy Piechoty Nr 7A w Jarocinie funkcjonował od sierpnia 1928 r. do 1.10.1932 r.)

Został mianowany na stopień podporucznika 1.01.1934 r.

Był trzykrotnie powoływany na ćwiczenia, w tym do 68. Pułku Piechoty.

Mieszkał w Konstantynowie powiat Łódź.

Według stanu na 29 stycznia 1940 r. przebywał w jenieckim obozie w Kozielsku .

Według listy z 13 kwietnia o numerze 029/4 został wysłany między 15 a 17 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 16 a 19 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Ekshumowany przez Niemców i ujęty w posumowaniu dziennym z 26.05.1943 r. pod numerem 3253 na liście o oznaczeniu A.M. N – 482 – 25 – 4517.

Jego nazwisko znajdowało się w znalezionym, niedatowanym spisie adresów, a także wspomniane pod datą 29.01.1940 r. w zapiskach Tadeusza Domagały, znalezionych w pakiecie przy zwłokach Zygmunta Biernackiego.

Przy jego zwłokach znaleziono kartę mobilizacyjną i wizytówkę.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Roman Tadeusz Bowbelski (1894 – 1940)

Urodził się 3.05.1894 r. w Kiszyniowie (stolica i największe miasto Mołdawii), jako syn Konstantego i Leontyny z domu Gubarewicz – Radobylskiej.

Był absolwentem rosyjskiej Włodzimierskiej Szkoły Wojskowej w Sankt – Pteresburgu.

Od 1918 r. służył w Wojsku Polskim. W latach 1919 – 1921 był dowódcą kompanii w 7. Pułku Piechoty, komendantem dworca kolejowego w Siedlcach. Następnie w latach 1922 – 1929 był referentem w DOK IV i w Oddziale V Ministerstwa Spraw Wojskowych oraz dowódcą batalionu w 68. Pułku Piechoty i w 10. Pułku Piechoty.

Posiadał stopień majora rezerwy w stanie spoczynku.

Mieszkał w Białymstoku, był żonaty z Janiną i miał dwójkę dzieci: syna Romana i córkę Krystynę.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. był osadzony w jenieckim obozie w Kozielsku. Według listy o numerze 017/3, został wysłany między 7 a 9 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 9 a 11 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień podpułkownika.

Jerzy Arkadiusz Chmielewski (1908 – 1940)

Urodził się 12.01.1908 r. w Dąbrowie (powiat Piotrków), jako syn Władysława i Jadwigi z domu Gackiej.

Ukończył Gimnazjum imienia T. Czackiego oraz Państwową Szkołę Budownictwa w Warszawie.

Powołany do służby wojskowej ukończył w 1931 r. Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty w Zambrowie.

Mianowany na stopień podporucznika piechoty ze starszeństwem od 1.01.1933 r. Służbowo został przydzielony do 68. Pułku Piechoty, a następnie do 5. Pułku Piechoty Legionów.

W tym pułku odbywał ćwiczenia jako dowódca plutonu. Posiadał rownież stopień aspiranta Służby Więziennej i służył w Kobryniu (miasto w zachodniej części Białorusi na Polesiu).

Podczas wojny obronnej w 1939 r., służył w Ośrodku Zapasowym 17. Dywizji Piechoty „Skierniewice" (1 września – 1 października). Trafił do niewoli radzieckiej.

Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku. Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej 046/4 z 22 kwietnia 1940 r. pod numerem 3506. Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało pochowano w zbiorowym dole w Leśnym Parku

w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Zygmunt Chudziak (1912 – 1940)

Jest uwzględniony w części BIOGRAMY, strona 54.

Tadeusz Dobrogowski (1909 – 1940)

Urodził się 16.12.1909 r. w Lechlinie powiat Wągrowiec, gmina Skoki jako syn Władysława i Marty z domu Lewandowskiej.

Ukończył w 1931 r. Seminarium Nauczycielskie w Rogoźnie. Następnie w 1932 r. został absolwentem Szkoły Podchorążych Rezerwy Piechoty numer 2 w Biedrusku.

Z zawodu był nauczycielem, uczył w szkole powszechnej w Swarzędzu. Był żonaty

Mianowany został na stopień podporucznika rezerwy 1.01.1935 r.

Był powoływany na ćwiczenia wojskowe rezerwy w 57. Pułku Piechoty i 68. Pułku Piechoty, do którego ostatecznie uzyskał przydział.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. znalazł się w niewoli radzieckiej.

Według stanu na grudzień 1939 r. był osadzonyw jenieckim obozie w Kozielsku.

Według listy z 13 kwietnia 1940 r. o numerze 029/2 został wysłany między 15 a 17 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 16 a 19 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemieckie podsumowanie dzienne bez daty zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 39 na liście A.M. N – 472 – 33 – 4627

Przy jego zwłokach znaleziono zaświadczenie lekarskie oraz świadectwo szczepień.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Wawrzyn Drążkowiak (1900 – 1940)

Jest uwzględniony w części BIOGRAMY, strona 58.

Juliusz Karol Fetkowski (1896 – 1940)

Urodził się 23.03.1896 r. jako syn Józefa.

Do Wojska Polskiego wstąpił 1.11.1918 r. Brał udział w wojnie polsko – bolszewickiej w latach 1919 – 1921.

Kolejno pełnił służbę: w 48. Pułku Piechoty w Stanisławowie, od 1932 r. – w baonie KOP „Niemenczyn", od 1935 r. – w Kwaterze Głównej KOP, później – w 68. Pułku Piechoty.

Awansowany do stopnia kapitana ze starszeństwem od 1.07.1925 r.

W 1939 r. został zmobilizowany do 17. Ośrodka Zapasowego 17. Dywizji Piechoty „Skierniewice".

Ośrodek Zapasowy był mobilizowany przez 69. Pułk Piechoty z własnych nadwyżek, nadwyżek 68. i 70. Pułku Piechoty oraz rezerwistów z mobilizacji powszechnej. Pełnił funkcję dowódcy batalionu „Szack" w Ośrodku Zapasowym „Skierniewice" (Oddział Nadwyżek 68. Pułku Piechoty).

Część oddziałów z tego Ośrodka Zapasowego przemieściła się na linię Kowel – Luboml w województwie wołyńskim (obecnie na Ukrainie) na terenie DOK II Lublin (Wołyń). Trafił do niewoli radzieckiej i został osadzony w jenieckim obozie w Starobielsku.

Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej 046/4 z 22 kwietnia 1940 r. pod numerem 3487. Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało pochowano w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Odznaczony:

– Medalem za Wojnę 1918 – 1921,

– Medalem 10 – lecia Odzyskanej Niepodległości.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień majora.

Marian Antoni Gawron (1899 – 1940)

Jest uwzględniony w części BIOGRAMY, strona 70.

Maksymilian Grześkowiak (1899 – 1940)

Urodził się 19.07.1899 r. w Opalenicy (powiat Grodzisk) jako syn Andrzeja i Agnieszki z domu Kazimierowskiej.

W 1916 r. został powołany do armii niemieckiej. Walczył na różnych frontach wojny. Brał udział w Powstaniu Wielkopolskim. Wstąpił do trzemeszeńskiej kompanii powstańczej. Zdobywał komendy dworcowe i rozbrajał Niemców w Gnieźnie i w Inowrocławiu. Następnie brał udział w walkach o Złotniki, Tarkowo i Nową Wieś. W 1919 r. został wcielony do 5. Pułku Strzelców Wielkopolskich, a następnie w skład 68. Pułku Piechoty. Zdemobilizowany 19.02.1928 r. osiadł w Poznaniu.

14.09.1929 r. zawarł związek małżeński w Buku z Teresą Stiller (ur. 1908) z którą miał syna Janusza Andrzeja (ur.1931).

Awansowany do stopnia podporucznika w 1934 r. a następnie 19.03.1939 r. do stopnia porucznika.

W 1939 r. pracował jako urzędnik Zarządu Miejskiego w Poznaniu.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. zmobilizowany został do Ośrodka Zapasowego 17. Dywizji Piechoty „Skierniewice".

Ośrodek Zapasowy był mobilizowany przez 69. Pułk Piechoty z własnych nadwyżek, nadwyżek 68. i 70. Pułku Piechoty oraz rezerwistów z mobilizacji powszechnej.

Część oddziałów z tego Ośrodka Zapasowego przemieściła się na linię Kowel – Luboml w województwie wołyńskim (obecnie na Ukrainie) na terenie DOK II Lublin (Wołyń).

Został wzięty do niewoli radzieckiej. Według stanu na grudzień 1939 r. znalazł się w obozie jenieckim w Kozielsku.

Według listy z 20 kwietnia 1940 r. o numerze 040/2 został oddany 22 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 23 a 24 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemieckie podsumowanie dzienne

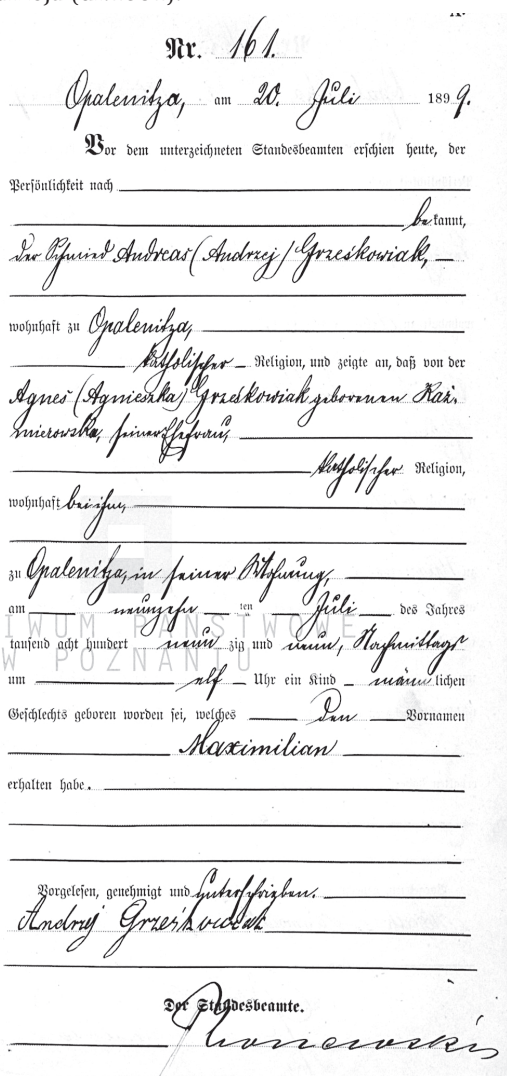

Nr. 161.

Opalenitza, am 20. Juli 1899.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Bauer Andreas (Andrzej) Grześkowiak, wohnhaft zu Opalenitza, katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Agnes (Agnieszka) Grześkowiak geborenen Kazimierowska, seiner Ehefrau, katholischer Religion, wohnhaft hierselbst, zu Opalenitza, in seiner Wohnung, am einzelnen ten Juli des Jahres tausend acht hundert neun zig und neun, Nachmittags um elf Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Maximilian erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben.

Andrzej Grześkowiak

Der Standesbeamte.

Nowowiejski

Metryka Maksymiliana Grześkowiaka.

MUZEUM NARODOWE W POZNANIU

z 20 maja 1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 2591 na liście A.M. N – 557 – 91 – 4631.

Przy jego zwłokach znaleziono dowód osobisty, pocztówki, świadectwo szczepień, list z adresem nadawcy: Gadomska, Poznań, Łukowa 14.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień kapitana.

Mieczysław Hejnowicz (1907 – 1940)

Urodził się 11.09.1907 r. w Poznaniu jako syn Jana i Zofii z domu Gogolewskiej.

Ojciec pochodził z Rombina, a matka z Gostynia. Pierwsza żona ojca, Rozalia, pochodziła ze Skarboszewa.

W 1927 r. ukończył gimnazjum Św. Marii Magdaleny, a następnie rok studiował na Wydziale Prawa i Ekonomii Uniwersytetu Poznańskiego. W 1929 r. został absolwentem Szkoły Podchorążych Rezerwy Piechoty Nr 7 w Śremie.

Współwłaściciel młyna, kupiec zbożowy. Mieszkał w Poznaniu przy ul. Zamkowej 3.

Posiadał stopień podporucznika rezerwy, mianowany ze starszeństwem z dniem 1.01.1932 r. Został przydzielony do 68. Pułku Piechoty.

W oparciu o stan zapisów obozowych, w kwietniu 1940 r. przebywał w jenieckim obozie w Kozielsku.

Według listy z 4 kwietnia 1940 r. o numerze 014, został wysłany między 7 a 9 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 9 a 11 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

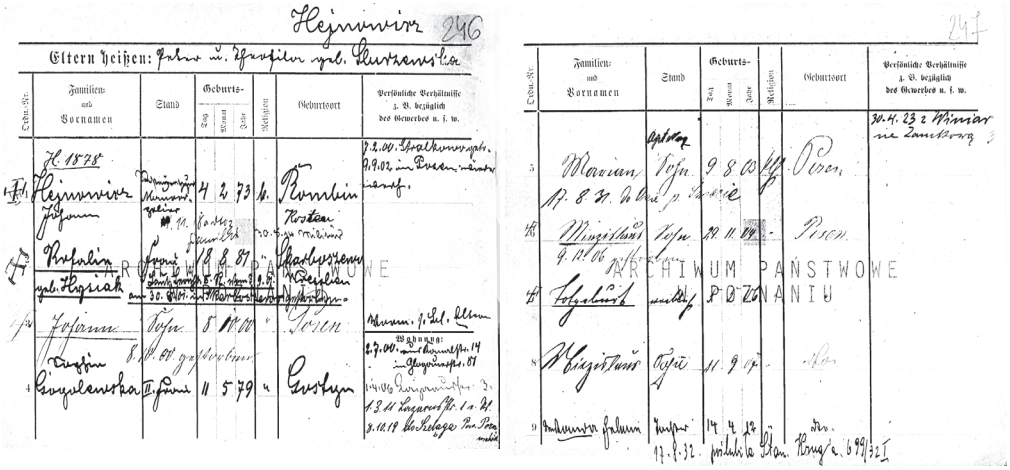

Karty meldunkowe rodziny Hejnowiczów w Poznaniu.

Tadeusz Zygmunt Hernes (1906 – 1940)

Jest uwzględniony w części BIOGRAMY, strona 79.

Czesław Hoffmann (1905 – 1940)

Jest uwzględniony w części BIOGRAMY, strona 81.

Tadeusz Jerzykiewicz (1907 – 1940)

Urodził się 10.08.1907 r. w Szenderówce na kresach wschodnich jako syn Kazimierza i Kazimiery z domu Klimek.

Uczył się w Poznaniu. Mobilizacyjnie należał do 68. Pułku Piechoty. Pobrany do wojska 21.06.1932 r. Posiadał stopień podporucznika rezerwy. Z zawodu był nauczycielem.

Wzięty do niewoli radzieckiej przebywał w jenieckim obozie w Starobielsku.

Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej 018/1 z 7 kwietnia 1940 r. pod numerem1071.

Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało pochowano w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas.

W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonywano mordów, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Karty meldunkowe Tadeusza Jerzykiewicza z pobytu w Poznaniu.

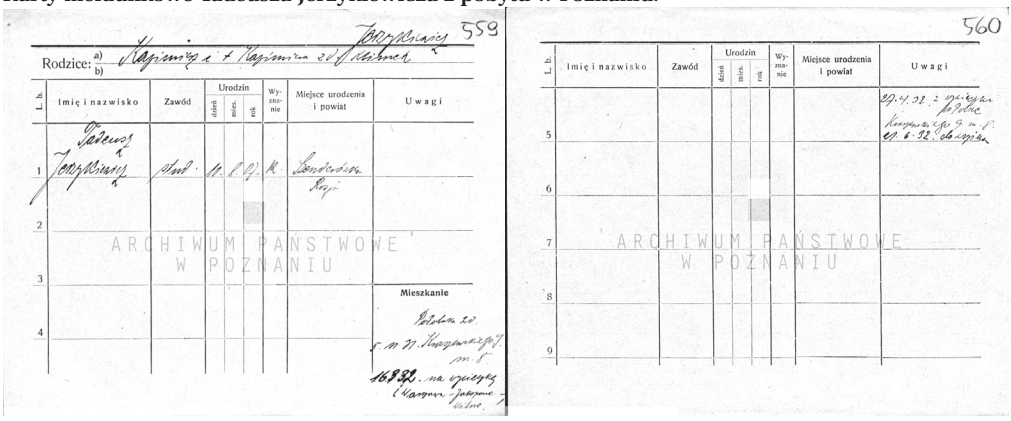

Marian Kaźmierowski (1906 – 1940)

Urodził się 30.06.1906 r. w Środzie Wlkp. jako syn kotlarza Jana i Józefy z domu Szumińskiej.

Zawarł związek małżeński z Martą Ziembiewicz. Pracował w urzędzie pocztowym w Kościanie.

Przeszkolenie wojskowe odbywał na kursie podchorążych w 1928 r. przy 68. Pułku Piechoty oraz podczas ćwiczeń rezerwy.

Posiadał stopień podporucznika, na który został mianowany 1.09.1930 r.

Z chwilą wybuchu wojny zmobilizowany został do Ośrodka Zapasowego 14. Dywizji Piechoty w Strzelcach, koło Kutna, z którym później wycofał się na wschodnie tereny Polski. W chwili inwazji radzieckiej część Ośrodka przebywała w rejonie Kowla.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. przebywał w jenieckim obozie w Kozielsku.

Według listy z 27 kwietnia 1940 r. o numerze 052/4 został wysłany 28 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Został zamordowany 30 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Jego nazwisko pojawiło się w niedatowanej „Liście uczestników” na ulotce znalezionej ze szczątkami innego zamordowanego, kapitana Edwarda Kwitowskiego.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

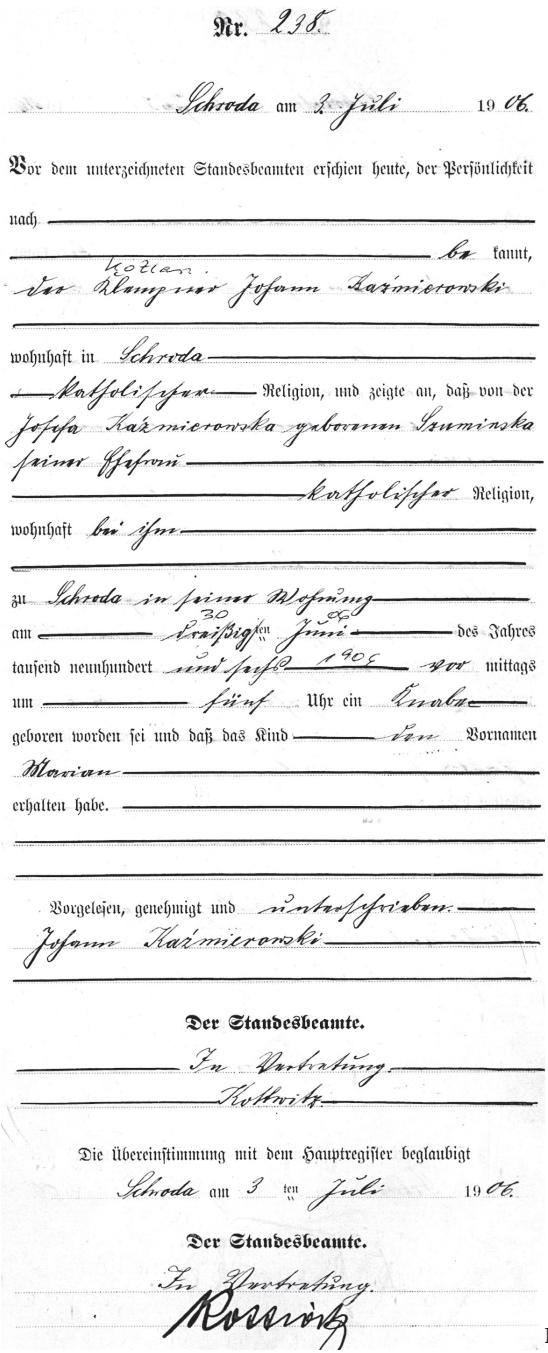

Nr. 238

Schroda am 3. Juli 1906.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Kozlan Klempner Johann Kaźmierowski wohnhaft in Schroda katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Josefa Kaźmierowska geborene Szumińska seiner Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Schroda in seiner Wohnung am dreißigsten Juni des Jahres tausend neunhundert und sechs 1906 vor mittags um fünf Uhr ein Knabe geboren worden sei und daß das Kind den Vornamen Marian erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben
Johann Kaźmierowski

Der Standesbeamte.
In Vertretung
Kottwitz

Die Übereinstimmung mit dem Hauptregister beglaubigt
Schroda am 3ten Juli 1906.

Der Standesbeamte.
In Vertretung
Rozwicz

Metryka Mariana Kaźmierowskiego.

Wawrzyniec Bohdan Kluczyński (1912 – 1940)

Urodził się 10.08.1912 r. w Lądku (powiat Konin) jako syn Ignacego i Stanisławy z domu Kołodziejczak.

Z zawodu był prawnikiem. Posiadał tytuł doktora prawa. Pozostał kawalerem.

W 1933 r. ukończył Dywizyjny Kurs Podchorążych Rezerwy 17. Dywizji Piechoty przy 69. Pułku Piechoty w Gnieźnie, a następnie odbył w 68. Pułku Piechoty w latach 1934, 1935 i 1937 ćwiczenia dla oficerów rezerwy. W 1939 r. został zarejestrowany w Komendzie Rejonowej Uzupełnień Łódź – Miasto II.

Posiadał stopień podporucznika, na który był mianowany 1.01.1936 r. Podczas wojny obronnej w 1939 r. był dowódcą plutonu w 68. Pułku Piechoty.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. przebywał w jenieckim obozie w Kozielsku.

Według listy z 5 kwietnia 1940 r. o numerze 017/1 został wysłany między 7 a 9 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Został zamordowany między 9 a 11 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemieckie podsumowanie dzienne z 25 kwietnia 1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 562 na liście A.M. N – 419 – 42 – 4650.

Przy jego zwłokach znaleziono książeczkę wojskową, list i dyplom doktorski prawa. Jego nazwisko pojawiło się również w spisach oficerów na ulotkach znalezionych przy szczątkach podporucznika rezerwy Mariana Babuchowskiego.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Komendy rejonów uzupełnień (powiatowe komendy uzupełnień) – terenowe organy wojskowe właściwe w sprawach uzupełnień Sił Zbrojnych II Rzeczypospolitej i administracji rezerw w powierzonym jej okręgu, który obejmował jeden lub więcej powiatów.

Michał Kobyliński (1890 – 1940)

Urodził się 16.09.1890 r. w Zagórowie (powiat Słupca) jako syn rolnika i wójta Zagórowa Jana i Franciszki z domu Ulatowskiej. Miał sześcioro rodzeństwa, czterech braci i dwie siostry.

Rodzina Kobylińskich pochodziła pierwotnie z Wrześni, a w Zagórowie osiedliła się na początku XIX w.

Po ukończeniu szkoły powszechnej w Zagórowie uczył się w Męskim Gimnazjum Klasycznym w Kaliszu w latach 1901 – 1905. Podczas rewolucji w Królestwie Polskim w styczniu i lutym 1905 r. wziął udział w strajku szkolnym. W 1909 r. rozpoczął naukę w Seminarium Nauczycielskim w Łęczycy, które ukończył w 1912 r.

1.08.1912 r. otrzymał posadę nauczyciela szkoły powszechnej w Tubądzinie w powiecie sieradzkim.

Po wybuchu I wojny światowej, 1.08.1914 r. wcielono go, jako szeregowego, do armii carskiej, w której służył w 184. Warszawskim Pułku Piechoty oraz w 113. Staroruskim Pułku Piechoty w Tambowie, Smoleńsku i Moskwie.

14.06.1916 r. w Piatigorsku w Rosji, podczas służby w armii carskiej, zawarł związek małżeński z Kazimierą Żakiewicz (1894 – 1974), z którą miał syna Mariusza (1933 – 2000).

W 1915 został skierowany do Szkoły Chorążych w Telawi (we wschodniej Gruzji, stolica regionu Kachetia na Kaukazie), po której ukończeniu 20.03.1916 r. uzyskał awans na stopień chorążego (praporszczika). Następnie, w grudniu tego samego roku został wysłany na front turecki, gdzie brał udział w walkach w Azji Mniejszej.

2.12.1917 r., na własną prośbę został przeniesiony do I Korpusu Polskiego w Rosji generała Józefa Dowbor – Muśnickiego, gdzie służył w ramach 3. Pułku Strzelców Polskich, a następnie walczył na froncie w szeregach Legii Oficerskiej.

Po rozbrojeniu oddziałów polskich przez władze niemieckie, powrócił do Polski we wrześniu 1918, a 1.10.1918 r. rozpoczął pracę jako nauczyciel w Publicznej Szkole Powszechnej w Szymanowicach.

W czasie wojny polsko – bolszewickiej 13.09.1919 r. został powołany do Wojska Polskiego w stopniu podporucznika jako oficer gospodarczy. Otrzymał przydział do Centrum Wyszkolenia 7. Dywizji Strzelców Polskich działającego w 21. Pułku Strzelców Polskich, jednostki Armii Hallera przybyłej z Francji. Ten pułk przybył w połowie czerwca 1919 r. do Polski, pozostając w pogotowiu bojowym przeciw Niemcom w okolicach Sochaczewa, a później Łowicza. W związku z przejściem oddziałów „Błękitnej Armii" (Armii gen. Józefa Hallera) na etat wojsk krajowych, we wrześniu 1919 r. nazwę pułku przemianowano na 145. Pułk Piechoty Strzelców Kresowych. Pod tą nazwa walczył w wojnie polsko – bolszewickiej.

Brał udział w wojnie przeciw bolszewikom w jego szeregach. Później nazwę pułku po raz kolejny przemianowano na 72. Pułk Piechoty. Pułk wszedł wówczas w skład 28. Dywizji Piechoty.

1.04.1921 otrzymał awans na stopień porucznika. Po demobilizacji 27.10.1921 r., po zawarciu pokoju ryskiego, odszedł z wojska. Został przeniesiony do rezerwy z przydziałem mobilizacyjnym do 68. Pułku Piechoty we Wrześni. Powrócił do wykonywania zawodu nauczyciela.

1.11.1921 r. został mianowany pełniącym obowiązki kierownika, a 1.09.1923 r. kierownikiem siedmioklasowej Publicznej Szkoły Powszechnej w Tuliszkowie,

Od 1.09.1924 r. objął funkcję pełniącego obowiązki kierownika siedmioklasowej Publicznej Szkoły Powszechnej w Golinie, a od 1.04.1927 r. został mianowany jej kierownikiem. Pełnił tę funkcję do wybuchu II wojny światowej.

Ukończył także liczne kursy dokształcające, w tym w 1930 r. Państwowy Wyższy

Kurs Nauczycielski (w grupie humanistycznej) w Toruniu.

W 1939 r. znajdował się w składzie kadry zapasowej Dowództwa Okręgu Korpusu VII w Poznaniu. Podczas mobilizacji w 1939 r. został powołany do 68. Pułku Piechoty. Pułk ten przebił się do Warszawy i brał udział w obronie stolicy do 28.09.1939 r.

We wrześniu 1939 roku w nieznanych okolicznościach dostał się do niewoli radzieckiej.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. przebywał w jenieckim obozie w Kozielsku. Według listy z 9 kwietnia 1940 r. o numerze 025/3, został wysłany między 11 a 12 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Został zamordowany między 13 a 14 kwietnia 1940 r. w Lesie Katyńskim i tam pochowany.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemieckie podsumowanie dzienne z 7 maja 1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 1317 na liście A.M. N – 462 – 13 – 2915

Przy szczątkach znaleziono legitymację nauczycielską , zdjęcia, jedną widokówkę.

Odznaczony:

– Srebrnym Krzyżem Zasługi,

– Srebrnym Medalem Za Długoletnią Służbę,

– Brązowym Medalem Za Długoletnią Służbę,

– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości.

W ramach akcji „Katyń... Ocalić od zapomnienia" 15 kwietnia 2010 w Golinie na terenie Szkoły Podstawowej im. Juliusza Słowackiego dokonano uroczystego odsłonięcia obelisku poświęconego pamięci Michała Kobylińskiego i wszystkich ofiar Katynia oraz posadzenia dębu pamięci Michała Kobylińskiego.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień kapitana.

Na podstawie tekstu w Cyfrowej Dziecięcej Encyklopedii Wielkopolan, opracowanego w Szkole Podstawowej im. Juliusza Słowackiego w Golinie, powiat koniński. Autorzy: 1. zespół uczniowski w składzie Wiktoria Słomka, Weronika Wawrzyniak, Dawid Kobierski, Wiktoria Szygenda, Dominik Perliński, 2. nauczyciel prowadzący – Aleksandra Gołdych.

Adam Kowalczyk (1894 – 1940)

Urodził się 11.10.1894 r. w Nowej Wsi, powiat szamotulski, jako syn Jana i Józefy z domu Białek.

Ukończył szkołę budowlaną. Podczas I wojny światowej 21 września 1914 r. wcielony do armii niemieckiej i wysłany na front zachodni. Posiadał stopień Vizefeldwebel (plutonowy). 8.08.1918 r. został ranny pod Amiens nad rzeką Sommą.

Po powrocie z wojny do Wronek, wstąpił w szeregi Straży Ludowej. Uczestniczył w Powstaniu Wielkopolskim jako dowódca oddziału wronieckiego. Walczył o wyzwolenie Wolsztyna i Zbąszynia. Następnie od 10.03.1919 r. w 10. Kompanii 2. Pułku Strzelców Wielkopolskich na froncie zachodnim i w Wojsku Polskim do 1939 r.

Brał udział w wojnie polsko – bolszewickiej walcząc na froncie litewsko – białoruskim. Za odważne działanie i męstwo podczas ofensywy znad Wieprza został odznaczony Orderem Virtuti Militari.

Po zakończeniu działań wojennych pozostał w wojsku i odbył szkolenie zawodowe, był między innymi absolwentem Szkoły Oficerskiej w Poznaniu.

Otrzymał awans do stopnia podporucznika i został skierowany do służby w 68. Pułku Piechoty we Wrześni. Ożenił się z Melanią Błażejczyk i miał z nią dwie córki: Danutę i Janinę.

W latach 1922 – 1930 służył w 56 Pułku Piechoty w Krotoszynie. W 1923 r. otrzymał awans do stopnia porucznika, a 1.01.1929 r. – kapitana. W styczniu 1930 r. przeniesiony do służby w VII Batalionie Korpusu Ochrony Pogranicza w Podświlu (powiat Dzisna, województwo wileńskie). W połowie sierpnia 1939 r. powołany na stanowisko kwatermistrza 3. Pułku Piechoty Korpusu Ochrony Pogranicza.

Zmobilizowany do Ośrodka Zapasowego 25. Dywizji Piechoty. W trzeciej dekadzie sierpnia 1939 r., skierowany z głównymi siłami pułku KOP w okolice Suwałk, nad pruską granicę. W drugiej dekadzie września, wycofujący się w kierunku południowym Pułk, znajdował się we wschodniej części Polesia. Po drodze, 21 – 23 września, Pułk stoczył bitwę z Armią Czerwoną pod Kołkami oraz w trójkącie wsi Borowicze – Hruziatyn – Nawóz, po których został otoczony przez wojska radzieckie i wzięty do niewoli. Od 23 do 29 września kapitan Kowalczyk był przetrzymywany w budynku więzienia Powiatowej Komendy Policji w Kowlu, następnie przez więzienie w Szepietówce, dalej w Kijowie i Tiotkino, 3 listopada 1939 r. dotarł do obozu specjalnego NKWD w Kozielsku. W oparciu o stan zapisów obozowych, w kwietniu 1940 r. przebywał w jenieckim obozie w Kozielsku.

Według listy z 27 kwietnia 1940 r. o numerze 052/4, został przekazany 28 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany 30 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemieckie podsumowanie dzienne z 2.06.1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 3849 na liście A.M. N – 586 – 74 – 2476

Przy jego zwłokach znaleziono: tytuł własności (być może związaną z uprawnieniem do polowania – z tytułu posiadania obwodu własnego) i kartę łowiecką.

Odznaczony:

– Orderem Wojennym Virtuti Militari V klasy,
– Krzyżem Walecznych, (czterokrotnie),
– Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918 – 1921,
– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości,
i innymi odznaczeniami.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień majora.

Leon Krukowski (1896 – 1940)

Urodził się 27.05.1896 r. w Sierszewie (powiat Jarocin) jako syn Franciszka i Joanny z domu Skottnik.

Pod koniec 1918 r. został członkiem Straży Ludowej, a następnie ochotniczo służył w Wojsku Polskim. Otrzymał przydział do 68. Pułku Piechoty we Wrześni, i z nim brał udział w wojnie przeciw bolszewikom. Od 1921 r. zdemobilizowany do rezerwy rozpoczął pracę w przedsiębiorstwach zbożowych w Wielkopolsce.

Był inicjatorem powstania Związku Uczestników Powstań Narodowych w Jarocinie (tak zwanych meissnerowców).

Mieszkał w Mieszkowie i Łodzi. Był żonaty z Kazimierą Holbsguth i miał z nią dzieci: Krystynę i Zenona.

Posiadał stopień podporucznika rezerwy.

Jesienią 1939 r. został osadzony w jenieckim obozie w Kozielsku.

Potwierdza to stan osobowy obozu w kwietniu 1940 r.

Według listy z 20 kwietnia 1940 r. o numerze 040/1, pozycja 39, teczka personalna 2142 został wysłany 22 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Został zamordowany między 23 a 24 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Odznaczony:

– Wielkopolskim Krzyżem Powstańczym,

– Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918 – 1921.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

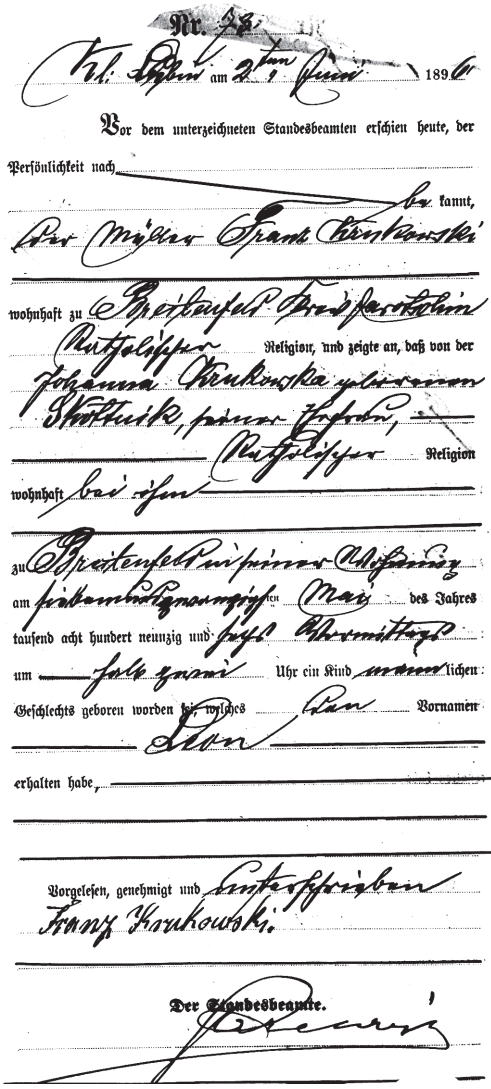

Nr. 28.

Kl. Lissa am 27ten Juni 1896

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Müller Franz Krukowski wohnhaft zu Breitenfelde Kreis Jarotschin Katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Johanna Krukowska geborenen Skottnik, seiner Ehefrau, katholischer Religion wohnhaft bei ihm zu Breitenfelde Kreis Jarotschin am siebenten Tage des Monats des Jahres tausend acht hundert neunzig und sechs Mittags um sechs Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Leon erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben

Franz Krukowski.

Der Standesbeamte.

Metryka Leona Krukowskiego.

Robert Jan Krupa (1902 – 1940)

Jest uwzględniony w części BIOGRAMY, strona 111.

Franciszek Małolepszy (1913 – 1940)

Urodził się 27.11.1913 r. w Słupi (gmina Stęszew, powiat Poznań) jako syn Józefa i Franciszki z domu Napierała.

Ukończył gimnazjum w Kępnie oraz w 1935 r. Dywizyjny Kurs Podchorążych Rezerwy 17. Dywizji Piechoty przy 69. Pułku Piechoty w Gnieźnie.

Odbył ćwiczenia rezerwy w 68. Pułku Piechoty w latach 1937 i 1938.

W 1939 r. został zmobilizowany do 17. Ośrodka Zapasowego 17. Dywizji Piechoty „Skierniewice".

Ośrodek Zapasowy numer 17 był mobilizowany przez 69. Pułk Piechoty z własnych nadwyżek, nadwyżek 68. i 70. Pułku Piechoty oraz rezerwistów z mobilizacji powszechnej.

Część oddziałów z tego Ośrodka Zapasowego przemieściła się na linię Kowel – Luboml w województwie wołyńskim (obecnie na Ukrainie). Trafił do niewoli radzieckiej.

Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku.

Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej 031/1 z 14 kwietnia 1940 r. pod numerem 2157.

Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD.

Jego ciało zostało pochowane w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Kazimierz Matuszewski (1905 – 1940)

Urodził się 26.01.1905 r. w Poznaniu jako syn Antoniego i Walentyny z domu Tischler.

Uczęszczał do gimnazjum w Rogoźnie. Ukończył gimnazjum w Poznaniu, a następnie studiował na Wydziale Rolno – Leśnym Uniwersytetu Poznańskiego.

11.09.1931 r. po ukończeniu studiów, został skierowany do Szkoły Podchorążych Rezerwy Piechoty w Zambrowie. Powrócił z niej 10.11.1932 r.

Był działaczem sportowym w Śremie.

Przydzielony został najpierw do 26. Pułku Piechoty we Lwowie, a następnie do 68. Pułku Piechoty we Wrześni. Posiadał stopień podporucznika rezerwy ze starszeństwem od 1.01.1934 r.

Z zawodu był leśnikiem. Kawaler.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej w rejonie Brześcia. W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. przebywał w obozie jenieckim w Kozielsku.

Według listy z 2 kwietnia 1940 r. bez numeru, został oddany między 3 a 5 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 4 a 7 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Tadeusz Mazowiecki (1907 – 1940)

Urodził się 3.10.1907 r. w Łodzi jako syn Aleksandra Konstantego i Weroniki z domu Urbańskiej.

W 1928 r. został absolwentem Miejskiego Koedukacyjnego Gimnazjum Humanistycznego w Pyzdrach.

W 1918 r. uruchomiono z inicjatywy Franciszka Cywińskiego, Leona Kowalskiego i Franciszka Mareckiego gimnazjum humanistyczne w Pyzdrach. Nauka w szkole była odpłatna (tzw. czesne), Gimnazjum otwarto w roku szkolnym 1918/1919 a mieściło się w budynku byłej komory celnej. Gimnazjum stało się ośrodkiem życia kulturalnego w Pyzdrach. Wydawano gazetkę uczniowską, utworzono amatorski teatr, odbywały się odczyty. W 1931 r. Słupca jako miasto powiatowe uznała za priorytet szkołę tego typu w Słupcy. Jesienią 1931 r. po 13 latach, gimnazjum przestało istnieć.

W 1929 r. ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty numer 5A w Cieszynie. Następnie studiował prawo na Uniwersytecie w Wilnie. Z zawodu był nauczycielem i dziennikarzem. Mieszkał w Wilnie.

Podlegał mobilizacyjnie Powiatowej Komendzie Uzupełnień w Koninie.

Był przydzielony do 68. Pułku Piechoty, a w 1937 r. przeniesiono go do 85. Pułku Piechoty.

Posiadał stopień podporucznika mianowany ze starszeństwem od 1.01.1932 r.

W 1939 r. został zmobilizowany do 17. Ośrodka Zapasowego 17. Dywizji Piechoty „Skierniewice".

Ośrodek Zapasowy był mobilizowany przez 69. Pułk Piechoty z własnych nadwyżek, nadwyżek 68. i 70. Pułku Piechoty oraz rezerwistów z mobilizacji powszechnej.

Część oddziałów z tego Ośrodka Zapasowego przemieściła się na linię Kowel

– Luboml w województwie wołyńskim (obecnie na Ukrainie). Trafił do radzieckiej niewoli.

Od dnia 19 października 1939 r. znalazł się w rozdzielczym jenieckim obozie przejściowym w Juchnowie (obwód smoleński, koło Kaługi, nad rzeką Ugrą na drodze Małojarosławiec–Miatliewo–Rosław). Następnie został przeniesiony w listopadzie 1939 r. do obozu w Kozielsku.

Według listy z 9.kwietnia 1940 r. o numerze 025/2 został wysłany między 11 a 12 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 13 a 14 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień kapitana.

Jan Olejniczak (1906 – 1940)

Jest uwzględniony w części BIOGRAMY, strona 128.

Marian Antoni Pogonowski (1910 – 1940)

Urodził się 27.11.1910 r. w Gołębinie Starym (powiat Kościan) jako syn Antoniego i Michaliny z domu Rogalewskiej.

W 1930 r. ukończył gimnazjum w Poznaniu, a w 1937 r. Uniwersytet Poznański, gdzie zdobył tytuł magistra prawa. Przeszkolenie wojskowe odbył w 1934 r. w Szkole Podchorążych Rezerwy Piechoty w Zambrowie, gdzie ukończył dywizyjny kurs podchorążych rezerwy. Został przydzielony do 33. Pułku Piechoty, a następnie do 68. Pułku Piechoty, w którym odbywał ćwiczenia rezerwy jako dowódca plutonu. Posiadał stopień podporucznika rezerwy ze starszeństwem z dniem 1.01.1937 r.

Pracował jako urzędnik w Banku Gospodarstwa Krajowego.

W 1939 r. został zmobilizowany do 17. Ośrodka Zapasowego 17. Dywizji Piechoty „Skierniewice". Ośrodek Zapasowy był mobilizowany przez 69. Pułk Piechoty z własnych nadwyżek, nadwyżek 68. i 70. Pułku Piechoty oraz rezerwistów z mobilizacji powszechnej.

Część oddziałów z tego Ośrodka Zapasowego przemieściła się na linię Kowel – Luboml w województwie wołyńskim (obecnie na Ukrainie).Trafił do niewoli radzieckiej. Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku. Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej 034/2 z 16 kwietnia 1940 r. pod numerem 2536. Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało zostało pochowane w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Kazimierz Purolczak (1900 – 1940)

Urodził się 20.12.1900 r. w Modlibogowicach gmina Rychwał powiat Konin jako syn Jana i Petroneli z domu Przybylskiej.

Ukończył seminarium nauczycielskie i w 1928 r. Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty.

Był nauczycielem szkoły powszechnej w Gruszczycach gmina Błaszki powiat Sieradz.

Ożenił się ze Stefanią Jakubowicz, z którą miał syna Jerzego i córkę Danutę.

Służbę wojskową odbywał w 14. i 29. Pułku Piechoty. Mobilizacyjnie był przydzielony do 68. Pułku Piechoty.

Posiadał stopień podporucznika na który został mianowany ze starszeństwem od 1.01.1935 r.

W grudniu 1939 r. znalazł się w jenieckim obozie w Kozielsku.

Ostatnią wiadomością od niego była pocztówka z Kozielska z 2.10.1940 r.

Według listy z 14 kwietnia 1940 r. o numerze 032/3 został wysłany między 15 a 17 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 16 a 19 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemieckie podsumowanie dzienne z 23 maja 1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 2839 na liście A.M. N – 502 – 32 – 2106.

Przy jego zwłokach znaleziono legitymację oficera rezerwy, pocztówkę i świadectwo szczepienia.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Ludwik Rau (1891 – 1940)

Jest uwzględniony w części BIOGRAMY, strona 143.

Michał Romanowicz (1900 – 1940)

Urodził się 19.05.1900 r. w Lachowie w ówczesnej gminie Niehniewicze powiat Nowogródek jako syn Gierasima i Zenobii z domu Tołkacz.

Ukończył w 1918 r. szkołę realną w Mińsku i w 1920 r. Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty w Warszawie.

Ożenił się ze Stanisławą Kosewską. Mieszkał w Otwocku przy ul. Słowackiego 7 m1.

W 1934 został zarejestrowany w Powiatowej Komendzie Uzupełnień w Koninie. W latach 1935 – 1937 był referentem w Powiatowych Komendach Uzupełnień w Koninie i Kościanie (były to terenowe organy wojskowe właściwe w sprawach uzupełnień Sił Zbrojnych II Rzeczypospolitej). Następnie został sekretarzem administracji miejskiej w Otwocku powiat Warszawa.

Komendy rejonów uzupełnień (powiatowe komendy uzupełnień)–terenowe organy wojskowe właściwe w sprawach uzupełnień Sił Zbrojnych II Rzeczypospolitej i administracji rezerw w powierzonym jej okręgu, który obejmował jeden lub więcej powiatów.

Posiadał stopień podporucznika od dnia 1.01.1921 r.

Mobilizacyjnie podlegał pod 68. Pułk Piechoty. W 1939 r. został zmobilizowany do 17. Ośrodka Zapasowego 17. Dywizji Piechoty „Skierniewice". Ośrodek Zapasowy był mobilizowany przez 69. Pułk Piechoty z własnych nadwyżek, nadwyżek 68. i 70. Pułku Piechoty oraz rezerwistów z mobilizacji powszechnej. Część jednostek z tego Ośrodka Zapasowego przemieściła się na linię Kowel – Luboml w województwie wołyńskim (obecnie na Ukrainie). Trafił do radzieckiej niewoli.

W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. był osadzony w jenieckim obozie w Kozielsku.

Według listy z 14 kwietnia 1940 r. o numerze 032/4, został wysłany między 15 a 17 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 16 a 19 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemieckie podsumowanie dzienne z dnia22 maja 1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 2607 na liście A.M. N – 508 – 40 – 4523.

Przy jego zwłokach znaleziono legitymację oficerską, wizytówkę, dowód osobisty, kartę sportową i pismo Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Władysław Rozwadowski (1914 – ?)

Urodził się 26.03.1914 r. jako syn Antoniego i Nadziei.

Był żołnierzem 68. Pułku Piechoty. Aresztowany we wrześniu 1939 r. w Brześciu. Zaginiony. Prawdopodobnie zamordowany.

Władysław Rudner (1912 – 1940)

Urodził się 16.01.1912 r. w Oberhausen w Westfalii (Niemcy), jako syn Konstantego i Karoliny z domu Nowak. W 1932 r. ukończył Gimnazjum dr. Brunona Czajkowskiego w Poznaniu a następnie w 1934 r. Dywizyjny Kurs Podchorążych Rezerwy 17. Dywizji Piechoty przy 69. Pułku Piechoty w Gnieźnie.

Pracował jako urzędnik kontroli w Urzędzie Skarbowym w Poznaniu.

Ożenił się w 1934 r. ze Stanisławą Uniejkowską, z którą miał syna Zdzisława. Mieszkał w Poznaniu przy ul. Górczyńskiej 17 (adres podany w spisie adresów w zeszycie pakiet 08 – 01) znalezionym przy szczątkach podporucznika rezerwy Kazimierza Wegenke).

Posiadał stopień podporucznika rezerwy, mianowany ze starszeństwem z dniem 1.01.1937 r. Wojskowo był przypisany do 68. Pułku Piechoty. W 1939 r. zmobilizowany do 17. Ośrodka Zapasowego 17. Dywizji Piechoty „Skierniewice".

Ośrodek zapasowy był mobilizowany przez 69. Pułk Piechoty z własnych nadwyżek, nadwyżek 68. i 70. Pułku Piechoty oraz rezerwistów z mobilizacji powszechnej. Część oddziałów z tego Ośrodka Zapasowego przemieściła się na linię Kowel – Luboml w województwie wołyńskim (obecnie na Ukrainie). Trafił do radzieckiej niewoli.

Jak zapisano w karcie rejestracyjnej z 19 października 1939 r. był osadzony w obozie jenieckim w Juchnowie. W listopadzie 1939 r. został przeniesiony do obozu w Kozielsku. Ostatnią wiadomością od niego był list z 2 grudnia 1940 r. z Kozielska do Biura Poszukiwań Rodzin Zaginionych Czerwonego Krzyża w Warszawie.

Według listy z 16 kwietnia 1940 r. o numerze 035/1 został wysłany między 19 a 21 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 20 a 22 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemieckie podsumowanie dzienne z 23 maja 1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 2876 na liście A.M. N – 516 – 98 – 2723.

Przy jego zwłokach znaleziono książeczkę oficera rezerwy.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Stefan Rybarczyk (1897 – 1940)

Urodził się w dniu. 29.08.1897 r. w w Starym Mieście, (powiat Konin) jako syn Mikołaja i Anny.

Uczestniczył w wojnie przeciw bolszewikom w szeregach 18. Pułku Piechoty. W 1921 r. został zdemobilizowany.

W 1929 r. ukończył Państwowe Wyższe Kursy Nauczycielskie, a następnie w 1932 r. kurs w Batalionie Podchorążych Rezerwy Piechoty Nr 7A w Jarocinie. Z zawodu był nauczycielem i sprawował funkcję kierownika szkoły w Gosławicach, powiat Konin.

Posiadał stopień podporucznika piechoty ze starszeństwem od 1.09.1932 r. Został przydzielony do 68. Pułku Piechoty i w 1939 r. zmobilizowany do 17. Ośrodka Zapasowego 17. Dywizji Piechoty „Skierniewice". Ośrodek Zapasowy był tworzony przez 69. Pułk Piechoty z własnych nadwyżek, nadwyżek 68. i 70. Pułku Piechoty oraz rezerwistów z mobilizacji powszechnej. Część oddziałów z tego Ośrodka Zapasowego przemieściła się na linię Kowel – Luboml w województwie wołyńskim (obecnie na Ukrainie).

Dostał się do radzieckiej niewoli. Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku. Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej 039/1 z 20 kwietnia 1940 r. pod numerem 2837. Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało zostało pochowane w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa. Odznaczony:

– Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918 – 1921,

– Medalem Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Jan Ryngwelski (1908 – 1940)

Urodził się 10.09.1908 r. w Brusach (powiat Chojnice) jako syn Antoniego i Walerii z domu Hamerskiej.

Ukończył nauczycielskie seminarium w Wągrowcu oraz Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty w Grudziądzu w 1930 r.

Był nauczycielem w szkole podstawowej w Czarnkowie i jednocześnie komendantem powiatowego hufca Związku Harcerstwa Polskiego.

Ożenił się z Pelagią Szymendera, z którą miał dwoje dzieci: córkę Marię i syna Jana.

Przydzielony był do 57. Pułku Piechoty, a następnie do 68. Pułku Piechoty.

1.12.1932 r. został mianowany na stopień podporucznika rezerwy. Podczas działań w wojnie obronnej w 1939 r. dostał się do niewoli radzieckiej. Według stanu na grudzień 1939 r. był osadzony w jenieckim obozie w Kozielsku. Jego nazwisko pojawia się również w różnych spisach nazwisk i w notatkach oficerów znajdowanych podczas ekshumacji, a mianowicie:

–na ulotce z nazwiskami znalezionymi ze szczątkami porucznika rezerwy Alojzego Gałuszki,

–na liście adresów w notatniku znalezionym ze szczątkami podporucznika rezerwy Czesława Bartkowiaka,

–na jednej z kart znalezionych ze szczątkami majora doktora Jerzego Rogozińskiego.

Z kozielskiego jenieckiego obozu, według listy z 13 kwietnia 1940 r. o numerze 029/3, został wysłany między 15 a 17 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Został zamordowany między 16 a 19 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemiecki raport dzienny z 25.05.1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 3130 na liście A.M. N–479–79–3223.

Przy zwłokach znaleziono kopię legitymacji rezerwisty, legitymację nauczycielską, świadectwo szczepień, dwie pocztówki i dwie karykatury.

Odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień kapitana.

Kazimierz Sarnowicz (1892 – 1940)

Urodził się 29.11.1892 r. w Kutnie jako syn Władysława i Anny z domu Olm.

Ukończył szkoły powszechną w Wyrębach Siemienickich, prywatną szkołę średnią w Warszawie i roczny kurs księgowości.

Wstąpił do Legionów Polskich. Z 5 pułkiem piechoty przebył cały szlak bojowy. Latem 1917 roku, po kryzysie przysięgowym został internowany w Szczypiornie i Łomży.

Od 1918 r. służył w Wojsku Polskim. W czasie wojny z bolszewikami walczył w grupach podpułkownika Modelskiego, pułkownika Sikorskiego, majora Wisłockiego i batalionie alarmowym DOGen. Lublin.

Ukończył kursy oficerskie w 2. Dywizji Piechoty Legionów, oraz szkołę oficerską w Ostrowi Mazowieckiej oraz

kurs w Centralnej Szkole Karabinów Maszynowych i Broni Specjalnej w Chełmnie na Pomorzu. Od 1921 r. był dowódcą szkoły podoficerskiej 2 Dywizji Piechoty Legionów.

Po awansie na kapitana został przeniesiony do 23., potem do 68. Pułku Piechoty i następnie do Korpusu Ochrony Pogranicza.

Służył w V Batalionie Granicznym, 1 Brygadzie Ochrony Pogranicza i III Batalionie Granicznym. 26 marca 1931 roku został przeniesiony z KOP do 1. Pułku Piechoty Legionów w Wilnie na stanowisko komendanta kadry batalionu zapasowego.

Z dniem 1 września 1932 roku został przeniesiony do Powiatowej Komendy Uzupełnień Pszczyna na stanowisko kierownika I referatu administracji rezerw i zastępcy komendanta. W 1936 roku został przeniesiony do Powiatowej Komendy Uzupełnień Grodzisk Mazowiecki. W 1937 roku został przeniesiony w stan spoczynku i przeszedł na emeryturę.

Mieszkał w Jabłonnej pod Warszawą i w Warszawie przy ul. Siennej 26 m. 13.

Był żonaty, miał troje dzieci: Jadwigę, Włodzimierza i Jerzego.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. zmobilizowany do Batalionu „Ostróg" Korpusu Ochrony Pogranicza trafił do niewoli radzieckiej i był osadzony w Kozielszczańskim obozie jenieckim. Z tego obozu został wysłany 2 listopada 1939 r. do jenieckiego obozu w Kozielsku, dokąd przybył 4 listopada 1939 r.

Z kozielskiego obozu został przekazany między 7 a 9 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński. Jego nazwisko figuruje na liście przekazania numer 015/2 z 5 kwietnia 1940 r.

Zamordowany między 9 a 11 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemieckie podsumowanie dzienne z 15 kwietnia 1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 131 na liście A.M. N – 413 – 34 – 4171.

Odznaczony:

– Orderem Virtuti Militari 5 kl. (nr 6643),

– Krzyżem Walecznych (czterokrotnie),

– Krzyżem Niepodległości (9 stycznia 1932 r.).

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień majora.

Kazimierz Wojciech Siemiątkowski (1903 – 1940)

Urodził się 4.03.1903 r. w Rogalinie (powiat Śrem) jako syn Ignacego i Nepomuceny z domu Józefiak.

W młodości należał do tajnej organizacji harcerskiej – drużyny imienia Przemysława w Śremie oraz do Towarzystwa Tomasza Zana. Następnie przystąpił do Polskiej Organizacji Wojskowej.

W grudniu 1918 r. został włączony do Kompanii Śremskiej i z nią został skierowany na front południowo – zachodni. Służył również w Straży Ludowej. W 1920 r. wstąpił ochotniczo w szeregi Wojska Polskiego i walczył w wojnie przeciw bolszewikom.

W 1923 r. ukończył Gimnazjum im. Józefa Wybickiego w Rogalinie, a w następnym

roku Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty numer 7 w Śremie.

Posiadał stopień podporucznika, na który został mianowany ze starszeństwem od 1.01.1932 r.

Otrzymał przydział wojskowy do 4. Pułku Strzelców Podhalańskich w Cieszynie i kolejno do 70. Pułku Piechoty w Pleszewie oraz 68. Pułku Piechoty we Wrześni.

Pracował jako prokurent w Banku Rolnym w Poznaniu. 20.06.1931 r. zawarł związek małżeński z Joanną Śramską, z którą miał syna Jana Kazimierza.

Po 17.09.1939 r. został wzięty do niewoli radzieckiej.

Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku. Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej 039/3 z 20 kwietnia 1940 r. pod numerem 3032.

Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w siedzibie charkowskiego Zarządu NKWD i pochowany w Charkowie na cmentarzu w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas.

W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Jan Piotr Smarzyński (1904 – 1940)

Urodził się 1.02.1904 r. w Skaryszewie (powiat Radom) jako syn Franciszka i Józefy z domu Binger.

Ukończył Uniwersytet Jagielloński. Przebył w 1930 r. także szkolenie w Szkole Podchorążych Rezerwy Piechoty w Zambrowie.

1.01.1935 r. mianowany na stopień podporucznika.

Od 1937 r. znalazł się w Korpusie Oficerów Intendentury z przydziałem do Biura Personalnego Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Z zawodu był nauczycielem i pracował jako kierownik szkoły w Kleczewie. Zmobilizowany w 1939 r. znalazł sie w Ośrodku Zapasowym 17. Dywizji Piechoty „Skierniewice".

Ośrodek Zapasowy był organizowany przez 69. Pułk Piechoty z własnych nadwyżek, nadwyżek 68. i 70. Pułku Piechoty, oraz rezerwistów z mobilizacji powszechnej. Dowódcą Ośrodka Zapasowego był podpułkownik Aleksander Kiszkowski, a nadwyżek

68. Pułku Piechoty kapitan Jan Nycz, dotychczas obwodowy komendant Przysposobienia Wojskowego i Wychowania Fizycznego 68. Pułku Piechoty.

6 września 1939 r. Ośrodek Zapasowy otrzymał rozkaz ewakuacji do Baranowicz. Część oddziałów transportem kolejowym dotarła do Łukowa i dalej marszem szła do Baranowicz. Część oddziałów z tego Ośrodka Zapasowego przemieściła się na linię Kowel – Luboml w województwie wołyńskim (obecnie na Ukrainie) na terenie DOK II Lublin (Wołyń).

Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej. Od grudnia 1939 r. przebywał w jenieckim obozie w Kozielsku.

Według listy z 27 kwietnia 1940 r. o numerze 052/1 został przekazany 28 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany 30 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemieckie podsumowanie dzienne z 2 czerwca 1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 3897 na liście A.M. N – 572 – 80 – 4116.

Przy zwłokach znaleziono dowód osobisty, pocztówki, listy, kartę szczepienia i notatnik.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Piotr Kazimierz Spes (1885 – 1940)

Jest uwzględniony w części BIOGRAMY, strona 157.

Jerzy Szeluto (1912 – 1940)

Urodził się 22.07.1912 r. w Kazaniu (w Rosji) jako syn Apolinarego, kompozytora, i Wiktorii z domu Niezabitowskiej. Z zawodu był nauczycielem. Mieszkał w Słupcy.

Ukończył w 1936 r. Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty. Podczas ćwiczeń był dowódcą plutonu ciężkich karabinów maszynowych. Pełnił służbę w 68. Pułku Piechoty.

Zmobilizowany w 1939 r. do Ośrodka Zapasowego 17. Dywizji Piechoty „Skierniewice".

Mianowany na stopień podporucznika rezerwy piechoty.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej. Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku. Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej pod numerem 3831. Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało zostało pochowane w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD

obwodu charkowskiego. W siedzibie Obwodowego Zarządu NKWD w Charkowie przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Zygmunt Tyborowski (1909 – 1940)

Urodził się 2.05.1909 r. w Warszawie jako syn Walentego i Stefanii z domu Popławskiej.

Z zawodu był lekarzem medycyny. Podczas studiów w Poznaniu, był członkiem Akademickiej Korporacji Medyków Uniwersytetu Poznańskiego K! Aesculapia.

W 1935 r. ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty. Przydzielony w razie mobilizacji do 68. Pułku Piechoty. Posiadał stopień podporucznika rezerwy służby zdrowia.

W 1939 r. został zmobilizowany do 17. Ośrodka Zapasowego 17. Dywizji Piechoty „Skierniewice".

Ośrodek Zapasowy był mobilizowany przez 69. Pułk Piechoty z własnych nadwyżek, oraz nadwyżek 68. i 70. Pułku Piechoty oraz rezerwistów z mobilizacji powszechnej.

Część oddziałów z tego Ośrodka Zapasowego przemieściła się na linię Kowel – Luboml w województwie wołyńskim (obecnie na Ukrainie) na terenie DOK II Lublin (Wołyń).

Trafił do niewoli radzieckiej. Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku. Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej pod numerem 3372.

Stamtąd przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD. Jego ciało zostało pochowane w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W Charkowie, w siedzibie Zarządu NKWD przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Walenty Walkowiak (1900 – 1940)

Urodził się 4.02.1900 r. w Reńsku (powiat Śmigiel, gmina Wielichowo), jako syn Jana i Heleny z domu Napierała.

Brał udział w Powstaniu Wielkopolskim od 6.01.1919 r. służąc w Kompanii Śmigielskiej następnie wcielonej do 6. Pułku Strzelców Wlkp. Uczestniczył między innymi

w walkach o Wolsztyn i Osieczną.

W Wojsku Polskim od 1919 r. Uczestnik wojny polsko – bolszewickiej w szeregach 7. Pułku Strzelców Wlkp.

Po ukończeniu kursu gospodarczego został przeniesiony wpierw do Gniezna a następnie, w połowie maja 1922 r. do 68. Pułku Piechoty we Wrześni na stanowisko oficera gospodarczego pułku.

30.12.1922 r. został przeniesiony do Okręgowego Zakładu Gospodarczego numer IX w Brześciu i dalej 23.01.1923 r. w charakterze oficera gospodarczego do 79. Pułku Piechoty w Słonimiu.

5.08.1922 r. awansował na stopień podporucznika, w marcu 1928 r. porucznika ze starszeństwem od 1.06.1924 r. a w 1939 r. został mianowany na stopień kapitana administracji wojskowej.

Był żonaty z Zofią Górną z którą miał dwoje dzieci: Teresę Marię i Jacka.

Pod koniec sierpnia odkomenderowano go do Lwowa i brał udział w obronie miasta. Trafił do radzieckiej niewoli we Lwowie. Przebywał w jenieckim obozie w Starobielsku, gdzie został zapisany na liście pod numerem 551. Stąd w okresie kwiecień – maj został przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w obwodzie charkowskim i zamordowany w siedzibie Zarządu NKWD.

Pochowany w Leśnym Parku w Piatichatkach, przedmieściach Charkowa.

Odznaczony Medalem Niepodległości i odznakami pamiątkowymi.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień majora.

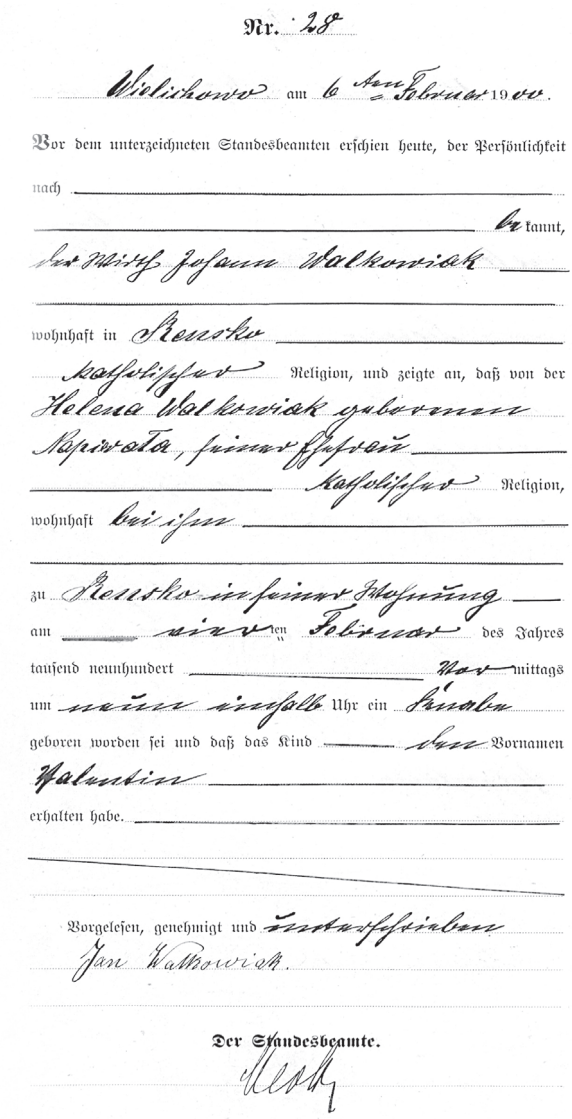

Nr. 28

Wielichowo am 6 ten Februar 1900.

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach bekannt, der Wirth Johann Walkowiak wohnhaft in Rensko katholischer Religion, und zeigte an, daß von der Helena Walkowiak geborenen Kopiwoda, seiner Ehefrau katholischer Religion, wohnhaft bei ihm zu Rensko in seiner Wohnung am sieben ten Februar des Jahres tausend neunhundert Nachmittags um neun einhalb Uhr ein Knabe geboren worden sei und daß das Kind den Vornamen Valentin erhalten habe.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben
Jan Walkowiak.

Der Standesbeamte.

Metryka Walentego Walkowiaka.

Józef Włodzimierz Wituła (1907 – 1940)

Urodził się 1.03.1907 r. w Kole (wówczas w zaborze rosyjskim był dzień 16.02.1907 r.) jako syn Stanisława i Eleonory z domu Buczkowskiej.

W latach 1923 do 1928 uczył się w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim w Rogoźnie Wlkp. od 1923 r. i był jego absolwentem.

Został zatrudniony jako nauczyciel w latach 1929 – 1930 we Wrześni, następnie w Nowej Wsi Podgórnej oraz w Chlebowie. Powołany do Wojska Polskiego ukończył kurs wojskowy w Batalionie Podchorążych Rezerwy Piechoty numer 6a w Rawie Ruskiej w 1929 r. Będąc w rezerwie, organizacyjnie należał do dyspozycji 68. Pułku Piechoty we Wrześni.

Awansowany do stopnia podporucznika rezerwy od dnia 1.01.1932 r. Zmobilizowany uczestniczył w działaniach podczas wojny obronnej w 1939 r.

Z ewidencji obozowej z kwietnia 1940 r. wynika, że był osadzony w obozie jenieckim w Kozielsku.

Według listy z dnia.9 kwietnia 1940 r. o numerze 022/1 (pozycja 35 teczka numer 4795) został oddany między 11 a 12 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 13 a 14 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemieckie podsumowanie dzienne z 5 sierpnia 1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 1468 na liście A.M. N – 436 – 35 – 4795.

Przy jego zwłokach znaleziono książeczkę oficerską, wizytówki, pocztówkę, odznakę strzelecką, papierośnicę i łańcuszek do zegarka.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika

Józef Wituła ma swój dąb pamięci, symbol męczeńskiej śmierci, w Wólce Czepowej koło Kłodawy.

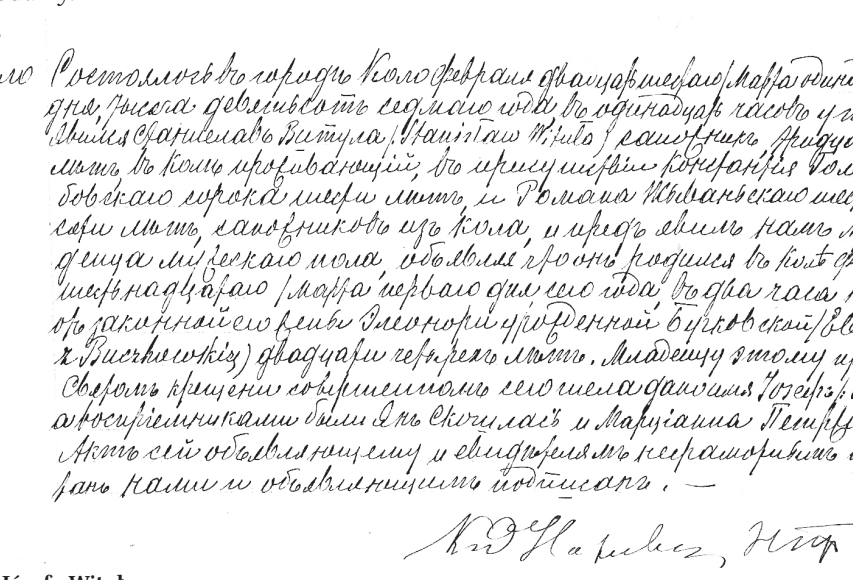

Metryka Józefa Wituły.

Karol Edmund Wojtczak (1915 – 1940)

Urodził się 16.11.1915 r. w Berlinie – Charlottenburgu jako syn Józefa i Marianny z domu Lauteckiej.

W 1935 r. ukończył gimnazjum w Bydgoszczy a w 1938 r. trzyletnią Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty Nr 1 w Ostrowi – Komorowie jako absolwent XV promocji.

Mianowany na stopień podporucznika 1.10.1938 r. i przydzielony jako dowódca plutonu w 2. Kompanii I Batalionu 68. Pułku Piechoty. Zajmował się szkoleniem żołnierzy.

Był kawalerem.

Podczas kampanii wrześniowej w 1939 r. został zmobilizowany do 17. Ośrodka Zapasowego 17. Dywizji Piechoty „Skierniewice". Ośrodek Zapasowy był organizowany przez 69. Pułk Piechoty z własnych nadwyżek, nadwyżek 68. i 70. Pułku Piechoty oraz rezerwistów z mobilizacji powszechnej. Dowódcą nadwyżek 68. Pułku Piechoty był kapitan Jan Nycz, dotychczas obwodowy komendant Przysposobienia Wojskowego i Wychowania Fizycznego 68. Pułku Piechoty.

6.09.1939 r. Ośrodek Zapasowy otrzymał rozkaz ewakuacji do Baranowicz.

Część oddziałów transportem kolejowym dotarła do Łukowa i dalej marszem szła do Baranowicz. Część oddziałów z tego Ośrodka Zapasowego przemieściła się na linię Kowel – Luboml w województwie wołyńskim (obecnie na Ukrainie) na terenie DOK II Lublin (Wołyń).

Trafił do niewoli radzieckiej. Przetrzymywany w jenieckim obozie w Szepietówce.

> *19 września 1939 utworzono punkty zbiorcze dla tymczasowego gromadzenia jeńców polskich: Orzechowo, Radoszkowice, Stołpce, Tymkowicze, Żytkowicze, Olewsk, Szepietówka, Wołoczyska, Jarmolińce, Kamieniec Podolski.*
>
> *Stąd przemieszczano ich dalej do obozów w Kozielsku i Putywlu, a następnie obozów: ostaszkowskiego, juchnowskiego, kozielszczańskiego, starobielskiego, jużańskiego i orańskiego i później utworzonych obozów griazowieckiego, wołogodzkiego i suzdalskiego*

W kwietniu 1940 r. trafił do obozu jenieckiego w Kozielsku. Według listy z 13 kwietnia 1940 r. o numerze 029/2, został wysłany między 15 a 17 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany między 16 a 19 kwietnia 1940 r. i pochowany w Lesie Katyńskim.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

Józef Wolniewicz (1893 – 1940)

Urodził się 17.02.1893 r. w Zaniemyślu (powiat Środa) jako syn Jana i Stanisławy z domu Kryszkiewicz.

Ukończył Szkołę Handlową w Poznaniu. Z zawodu był handlowcem.

Uczestnik wojny polsko – bolszewickiej w 1920 r.

Był żonaty z Marią Gieburowska (ur. 1899 r.) z Gniezna, z którą miał córki: Irenę (ur.1925 r.), Felicję (ur. 1927 r.) i Annę (ur. 1929 r.).

Posiadał stopień podporucznika, na który został mianowany w 1921 r. ze starszeństwem od 1.06.1919 r. W 1922 r. przeniesiony do 68. Pułku Piechoty. Został zarejestrowany w Powiatowej Komendzie Uzupełnień Poznań – Miasto.

Podczas wojny obronnej w 1939 r. trafił do niewoli radzieckiej. W oparciu o stan zapisów obozowych w kwietniu 1940 r. był osadzony w jenieckim obozie specjalnym NKWD w Kozielsku.

Według listy z 16.04.1940 r. o numerze 035/4, został przekazany między 19 a 21 kwietnia 1940 r. do dyspozycji naczelnika NKWD na obwód smoleński.

Zamordowany przez funkcjonariuszy NKWD w Lesie Katyńskim między 20 a 22 kwietnia 1940 r.

Władze niemieckie dokonały w 1943 r. ekshumacji zamordowanych w Katyniu.

Niemieckie podsumowanie dzienne z 26.05.1943 r. zawiera zapis jego nazwiska pod numerem 3369 na liście A.M. N – 527 – 11 – 2940.

Przy jego zwłokach znaleziono kartę rowerową, jeden weksel i jeden notatnik.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień porucznika.

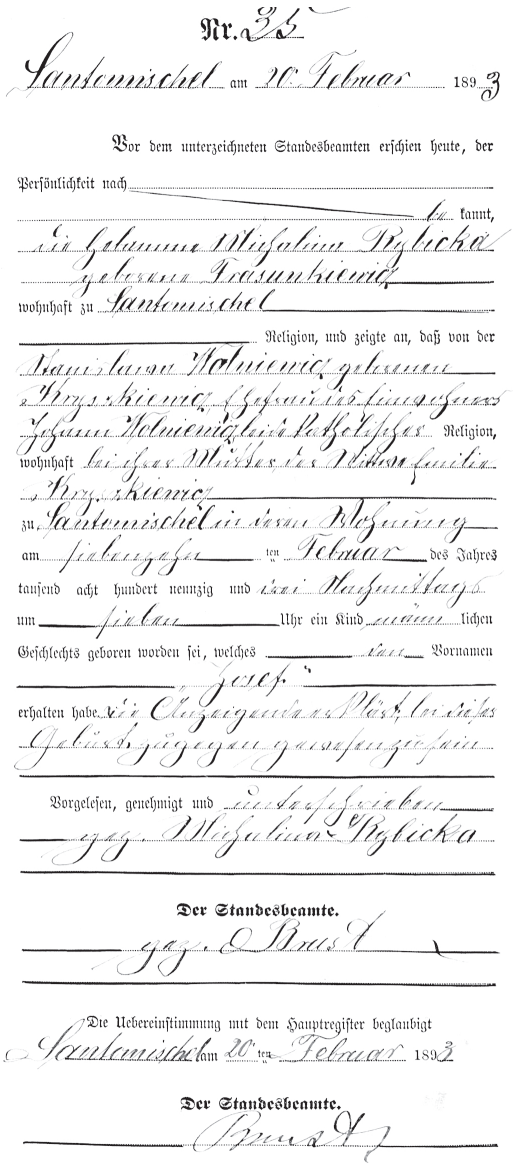

Nr. 35

Santomischel am 20. Februar 1893

Vor dem unterzeichneten Standesbeamten erschien heute, der Persönlichkeit nach ——— bekannt, die Johanna Wilhelmine Rybicka geborene Trosunkiewicz wohnhaft zu Santomischel ——— Religion, und zeigte an, daß von der Stanisława Wolniewicz geborenen Kryszkiewicz, Ehefrau des Eisenbahnschaffners Johann Wolniewicz katholischen Religion, wohnhaft bei ihrer Mutter der Witwe Kryszkiewicz zu Santomischel in dem Wohnung am siebenzehnten Februar des Jahres tausend acht hundert neunzig und drei Uhr um sieben Uhr ein Kind männlichen Geschlechts geboren worden sei, welches den Vornamen Josef erhalten habe. Die Anzeigende hat den Nachtrag des Gebiets zugegeben und unterschrieben.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben von Wilhelmine Rybicka

Der Standesbeamte.

gez. Brust

Die Uebereinstimmung mit dem Hauptregister beglaubigt

Santomischel am 20ten Februar 1893

Der Standesbeamte.

Brust

Metryka Józefa Wolniewicza.

Wilhelm Tadeusz Wołoszyn (1899 – 1940)

Urodził się 6.04.1899 r. w Kańczudze (powiat Przeworsk w województwie podkarpackim na Podgórzu Rzeszowskim) jako syn Antoniego.

W Wojsku Polskim służył od 1918 r. jako ochotnik. Podczas wojny 1918 – 1921 służył w szeregach Baonu Ziemi Ropczyckiej i walczył w obronie Lwowa.

Po wojnie ukończył kurs oficerów gospodarczych oraz w 1933 r. Dywizyjny Kurs Podchorążych Rezerwy 15 DP przy 62 Pułku Piechoty w Bydgoszczy. Posiadał stopień porucznika służby administracyjnej.

Służył w i 18. Pułku Piechoty a następnie w 1939 r. w Ośrodku Zapasowym 17. Dywizji Piechoty w Skierniewicach, w 4. Batalionie Administracyjnym i Rejonowym Kierownictwie Intendentury w Skierniewicach.

Ten Ośrodek Zapasowy był mobilizowany przez 69.Pułk Piechoty z własnych nadwyżek, nadwyżek 68. i 70. Pułku Piechoty, ponadto rezerwistów z mobilizacji powszechnej. Po ewakuacji OZ 17 DP część jednostki udała się w rejon Kowla – Lubomla. Tam trafił do niewoli radzieckiej.

Osadzono go w jenieckim obozie w Starobielsku. Jego nazwisko znajduje się na Liście Starobielskiej pod numerem 394. Przekazany do dyspozycji naczelnika NKWD w Charkowie, został zamordowany w piwnicach charkowskiego Zarządu NKWD, a ciało zostało pochowane w zbiorowym dole w Leśnym Parku w Piatichatkach.

Mord w Charkowie był dokonany na jeńcach zgromadzonych w obozie w Starobielsku w obwodzie woroszyłowgradzkim (obecnie obwód ługański na Ukrainie) przy trasie kolejowej Moskwa–Donbas. W ostatnich dniach marca 1940 r. sporządzono listy do stracenia. Jeńców przekazywano ze Starobielska do dyspozycji naczelnika NKWD obwodu charkowskiego. W siedzibie Obwodowego Zarządu NKWD w Charkowie przy ul. Dzierżyńskiego 3, dokonano mordu, a ciała wywożono do dołów w Piatichatkach, niedaleko Charkowa.

Postanowieniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z 5.10.2007 r. awansowany pośmiertnie na stopień kapitana.

Amtliches Material
zum Massenmord von
KATYN

Im Auftrage des Auswärtigen Amtes auf Grund urkundlichen Beweismaterials zusammengestellt, bearbeitet und herausgegeben von der Deutschen Informationsstelle

Berlin 1943

Zentralverlag der NSDAP. Franz Eher Nachf. GmbH.

1. Amtliches Material zum Massenmord von Katyn. Zentralverlag der NSDAP. Franz Eher Nachf. GmbH. Gedruckt im Deutschen Verlag, Berlin in 1943
2. Wojciech Bogajewski Mieszkańcy wojewodztwa poznańskiego ofiary ludobójstwa katyńskiego. Poznań 2018. Wydawnictwo WojewodzkiejBiblioteki Publicznej i CAK w Poznaniu,
3. Antoni Ciszak – „Września i Powiat Wrzesiński w okresie Powstania Wielkopolskiego 1918 – 1919",
4. Dąbrowski Jerzy „68. Pułk Piechoty w garnizonie Września". Wydanie drugie zmienione. Warszawa 2019,
5. Janicki Paweł, Leszczyński Mateusz „17 Wielkopolska Dywizja Piechoty". Wielka– Księga Piechoty Polskiej 1918– 1939. Edipresse Polska S.A. Warszawa 2017,
6. E. Jakubowski, R. Laskowski, B. Święciochowski „Pomnik katyński we Wrześni. W 55 rocznicę mordu". Społeczny Komitet Budowy Pomnika Katyńskiego we Wrześni, Września 1995,
7. Janina Pańczakowa i Małgorzata Cichoń „Powstańcy wielkopolscy w grobach katyńskich" Poznań 2010,
8. Wojciech Kujawa, Dariusz Nowicki, Andrzej Rubajczyk „Zawsze wierni. Dzieje Policji Państwowej na Ziemi Słupeckiej w latach 1918– 1939".
9. Andrzej Krzysztof Kunert, Adam Siwek, Zygmunt Walkowski. „Polski cmentarz wojenny w Kijowie Bykowni (czwarty cmentarz katyński)".Warszawa 2012.
10. Przewoźnik Andrzej, Adamska Jolanta „Katyń Zbrodnia Prawda Pamięć, Świat Książki Warszawa 2010.
11. Marian Torzewski– „Historia Gimnazjum i Liceum im. Henryka Sienkiewicza we Wrześni w latach 1919– 2004". Września 2004,
12. Danuta Wojcięgowska, Bogdan Jarosz– "Uczestnicy Powstania Wielkopolskiego 1918 – 1919 z ówczesnych granic powiatu średzkiego",
13. Księgi cmentarne (księgi pomordowanych):
– Charków ISBN 83– 916663– 5– 2,
– Katyń ISBN 83– 905590– 7– 2,
– Miednoje tom1 ISBN 83– 89474– 06– 9, tom 2 ISBN 83– 89474– 06– 9,
– Listy katyńskiej ciąg dalszy. Straceni na Ukrainie. Zeszyty katyńskie nr 4 pod redakcją Marka Tarczyńskiego,
14. „Wrzesiński słownik biograficzny", wydanie II, Września 2011 r., Wydawnictwo Kropka, Jolanta i Waldemar Śliwczyńscy,
15. „Ubity w Katyni. Kniga pamjati polskich wojennopliennych– uznikow kozielskogo łagierja NKWD, rasstrieliannych po rieszieniu Politbiuro CK WKP(b) ot 5 marta 1940 goda"– Moskwa, Obszcziestwo „Miemoriał",
16. „Ubity w Kalininie zachoronieny w Miednom. Kniga pamjati polskich wojennopliennych– uznikow kozielskogo łagierja NKWD, rasstrieliannych po rieszieniu Politbiuro CK WKP(b) ot 5 marta 1940 goda"– Moskwa, Obszcziestwo „Miemoriał", ISBN 978 – 5 – 6041921 – 4 – 6 (1), ISBN 978 – 5 – 6041921 – 3 – 9,
17. „Zbrodnia Katyńska – materiały dla ucznia"– Instytut Pamięci Narodowej, Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Kraków – Warszawa 2014.

Informacje pozyskane z internetu:

Opracowane przez Wielkopolskie Towarzystwo Genealogiczne „Gniazdo" (http://www.wtg – gniazdo.org) biogramy umieszczone w następujących spisach:
– powstańców odznaczonych Wielkopolskim Krzyżem Powstańczym, pod adresem http://powstańcy– wielkopolscy.pl/,
– uczestników Powstania Wielkopolskiego, pod adresem http://www.powstańcywielkopolscy.pl,
oraz dokumenty udostępnione i zamieszczone:
– w archiwach Narodowego Archiwum Cyfrowego i w zbiorach Archiwum Państwowego w Poznaniu, pod adresem szukajwarchiwach.gov.pl i http://e– kartoteka.net/pl/ w tym danych osobowych z urzędów stanu cywilnego,
– w portalu IPN z zakładki osoby. pod adresem internetowym https://pw.ipn.gov.pl,
– w zestawieniach strat wojska niemieckiego w I wojnie światowej pod adresem http://des.genealogy.net/eingabe– verlustlisten/search/index,
– ze zbiorów dokumentów ze strony Wojskowego Biura Historycznego https://wbh.wp.mil.pl/
– ze zbiorów dokumentów o jeńcach z I wojny światowej ze strony https://grandeguerre.icrc.org/
– ze zbiorów Obszcziestwa „Miemoriał",
– z informacji zawartych w Forum Rodów Grodzieńskich,
oraz innych źródeł.

Zdjęcia
pochodzą między innymi z następujących źródeł:
– ze zbiorów Dominika Pogłodzińskiego,
– ze zbiorów Muzeum Regionalnego im. Dzieci Wrzesińskich we Wrześni, ul. Dzieci Wrzesińskich 13, 62– 300 Września,
– ze zbiorów Remigiusza Maćkowiaka,
– ze zbiorów Hanny Lisiak– Góźdź,
– z archiwum byłego Związku Bojowników o Wolność i Demokrację,
– ze zbiorów Archiwum Państwowego w Poznaniu, dostępnych na stronie internetowej http://www.szukajwarchiwach.pl oraz http://e– kartoteka.net/pl/,
– ze zbiorów dokumentów ze strony Centralnego Archiwum Wojskowego https://wbh.wp.mil.pl/
– ze zbiorów Obszcziestwa „Miemoriał",
– z Wojskowego Biura Historycznego pod adresem https://wbh.wp.mil.pl/pl,
oraz innych źródeł.

PODZIĘKOWANIA

Publikacja nie powstałaby bez możliwości skorzystania z zasobów wielu instytucji.
Składamy podziękowanie :
– Wielkopolskiemu Towarzystwu Genealogicznemu za stworzenie wspaniałych baz powstańców wielkopolskich i księży,
– Wielkopolskiej Bibliotece Cyfrowej za udostępnienie wspomnień powstańców,
– Narodowemu Archiwum Cyfrowemu, Archiwum Państwowemu za udostępnienie dokumentów, kartoteki meldunkowej w Poznaniu, wspomnień powstańców i stworzeniu bazy szukajwarchiwach.pl,
– Instytutowi Pamięci Narodowej,
– Muzeum Regionalnemu im. Dzieci Wrzesińskich we Wrześni.

Olbrzymie zasługi w tworzeniu bazy ofiar ma Stowarzyszenie „Memoriał", któremu niniejszym dziękujemy za nieoceniony wkład w odkrywaniu prawdy.

Za okazaną życzliwość, możliwość wykorzystania materiałów i pomoc wyrażamy głęboką wdzięczność:
Remigiuszowi Maćkowiakowi, Hannie Lisiak Góźdź, Jackowi Papli, Marii Cierpisz, Marii Kaczmarek, Wojciechowi Bogajewskiemu, Tadeuszowi Walenczakowi, Danucie Wojcięgowskiej, Rafałowi Ziętemu, Julii Sośnie, Joannie Musiałkiewicz, Dionizemu Jaśniewiczowi.

Tabela zbiorcza ofiar Zbrodni Katyńskiej z powiatu wrzesińskiego

L.p.	Nazwisko	Imię	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Stopień wojskowy/ Formacja	Miejsce osadzenia	Miejsce kaźni	Miejsce pochówku	Przydział bezpośrednio przed wojną lub miejsce pełnienia służby
1.	Anioł	Antoni	16.08.1907	Brzesko, pow. brzeski	por. piech. KOP	Starobielsk	Charków	Piatichatki	2. Pułk Piechoty. KOP
2.	Badura	Wincenty	30.06.1906	Kościerzyna, pow. wyrzyski	ppor. piech.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	68. Pułk Piechoty
3.	Banaszak	Adam	23.09.1891	Czeszewo, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Bydgoszcz
4.	Baranowski	Tadeusz	17.11.1901	Szówsko, pow. jarosławski	ppor. kaw.	Kozielsk	Katyń	Katyń	Ośrodek Zapasowy Wielkopolskiej Brygady Kawalerii w Kraśniku
5.	Bartecki	Feliks	27.10.1908	Wrąbczynek, pow. wrzesiński	ppor. piech.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	Ośrodek Zapasowy 25. Dywizji Piechoty
6.	Bielawski	Konstanty	27.02.1903	Lądek, pow. koniński	por. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	68. Pułk Piechoty
7.	Bielecki	Jerzy	9.08.1908	Radzyń Podlaski	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	68. Pułk Piechoty
8.	Błaszyk	Andrzej	7.11.1887	Targowa Górka, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	więz. Lwów	Kijów	Kijów–Bykownia	Przemyśl
9.	Borczyński	Wktor	17.10.1906	Września	kpt. art.	Kozielsk	Katyń	Katyń	Wołyńska Szkoła Podchorążych Rezerwy we Włodzimierzu Wołyńskim
10.	Bowbelski	Roman	3.05.1894	Kiszyniów Mołdawia	mjr. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	Oficerska Kadra Okręgowa Nr III
11.	Brodniewicz	Zbigniew	28.10.1885	Chrustowo, pow. obornicki	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Miasteczko Krajeńskie

L.p.	Nazwisko	Imię	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Stopień wojskowy/ Formacja	Miejsce osadzenia	Miejsce kaźni	Miejsce pochówku	Przydział bezpośrednio przed wojną lub miejsce pełnienia służby
12.	Bukowiecki	Jan	15.08.1908	Pyzdry,pow. wrzesiński	ppor. piech.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	31. Pułk Piechoty (Pułk Strzelców Kaniowskich) Sieradz i łódź
13.	Bulik	Piotr	16.04.1911	Chróścina, pow. opolski	ppor. art.	Kozielsk	Katyń	Katyń	podlegał Komendzie Rejonu Uzupełnień Lwów
14.	Byczkowski	Edward	31.08.1909	Lądek,pow. słupecki	ppor. piech.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	56. Pułk Piechoty
15.	Bysikiewicz	Józef	11.02.1899	Strzałkowo, pow. słupecki	funkc. S.G.	więz. Zach. Ukr.	Kijów	Kijów–Bykownia	Obwód Suwałki Komisariat Hańcza placówka Polulkiemie
16.	Chmielewski	Jerzy	12.01.1908	Dąbrowa, pow. piotrkowski	ppor. piech.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	Ośrodek Zapasowy 17. Dywizja Piechoty „Skierniewice”
17.	Chojnacki	Teodor	10.10.1881	Powidz, pow. słupecki	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Miłosław
18.	Chudziak	Zygmunt	18.10.1912	Września	ppor. piech.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	4. Pułk Strzelców Podhalańskich w Cieszynie
19.	Cieplak	Ignacy	1910	Otola, pow. zawierciański	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Września
20.	Comba	Stanisław	13.01.1899	Ożarów Mazowiecki,pow warszawski	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Strzałkowo
21.	Dajewski	Marceli	5.04.1906	Leszno	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	kadra zapasowa Okręgu Korpusu VII
22.	Dąbek	Wacław	16.09.1900	Staw, pow. słupecki	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Wołomin, pow. radzymiński
23.	Dobrogowski	Tadeusz	16.12.1909	Lechlin, pow. wągrowiecki	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	68. Pułk Piechoty

L.p.	Nazwisko	Imię	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Stopień wojskowy/ Formacja	Miejsce osadzenia	Miejsce kaźni	Miejsce pochówku	Przydział bezpośrednio przed wojną lub miejsce pełnienia służby
24.	Drążkowiak	Wawrzyniec	3.08.1900	Kopanki, pow. opalenicki	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Katowice
25.	Drecki	Edmund	24.07.1897	Miłosław, pow. wrzesiński	por. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	8. Batalion Telegraficzny
26.	Dzwonkowski	Jerzy	22.11.1892	Warszawa	rotm kaw.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	przydział do Okręgu Korpusu VIII
27.	Fetkowski	Juliuszl	23.03.1896		kpt. piech.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	Ośrodek Zapasowy 17. Dywizja Piechoty „Skierniewice”
28.	Frąckowiak	Jan	22.05.1898	Gorazdowo, pow. wrzesiński	funkc. S.G.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Placówka II linii SG Rybnik
29.	Frąk	Stanisław	15.12.1897	Lublin	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Linowo, gm. Prużany
30.	Frelkiewicz	Józef	17.03.1915	Raszków, pow. ostrowski	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	25. Dywizja Piechoty
31.	Furmaniak	Wacław	5.09.1899	Ostrów Kościelny, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Potworowo, pow. przysuski
32.	Gantkowski	Adam	24.12.1900	Gniezno	por. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	podlegał Powiatowej Komendzie Uzupełnień w Bydgoszczy
33.	Garduła	Kazimierz	10.10.1894	Strzyżów, woj. podkarpackie	por. lekarz	Kozielsk	Katyń	Katyń	X Baon Sanitarny
34.	Gawron	Marian	29.04.1899	Grodzisk Wlkp.	por. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	55. Pułk Piechoty w Lesznie
35.	Głowacki	Józef	18.02.1905	Wrąbczyn, pow. słupecki	funkc. P.P.	więz. Kijów	Kijów	Kijów–Bykownia	Mrocza, pow. wyrzyski
36.	Górny	Wacław	12.09.1899	Biechowo, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Mielnica, rejon kowelski, obecnie Ukraina
37.	Graczyk	Franciszek	17.01.1897	Gąsiorowo, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	więz. Kijów	Kijów	Kijów–Bykownia	Równe, obecnie Ukraina

L.p.	Nazwisko	Imię	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Stopień wojskowy/ Formacja	Miejsce osadzenia	Miejsce kaźni	Miejsce pochówku	Przydział bezpośrednio przed wojną lub miejsce pełnienia służby
38.	Grześkowiak	Maksymilian	19.07.1899	Opalenica, pow. grodziski	por. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	Ośrodek Zapasowy 17. Dywizja Piechoty „Skierniewice”
39.	Hamerski	Marian	26.03.1900	Stanisławów	kpt. piech.	Starobielsk	Charków	Charków	29. Dywizja Piechoty
40.	Harembski	Wincenty	15.04.1890	Pałczyn, pow. wrzesiński	ppor. lekarz	Starobielsk	Charków	Piatichatki	kadra zapasowa 7. Szpitala Okręgowego w Poznaniu
41.	Hejnowicz	Mieczysław	11.09.1907	Poznań	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	68. Pułk Piechoty
42.	Hernes	Tadeusz	8.08.1906	Borzykowo, pow. wrzesiński	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	68. Pułk Piechoty
43.	Hoffmann	Czesław	24.11.1905	Września	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	Ośrodek Zapasowy 17. Dywizja Piechoty „Skierniewice”
44.	Idaszak	Franciszek	30.07.1884	Pigłowice, pow. średzki	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Łabiszyn, pow. szubiński
45.	Jakubowski	Władysław	27.10.1909	Hołdów, rejon lidzki, obecnie Białoruś	ppor. piech.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	Batalion KOP Stopce
46.	Jankowiak	Ignacy	12.07.1887	Grabowo Królewskie, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Tarnopol, obecnie Ukraina
47.	Jarolewski	Michał	26.08.1894	Stanisławowo, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Zdołbunowo, obecnie Ukraina
48.	Jarosz	Henryk	26.12.1892	Września	kpt. lekarz	Starobielsk	Charków	Piatichatki	kadra zapasowa 7. Szpitala Okręgowego w Poznaniu
49.	Jerzykiewicz	Tadeusz	10.08.1907	Szendrówka, obecnie Ukraina	ppor. piech.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	68. Pułk Piechoty
50.	Jerzykowski	Jerzy	28.01.1893	Września	por. art.	Kozielsk	Katyń	Katyń	
51.	Jeziółkowski	Jan	13.04.1898	Miłosław, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Poznań

L.p.	Nazwisko	Imię	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Stopień wojskowy/ Formacja	Miejsce osadzenia	Miejsce kaźni	Miejsce pochówku	Przydział bezpośrednio przed wojną lub miejsce pełnienia służby
52.	Jóźwiak	Stanisław	1.04.1889	Chwalibogowo, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Pleszew
53.	Kaczmarek	Stefan	17.08.1907	Września	ppor. aptekarz	Starobielsk	Charków	Piatichatki	kadra zapasowa 7. Szpitala Okręgowego w Poznaniu
54.	Karbowiak	Wincenty	6.11.1905	Staw, pow. słupecki	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Łudzin, obecnie Ukraina
55.	Kasprzyk	Michał	26.09.1888	Neryngowo, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	wiez. Zach. Ukr.	Kijów	Kijów–Bykownia	Lwów, obecnie Ukraina
56.	Kasprzyk	Tomasz	7.12.1882	Gozdowo, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	woj. poznańskie
57.	Katzer	Hugon	10.11.1902	Muszyna, pow. nowosądecki	por. art.	Kozielsk	Katyń	Katyń	17. Pułk Artylerii Lekkiej Gniezno
58.	Kaźmierowski	Marian	30.06.1906	Środa Wlkp.	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	Ośrodek Zapasowy 14. Dywizji Piechoty w Strzelcach k. Kutna
59.	Kędziora	Kazimierz	9.01.1907	Swarzędz, pow. poznański	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	70. Pułk Piechoty w Pleszewie
60.	Kierecki	Franciszek	28.09.1885	Bieganowo, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Kunów, pow. opatowski
61.	Kiwała	Kazimierz	16.10.1883	Lwów	ppłk. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	
62.	Kluczyński	Wawrzyniec	10.08.1912	Lądek, pow. koniński	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	68. Pułk Piechoty
63.	Kobyliński	Michał	16.09.1890	Zagórow, pow. słupecki	por. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	68. Pułk Piechoty
64.	Konieczny	Kazimierz	22.02.1904	Sokolniki, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Warszawa

L.p.	Nazwisko	Imię	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Stopień wojskowy/ Formacja	Miejsce osadzenia	Miejsce kaźni	Miejsce pochówku	Przydział bezpośrednio przed wojną lub miejsce pełnienia służby
65.	Korzeniewski (lub Korzeniowski)	Franciszek	28.12.1892	Bierzglin, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	więz. Zach. Ukr.	Kijów	Kijów–Bykownia	Zaszkowo, obecnie Ukraina
66.	Kosmalski	Zdzisław	17.04.1907	Blizna	por. piech. KOP	Kozielsk	Katyń	Katyń	3. Pułk Piechoty KOP
67.	Kowalewski	Wacław	24.11.1920	Bykowce, Wołyń	?	?			
68.	Kowalczyk	Adam	11.10.1894	Nowa Wieś, pow. szamotulski	kpt. piech. KOP	Kozielsk	Katyń	Katyń	Ośrodek Zapasowy 25. Dywizja Piechoty
69.	Kowalski	Franciszek	8.09.1890	Lwów	mjr kaw.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	podlegał Powiatowej Komendzie Uzupełnień w Kościanie
70.	Krakowski	Kazimierz	9.01.1913	Słomowo, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Bielsk Podlaski
71.	Krukowski	Leon	27.05.1896	Sierszewo, pow. jarociński	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	
72.	Krupa	Robert	2.06.1902	Przybówka, pow. krośnieński	por. piech.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	Ośrodek Zapasowy 17. Dywizja Piechoty „Skierniewice”
73.	Kubacki	Michał	27.09.1879	Białe Piątkowo, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	więz. Zach. Ukr.	Kijów	Kijów–Bykownia	w stanie spoczynku
74.	Kubicki	Janusz	23.05.1912	Ostrów Wlkp.	ppor. piech.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	60. Pułk Piechoty
75.	Kunda	Edmund	4.07.1894	Andrzejewo, pow. sokólski	por. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	81. Pułk Strzelców Grodzieńskich
76.	Kurek	Antoni	11.12.1898	Chwałkowice, pow. słupecki	funkc. S.G.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Śląska Straż Graniczna „Repty Nowe”, pow. tarnogorski
77.	Lisiak	Piotr	15.11.1890	Orzechowo, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Radomsko

L.p.	Nazwisko	Imię	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Stopień wojskowy/ Formacja	Miejsce osadzenia	Miejsce kaźni	Miejsce pochówku	Przydział bezpośrednio przed wojną lub miejsce pełnienia służby
78.	Łuksza	Franciszek	18.09.1900	Bobrowniki, pow. wileńsko – trocki	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Wilno
79.	Łyskawa	Franciszek	23.09.1891	Gorazdowo, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Wierzchowice, pow. brzeski, obecnie Białoruś
80.	Machiński (Machyński lub Dmachyński)	Władysław	8.08.1887	Gutowo Małe, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	woj. wołyńskie
81.	Małolepszy	Franciszek	27.11.1913	Słupia, pow. poznański	ppor. piech.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	Ośrodek Zapasowy 17. Dywizja Piechoty „Skierniewice”
82.	Manowski	Tadeusz	26.08.1886	Zieliniec, pow. wrzesiński	kpt. lekarz	Kozielsk	Katyń	Katyń	kadra zapasowa 7. Szpitala Okręgowego w Poznaniu
83.	Matuszewski	Kazimierz	26.01.1905	Poznań	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	68. Pułk Piechoty
84.	Mazowiecki	Tadeusz	3.10.1907	Łódź	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	Ośrodek Zapasowy 17. Dywizja Piechoty „Skierniewice”
85.	Mielcarek	Jan	18.06.1886	Biechowo Duchowne, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Tczew
86.	Nawrocki	Telesfor	21.12.1912	Strzałkowo, pow. słupecki	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	29. Pułk Piechoty
87.	Nowakowski	Stanisław	4.10.1885	Gozdowo, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Tarnoszyn, pow. tomaszowski
88.	Nowicki	Andrzej	13.11.1893	Gorazdowo, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Borysław, obecnie Ukraina
89.	Nowicki	Florian	26.04.1900	Września	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Toruń

L.p.	Nazwisko	Imię	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Stopień wojskowy/ Formacja	Miejsce osadzenia	Miejsce kaźni	Miejsce pochówku	Przydział bezpośrednio przed wojną lub miejsce pełnienia służby
90.	Ogrodowicz	Jan	21.12.1889	Bugaj, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Opatów, pow. kępiński
91.	Olejniczak	Jan	28.08.1906	Pyzdry, pow. wrzesiński	kpt. piech. KOP	Kozielsk	Katyń	Katyń	Batalion KOP Słobódka II”
92.	Owczarzak	Wojciech	15.04.1896	Chocicza, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Krzemieniec, obecnie Ukraina
93.	Paszkiewicz	Marian	28.01.1900	Małe Pułkowo, pow. wąbrzeski	por. art.	Kozielsk	Katyń	Katyń	przypisany Komendzie Rejonowej Uzupełnień Gniezno
94.	Pereus	Kazimierz	18.05.1911	Września	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	80Pułk Piechoty
95.	Piasecki	Kazimierz	3.11.1890	Nochowo, pow. śremski	kpt. indendent.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	Dowództwo Okręgu Korpusu VII w Poznaniu
96.	Pietryga	Franciszek	2.12.1909	Holthausen, k. Düsseldorfu	ppor. piech.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	
97.	Pogonowski	Marian	27.11.1910	Gołębin Stary, pow. kościański	ppor. piech.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	Ośrodek Zapasowy 17. Dywizja Piechoty „Skierniewice”
98.	Przybylski	Stanisław	21.10.1881	Chlebowo, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	
99.	Przybylski	Szczepan	15.12.1899	Września	funkc. straż.więz.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Antonin, pow. ostrowski
100.	Purek	Tomasz	7.12.1890	Brudzewo, pow. słupecki	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Powidz, pow. gnieźnieński
101.	Purolczak	Kazimierz	20.12.1900	Modlibogowice, pow. koniński	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	68. Pułk Piechoty
102.	Rabski	Kazimierz	21.02.1887	Miłosław, pow. wrzesiński	kpt. lekarz	Starobielsk	Charków	Piatichatki	1. Szpital Okręgowy w Warszawie
103.	Rau	Ludwik	25.10.1891	Turowo, pow. szamotulski	mjr piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	78Pułk Piechoty

L.p.	Nazwisko	Imię	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Stopień wojskowy/ Formacja	Miejsce osadzenia	Miejsce kaźni	Miejsce pochówku	Przydział bezpośrednio przed wojną lub miejsce pełnienia służby
104.	Romanowicz	Michał	19.05.1900	Lachowo, pow. nowogródzki	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	Ośrodek Zapasowy 17. Dywizja Piechoty „Skierniewice”
105.	Rozwadowski	Władysław	26.03.1914	?	?	?	?	?	68.Pułk Piechoty
106.	Rubas	Jan	17.05.1901	Czechel, pow. pleszewski	st. sierżant KOP	więz. Zach. Ukr.	Kijów	Kijów–Bykownia	Batalion KOP „Dederkały”
107.	Rudner	Władysław	16.01.1912	Oberhausen (Westfalia)	ppor. piech. KOP	Kozielsk	Katyń	Katyń	Ośrodek Zapasowy 17. Dywizja Piechoty „Skierniewice”
108.	Rybarczyk	Stefan	29.08.1897	Stare Miasto, pow. koniński	ppor. piech.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	Ośrodek Zapasowy 17. Dywizja Piechoty „Skierniewice”
109.	Ryngwelski	Jan	10.09.1908	Brusy, pow. chojnicki	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	68.Pułk Piechoty
110.	Samelak	Teodor	22.10.1897	Słomowo, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Chorowo, pow. zdołbunowski, obecnie Ukraina
111.	Sarnowicz	Kazimierz	29.11.1892	Kutno	kpt. piech. KOP	Kozielsk	Katyń	Katyń	Batalion „Ostróg” KOP
112.	Schnitter	Jerzy	24.04.1887	Połajewo, pow. obornicki	kpt. lekarz	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	702. Szpital Polowy
113.	Siemiątkowski	Kazimierz	4.03.1903	Rogalin, pow. śremski	ppor. piech.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	68.Pułk Piechoty
114.	Skoraszewski	Roman	1.02.1900	Września	por. piech.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	Ośrodek Zapasowy 14. Dywizji Piechoty w Strzelcach k. Kutna
115.	Skrzydlewski Watta	Tadeusz	25.06.1895	Zbrudzewo, pow. śremski	kpt. art.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	18. PAL
116.	Smarzyński	Jan	1.02.1904	Skaryszew, pow. radomski	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	Ośrodek Zapasowy 17. Dywizja Piechoty „Skierniewice”

L.p.	Nazwisko	Imię	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Stopień wojskowy/ Formacja	Miejsce osadzenia	Miejsce kaźni	Miejsce pochówku	Przydział bezpośrednio przed wojną lub miejsce pełnienia służby
117.	Sobczak	Józef	25.02.1898	Goniczki, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	więz. Zach. Ukr.	Kijów	Kijów–Bykownia	Jamnica, pow. stanisławowski, obecnie Ukraina
118.	Spes	Piotr	9.09.1885	Komarówka, pow. brzeżański	por. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	kadra Okręgu Korpusu VII
119.	Staniszewski	Ignacy	24.06.1892	Bierzglin, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Chocz, pow. kaliski
120.	Stelmachowski	Bronisław	17.05.1883	Września	prof. UP, sędzia SN	Brześć	?	?	
121.	Szamborski	Andrzej	14.11.1884	Sołeczno, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Zaleszczyki, obecnie Ukraina
122.	Śmigielski	Antoni	2.04.1904	Drachowo, pow. gnieźnieński	ppor.kaw.	Kozielsk	Katyń	Katyń	Ośrodek Zapasowy Wielkopolskiej Brygady Kawalerii w Kraśniku
123.	Świnka Skromny	Stanisław	22.04.1889	Staw, pow. słupecki	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Poznań
124.	Szeluto	Jerzy	22.07.1912	Kazań, Rosja	ppor. piech.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	Ośrodek Zapasowy 17. Dywizja Piechoty „Skierniewice”
125.	Talar	Sylwester	3.12.1895	Bierzglin, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Horodenka, obecnie Ukraina
126.	Tyborowski	Zygmunt	2.05.1909	Warszawa	ppor. piech.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	Ośrodek Zapasowy 17. Dywizja Piechoty „Skierniewice”
127.	Tylkowski	Stanisław	26.04.1899	Sokolniki Gwiazdowskie, pow. poznański	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Baranowicze, obecnie Białoruś
128.	Urbaniak	Józef	12.03.1888	Chwałkowice, pow. słupecki	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Tłumacz, obecnie Ukraina

L.p.	Nazwisko	Imię	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Stopień wojskowy/ Formacja	Miejsce osadzenia	Miejsce kaźni	Miejsce pochówku	Przydział bezpośrednio przed wojną lub miejsce pełnienia służby
129.	Walkowiak	Walenty	4.02.1900	Reńsko, pow. śmigielski	kpt. adm. wojsk.	Staarobielsk	Charków	Piatichatki	odkomenderowany do Lwowa, uczestniczył w obronie miasta
130.	Wiczyński	Kazimierz	19.02.1889	Tadeuszewo, pow. średzki	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Łódź
131.	Winkler	Wincenty	1.04.1899	Wilster, Szlezwik – Holsztyn	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	
132.	Wiśniewski	Tomasz	27.11.1899	Zieliniec, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Chorzów
133.	Wituła	Józef	1.03.1907	Koło	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	68.Pułk Piechoty
134	Wojtkowiak	Tomasz	18.11.1910	Nekla, pow. wrzesiński	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Wysokie Litewskie, obecnie Białoruś
135	Wojtczak	Karol	16.11.1915	Berlin – Charlottenburg	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	Ośrodek Zapasowy 17. Dywizja Piechoty „Skierniewice”
136	Wolniewicz	Józef	17.02.1893	Zaniemyśl, pow. średzki	ppor. piech.	Kozielsk	Katyń	Katyń	68.Pułk Piechoty
137	Wołoszyn	Wilhelm	6.04.1899	Kańczuga, pow. przeworski	por. służb. admin.	Starobielsk	Charków	Piatichatki	Ośrodek Zapasowy 17. Dywizja Piechoty „Skierniewice”
138	Ziuko	Leonard	1.10.1909	Kamionka, obecnie Białoruś	funkc. P.P.	Ostaszków	Kalinin	Miednoje	Nekla

ANEKS
68. PUŁK PIECHOTY

1.02.1920 r., po zjednoczeniu Armii Wielkopolskiej z Wojskiem Polskim, 3. Dywizja Strzelców Wielkopolskich została przemianowana na 17. Dywizję Piechoty. Równocześnie nazwę 10. Pułku Strzelców Wielkopolskich, wchodzącego dotychczas w skład 3. Dywizji Strzelców Wielkopolskich, zmieniono na 68. Pułk Piechoty.

U genezy 68. Pułku Piechoty były oddziały 2. Poznańskiego Pułku im. Dąbrowskiego, utworzonego 1.01.1919 r. i dowodzonego przez podporucznika Feliksa Maryńskiego oraz oddział Straży Ludowej podporucznika Andrzeja Kopy.

Dnia 8.01.1919 r. przekształcono dowództwo 2. Poznańskiego Pułku w Dowództwo Piechoty Twierdzy Miasta Poznań. 21.01.1919 r. ppor. Andrzej Kopa otrzymał rozkaz sformowania w jeżyckich koszarach w Poznaniu 1. Pułku Rezerwowego Strzelców Wielkopolskich. Uroczyste zaprzysiężenie pułku odbyło się z udziałem między innymi gen. Józefa Dowbor – Muśnickiego 4 lutego 1919 r.

Chrzest bojowy II Batalionu 1. Pułku Rezerwowego nastąpił na froncie północnym pod Kcynią. Batalion obsadzał kcyński odcinek. Tam toczył nieustanne walki i ponosił poważne straty, 11.04.1919 r. powrócił do macierzystej jednostki do Poznania.

Batalion Zapasowy 1. Pułku Rezerwowego Strzelców Wielkopolskich wraz ze szpitalem wojskowym i orkiestrą pułkową od końca stycznia 1919 do 30.11.1920 r. stacjonował we wrzesińskich koszarach. Dowodcą batalionu był do 21.08.1920 r. kapitan Marianowicz a następnie major Dziekanowski.

Rankiem 1.12.1920 r. Batalion Zapasowy pod dowództwem majora Dziekanowskiego opuścił wrzesińskie koszary i skierował się do Biedruska. poprzednim nastąpiło pożegnanie batalionu na wrzesińskim Rynku.

Dnia 9.03.1919 r. z 1.Pułku Rezerwowego została wydzielona kompania ochotnicza pod dowództwem podporucznika Jana Ciaciucha, która wyruszyła z odsieczą dla Lwowa.

15.03.1919 r. 1. Pułk Rezerwowy został przemianowany na 10. Pułk Strzelców Wielkopolskich. 5.05.1919 r. 10. Pułk Strzelców Wielkopolskich, po zakończeniu formowania, wyruszył na front północny Powstania Wielkopolskiego.

22.06.1919 r. pułk został wysłany transportem kolejowym do Bóbrki w Małopolsce Wschodniej, gdzie wszedł w skład grupy bojowej gen. Daniela Konarzewskiego. W nocy z 27 na 28 czerwca pułk rozpoczął natarcie na Brzeżany, które zajął 29 czerwca. 17 lipca, w ostatni dzień ofensywy, pułk osiągnął linię Zbrucza i zajął Husiatyn.

7 sierpnia pułk został przydzielony do frontu wołyńskiego w skład 3. Dywizji Strzelców, dowodzonej przez gen. Józefa Hallera i wyruszył przeciw bolszewikom.

19.09.1919 r. pułk powrócił do Wielkopolski, do Krotoszyna. Następnie został skierowany na odcinek frontu polsko – niemieckiego od Sulmierzyc do Ponieca.

2.02.1920 r. 68. Pułk Piechoty wyjechał do Mołodeczna na front litewsko – białoruski w wojnie z bolszewikami. 16 sierpnia, na początku Bitwy Warszawskiej, pułk w ciężkich walkach zdobył Nasielsk.

18.12.1920 r. pułk powrócił do Wielkopolski. Rozpoczął się okres pokojowy historii

68. Pułku Piechoty. Najpierw pułk stacjonował w Biedrusku. 7.09.1922 r. pułk opuścił Poznań i udał się do Wrześni.

Ulokował się w dawnych koszarach pruskich, w których od końca 1920 r. do 20.10.1921 r. stacjonował 56. Pułk Piechoty.

II Batalion 68. Pułku Piechoty od 1933 r. stacjonował w Jarocinie. Dowódcą pułku od września 1920 r. do 29 listopada 1929 r. był major, a później pułkownik Wincenty Nowaczyński.

Do 1937 r. funkcję tą pełnił podpułkownik Tomasz Mazurkiewicz, a do września 1939 roku – pułkownik dyplomowany Adolf Tytus Nykulak.

W czasie zamachu majowego w 1926 r. pułk dochował wierności stronie rządowej.

28.05.1928 r. we Wrześni pułk otrzymał z rąk Prezydenta R.P. Ignacego Mościckiego chorągiew ufundowaną przez społeczeństwo, a uroczystość została połączona z otwarciem Domu Żołnierza, ofiarowanego przez hrabinę Helenę Ponińską.

68. Pułk Piechoty cieszył się dużą popularnością i uznaniem wśród mieszkańców Wrześni. Uroczystości organizowane przez pułk gromadziły rzesze widzów.

Od 1930 r. pułk szkolił rekrutów dla potrzeb Korpusu Ochrony Pogranicza.

Mobilizacja w 17. Dywizji Piechoty rozpoczęła się 24.08.1939 r.

1 września 68. Pułk Piechoty odszedł do miejscowości Staw – Wólka, 2 i 3 września przemieścił się na linii Strzałkowo – Słupca – Ląd – Zagórów i dotarł do Szatlewa, a 4 i 5 września zatrzymał się w pobliżu miejscowości Dąbrowice Częściowe w pow. kolskim. Batalion marszowy pułku został zbombardowany przez lotnictwo niemiecki we wsi Wilczna, gdzie zginęło 26 żołnierzy.

9 września pułk wszedł do walki w rejonie Łęczyca – Piątek i nacierając w kierunku na Górę św. Małgorzaty zajął Małachowice. W nocy z 12 na 13 września pułk przerwał natarcie i odszedł na północny brzeg Bzury a następnie w kierunku na Warszawę. 17 i 18 września pułk dostał się w okrążenie w rejonie Puszczy Kampinoskiej i poniósł ciężkie straty.

23 września ocalały skład pułku pod dowództwem majora Stanisława Culica przebiły się do Warszawy i zostały włączone w obronę stolicy. Walczyły do kapitulacji Warszawy 28.09.1939 r.

W wojnie obronnej 1939 r. zginęło około 40% stanu osobowego 68. Pułku Piechoty. Poległo lub zmarło z odniesionych ran około 1240 żołnierzy. Za bohaterskie czyny 15 żołnierzy pułku otrzymało order Virtuti Militari, a 60 – Krzyż Walecznych.

NOTKI O AUTORACH

Jacek Mirecki

Ur. 14.01.1954 r. w Warszawie. Absolwent archeologii na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Przez 37 lat pracował w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Poznaniu. Od 2019 roku na emeryturze.

W ramach Nekielskiego Stowarzyszenia Kulturalnego współautor (razem z Jerzym Osypiukiem) dwóch książek: „Pamięć i wdzięczność. Mieszkańcy gminy Nekla w wojnie obronnej 1939 r.", Nekla 2019 oraz „Sacrum w krajobrazie. Kapliczki, figury, krzyże i stare nagrobki jako dziedzictwo kulturowe ziemi nekielskiej", Nekla 2020.

Miłośnik książek, muzyki, historii i Tatr.

Od 1999 roku mieszka w Nekli, wcześniej mieszkał we Wrześni. Żona Małgorzata, córka Alicja, syn Maciej, dwoje wnuków: Bartosz i Julia.

Swój wkład pracy przy niniejszym opracowaniu poświęcam mojemu stryjowi Leszkowi Mireckiemu, zaginionemu w 1942 roku na Ukrainie.

Leszek Mirecki

Urodził się w 1922 r. w Daugieliszkach koło Nowoświęcian (województwo wileńskie). Ukończył 4 lata gimnazjum w Wejherowie. Przez 2 lata (1937/38 i 1938/39) był w Korpusie Kadetów w Rawiczu.

Przyjaźnił się ze Zbigniewem Mercikiem, synem wrzesińskiego prawnika i działacza społeczno-kulturalnego Kazimierza Mercika, który na początku okupacji wyjechał wraz z rodziną na teren b. Galicji (Wrzesiński Słownik Biograficzny pod. red. Romana Nowaczyka (Stańczyka), wyd. 2, Września 2011, str. 171-172), gdzie 21.08.1940 r. został aresztowany przez władze ZSRR i zesłany na Syberię do obwodu tomskiego. Zbigniew Mercik był również kadetem w Korpusie Kadetów w Rawiczu i w 1939 roku przypisany był do tej samej 6. Kompanii , co Leszek Mirecki (Księga Pamięci Kadetów II Rzeczypospolitej, Oficyna Wydawnicza Rytm, Warszawa 2001, str. 262, 266).

Wakacje w 1939 roku Leszek Mirecki spędził we Wrześni, woj. poznańskie, skąd z chwilą wybuchu wojny udał się na wschód w poszukiwaniu jednostki wojskowej, do której mógłby zaciągnąć się jako ochotnik. Prawdopodobnie brał udział w wojnie obronnej we wrześniu 1939 r. skoro znalazł się w obozie przejściowym, jenieckim w Opatowie. Z obozu wyciągnął go mieszkający w Opatowie krewny - Wit Mirecki. Później przez Wrocław powrócił do Wrześni, gdzie przed wojną mieszkała jego ciotka – Stefania Mirecka, nauczycielka miejscowego gimnazjum i liceum, która wychowywała go. Ponieważ ciotki nie zastał już we Wrześni, powrócił na Kielecczyznę. W 1942 roku wyjechał z miejscowości Zbyszyce, nad Jeziorem Rożnowskim, przy trasie Nowy Sącz – Tarnów (gdzie jego dziadek Tomasz Mirecki pracował w niemieckiej firmie budowy dróg i mostów jako kucharz) na Ukrainę, z zamiarem przedostania do Armii Polskiej. W realizacji tych planów mógł współuczestniczyć wspomniany wyżej Zbigniew Mercik, który po 1945 roku znalazł się na terenie Anglii, gdzie jednak wkrótce zmarł.

Ostatnia wiadomość do rodziny dotarła w formie kartki pocztowej, wysłanej przez Leszka Mireckiego z Kamieńca Podolskiego. Było to w niedługim czasie po wyjeździe. Być może zginął zastrzelony przy przekraczaniu Dniestru, w drodze do Rumunii i Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie. Poszukiwania prowadzone przez rodzinę po wojnie, między innymi przez Czerwony Krzyż, nie przyniosły rezultatu.

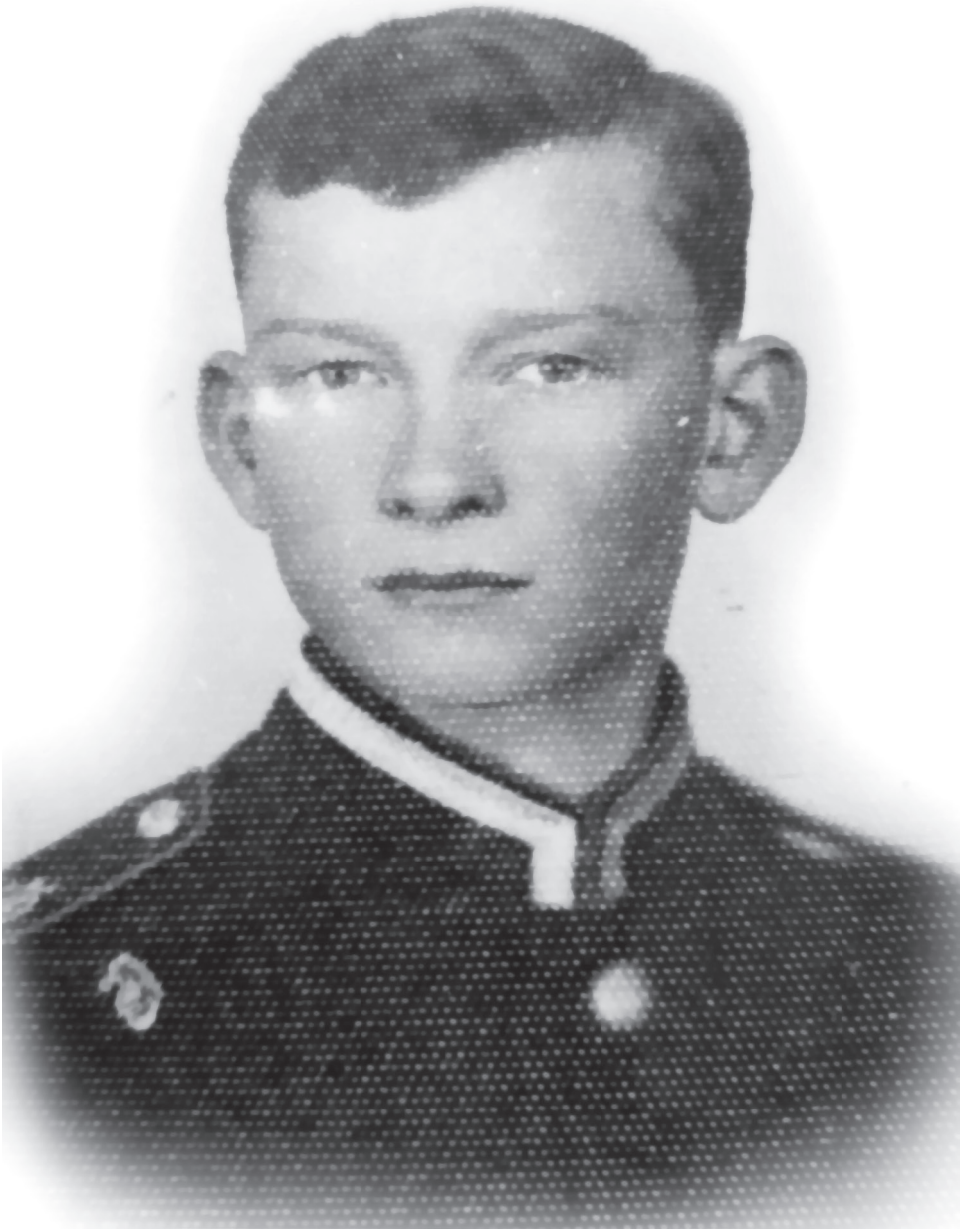

Michał Pawełczyk

Ur. 5.07.1947 r. w Nekli, mgr inż., absolwent Politechniki Poznańskiej. Po studiach pracował w ZWG „Tonsil", Urzędzie Miasta i Gminy we Wrześni i wrzesińskich zakładach prywatnych, ostatnio w P. B. Gosbud. Obecnie na emeryturze. Mieszka we Wrześni. Żona Zofia, syn Rafał i dwoje wnuków–Antoni i Jan.

Zainteresowania to historia regionalna i Powstanie Wielkopolskie w Powiecie Wrzesińskim. Publikacje: kilkanaście artykułów z tego zakresu, które ukazały się w lokalnej prasie i książki: „Ochotnicza Kompania Nekielska w Powstaniu Wielkopolskim 1918/19", „Ziemia Strzałkowska w Powstaniu Wielkopolskim 1918/19", „Ziemia Nekielska i jej mieszkańcy w I wojnie światowej. Lista ofiar", „Ziemia Nekielska w Powstaniu Wielkopolskim 1918/19", „Ziemia Strzałkowska w Powstaniu Wielkopolskim 1918 – 1919. Wydanie II", broszura „Patrioci. Rodzina Moellenbrocków" i „Wspomnienia powstańców wielkopolskich 1918 – 1919 z Ziemi Wrzesińskiej", „Ziemia Miłosławska w Powstaniu Wielkopolskim 1918 – 1919. Wspomnienia i życiorysy" i jako współautor „Powstańcy Wielkopolscy–opowieści dla wnuków".

Członek Wrzesińskiego Koła nr 24 Towarzystwa Pamięci Powstania Wielkopolskiego. Odznaczony Odznaką Honorową Towarzystwa Pamięci Powstania Wielkopolskiego „Wierni Tradycji", Złotym Medalem za Zasługi dla Związku Oficerów Rezerwy RP, Honorowym Wyróżnieniem „Złote Strzałki" i Nagrodą Honorową TPPW „Dobosz Powstania Wielkopolskiego" w 2020 r.

Mam niezłomną nadzieję, że stanie się tak, jak napisali święci
Paweł Apostoł i Tymoteusz w Liście do Kolosan:
Umarliście bowiem i wasze życie jest ukryte z Chrystusem w Bogu. Gdy się ukaże Chrystus, nasze życie, wtedy i wy razem z Nim ukażecie się w chwale.

Powiat Wrzesiński